RADU LECCA

Eu i-am salvat pe evreii din România

MEMORII
1931-1944

Editura ROZA VÂNTURILOR

www.dacoromanica.ro

RADU LECCA

Eu i-am salvat pe evreii din România

www.dacoromanica.ro

Coperta: *VICTOR ILIE*

Tehnoredactare computerizată I.T.C

Această carte a fost tipărită într-un tiraj de 15.000 exemplare (10.500 pe hârtie chamoix de lux și 4.500 pe hârtie velină superioară).

www.dacoromanica.ro

RADU LECCA

Eu i-am salvat pe evreii din România

Ediție îngrijită, studiu introductiv și note
de *Alexandru V. Diță*
Cu o prefață de *Dr. Dan Zamfirescu*

Editura Roza Vânturilor
BUCUREȘTI - 1994

www.dacoromanica.ro

© Editura Roza Vânturilor

ISBN 973 - 9003 - 35 - 4

www.dacoromanica.ro

O MEMORIALISTICĂ DE INTERES MONDIAL

Treizeci de ani după ce au fost scrise, şi la peste un deceniu de la moartea autorului lor, memoriile lui Radu D. Lecca explodează în cultura română, făcându-ne încă o dată să ne gândim la dictonul latin potrivit căruia "*şi cărţile îşi au destinul lor*", ca şi oamenii!

Când cititorul va întoarce ultima filă, va înţelege rostul întrebuinţării acestui cuvânt, aparent paradoxal aici – explodează. Căci nu este vorba, o dată cu apariţia volumului de faţă, doar de surprinzătoarea constatare că actul de clemenţă regală ce smulgea morţii, în ultima clipă, pe cel căruia i se bătuse parul în Valea Piersicilor de la Jilava, avea să înzestreze peste aproape douăzeci de ani *literatura* română cu unul dintre cei mai viguroşi şi talentaţi memorialişti politici ai săi, ci pur şi simplu *de descinderea printre noi, de dincolo de zare, a "martorului capital" într-o dezbatere ce tinde, din păcate, să degenereze în altceva decât îndreptăţita căutare a adevărului istoric*. Este vorba de dezbaterea privind **destinul evreilor din România în timpul celui de-al doilea război mondial**.

S-a cultivat la noi, în decurs de aproape o jumătate de secol, un mit frumos, o imagine flatantă pentru orgoliul naţional, pe care regimul comunist – din diverse motive – a propagat-o oficial şi a favorizat-o pe toate căile: mitul unei Românii ce s-ar fi singularizat în mod absolut şi glorios pe harta unei Europe

www.dacoromanica.ro

lașe, opunându-se dârz, cu mareșalul Antonescu în frunte, "soluției finale" preconizate și puse în aplicare de Hitler. Ne-am apărut, nouă înșine, în ipostaza de salvatori plini de omenie ai comunității evreiești, *a treia* ca mărime din Europa. A circulat – firește, fără nici o verificare! – până și legenda că la Tel Aviv ar exista o stradă cu numele mareșalului Antonescu, și chiar o statuie ridicată lui, drept recunoștință! Ne plăcea să știm (și măcar acest fapt era real!) că la Auschwitz, unde se înalță pentru o nu prea onorabilă prezență steagurile tuturor țărilor ce și-au predat evreii spre exterminare, lui Hitler, steagul României lipsește.

Se vorbea – ce-i drept –, dar cu jumătate de gură, de victimele rebeliunii legionare; de pogromul de la Iași; de deportările din Bucovina și Basarabia în 1941-1942. Pentru fiecare dintre aceste "accidente" existau însă explicații: autorii crimelor din ianuarie 1941 erau legionarii, adică niște inși ce se excluseseră din corpul națiunii prin însăși crimele lor; de pogromul de la Iași erau vinovați în primul rând germanii, cum se stabilise de către tribunalele internaționale (deși ei nu avuseseră nici un amestec în "trenurile morții" alcătuite din vagoane pentru vite, înțesate cu oameni!), iar deportările au fost consecința comportamentului "neloial" al populației evreiești în timpul retragerii trupelor românești – ca urmare a dictatului moscovit – în vara lui 1940. În felul acesta, chiar și cu câteva umbre, tabloul rămânea luminos, eroic, uman, într-o lume atât de întunecată și lipsită de omenie.

Din această "bună conștiință" întreținută sistematic am fost treziți brusc și neașteptat, după Revoluția din decembrie 1989, de către o intensă campanie, internă și internațională, inițiată și orchestrată cu mână de maestru de către Eminența Sa dr. Moses Rosen, Rabinul-Șef al Cultului Mozaic din România, campanie sprijinită fără rezerve de Departamentul de Stat al S.U.A., de Consiliul Europei și de o presă internațională cu maximă răspândire și autoritate. Această campanie și-a propus și a reușit în bună măsură, să acrediteze în opinia publică internațională

www.dacoromanica.ro

imaginea unei Românii ai cărei conducători din timpul celui de-al doilea război mondial, și a cărei armată poartă răspunderea morții a 400.000 de evrei. Este cifra la care s-a oprit, cel puțin deocamdată, o escaladă a estimărilor ce nu exclude pe viitor un nou demaraj.

Căile pe care s-a ajuns la "implementarea" în conștiința opiniei publice mondiale a cifrei .espective sunt de discutat.

Ceea ce iese din făgașul oricărei discuții este însă **procedeul** adoptat spre a acredita ideea că, în realitate, mareșalul Antonescu, nu numai că n-a fost un salvator al evreilor, dar a fost, dimpotrivă, un "călău al poporului evreu" (calificativul aparține Eminenței Sale dr. Moses Rosen), un veritabil *precursor* al lui Hitler în practicarea "soluției finale", ba chiar un *exemplu*, admirat de Führer față de Goebbels.

Cum exista, totuși, realitatea masivă a celor circa 420.000 de evrei **rămași în viață** după furtuna celui de-al doilea război mondial[1], cifră menită a impune atenției realitatea că ***România anilor 1940-1944 a fost țara europeană supusă dominației naziste cu cel mai mare număr de evrei sustrași "soluției finale"*** – s-a recurs, pe de o parte, *la totala "ocultare" pentru marele public străin (și chiar în discursurile adresate auditoriului român!) a acestei realități și acestei elocvente cifre*, iar pe de altă parte, la explicarea ei – pentru cei avizați – prin motive de pur oportunism politic: *după Stalingrad, Antonescu și-a dat seama că Hitler va pierde războiul, și a căutat să-și pună pielea la adăpost, schimbând politica față de evrei.*

În felul acesta s-a ajuns la situația că, în timp ce se glorifică internațional un sat danez – GILLELESE – ai cărui pescari au trecut cu bărcile în Suedia pe evreii danezi ce urmau să fie predați spre exterminare în octombrie 1943 (gestul lor, incontestabil nobil, dă însă o idee despre *numărul* celor salvați), și în timp ce se sanctifică faptele diplomatului suedez Raoul Wallemberg, cu merite incontestabile în aceeași operă de salvare a evreilor, de data asta din Ungaria (numărul celor salvați fiind

www.dacoromanica.ro

însă infim față de cel al victimelor), ***se îngroapă în tăcere fapta României***! Care faptă totuși există, indiferent ce regim politic se afla la București. Sau, și mai bine spus, ***cu atât mai demnă de apreciat cu cât știm ce regim politic se afla la București!***

La fel cum, în 1946, la Conferința de Pace de la Paris ni s-a ignorat contribuția la scurtarea celui de-al doilea război mondial și ni s-au șters de pe răbojul istoriei jertfele date pentru înfrângerea nazismului, refuzându-ni-se recunoașterea COBELIGERANȚEI, acum, iată, "Muzeul Holocaustului" de la Washington, inaugurat chiar de președintele Clinton, nu reține pentru memoria vizitatorilor, în legătură cu România, decât cele 19.000 de victime ale represaliilor ordonate la Odessa de generalul Antonescu după aruncarea în aer a Comandamentului armatei române, fără a găsi însă măcar un colțișor unde să înscrie și faptul că măcar *împrejurările specifice României anilor 1940-1944* (dacă nu se ia în considerație și structura sufletească și morală a poporului român!) au dus **la supraviețuirea celei mai numeroase populații evreiești din țările asupra cărora s-a extins dominația directă, sau sfera de influență hitleristă.**

Și totuși, cifrele nu pot fi șterse cu buretele de pe tabla istoriei, chiar dacă nu sunt trecute pe panourile muzeale. Recent (nr. 6 din 9-15 februarie 1994) revista **22** publica un interviu acordat domnului Andrei Cornea de către domnul RADU IOANID, **Directorul Registrului Național al supraviețuitorilor Holocaustului** în "Muzeul Holocaustului," adică **persoana astăzi cea mai bine plasată spre a putea cunoaște cu precizie și a cântări cu maximă obiectivitate cifrele și faptele.**

Citățm din acest excepțional de important interviu:

"Autoritățile române au început procesul de distrugere a evreilor din Basarabia, Bucovina de Nord și Transnistria devreme și l-au încetat devreme. **Un pragmatism care venea în contradicție cu interesele germane a prevalat în cazul**

www.dacoromanica.ro

României în anii 1942-1943. *În Ungaria a învins fanatismul fără acoperire politică: deportarea masivă a populației evreiești a început târziu, în 1944, când era evident că Germania va pierde războiul.* [...]. *Aproximativ 600.000 de evrei trăiau în sudul Transilvaniei, Muntenia, sudul Moldovei, Basarabia și Bucovina. Din acești 600.000, jumătate trăiau în Basarabia și Bucovina de Nord, care au fost ocupate de Uniunea Sovietică între iulie 1940 și iunie 1941.* **Încă înaintea începerii operațiunilor militare împotriva Uniunii Sovietice au avut loc în România câteva pogromuri ale căror autori au fost la Dorohoi (1 iulie 1940 – 50 victime) și Galați (30 iunie 1940 – 400 victime) subunități ale armatei române,** *iar la București (24 ianuarie 1941 – 120 victime) membri ai Gărzii de Fier.*

În Vechiul Regat, evreii au fost trimiși în detașamente exterioare de muncă, au fost privați de orice drepturi civice, au fost jefuiți și deseori maltratați, deportați dintr-o zonă în alta, dar nu sistematic exterminați. Excepțiile sunt cele 8.000-12.000 de victime ale pogromului de la Iași, cei 7.000 de evrei dorohoieni care au pierit în deportare în Transnistria (12.000 de evrei din Dorohoi au fost deportați) și cel puțin 587 de evrei de asemenea deportați în Transnistria pentru intenția de a emigra în 1940 în URSS, care au fost executați în deportare de germani.

O soartă diferită au avut evreii din Basarabia și Bucovina de Nord. Rapoartele militare germane, ale Oficiului de Studii Strategice al S.U.A., precum și documente românești din perioada războiului duc la concluzia că **din cei 300.000 de evrei din Basarabia și Bucovina de Nord, aproximativ 100.000 au fost deportați de autoritățile sovietice în Siberia sau au fost încorporați în Armata Roșie sau s-au retras cu autoritățile sovietice.**

Deci, **imediat după ce trupele românești în alianță cu cele germane au intrat în Basarabia și Bucovina de Nord, după 22 iunie 1941, au găsit acolo aproximativ 200.000 de evrei.**

Ordinul generalului C.Z. Vasiliu, inspectorul general al Jandarmeriei, de curățire a terenului, prevedea exterminarea

www.dacoromanica.ro

evreilor din teritoriul rural și internarea în ghetouri a celor din teritoriul urban. În consecință, zeci de mii de evrei au fost executați de jandarmi români sau de trupe române și germane în primele luni ale războiului. Supraviețuitorii au fost internați în lagăre de tranzit *(dintre care cele mai mari au fost* **Secureni, Edineț, Vertujeni, Mărculești)** *și ghetouri (cele mai mari au fost Cernăuți și Chișinău),* **de unde au fost deportați în totalitate în toamna anului 1941 în Transnistria.** *Excepția au făcut-o aproximativ 20.000 de evrei din ghetoul de la Cernăuți, din care 4.000 vor fi deportați în Transnistria în vara anului 1942.*

Raul Hilberg estimează că înainte sau în cursul acestor deportări aproximativ 45.000 de evrei au fost executați sau au murit în lagărele de tranzit înainte de deportare. **Numai în Basarabia,** *conform unui raport oficial al procuraturii militare a administrației Antonescu din decembrie 1941,* **din 75.000 – 80.000 de evrei internați, 25.000 au murit împușcați sau «de moarte bună» înainte de deportare.**

Așa cum spunea Alexander Dallin într-un studiu al lui Rand Corporation, Transnistria a fost în timpul guvernării Antonescu «groapa de gunoi etnică a României». **Conform documentelor Jandarmeriei române, au fost deportați în Transnistria prin cinci puncte de trecere un număr minim de 126.000 de evrei români, din care 118.000 în toamna anului 1941, și restul în 1942. Dintre acești deportați se mai aflau în viață la 1 septembrie 1943 tot conform Jandarmeriei române, 51.000 de evrei români.** ***Deci cel puțin 75.000 de evrei români au pierit în Transnistria de foame, frig, tifos, executați de jandarmi români sau predați germanilor pentru a fi executați.***

O altă categorie de victime ale administrației Antonescu în Transnistria au constituit-o **evreii ucraineni.** *Cel puțin 22.000 de evrei ucraineni (documente ale Abwehr-ului menționează 40.000) au fost executați la Odesa ca represalii la aruncarea în aer a comandamentului român la 22 octombrie 1941. Autorii execuției au fost jandarmi români, ofițeri și soldați ai*

www.dacoromanica.ro

batalionului 10 mitraliere din regimentul 23 infanterie sub ordinele colonelului Mihail Coca Niculescu, pretorul diviziei a 10-a, și a colonelului Nicolae Deleanu.

*Un număr de 30.000 de supraviețuitori evrei de la Odesa au fost la începutul lui 1942 deportați de autoritățile române la Berezovka. De asemenea, din ordinul prefectului județului Golta, Modest Isopescu, **jandarmi români și polițiști ucraineni sub comanda românească** au executat, în decembrie 1941 – ianuarie 1942, 70.000 de evrei la Bogdanovka, Dumanovka și Akmicetka.*

Tot în Transnistria au fost executați de către polițiști ***ucraineni de origine etnică germană înrolați în SS*** *un număr de cel puțin 30.000 de evrei, în majoritate ucraineni, în zona Berezovka.*

Mii de evrei români au fost predați de către autoritățile române trupelor germane peste Bug, care i-au executat.[...]. Autoritățile române au permis Germaniei naziste să deporteze în lagărele de exterminare din Polonia cel puțin 4.600 de evrei români din Franța, Germania și Austria". (Toate sublinierile îmi aparțin – D.Z.)

Acestea sunt cifrele, după părerea domnului Ioanid **cele mai mici** luate în considerare, deoarece "*Personal* – zice domnia sa – *cred că este prudent, până la proba contrarie, să utilizăm cifrele cele mai mici*".

Luându-le și noi ca bază de calcul, ajungem la următoarele rezultate: Dacă scădem din cei circa 600.000 de evrei considerați a fi locuit **în sudul Transilvaniei** (deci fără a pune la socoteală pe cei din Ardealul cedat în urma Dictatului de la Viena, dintre care vor pieri circa 140.000 de inși)[2], în Muntenia, în sudul Moldovei, în Basarabia și Bucovina de nord înaintea anexiunilor sovietice din 1940, pe cei 100.000 deportați sau încorporați de Armata Roșie, rămâne **o jumătate de milion de evrei**.

Dintre aceștia 200.000 trăiau pe teritoriul în care *s-au operat deportările în Transnistria*, iar alți 300.000 în ceea ce se

www.dacoromanica.ro

numește și în interviu "Vechiul Regat", adică România dinainte de 1918, **unde nu se înregistrează deportări**, cu excepția celor 12.000 de evrei dorohoieni, dintre care nu s-au mai întors 7.000.

Totalul victimelor din Vechiul Regat ar fi deci, dacă scădem din 300.000 pe cele 12.000 ale pogromului de la Iași (aici luăm cifra *maximă*) și pe cei 7.000 dorohoieni pieriți în Transnistria + 120 victime ale rebeliunii legionare în ianuarie 1941 + 587 evrei cu un statut destul de clar de agenți sovietici = 19.707.

Numărul de evrei din Bucovina de nord și Basarabia care au fost **deportați** din masa de 200.000 este, după însăși statistica Jandarmeriei române, deci indiscutabil, de **126.000**. Dintre ei au pierit **cel puțin 75.000**, la care se adaugă **25.000** pieriți înainte de deportare. Deci, în total circa 100.000. Aceasta înseamnă că **jumătate din întreaga comunitate evreiască reintrată sub jurisdicția statului român în 1941 a fost exterminată**. Este o cifră, dar mai ales este și o *proporție* considerabilă, zguduitoare, care exclude orice tentativă de a diminua, justifica sau ignora această pagină neagră din politica mareșalului Antonescu. Ea nu îndreptățește însă punerea în contul guvernării antonesciene și a armatei române moartea a 400.000 de **"evrei din România"**.

Mai rămân însă două categorii de victime:

a) cei **400 de evrei** uciși la Galați în ziua de 30 iunie 1940 și **50** la Dorohoi, în ziua de 1 iulie, precum și

b) victimele a ceea ce se consideră a fi *crime de război*, înfăptuite și justificate – adică – prin "rațiuni de război" și incriminate totdeauna *numai învinșilor*. "Groapa de la Katin" și lichidarea întregii ofițerimi poloneze de către Stalin, ca și genocidul de la Hiroșima și Nagasaki, nu au fost calificate ca atare, fiind "partea învingătorilor" din ororile celui de-al doilea război mondial! Iar cei 100.000 de evrei deportați de Stalin din teritoriul românesc, după anexarea lui, fie spre "siberizare", fie spre înrolare în Armata Roșie, nu-i vor fi reproșați niciodată marelui stat învingător de la răsărit! De *milioanele* de prizonieri de toate națiile deportați și lichidați în Siberia, de către aceleași,

www.dacoromanica.ro

contra tuturor legilor internaționale, cine va ține vreodată seama?

Antonescu însuși, la proces, a recunoscut că masacrarea celor 19.000 (cifra reținută de "Muzeul Holocaustului") sau 22.000 – după alte surse – de evrei *ucraineni* la Odessa reprezintă o asemenea oroare, inerentă demenței belicoase. Și tocmai de aceea este cu totul remarcabilă atitudinea actualului "Director al Registrului" de la Washington, care a ținut să accentueze faptul că "*Chiar Transnistria, cu toate ororile ei, a avut un procent de supraviețuitori mult mai ridicat decât zonele din Ucraina aflate sub control german*", ceea ce însemnă că până și pe aceste teritorii ale ororii și morții ceva din ceea ce acționa în țară pentru salvarea evreilor a putut să-și trimită reflexul.

"**Și totuși cum se explică că o parte importantă a evreilor români a supraviețuit?**" – întreba domnul Andrei Cornea, pentru a primi următorul răspuns: "*Acesta este reversul medaliei privind Holocaustul din România. Dintr-un complex de motive de natură internă și externă,* **în toamna anului 1942** *Ion Antonescu a decis să amâne deportările evreilor din Vechiul Regat spre lagărele de exterminare de la Belzek. Aceste proiectate deportări n-au mai avut loc. Mai mult, în 1943 și 1944 anumite categorii de evrei (orfanii, evreii din Dorohoi, cei deportați pentru sustragerea de la munca forțată) au fost repatriate din Transnistria și s-a înlesnit emigrarea evreilor spre Palestina.* ***Aceste măsuri au permis supraviețuirea a aproximativ jumătate din numărul evreilor români. Pentru o țară ca România, a treia în Europa ca mărime a populației evreiești, o țară aflată în orbita Germaniei naziste, un procent de supraviețuire de 50% este foarte mult. Chiar Transnistria, cu toate ororile ei, a avut un procent de supraviețuire mult mai ridicată decât zonele din Ucraina aflate sub control german.***"

Iată cuvinte pe care le-am dori citite nu doar în revista **22**, în românește, ci pe o plăcuță din "*Muzeul Holocaustului*", în care lucrează acum, pe un loc atât de important, unul dintre fiii acelor evrei români salvați de "soluția finală"!

www.dacoromanica.ro

* * *

Am reprodus aceste lungi pasaje din interviul domnului Radu Ioanid realizat de domnul Andrei Cornea deoarece ele ni se par a constitui cel mai potrivit fundal pe care cititorul poate să proiecteze, acum, informațiile și datele furnizate de memoriile lui Radu Lecca.

În cele aproape trei sute de pagini care urmează, vom găsi tocmai RĂSPUNSUL la întrebarea rămasă de fapt fără răspuns. Aici ni se dezvăluie tocmai *"complexul de motive de natură internă și externă"* care a reușit să salveze pe evreii din România de soarta celor din Bucovina de nord, Basarabia, Transnistria, din țările unde Hitler și-a putut pune în aplicare proiectul său de lichidare a poporului evreu.

Dar mai înainte de a analiza acest răspuns va trebui să ne întoarcem la două realități care au scăpat din vedere discuțiilor din ultima vreme. Ele aruncă însă o lumină revelatoare asupra întregii probleme aflate în dezbatere.

Prima. Ceea ce s-a numit – și rămâne de discutat cu câtă îndreptățire – "pogromurile" de la Dorohoi și Galați, **PRIMELE DE ACEST FEL ÎNREGISTRATE VREODATĂ ÎN ROMÂNIA**, *nu se încadrează, cronologic, nici în regimul legionaro-antonescian și nici în perioada cât România s-a aflat în război cu Uniunea Sovietică.* Ambele aparțin DOMNIEI LUI CAROL AL II-LEA și **sunt consecința directă a unor situații ce nu pot fi puse la îndoială: manifestările ostile față de armata română ale unor grupuri MINORITARE evreiești, grupuri ce nu se puteau identifica firește nici pe departe cu masa populației, dar aceasta din urmă a trebuit să suporte, în anul următor, dezlănțuirea unor sentimente de răzbunare și ură manifestate prima oară la Galați și Dorohoi.**[3]

A doua. Legislația și măsurile administrative antisemite din România nu sunt inaugurate de Antonescu și nu încep cu anul 1940, ci sub guvernul Goga-Cuza, instrument docil al lui Carol al II-lea, la sfârșitul anului 1937 și începutul lui 1938[4].

www.dacoromanica.ro

Aceste două realități ne obligă să privim în față o a treia, mult mai complexă, care se constituie, de fapt, în premiza majoră a celor petrecute în anii persecuțiilor antievreiești, persecuții ce merg de la dispozițiile prohibitive ale guvernului Goga-Cuza, din timpul domniei lui Carol al II-lea, la deportările și uciderile din timpul guvernării legionare și antonesciene.

Este vorba de tensiunea, deja *seculară*, existentă între populația evreiască din România și populația majoritară, mai exact, *între cele două pături avute și conducătoare* ale etniilor respective[5], tensiune exacerbată de cei zece ani de domnie ai regelui Carol II, și nu în ultimul rând de nefasta lui legătură adulterină cu evreica Elena Lupescu[6].

Această tensiune a ajuns la punctul de explozie în condițiile tragediei naționale din vara lui 1940 și primele răbufniri sunt tragicele evenimente de la Galați și Dorohoi. Dar fără două decenii de neînfrânată propagandă antisemită, de sistematică deversare în sufletul colectivității naționale a ideologiei de extremă dreaptă; *fără apariția acelei sinistre disponibilități la ideea că evreii constituie o categorie aparte de oameni, care pot fi exterminați fără vreo frână sau sancțiune morală, ca sclavii în antichitate, sau pieile roșii, sau negrii de pe plantațiile americane* (idee care-și atinge apogeul ororii în *nazism*) nu se pot explica *efectele* produse în mentalitatea și comportamentul celor ce au procedat cum au procedat.

Ușurința cu care s-a putut trimite la moarte și s-a putut ucide atunci mai întâi *zeci* și *sute* de oameni, apoi *zeci de mii*, care adunate la un loc dau peste *sute de mii*, și chiar mai mult, și asta sub imperiul ***urii de rasă*** teoretizată și canalizată ideologic într-o educație prelinsă până în straturile adânci ale societății, mărturisește despre niște oribile mutații în sufletele unor inși – nu mulți, dar destui spre a putea face posibilă oroarea – care aparțineau totuși unui popor omenos și creștin de două milenii. Mărturisește efectul dezastruos al presiunii ideologiilor extremiste din veacul nostru asupra unei părți din neamul românesc.

www.dacoromanica.ro

În definitiv, *pogromurile de la Dorohoi și Galați nu sunt decât primele semne premonitorii ale unei cumplite degradări a celulei morale românești sub presiunea și infecția acestor ideologii. Din aceeași degenerare morală va ieși, doar după câteva luni, "pogromul" de la Jilava, uciderea lui Iorga și Madgearu, masacrarea românilor și evreilor deopotrivă, în ianuarie 1941, și dispozițiile ucigașe ale Mareșalului, în urma aruncării în aer a clădirii Comandamentului Român din Odessa*[7].

Din aceeași degradare, dar de data aceasta sub imperiul extremismului bolșevic și al ***urii de clasă****, vor ieși ororile anilor '48-'64, cu* ***milioanele*** *de întemnițați și* ***sutele de mii de uciși*** *în temnițele comuniste.*

O dată mai mult s-a dovedit că împingerea deliberată a ființei umane pe panta degradării nu se oprește în marjele dorite de manipulatorii ei, și că efectele sunt imprevizibile!

Este cu atât mai salutar pentru noi, astăzi, și cu atât mai tonifiant pentru resursele noastre de regenerare și renaștere, să știm că, în fața acestei alunecări în barbarie a unei *minorități* vinovate de ororile știute, a existat în corpul național o zonă infinit mai întinsă, peste care nu s-a putut propaga cangrena, și din cuprinsul căreia s-a putut organiza, nu neapărat în forme solemne, de eroism teatral, ci, uneori chiar în formele unui "caragialism" autohton cu abisale semnificații și infinite valențe[8], **alternativa la oroare și crimă, replica omeniei românești la neomenia veacului.** Despre această zonă, despre această alternativă, despre această **replică** dau seamă și persoana, acțiunea și memoriile lui Radu Lecca, fără a fi însă unicele în peisajul vremii.

Radu Lecca este însă **martorul cel mai îndreptățit să știe și să ne spună în ce a constat acel "miracol românesc" al sabotării "soluției finale" hitleriste.**

Fără a absolutiza spusele lui și fără a ignora coeficientul de subiectivism și pledoarie *pro domo*, fără a uita (cum uită el!) pe

www.dacoromanica.ro

ceilalți mari protagoniști ai aceluiași miracol, în frunte cu însăși regina-mamă Elena și cu Mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului, fără a uita o întreagă categorie de oameni de omenie de pe trepte sociale mai modeste, dar nu mai puțin eficiente (simbolizată de profesorul Raoul Șorban), credem totuși că *paginile de față sunt, până în prezent, cea mai vastă și mai convingătoare mărturie a unui adevăr pe care nici un om cu elementară cinste în suflet nu-l va mai putea pune la îndoială la sfârșitul lecturii: **a existat, în istoria secolului nostru crâncen, un capitol ce face cinste speciei umane, unui pământ și unui popor. Un capitol care se cheamă salvarea evreilor din România și în România și a celor veniți din alte părți (inclusiv din teritoriul transilvănean cedat Ungariei) să se salveze în România. Cu un bilanț pe care nici o altă țară nu-l mai poate prezenta unui tribunal moral al veacului.***

Meritul cel mai izbitor al mărturiei lui Radu Lecca este de a veni de la un om care nu se îmbată cu vorbe, nu are înclinații pentru teatru sau epopee și cu atât mai puțin pentru vreo mistică de orice fel. Lecca este un realist, chiar un cinic, un aventurier de vocație, unic în felul său în peisajul politic interbelic. Dar nu un aventurier romantic, ci un personaj deplin al secolului nostru, cunoscător perfect al tuturor mecanismelor lui, începând cu cele economice și sfârșind cu cele ale serviciilor secrete. Tocmai de aceea memoriile reușesc să facă din autorul lor un *personaj* captivant, ceea ce este o dovadă certă și a talentului cu care au fost scrise. În această oglindă lucrurile se văd mult mai puțin aureolate de vocații umanitare sau mistice, dar se văd cu claritate. Și este esențialul!

Din locul unde îl poartă nu numai valurile destinului, ci și o situație personală pe care și-a creat-o stăruitor și deliberat, pe linia unor convingeri politice marcate de aversiune echidistantă atât față de politicianismul vremii sale cât și de alternativa lui legionară, Radu Lecca ajunge a întruchipa. la dimensiuni *istorice*, un fenomen, o ipostază a mentalității și sufletului românesc din epoca respectivă, o foarte numeroasă categorie de

www.dacoromanica.ro

oameni: acea categorie care pur și simplu refuză apocalipsa și-o înfruntă, dar nu cu puteri miraculoase, ci cu "obiceiurile pământului" și cu experiența a zeci de generații deprinse să "pozitiveze negativitatea".

Radu Lecca nu este un oarecare șurub în angrenajul guvernării antonesciene, și cu atât mai puțin un simplu "spion german" și om al Berlinului pus în fruntea Centralei Evreilor, cum a fost socotit de unii[9]. *El este omul unei aventuri proprii, este cel ce face ca această mașinărie să funcționeze invers.* Este un "om de omenie", un "Mitică Popescu" capabil să pună în funcție toate motoarele inteligenței valaho-bizantine, și să folosească cele mai tradiționale și "balcanice" pârghii de acțiune, pentru a face bine. Centrala Evreilor îi oferă mijlocul ideal cu care se poate face orice, chiar și sub rigidul și austerul mareșal: banul! Și dacă, privită din această perspectivă, salvarea evreilor din România este mai aproape de Caragiale decât de "vocația creștină a neamului", ea nu este mai puțin reală. De altfel, deținem unele informații de ultimă oră care susțin că și mult lăudatul diplomat suedez Wallemberg făcuse din "salvarea de evrei" o rentabilă afacere personală, eliberând pașapoartele contra unei frumoase plăți.

Spectacolul descris de Radu Lecca rămâne desigur departe de marea tragedie, înscenată cu scopuri foarte limpezi (cu excepția tragediilor reale, acelea pe care le-am analizat). Dar vocația demitizării nu funcționează la Lecca doar în direcția doctorului Filderman, Șeful Comunității Evreiești, ci și față de regele Ferdinand, de Iuliu Maniu, de Octavian Goga și de cei doi Antonești. Cu același ochi privește Lecca toată panorama politică a vremii sale, *memoriile* păstrând, pentru posteritate, "masca mortuară" a unei clase politice pierite puțin după data la care se opresc ele în volumul de față.

Un lucru devine imposibil de negat după lectura acestor memorii: ***schimbarea politicii antonesciene față de evrei nu are nimic de a face cu catastrofa de la Stalingrad și cu perspectiva***

www.dacoromanica.ro

pierderii războiului. Această schimbare începe încă din primele luni ale lui 1942, aşadar cu aproape un an înainte de Stalingrad, când Germania nazistă mai era considerată de acoliţii săi favorită în sângeroasa competiţie. Ea se datorează faptului banal că un om dispus să servească sincer comunitatea evreiască, *dar în slujba intereselor naţionale româneşti*, un om cu o aversiune organică faţă de legionari şi de extremismul antisemit, preia conducerea a ceea ce trebuia să fie o organizaţie de control şi extorcare şi – în perspectivă – de **lichidare** a evreilor, o organizaţie de inspiraţie nazistă, transformând-o într-un cadru legal (şi va antrena în "aventura" sa până şi pe Manfred von Killinger) de... sabotare a "soluţiei finale".

Acest om va avea de dus la capăt, în 1944, o sarcină teribil de grea: de a smulge lui Himmler, după aprobarea dată de Mihai Antonescu pentru deportarea evreilor din sudul Transilvaniei şi din Banat, un răgaz de încă 6 luni până la punerea ei în practică. Termen acceptat de acesta din urmă. Între timp va veni 23 august 1944!

De altfel, în ce priveşte pe mareşalul Antonescu şi secundul său omonim, nu găsim în memoriile lui Lecca nici un argument pentru o statuie la Tel Aviv. Dar faptul că, totuşi, **în umbra celor doi Antoneşti s-a putut realiza această performanţă unică în Europa,** impune o mai raţională cumpănire a cuvintelor şi calificativelor la adresa Mareşalului şi a coechipierului său.

* * *

Deşi ocupă locul central, şi ca spaţiu acordat şi ca pondere a interesului, tribulaţiile evreimii din România în anii 1942-1944 – când Radu Lecca a fost implicat în ele – nu epuizează nici materia memoriilor şi nici interesul cititorului român pentru ele. Istoricul şi marele public cititor deopotrivă vor găsi în aceste memorii o sumedenie de alte informaţii, extrem de interesante şi pitoreşti. Vor găsi, mai ales, un tablou al politicianismului interbelic ce face mai lesne explicabil – pentru generaţiile ce nu

www.dacoromanica.ro

l-au cunoscut pe acela – spectacolul politic de azi. Din nefericire, există un "éternel retour" al metehnelor autohtone și faptul acesta, dacă nu ne poate consola, măcar ne explică rădăcinile multor realități ce ne înconjoară.

Fără îndoială, dacă memoriile lui Radu Lecca sunt destinate unei circulații care va depăși hotarele țării (traducerea lor imediată într-o limbă de mare răspândire fiind mai mult decât necesară), și aceasta pentru segmentul de istorie a unei etnii ajunse la pondere mondială în zilele noastre, ele vor păstra însă, pentru noi, mai ales interesul ***documentar*** și ***literar*** conferit de întreaga ***epocă*** înregistrată. Cu un talent ce înscrie numele său în galeria memorialiștilor români de neocolit.

Galeria a fost deschisă de ***Miron Costin***, căruia o condamnare la moarte i-a smuls prematur pana din mână. O scoatere, în ultima clipă, de sub coasa morții, i-a îngăduit, dimpotrivă, lui Radu Lecca să ne dea această mărturie capitală despre un timp așezat în "zodia Satanei" (cum l-a numit cineva foarte calificat să o știe – regele Carol al II-lea!), în care românii au reușit totuși să-și înscrie numele în istorie nu doar prin imensele suferințe ce le-a fost dat să îndure, ci și prin îngăduința Cerului de a scuti, măcar în parte, pe alții, de moarte și suferință.

Sunt puține condeie în literatura română care să fi atins atâta măiestrie și modernitate în consemnarea faptelor, în descrierea și judecarea oamenilor, în schițarea profilului moral al unei epoci. O epocă întreagă din istoria națională reînvie o dată cu istoria vieții unui om al acelei epoci. O epocă acoperită de cataclismul ce a urmat, și exhumată acum, precum Pompeiul din lavele Vezuviului, de memoria și talentul lui Radu Lecca.

Nu ne îndoim că publicarea acestei cărți poate stârni și furtună. Dar numai după furtună atmosfera îmbâcsită devine mai limpede și aerul mai curat!

martie 1994

Dan Zamfirescu

www.dacoromanica.ro

NOTE

1 Eminența Sa dr. Moses Rosen, în interviul acordat revistei "Expres Magazin" nr. 42, din 27 octombrie – 3 noiembrie 1993 sub titlul ***Alți actori, aceeași piesă*** (interviu reprodus de "Revista Cultului Mozaic", nr. 769 din noiembrie 1993), dă cifra de **420.000** ("Toate acestea au făcut ca după cel de-al doilea război mondial să se comunice drept cifră a evreilor din România 420.000").

În articolul ***Șimbriașii calomniei*** publicat de revista "Cuvântul Românesc" din Canada, de orientare legionară, (nr. 213 din februarie 1994) domnul Vasile Vrânceanu dă o cifră foarte apropiată pentru aceeași categorie, a evreilor *supraviețuitori:* **430.000**. Pe baza ei încearcă o reconstituire statistică având drept scop să demonstreze că nu au "dispărut" între 1941-1945 decât... 3.042 evrei din România!

Reproducem din acest articol calculele statistice:

Evrei aflați în țară în Septembrie 1939: 776.244
Evrei rămași în teritoriile cedate în 1940: 465.121
Evrei rămași în România în 1940: 311.123
Emigrări în 1940: 10.700
Evrei aflați în România la sfârșitul lui 1940 = 300.423
.....
Evrei constatați prin Recensământul din Aprilie 1941: 315.509

Luând ca bază de calcul această ultimă cifră, oficial constatată, prin recensământ, pentru populația evreiască din România după pierderea teritoriilor în 1940 și înainte de declanșarea războiului cu U.R.S.S., dl. Vrânceanu își continuă calculele precum urmează:

Emigrări 1941-1945 = 20.000. Prin urmare se scad din cifra recensământului și **rămân 295.509.**

La această cifră se adaugă:
Evrei retrocedați din Transilvania – 137.121
Evrei recuperați din Dobrogea – 412
137.533

La care adăugând 295.509 obține totalul de **433.042.**

www.dacoromanica.ro

Cum la rubrica "Evrei existenți în România în 1945" apare cifra de *430.000*, înseamnă că nu lipsesc decât **3.042!**

Din păcate, pentru nici una din aceste cifre, exceptând pe cele ale recensământului din 1941, **nu se indică sursa**! Ce sunt, apoi, "Evreii retrocedați din Transilvania"? Simpla diferență de 15.509 dintre rezultatele calculului domnului Vrânceanu și datele *recensământului* din 1941 ridică un prim semn de întrebare asupra valabilității acestei contabilități, prin care se încearcă negarea unei realități consemnate, din nefericire (cum vom vedea), de documente *românești* foarte oficiale și emanând de la instituții care nu se puteau juca cu cifrele. Mărturia lui Radu D. Lecca, din cartea de față, li se adaugă.

2 Potrivit datelor recensământului din 1930, pe teritoriul României de după 1918 trăiau 18.053.000 locuitori, dintre care 3.632.000 în mediul urban și 14.421.000 în mediul rural. **Românii** reprezentau 71,9%, iar restul de 28,1% se repartiza astfel: 7,9% **unguri**, 4,1% **germani**, 4,00% **evrei**, 3,2% **ruteni, ucraineni**, 2,3% **ruși**, 2% **bulgari**, 1,5% **țigani**. Sub 1% sârbi, croați, sloveni, cehi, slovaci, poloni, greci, albanezi, armeni, turci, tătari, găgăuzi, și "alte neamuri".

Evreii erau a treia mare minoritate, aproape la egalitate cu germanii, deși aceștia din urmă fuseseră colonizați masiv cu aproape un mileniu în urmă, iar evreii deveniseră o populație numeroasă pe pământul românesc doar din secolul al XIX-lea. (vezi Verax, *La Roumanie et les Juifs*, Bucarest, 1903 și N. Iorga, *Istoria evreilor în țerile noastre*, Comunicare la Academia Română în ședința din 13 septembrie 1912, București, 1913).

Evreii reprezentau în 1930, 13,6% din întreaga populație *urbană* și 1% din cea rurală. "Cea mai mare proporție de evrei o găsim în Bucovina (10,8%) după care urmează Basarabia cu 7% Moldova 6,5%, Crișana-Maramureș 6,4%, Banat 1,2%, Dobrogea 0,5%, iar cea mai mică proporție o găsim în Oltenia: 0,2%" (Dr. Sabin Manuilă și D.C. Georgescu, *Populația României*, Editura Institutului Central de Statistică, București, 1938). Aceiași autori constată că *"Din punct de vedere numeric evreii reprezintă o proporție considerabilă în populația urbană din Crișana-Maramureș, Moldova, Basarabia și mai ales în Bucovina, unde aproape 30% din populația urbană este compusă din evrei"* (p. 58).

În mod curios, cartea citată nu indică însă *numărul* de locuitori p*etnii*. El era în 1930, pentru evrei, de **728.115** persoane, repartizat

www.dacoromanica.ro

astfel: 204.858 în Basarabia, 158.421 în Moldova, 92.492 în Bucovina, 88.825 în Crișana-Maramureș, 86.545 în Muntenia, 78.626 în Transilvania propriu-zisă, 11.248 în Banat, 3.795 în Dobrogea, 3.305 în Oltenia. (După un raport, inedit, asupra situației minorităților, raport întocmit în 1939 pe baza datelor recensământului din 1930).

Din 1930 până în ajunul războiului, populația evreiască a crescut, și prin emigrările produse de persecuțiile naziste, apoi prin refugiații polonezi, la **776.244** – cifră oficială – și aproape **850.000**, cifră reală îndeobște citată de Eminența Sa dr. Moses Rosen.

În *întreg Ardealul* erau în 1930 – **178.000** de evrei. Numărul lor a crescut ulterior, dar nu într-atât încât, după exterminarea a circa 140.000 de către naziștii unguri și germani, să mai rămână 137.000 spre a ne fi... "retrocedați", cum susține domnul Vrânceanu (vezi nota anterioară).

De observat că cel mai mare număr de evrei pe județe era înregistrat, în 1930, în Maramureș: 33.828 (20,9%) din totalul populației. Urmau Cernăuți cu 51.247 (16,7%), Iași cu 40.199 (14,6%), Lăpușna cu 50.013. În județul Satu Mare erau 23.967, iar în județul Cluj 17.163. Din aceste județe, intrate ca și Maramureșul în componența teritoriului răpit prin Dictatul de la Viena, s-au recrutat majoritatea celor 140.000 de victime ale fasciștilor unguri.

Pentru numărul total al evreilor din România în ajunul războiului al doilea mondial e de reținut și cifra dată de frații Jerôme și Jean Tharaud în cartea lor despre Codreanu și fenomenul legionar, *L'envoyé de l'archange*, Paris, Plon, 1939, p. 194, unde găsim **763.340**, cifră pentru care ne trimit la "Une statistique toute récente publieé par L'Institut Démografique de Bucarest".

Admițând că dacă se pun la socoteală și evreii nedeclarați ca atare se ajunge la 850.000 de evrei, cifră îndeobște admisă, reamintită recent chiar de Dr. Moses Rosen, și că dintre ei 140.000 au pierit în Transilvania de nord cedată Ungariei, iar 100.000 au fost deportați sau înrolați în armata sovietică în 1940, că **120.000 reprezintă victimele persecuțiilor antonesciene și ale pogromurilor amintite**, înseamnă că cifrele avansate de domnul Radu Ioanid concordă perfect cu cele din statisticile oficiale românești interbelice și cu cifra reală avansată de sursele citate. Și *proporția* celor salvați (50%) din *întregul* acestei comunități de 850.000 de oameni, adică **420.000 – 430.000** este exactă. Dar ținând seama de numărul victimelor **sovietice și ungareo-germane, acești 50% înseamnă mult mai mult decât greutatea lor** *statistică!*

www.dacoromanica.ro

3 În numărul 774 din februarie 1994, al "Revistei Cultului Mozaic", Eminența Sa Dr. Moses Rosen publică textul interviului acordat *Radiodifuziunii Române* în legătură cu evenimentele de la Dorohoi și Galați și cu cauzele deportărilor din Basarabia. Aproape în întregime el coincide cu declarația televizată din 2 și 3 februarie care se constituia în replică la emisiunea organizată în ziua de 24 ianuarie 1994 despre mareșalul Antonescu. Emisiunea a fost considerată de Eminența Sa *"apologetică"* și *"antisemită"*. Apologetică nu a fost, întrucât au participat doi dintre principalii adversari ai memoriei Mareșalului și ai reabilitării lui: Eduard Mezincescu și Andrei Pippidi. Domniile lor au avut toată libertatea să formuleze rezervele proprii față de personalitatea și guvernarea mareșalului Antonescu, și au făcut-o. Iar antisemită e greu de calificat o emisiune numai pentru că s-a invocat, încă o dată, împrejurările retragerii dramatice a armatei române în vara lui 1940.

Pentru a permite însă cititorilor cărții de față o informare completă, reproducem în continuare **integral** din "Revista Cultului Mozaic", interviul Eminenței Sale, însoțindu-l cu câteva remarci sugerate de lectura lui:

"DRAGOȘ ȘEULEANU: *Săptămâna trecută, a avut loc la Templul Coral o conferință de presă. Atunci ați afirmat că manifestările antisemite din ultima vreme sunt mai deosebite decât cele precedente. În ce constă deosebirea, în ce constă gravitatea pe care ați afirmat-o?*

EMINENȚA SA: Întrebarea dvs. comportă mai mult timp decât mi-ați acordat. Dar am să fiu scurt, prea scurt spre a putea cuprinde întregul răspuns. Luni, 24 ianuarie a.c., pe postul național de televiziune s-a petrecut ceva ce nu s-a mai întâmplat vreodată. Este vorba de niște domni, ce-și zic istorici, care s-au așezat la o masă rotundă și, sub haina istoriei, au justificat Holocaustul evreilor din România, arătând că evreii, nu evreo-comuniștii, nu iudeo-comuniștii, nu rușii, ci evreii ca atare au asasinat, repet, au asasinat. După 53 de ani, se atribuie această faptă fraților evrei din Bucovina și Basarabia, pentru ca astfel să se justifice Holocaustul pe motiv că evreii au asasinat ofițeri și soldați români. Eu sunt un om bătrân și țin minte. Niciodată în acești 53 de ani nu s-a proferat această acuzație și nu s-au adus alte acuzații grave care ar fi fost, după părerea lor, cauza pogromului de la Dorohoi. După două zile de la retragerea armatei române din Basarabia, la 1 iulie 1940, a avut loc pogromul de la Dorohoi, despre care vă voi spune imediat ceva, ca și despre alte

www.dacoromanica.ro

măceluri; dar se susține că evreii ar fi proferat insulte sau ar fi avut o atitudine indecentă față de armata română. Singurul care a răspuns atunci, spre a-și justifica programul de orori, a fost mareșalul Antonescu, care, într-o scrisoare adresată lui Filderman, președintele de atunci al Federației Comunităților Evreiești din România, care a fost coleg de școală cu el și îl implora să înceteze genocidul, **dat fiind că din cauza deportărilor din Bucovina și Basarabia au murit sute de mii de evrei**, îl implora cu aceste cuvinte: "Moarte, moarte, moarte! Aveți milă de ei!", Antonescu i-a răspuns: "Voi ați avut milă de mamele noastre?"

În 53 de ani, nimeni n-a reușit să arate nici un nume de evreu care să fi fost judecat de către justiția română sau de altă instituție pentru aceste crime, n-a fost citat nici un nume de ofițer sau soldat român care să fi fost măcar zgâriat de vreun evreu. Nu vreau să jignesc nici Televiziuneă, nici altă instituție românească. Am să spun numai o parte din aceea ce am de spus. Vreți să știți ce a fost la Dorohoi după două zile de la retragerea armatei române din Basarabia? N-a fost atunci nici televiziune, nici radio; a fost numai un zvon. *La Dorohoi, la 1 iulie 1940, se întâmplă un incident între căpitanul român Boroș și un ofițer sovietic.* Acesta scoate pistolul, ca să-l împuște pe ofițerul român. Atunci **li se interpune sergentul T.R. Emil Bercovici, ca să-și salveze superiorul.** *Glonțul găurește trupurile și al evreului și al românului. A doua zi, au loc două înmormântări: prima în cimitirul creștin, pentru căpitan, a doua la cimitirul evreiesc.* Vin la această a doua înmormântare oameni din Dorohoi, bătrâni de 70-80 de ani, vin mame cu copii în brațe, ca să-l conducă pe ultimul drum pe acest evreu erou al patriei. Apare și o companie militară, dar, printr-o coincidență, toți cei zece ostași trimiși sunt evrei. Și în acest moment apare o altă companie care **pune pe acești ostași evrei să se dezbrace, îi împușcă pe toți, măcelărește o parte dintre evreii care se află acolo, în cimitir, șase copii între 1 și 7 ani plătesc cu viața**; plătesc cu viața și câțiva bătrâni, nu pot spune numărul, între 70 și 94 de ani. Aceasta a fost atunci, când n-a fost televiziune, n-a fost radio, ci doar un simplu zvon care a mers din gură în gură. Închipuți-vă reacția față de ceea ce s-a transmis la televiziune, după 53 de ani. Cele două generații de după război au fost mințite și de fasciști și de comuniști. **Ele nu știu nimic despre Holocaust, nu știu nimic despre sutele de mii de evrei uciși la Iași, în Transnistria, în Basarabia, la București și despre felul în care au fost uciși.** Ceea ce

www.dacoromanica.ro

au afirmat acești oameni care-și spun "de știință", "istorici", a reprezentat o directă incitare la pogrom.

DRAGOȘ ȘEULEANU: *Eminență, sunteți un om care a trăit multe evenimente. Care e diferența între manifestările antisemite prezente și antisemitismul sălbatic din perioada premergătoare celui de-al doilea război mondial?*

EMINENȚA SA: Nici o xenofobie, nici o manifestare de ură de rasă nu-și poate găsi o justificare. Dar dacă vreți să știți ceva despre asta, vă spun că pentru un om de vârsta mea, acum 60 de ani, antisemitismul își avea, dacă pot să profanez acest cuvânt, o anumită logică. Erau "prea mulți evrei", "prea bogați evrei", "jidanii la Palestina"... Ei bine, de la 850.000 am ajuns să fim circa 14.000. "Prea bogați evrei" într-o țară a moșierilor români, fanarioți și de toate națiile. Până la urmă n-a fost decât un singur moșier evreu. Nu mai suntem bogați, nu mai avem moșii, nu mai avem bănci. Suntem evrei săraci, majoritatea ajutați de "Joint". "Jidanii la Palestina"? Nu mai e Palestina, este Israel, nu mai suntem jidani, suntem evrei, care trăim demn în țara noastră. Cui păgubim noi cu ceva că acești câțiva evrei au decis să rămână aici și să trăiască în pace cât le-a mai rămas de trăit?

DRAGOȘ ȘEULEANU: *Eminență, în ceea ce privește cifrele pe care le prezentați, ele sunt contestate și de o parte și de cealaltă parte. Credeți că cifrele sunt importante în această dispută sau o anumită atitudine?*

EMINENȚA SA: E o dispută sinistră aceea a disputării cifrelor. Nu cifrele sunt importante, ci ceea ce s-a întâmplat. Nici n-ar trebui amintite. Morții nu pot învia. N-am acuzat niciodată poporul român și nici nu ne trece prin cap să acuzăm poporul pentru aceasta. Dacă am face-o, aceasta ar însemna culpabilizarea poporului român. Domnii "istorici" fac însă o culpabilizare a întregului popor evreu, făcându-i pe toți asasini. Doresc să o facă pe istoricii? Dați-mi voie să termin cu o glumă, deși nu e locul. Un evreu trece pe stradă și un sergent fuge în urma lui. Pune mâna pe el și-i cere buletinul. La care evreul răspunde: "Ce-ți trebuie buletin dacă mă ai pe mine?". Nu-i nevoie de istorici astăzi, de acești așa-ziși istorici: peste o sută de ani pot să mintă cu nerușinare. Astăzi mai sunt martori. Suntem zeci de mii de martori, nu numai evrei, ci și români. Întrebați pe românii din Bucovina ce s-a întâmplat la Suceava, la Rădăuți... Mergeți să întrebați oamenii bătrâni ce s-a întâmplat cu evreii atunci. Acum e nevoie de istorici, de cifre? Acesta este răspunsul meu." (Sublinierile îmi aparțin – D.Z)

www.dacoromanica.ro

Lăsând la o parte problema *cifrelor* avansate de Eminența Sa, deoarece, între timp, ea și-a găsit o tratare mai rațională și mai echilibrată în interviul din revista **22**, sunt două chestiuni care se cer elucidate:

a. *coliziunile dintre armata română și anumite elemente ale populației evreiești în timpul retragerii din 1940* și,

b. *"filmul" real al tragediei de la Dorohoi*, așa cum poate fi aflat chiar din documentele oficiale, publicate în cartea *Martiriul evreilor din România, 1940-1944. Documente și mărturii*, carte publicată de *Federația Comunităților Evreiești* și având un "Cuvânt înainte" semnat de Eminența Sa Dr. Moses Rosen.

La prima problemă răspunsul este următorul: nici un evreu nu a fost judecat sau tras la răspundere pentru jigniri și agresiuni în contra armatei române, pentru simplu motiv că în 1940 nu de așa ceva putea să se ocupe armata română, iar cei incriminabili se aflau pe teritoriul ce nu mai aparținea României. De ei s-a ocupat armata și noua administrație sovietică, cu rezultatele ce s-au văzut! Când în 1941 armata română și administrația românească revin, nimeni nu s-a mai preocupat de *justiție*, ci s-a procedat, din păcate, în modul sumar și tragic în care s-a procedat.

Că există însă numeroase *nume* de ofițeri români supuși acelor insulte și umiliri, că ele sunt consemnate în numeroase documente, împreună cu acele regretabile întâmplări, o dovedesc *trei volume* masive, pregătite de apariție la Editura Militară, dar care nu s-au publicat deocamdată, tocmai spre a nu învenina atmosfera. Noi înșine posedăm, la redacție, fotocopiile a câtorva zeci de asemenea documente, pe care însă n-am considerat oportun să le dăm aici într-o anexă, deoarece nu intră în competența noastră "procesul" dintre *armata română* și cei ce o condamnă, cu atâta ușurință, pentru crime, fără a-i admite circumstanțele atenuante. Deocamdată atât cititorii prezentei cărți, cât și Eminența Sa Dr. Moses Rosen au la dispoziție cartea domnilor Ioan Scurtu și Constantin Hlihor, *Anul 1940. Drama românilor dintre Prut și Nistru*, București, Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 1992, unde, la paginile 55-56, găsesc un prim lot de dovezi ale altercațiilor dintre armată și o parte din minoritatea evreiască.

Că acele umiliri și coliziuni nu erau simple "zvonuri", ci din nefericire o penibilă realitate, o dovedesc chiar documentele publicate în cartea prefațată de Eminența Sa. Aici nu găsim nici urmă din

www.dacoromanica.ro

frumoasa poveste cu sergentul T.R. Emil Bercovici inrerpus între ofițerul sovietic și căpitanul român Boroș (ce căuta ofițerul sovietic la Dorohoi, teritoriu ce nu intra în zona de evacuare?). *Autorii* "pogromului", cât și *motivarea* gestului lor reprobabil sunt, în schimb, lucruri indicate cu precizie în actele întocmite la fața locului: "**Focul fusese deschis de niște soldați din grupul 3 Grăniceri și 8 Artilerie, care se retrăgeau din regiunea Herței, umiliți și batjocoriți de evreii din Herța, și ca răzbunare au început să tragă în evreii de la cimitirul evreiesc**" (cartea citată p. 25)

Cum știm ce grozăvii au comis, anul următor, ostașii români la Herța și Noua Suliță, nu putem să nu acordăm credit acestei informații, socotind-o doar un simplu zvon.

Cât privește **sergentul T.R. Emil Bercovici**, "eroul" poveștii spuse de Eminența Sa, la televizor și în interviu, documentele sunt categorice: **nu el era mortul care se îngropa în cimitir, ci el se afla între cei veniți să-l omagieze**! Ca urmare, a fost împușcat odată cu restul victimelor, și este înregistrat ca atare: "Totalul cadavrelor este de 50, din care 11 femei, 34 de bărbați și 5 copii. **Printre cadavre se găsește și sergentul T.R. Bercovici Emil**, din Reg. 29, precum și 6 soldați evrei dintre care am putut identifica, după spusele populației, pe soldatul Broinștein din Reg. 6 Vânători și alt soldat din Regimentul 16 Artilerie, după cum arată semnul matricol de la betelia pantalonilor. În ce privește numele și unitatea precisă a celor șase soldați evrei arătați mai sus, nu s-au putut face constatări precise, deși aceste cadavre au fost examinate cu de-amănuntul. SOLDAȚII AVEAU ÎMBRĂCĂMINTEA RUPTĂ, MURDARĂ ȘI INFILTRATĂ CU SÂNGE" (p. 26-17). Deci... nu fuseseră în prealabil dezbrăcați! Numele sergentului reapare pe lista generală a victimelor la nr. 24: "Emil Bercovici, str. Gr. Ghica, 25 ani, 59 T.R."

Toate aceste informații provin *chiar din documentul arătat, în fotocopie, telespectatorilor, de către Eminența Sa*, în seara de joi, 3 februarie. El este publicat în cartea citată la p. 26-28. Este vorba de *procesul verbal* întocmit la fața locului de procurorul militar, Căp. rezervă DUCA MIHAI, Col. Medic rezervă Dr. C. ENACHESCU, Ajutorul de primar IOAN PASCU și grefierul Subl. rezervă Darabană".

4 Lucrul aceasta se vede foarte clar și din volumul recent publicat sub titlul *Evreii din România între anii 1940-1944. Vol. I. Legislația antievreiască*, București, Editura Hasefer, 1993. Deși pe copertă apare perioada 1940-1944, în interior găsim foaia de titlu de la p. 22 corect intitulată: I. *Legislația antievreiască (1938-1944).*

5 Pentru a avea o idee obiectivă despre ce a fost această tensiune și competiție dintre oligarhia românească și vârfurile emigrației evreiești,

www.dacoromanica.ro

sprijinite de puternice organisme internaționale, a se vedea, pentru punctul de vedere evreiesc, în special teza de doctorat a lui Joseph Berkowitz, *La question israélite en Roumaine. Etude de son histoire et des divers problemes de droit qu'elle souleve*, Paris, 1923 (798 pagini, format mare) și recent, o altă teză de doctorat, susținută la Universitatea din Provence, de domnul Carol Iancu, și intitulată *Les Juifs en Roumanie (1866-1919). De l'éxclusion à l'émancipation*, Edition de l'Université de Provence, 1978. (382 p. + 42 pagini fotocopii de documente și ilustrații).

Pentru punctul de vedere românesc, esențiale sunt VERAX, [Radu D. Rosetti], *La Roumanie et les Juifs*, București, 1903 și Anastase N. Hâciu, *Evreii în Țările Românești*, cu o prefață a Domnului Prof. S. Mehedinți, București, 1941 (631 p.).

De o importanță capitală sunt, pentru perioada contemporană, cartea lui S. Schafferman, *Dr. W. Filderman. 50 de ani din istoria Judaismului Român*, Tel Aviv, 1986 (cu numeroase extrase din memoriile, inedite, ale fostului șef al Comunității Evreiești) și memoriile Eminenței Sale Dr. Moses Rosen, publicate sub titlul *Primejdii, încercări, miracole. Povestea vieții șef rabinului Dr. Moses Rosen*, București, 1990.

6 Importante pentru această chestiune sunt însemnările politice ale lui Octavian Goga, din februarie-mai 1931, publicate de Ion Șerb în "Revista de istorie și teorie literară", începând cu nr. 2 din 1985 până la nr. 3-4 din 1987. Citâm din însemnarea zilei de 30 aprilie 1931: "Ce vrea însă nenorocitul de Carol? Vrea să fie rege de Carnaval? Un fel de Ciubăr-Vodă care să rămâie în istoria noastră ca un episod tragic-comic menit să-l înlăturăm cu oroare și să trecem la ordinea zilei? Nu-și dă seama inconștientul că fiind vorba de obrazul unui popor, nu se poate glumi fără ca pedeapsa să vie lovind sigur și implacabil? Sârbii l-au asasinat pe Alexandru Obrenovici pentru Draga Mașin, fiindcă era în joc demnitatea lor ultragiată. Au avut perfectă dreptate. Anume batjocuri nu se spală decât cu sânge. Ce-ar fi aici, dacă în orbirea lui, Carol ar face gestul nebun de care vorbesc gazetele străine și ar încerca o căsătorie morganatică cu Lupeasca? În scurt timp și-ar primi răsplata. Țara aceasta a înghițit destule rușini în trecutul ei zbuciumat. Nu știu însă să fi fost cândva pe tronul Munteniei sau al Moldovei o curvă de stradă de soi ovreesc. Ideea e înspăimântătoare și te cutremură din primul moment. Soluția se impune de la sine ca un gest reflex. Indivizii pot să fie meschini, un popor însă, în întregimea lui, nu e niciodată laș. Cineva se găsește totdeauna care să-și ia asupra lui rolul de salvator. Avea dreptate Streittman deunăzi, care, drămuind chestiunea cu judecată de fin analist, îmi zicea: «*Din punct de vedere ovreesc e o nenorocire, fiindcă simt că se va termina cu o baltă de sânge*»" (RITL, nr. 1-2, 1987, p. III-IV (foileton).

www.dacoromanica.ro

7 Pentru acestea, vezi Mihai Pelin, în "Ora" din 29 și 30 iulie 1993, articol reprodus integral în "Revista Cultului Mozaic" nr. 764 din august 1993.

8 Pentru acest "caragialism" vezi genialul articol publicat de Nicolae Niculescu sub titlul *Secretul Scrisorii Pierdute. Încercare asupra unei interpretări raționale a operei lui I. L. Caragiale*, în "Ethos", redactori Ioan Cușa și Virgil Ierunca, caietul II, Paris, 1975, p. 108-151.

9 "La insistențele Berlinului – scrie S. Schafferman în cartea citată – guvernului numește un împuternicit pentru problemele evreiești în persoana lui Radu Leca, vechi cuzist, al cărui rol de spion nazist era notoriu pentru publicul românesc. Odată cu numirea lui s-a decis înființarea Centralei Evreilor, ca unic și exclusiv organ în drept să se ocupe de problemele populației evreiești" (p. 221 – 222).

POST SCRIPTUM: În cadrul emisiunii televizate din 24 ianuarie 1994 despre mareșalul Ion Antonescu, istoricul Florin Constantiniu a prezentat broșura **Populația evreiască din România** de dr. Sabin Manuilă și dr. W. Filderman, apărută la New York în 1958 și conținând comunicarea celor doi autori la un congres internațional din 1957. După cum rezultă din această lucrare, potrivit spuselor domnului Constantiniu, "pierderile de vieți ale evreilor au fost evaluate pe regiuni, în perioada 1940-1944, la **15.000** în provinciile Vechiului Regat, Transilvania de sud și Bucovina de sud, **103.919** în Basarabia, Bucovina și regiunea Herța din județul Dorohoi și **90.295** în Transilvania de nord încorporată de Hitler Ungariei. În total se evaluează la **209.214** pierderile evreiești de pe teritoriul **României din 1939**, ceea ce reprezintă 27% din cifra totală a evreilor. Deci, populația evreiască a scăzut în perioada războiului, ca urmare a acestor persecuții, cu 27%. Din aceste 27%, spun cei doi autori, sunt a se atribui 2% administrației române, 13% acțiunii militare germano-române desfășurată aproape exclusiv pe frontul răsăritean și 12% acțiunii guvernului ungaresc secondat de autoritățile germane."

De reținut că cifra de **118.919** victime, rezultată din calculele celor doi autori din 1957 prin adunarea celor 15.000 cu 103.919, **se acoperă aproape desăvârșit cu aceea la care se ajunge pe baza informațiilor furnizate de dl Radu Ioanid, pe temeiul unei uriașe documentații acumulate între timp** și aflate la dispoziția domniei sale în Muzeul Holocaustului. Și chiar dacă procentajul diferă (27% pieriți față de 73% salvați, la dr. Sbin Manuilă și dr. Filderman; 50% din ambele categorii la dl Radu Ioanid), concluzia generală este, cuvânt cu cuvânt, aceeași, la interval de 37 ani: **"ÎN NICI O ȚARĂ DOMINATĂ DE NAZIȘTI N-A SUPRAVIEȚUIT O ASA DE MARE PROPORȚIE A POPULAȚIEI EVREIEȘTI"** (dr. W. Filderman).

www.dacoromanica.ro

DESPRE MEMORII ŞI AUTORUL LOR

Nu cu mult timp în urmă, destinul mi-a adus în faţa ochilor un document despre a cărui importanţă mi-am dat seama aproape instantaneu, nu datorită faptului că provenea din atât de râvnitele şi invocatele "arhive aie Securităţii comuniste", ci pentru că purta semnătura "***RADU LECCA***". Adică a omului despre care deşi nu s-a ştiut niciodată mai nimic precis, s-a susţinut că era un spion de anvergură mondială, a cărui viaţă aventuroasă şi lipsită de scrupule nu l-a împiedicat să aibă întotdeauna şi deopotrivă un cuvânt greu de spus, atât în faţa mareşalului Antonescu cât şi a conducerii Reichului, cu privire la cele mai delicate hotărîri referitoare la soarta României. Cel despre care s-a afirmat cu egală patimă că atâta timp cât a fost "comisarul general pentru probleme evreieşti" a trimis la moarte sau, dimpotrivă, a salvat zeci de mii de vieţi, realizând, ca urmare, o avere fabuloasă. Personajul supranumit "omul celui de-al V-lea par", adică cel ce a obţinut performanţa de a "ocoli" condamnarea la moarte pronunţată în "procesul marii trădări naţionale" (1946), fiind "cumpărat" în ultima clipă de la locul execuţiei – unde i se bătuse şi stâlpul, alături de al mareşalului Ion Antonescu şi al celorlalţi –, fie de evreii recunoscători, fie de sovietici, ca recompensă pentru importantele secrete dezvăluite lor. Cel despre care şi în momentul de faţă se susţine cu ardoare că a murit la închisoare în chinuri groaznice, prin anii '60, deşi el s-a stins creştineşte, în patul său, tocmai în 1980, la venerabila vârstă de 90 de ani.

www.dacoromanica.ro

Or, ceea ce aveam acum în mână era cheia acestei biografii legendare. Erau faptele reale la care Radu Lecca a participat direct în intervalul anilor 1931-1944, relatate de el însuși în pagini memorialistice a căror exactitate trebuia pusă – date fiind circumstanțele în care au fost redactate – mai presus de orice îndoială, chiar dacă nu o dată, dar în mod firesc, apăreau a fi subiective.

Hotărîrea de a publica manuscrisul s-a impus de la sine!

La fel și titlul pe care îl poartă!

Există deci o carte și un autor! Despre care, iată, vă veți putea pronunța de acum înainte în deplină libertate și, cel mai important, în deplină cunoștință de cauză.

O vom face și noi în cele ce urmează, dar evidențiind, ori de câte ori se va putea, inadvertențele dintre memorii și tot ceea ce s-a scris până acum despre Radu Lecca.

Așadar:

Cine a fost Radu Lecca?

Radu Lecca spune că s-a născut "în județul Bacău" și ne lasă să înțelegem că ar fi vorba, probabil, de comuna Leca unde se găsea moșia tatălui său. În schimb, uită pur și simplu să treacă data nașterii, agasat probabil de nenumăratele declarații pe care le dădu-se de-a lungul timpului.

În *Hotărîrea nr. 17* a "tribunalului poporului" din 17 mai 1946[1] se menționează că avea atunci 53 de ani, ceea ce ar însemna că era născut în 1893 sau 1894. Oricum, anul nașterii sale nu poate fi în nici un caz 1902, așa cum se acreditează într-o notă de subsol a unui volum de documente referitor la soarta evreilor din România în anii celui de-al doilea război mondial, recent apărut la București[2]. După indicația bibliografică furnizată de îngrijitorii ediției, data pare a fi preluată din *Encyclopaedia of the Holocaust*, ale cărei patru volume au văzut lumina tiparului în 1990. Dacă nu avem de-a face cu o regretabilă eroare tipografică, data avansată este infirmată

www.dacoromanica.ro

chiar de autorii notei (sau ai enciclopediei menţionate) atunci când susţin că Lecca a fost "condamnat pentru dezertare în timpul primului război mondial"[3]. Or, la 14 sau 16 ani, nimeni nu putea fi trimis în instanţă sub o asemenea acuzaţie. Cel puţin în România!

Din informaţiile pe care le deţinem, Radu Lecca s-a născut la 15 februarie 1890, dată confirmată, indirect, şi de el în prezentele memorii atunci când face bilanţul anilor petrecuţi la studii, în străinătate. Ştim, de asemenea, că părinţii săi s-au numit Dumitru şi Alice. Despre tatăl său, Radu Lecca spune că ar fi fost "latifundiar" şi că a făcut "politică liberală", ajungând deputat şi prefect, dar murind sărac, în 1907, tocmai din cauza angajării sale în politică.

Mult mai cunoscut este însă bunicul său, nimeni altul decât Dimitrie Lecca, unul dintre ofiţerii care au impus în noaptea de 10/11 februarie (stil vechi) 1866 abdicarea domnitorului Alexandru Ioan Cuza. Ministru de război în guvernul locotenenţei domneşti instituite după abdicarea lui Cuza, a comandat o divizie în Războiul de Independenţă din 1877-1878, a ajuns general şi a fost ministru de război şi preşedinte al Camerei.

Între 1900-1914, Radu Lecca îşi face studiile la Viena şi Paris, specializându-se, în final, după propria sa mărturie, în "economie politică şi mai cu seamă în chestiuni monetare".

În 1915 este chemat în ţară pentru satisfacerea stagiului militar, absolvă Şcoala de Ofiţeri de Infanterie şi devine sublocotenent, participând cu acest grad la campaniile anilor 1916 şi 1917.

Demobilizat după Pacea de la Bucureşti, se angajează în serviciul unei organizaţii americane destinate aprovizionării regiunilor pustiite de război şi în 1918-1920 este prezent în republicile caucaziene, în special la Tiflis (Tbilisi).

Opt ani rămâne din nou departe de ţară, făcând afaceri cu predilecţie în Austria, Germania şi Italia.

Dar marea aventură a lui Radu Lecca începe abia în anii '30, după o tentativă nereuşită de a pune pe picioare o afacere în

www.dacoromanica.ro

România. În 1930-1931, când se afla la Paris, era un om de afaceri cu multiple relații și cunoștea nu mai puțin de nouă limbi străine. În capitala Franței, tot afacerile îl vor aduce în posesia unui set de documente provenind de la Ministerul de Externe Francez și care conțineau culisele tratativelor purtate de România în anii 1928-1931 cu cercurile financiare internaționale pentru contractarea unor împrumuturi necesare reabilitării economiei naționale. Deținând secrete compromițătoare cu privire la multe figuri marcante ale scenei politice din țară, se decide să revină în România. De ce? El susține, în memoriile de față, că "numai din dragoste pentru țara în care m-am născut", afirmație care trebuie luată ca atare, dar care, mai mult ca sigur că maschează resorturi greu de deslușit în momentul de față.

Cert este că Lecca descinde la București tocmai în momentele crizei de guvern care a precedat alcătuirea cabinetului de "tehnicieni" condus de Nicolae Iorga (aprilie 1931). Obține relativ ușor o audiență la regele Carol al II-lea, căruia îi prezintă documente referitoare la "conjurația" pusă la cale de Nicolae Titulescu, adică tocmai cel investit inițial cu formarea noului guvern. Dacă ar fi să-l credem pe Lecca – și de ce nu am face-o – intervenția sa a fost hotărîtoare pentru decizia suveranului de a renunța la varianta Titulescu.

Abia întors la Paris, Lecca este însă implicat în scandalul declanșat de descoperirea "afacerii cifrului", este arestat, judecat și condamnat la doi ani de închisoare pentru acțiuni în dauna siguranței naționale a Franței. Radu Lecca este convins că a fost "lucrat" de politicienii de la București și de faimosul Birou 2, serviciul secret al armatei franceze. Adversarii săi vor spune, însă, că încă de atunci el servea interesele Germaniei. Oricum, nu putem să nu remarcăm că, la proces, a fost apărat de doi avocați celebri, dintre care unul, Moro Giafferi, fusese chiar ministru de justiție al Franței. Aceasta denotă fie că Lecca avea o situație financiară deosebit de înfloritoare, fie că s-a bucurat de sprijinul unor influente cercuri politico-economice, care rămân deocamdată greu identificabile.

www.dacoromanica.ro

După eliberarea din detenţie este expulzat şi, parcă pentru a întări aprehensiunile inamicilor săi, se duce la Berlin, unde credea că este singurul loc unde se mai putea afirma. Sosirea sa aici are loc în aprilie 1933, la câteva luni de la instalarea la putere a lui Adolf Hitler. Devine ziarist şi, foarte rapid, prin intermediul unor lideri ai saşilor din Transilvania, ajunge chiar la oficiosul nazist "Völkischer Beobachter". Mai mult decât atât, intră în anturajul intim al lui Alfred Rosenberg, unul din cele mai înalte personaje ale ierarhiei partidului nazist, fiind, după mărturia sa, timp de patru ani "consilierul" acestuia "pe probleme economice". O mutare spectaculoasă şi destul de greu de explicat! Mai ales că Lecca este nevoit să recunoască faptul că Rosenberg nu s-a mulţumit numai cu sfaturile sale "economice", ci i-a impus şi o "afacere", nu tocmai "economică", la Bucureşti.

Ca urmare, va reveni în ţară, în calitate de corespondent al lui "Völkischer Beobachter", dar cu misiunea expresă de a sprijini, cu banii Berlinului, o forţă politică care, o dată ajunsă la putere, să susţină interesele economice şi politice ale Germaniei. Principala sa reuşită în această privinţă se va numi Partidul Naţional Creştin, format în 1935 prin fuzionarea formaţiunilor politice conduse de Octavian Goga şi A.C. Cuza. Va eşua însă în tentativa de a perfecta o întrevedere Rosenberg-Carol al II-lea şi, mai târziu, va fi înlăturat din poziţia privilegiată de "legătură" între Berlin şi Bucureşti.

Cum încă de la sosirea sa la Bucureşti fusese contactat de serviciile de informaţii româneşti, cu care-l vedem că lucrează permanent, i-a fost chiar frică să se întoarcă în Germania. Şi aceasta cu atât mai mult cu cât un om al său din apropierea lui Rosenberg – legătură pe care o întreţinea în stilul clasic al serviciilor "specializate" – îl avertizase asupra pericolelor unei reîntoarceri premature.

Revine deci la afaceri, şi în această calitate, de simplu particular, îl prind evenimentele dramatice din vara anului 1940 şi apoi venirea la putere a lui Ion Antonescu şi a legionarilor, în

www.dacoromanica.ro

septembrie același an. Mai deține însă un atu deosebit de important: relațiile excelente cu personalul Legației Germane de la București. Pe această cale intră în posesia unor informații extrem de importante referitoare la sprijinul pe care legionarii îl primeau din partea anumitor servicii germane. Încearcă deci să ajungă la Ion Antonescu și reușește acest lucru în zilele fierbinți ale rupturii brutale dintre legionari și Antonescu. Iată-l, încă o dată, ajuns ca prin miracol la cel mai înalt for de decizie și într-o situație deosebit de tensionată!

Conducătorul Statului, în loc de altă comentarii cu privire la datele furnizate de Lecca, îi dă acestuia o misiune de mare importanță: să-l întâmpine pe noul ministru al Germaniei la București, Manfred von Killinger și să-i comunice acestuia informațiile pe care le deține. Lecca nu a fost prea încântat de această însărcinare, care-l punea într-o poziție delicată și chiar periculoasă. Va accepta totuși!

Mutarea făcută de Ion Antonescu, deși logică în contextul de atunci, ridică destule semne de întrebare. E greu de întrevăzut mai ales pe ce garanții de încredere s-a fundamentat decizia generalului, având în vedere că la procesul din mai 1946 a declarat că nu-l cunoștea pe Lecca decât din "incidentul de la Paris" și că aflase abia atunci că mai trăia și că se afla în țară... Iar a-l câștiga de partea sa pe Manfred von Killinger era esențial pentru victoria asupra legionarilor, chiar dacă, cu puțin înainte, obținuse acordul de principiu al lui Adolf Hitler. Este încă unul din misterele care învăluie aceste apariții intempestive ale lui Radu Lecca în prim-planul evenimentelor fierbinți.

Se va achita cu brio de "misiunea" sa pe lângă Killinger, cu care va rămâne în cele mai bune raporturi și căruia îi creionează în această lucrare un portret total diferit de cel transmis nouă de Nicolae Rădescu sau Tudor Arghezi și, mai ales, de istoriografie.

După un soi de sinecură la Președinția Consiliului de Miniștri, va fi pentru scurt timp subdirector la Siguranța Generală, în opinia sa mai mult un prilej de a intra în conflict cu înalte personaje ale ierarhiei militare de atunci.

www.dacoromanica.ro

La 30 octombrie 1941, Lecca este numit "împuternicit al guvernului pentru pregătirea lucrărilor privind reglementarea regimului evreilor". De fapt, această investitură cu o titulatură kilometrică fusese determinată de presiunea germană exercitată asupra Bucureştilor pentru soluţionarea energică a "chestiunii evreieşti", prin intermediul lui Gustav Richter, consilier al Legaţiei Germane în domeniu, şi trimis special al lui Heinrich Himmler. La procesul din 1946, Ion Antonescu a susţinut că decizia de numire aparţinuse lui Mihai Antonescu – ceea ce este corect – şi că s-ar fi datorat susţinerii pe care Lecca o avea din partea germanilor. Ceva adevăr trebuie să fie aici, pentru că însuşi Lecca afirmă că amicul său Hermann von Ritgen fusese cel care susţinuse această variantă, acceptată şi de Mihai Antonescu.

Rezultatul cel mai important al pertractărilor – "colaborării", spun alţii – dintre Richter şi Lecca a fost constituirea, în decembrie 1941, a Centralei Evreilor din România. Activitatea acestui organism a patronat-o Radu Lecca până în august 1944, cu menţiunea că între 7 septembrie 1943 – 23 august 1944 titulatura sa oficială a fost de "comisar general pentru probleme evreieşti". Insistenţa noastră asupra funcţiilor îndeplinite de Lecca se datorează şi faptului că s-a spus adeseori despre el că ar fi fost ministru al "românizării", portofoliu pe care nu l-a deţinut niciodată[4].

După 23 august 1944, Radu Lecca nu s-a găsit între cei arestaţi din primele zile ale instalării noii puteri. Cu alte cuvinte, nu a părut contemporanilor a fi chiar o personalitate de suprafaţă, astfel încât să existe motive presante care să determine reţinerea sa imediată. La 20 septembrie 1944, dr. Nandor Gingold, fostul preşedinte al Centralei Evreilor, s-a predat de bunăvoie la Prefectura Poliţiei Capitalei, punându-se la dispoziţia organelor de anchetă în condiţiile în care în presă se ducea o furibundă campanie împotriva sa şi a Centralei[5]. E foarte posibil ca numai atunci să fi ajuns în detenţie şi Radu Lecca.

www.dacoromanica.ro

Ceva mai târziu, în orice caz după noiembrie 1944, când ziarele bucureștene îi mai semnalau prezența în închisoarea Văcărești, el a fost predat autorităților sovietice, în virtutea acelorași motive invocate și în cazul mareșalului Ion Antonescu și al principalilor săi colaboratori. În toamna anului 1944 era încă în vigoare așa-numita *Declarație de la Moscova* (1 noiembrie 1943) care stabilea că judecarea "criminalilor de război" se va face în țările unde aceștia au comis crimele, iar în cazul în care acțiunile lor au afectat mai multe state, Aliații urmau să ia "hotărîri comune". În așteptarea acestei "hotărîri comune" – de fapt până la constituirea Tribunalului Internațional de la Nürnberg și la stabilirea celor ce aveau să fie judecați acolo (în exclusivitate germani) – fiecare dintre Aliați s-a îndeletnicit cu "vânătoarea liberă" a tuturor celor care corespundeau sau păreau să corespundă definiției de "criminal de război". Era o acțiune mai mult preventivă, decât "legală"!

Radu Lecca atribuie trimiterea sa în U.R.S.S. lui Maniu, Brătianu – aceștia doi, mai mult generic – și Nicolae Penescu, ministru de interne în al doilea cabinet condus de generalul Constantin Sănătescu (4 noiembrie – 6 decembrie 1944). Fapt ce confirmă supoziția noastră că n-a putut fi preluat de ruși anterior lui noiembrie 1945.

Dar Lecca acuză autoritățile de la București în primul rând pentru că l-au trimis la Moscova ca principal responsabil pentru toți evreii din România Mare sau din zonele ocupate de armata română morți în timpul războiului – o acuzație total deplasată; pentru deportarea evreilor la Auschwitz – ceea ce era complet fals, știut fiind că *evreii aflați sub jurisdicție românească nu au ajuns niciodată în lagărele de concentrare organizate de germani*; pentru victimele de pe "Struma" – de-a dreptul o stupizenie cinică, fiindcă această navă fusese scufundată în februarie 1942 de un submarin sovietic, fapt cunoscut, desigur, autorităților de la Moscova. Din scurta mențiune, cuprinsă în partea de manuscris găsită, referitoare la detenția în U.R.S.S. rezultă că N.K.V.D.-ul l-a anchetat cu multă "aplicație" pentru aceste învinuiri false.

www.dacoromanica.ro

În aprilie 1946 Radu Lecca este adus în țară, împreună cu Ion Antonescu și alți colaboratori ai săi, pentru a compărea într-un proces ce se dorea răsunător, numit pompos, dar mai ales fals, "al marii trădări naționale". Privind cu atenție lista celor 24 de acuzați (inclusiv cei judecați în contumacie) putem constata că, dintre ei, Radu Lecca ocupase rangul cel mai mic în guvernarea Antonescu.

Includerea sa în acest "lot", dar mai ales în rândul celor 7 condamnați la moarte s-a datorat implicării sale în aplicarea politicii guvernului Antonescu în "chestiunea evreiască". În cele din urmă, sentința de condamnare la moarte pentru Lecca, Eugen Cristescu și Constantin Pantazi a fost comutată în închisoare pe viață, prin decretul regelui Mihai I. *Se știe că grațierea a venit chiar în ziua în care ceilalți patru condamnați au fost executați (1 iunie 1946).* Consemnăm aici ca "bun de inventar" și legenda vehiculată în epocă potrivit căreia grațierea lui Cristescu s-ar fi datorat intervenției comuniștilor, a lui Pantazi – Palatului Regal, iar a lui Lecca – evreilor! În memorii, Lecca spune însă că nici unul dintre evreii pe care i-a ajutat nu a venit să depună mărturie la proces. Cu excepția unuia, e drept însă că de calibru: Max Auschnitt.

Au urmat anii de detenție în închisorile comuniste când, dacă ar fi să-i dăm crezare lui Nistor Chioreanu, comportarea lui Lecca ar fi fost sub orice limită. În orice caz el a compărut ulterior ca martor în două procese celebre ale anilor '50: al sioniștilor și al lui Lucrețiu Pătrășcanu.

Tot Nistor Chioreanu relatează – din auzite – că moartea lui Lecca a survenit în închisoarea Jilava, în chinuri groaznice, datorită unui cancer la sfincter, urmare a rigorilor unei recluziuni într-o celulă de homosexuali[6].

Nicolae Steinhardt susține și el versiunea morții în detenție a lui Radu Lecca, plasând-o între 1962 – anul în care l-a întâlnit în infirmeria penitenciarului Jilava, "paralizat de la brâu în jos de pe urma unei operații de hemoroizi superficial efectuată la o închisoare lipsită de spital"[7] și 1964, data eliberării majorității deținuților politici.

www.dacoromanica.ro

Acestei versiuni i se opune cea furnizată de îngrijitorii volumului *Evreii din România*... care afirmă că moartea lui Lecca ar fi survenit abia în anul 1980. Dată ce concordă și cu informațiile noastre.

Oricum, ipoteza morții în penitenciar este exclusă, Radu Lecca fiind eliberat din închisoare la 15 aprilie 1963, după ce sentința inițială i-a fost preschimbată cu una care îl condamna la 18 ani și 6 luni de detenție (exact câți ispășise până atunci). Înseși precizările pe care Lecca le face în câteva rânduri în cuprinsul memoriilor referitoare la timpul când scria cele relatate trimit spre o perioadă posterioară lui 1965, dar anterioară anului 1970.

Oglindă dublă: Radu Lecca și contemporanii săi

Adunând mărturiile contemporanilor despre Lecca nu este prea greu să constați că bilanțul este covârșitor negativ, chiar dacă majoritatea celor care emit aprecieri despre el nu știu prea mare lucru nici despre biografia, nici despre activitatea lui.

Grigore Gafencu, spre exemplu, atunci când află de arestarea sa la Paris, îl "botează" pe Lecca, "Rodolf" și îl gratulează cu sintagma "escroc binecunoscut", fără a furniza alte amănunte[8].

Totuși această etichetă este o bagatelă pe lângă cele acreditate de actul de acuzare din mai 1946: "reprezentantul tipic al agentului hitlerist, fără scrupule, care-și trădează țara prin orice mijloace pentru scopuri și avantaje personale servind conștient și fără nici un pic de conștiință scopurile cele mai criminale urmărite de hitlerismul hrăpăreț și distrugător"[9].

Cam același lucru spune, la rândul său, A.L. Zissu când îl numește invariabil, în depozițiile sale la "procesul sioniștilor", "agent al Gestapoului"[10].

Numai că Lecca nu avea cum să fie agentul Gestapoului, dintr-o sumedenie de motive, dar în primul rând pentru că el fusese principalul furnizor de date pentru Killinger în

www.dacoromanica.ro

îndepărtarea, succesivă, a doi reprezentanţi ai Gestapoului: Kurt Geissler şi von Böhme. A fost, în schimb, "omul" lui Manfred von Killinger, pe care îl creionează în tonuri neaşteptat de calde, având în vedere, mai cu seamă, vremea la care au fost scrise memoriile. Iar episodul cu cerbul împuşcat de Killinger la Sboina depăşeşte planul mărturiei memorialistice, înnobilând în mod neaşteptat poate un personaj despre care, trebuie să recunoaştem, nu ştim prea mare lucru.

Mai corect ar trebui spus că Lecca era "legătura" între Mihai Antonescu şi Manfred von Killinger. Această variantă este susţinută, printre altele, şi de Gerhard Stelzer, primul consilier al Legaţiei Germane la Bucureşti, diplomat de carieră, care îl numeşte pe Lecca "agentul care lucra pentru Killinger", acuzându-l că l-a "turnat" lui Mihai Antonescu[11] (Stelzer făcea oficiul de translator la întâlnirile dintre mareşalul Ion Antonescu şi Killinger, iar Lecca susţinea că în cercurile particulare consilierul german se pronunţa critic la adresa politicii duse de Bucureşti).

Lucrurile pot fi însă precizate şi mai exct: Ştim cu precizie, din propria-i mărturie, faptul că trimiterea lui Radu Lecca la Bucureşti a fost patronată de Alfred Rosenberg, deci o înaltă oficialitate a "ierarhiei de partid naziste". Totuşi, evoluţia sa ulterioară evidenţiază apropierea de alte cercuri decât ale N.S.D.A.P., S.S. şi S.D. Din relatările sale cu privire la convorbirile purtate cu Killinger, cât şi dintr-un scurt pasaj, foarte elogios, la adresa şefului Abwehrului (Serviciul de informaţii al armatei germane), Wilhelm Canaris – despre care spune că a fost adevăratul "creier" al complotului împotriva lui Hitler din 1944 –, rezultă că rămăsese în legătură cu cercurile germane, dar că schimbase "filiera". El se găseşte, mai mult ca sigur, alături de Abwehr şi, în special, de Killinger, cărora nu ezită să le aducă un sprijin important în "lupta" purtată împotriva serviciilor secrete rivale (Gestapo, S.D.), patronate de Reichsfuhrerul S.S. Heinrich Himmler şi de mâna sa dreaptă, Reinhard Heydrich. "Eliminarea" lui Geissler şi apoi a lui von Böhme din rândul personalului Legaţiei Germane din Bucureşti

www.dacoromanica.ro

sunt doar două dintre momentele palpabile ale acestei confruntări subterane. Totuși nu trebuie exclus ca Lecca să fi fost "pilotat" în formarea opțiunii sale de Serviciul Special de Informații al lui Eugen Cristescu, cel mai probabil prin amicul său Vintilă Ionescu de la Siguranță, știut fiind faptul că organele de informații românești nu au conlucrat pe timpul războiului decât cu Abwehrul. În acest sens, este de observat că la procesul din mai 1946, Lecca i-a solicitat lui Eugen Cristescu și lui Ion Antonescu să depună mărturie despre rolul său în "eliminarea" lui von Böhme și, respectiv, Geissler. Fără a sublinia vreun merit al lui Lecca, cei doi au confirmat aceste acțiuni. Este clar însă că intenția lui Lecca era de a dovedi că el nu fusese "agent hitlerist", deci agent al Gestapoului, S.S.-ului sau S.D.-ului. Acest lucru îl va obține de la Eugen Cristescu, pe care l-a întrebat dacă "Herman von Ritgen aparținea Gestapoului". Ritgen, unul dintre prietenii lui Radu Lecca, fusese nominalizat în *Actul de acuzare* ca legătură a sa cu Gestapoul. Or, Eugen Cristescu a avut curajul să aducă un "omagiu" lui Ritgen, despre care a afirmat nu numai că nu a fost "omul Gestapoului", ci, dimpotrivă, era urmărit tot timpul de acest organ de poliție secretă. În final, Gestapoul îl arestase pe Ritgen în 1944, după atentatul împotriva lui Hitler din iulie, iar Cristescu făcea aserțiunea uimitoare că *fusese spânzurat pentru că îi furnizase lui "informații folositoare"*.

Dar imaginea sa defavorabilă în conștiința contemporanilor nu își avea sorgintea numai în legăturile sale cu germanii. Lecca arată că în 1941, pe când era subdirector la Siguranță, i s-a confecționat de către adversarii săi o "fișă" împănată cu toate legendele care au făcut apoi epocă în legătură cu persoana sa (escroc, dezertor, spion german etc.). "Fișa" fusese rodul colaborării a patru generali – E. Leoveanu, J. Popescu, Șt. Zorzor și D. Popescu – și ulterior actualizată de un alt general, C.Z. Vasiliu.

Nu încape nici o îndoială că aceasta este cauza principală a adversității sale față de armată, pe ai cărei reprezentanți îi zugrăvește în culorile cele mai tari în memoriile de față, cu

www.dacoromanica.ro

câteva excepţii (generalul Nicolae Pălăngeanu, Enache Borcescu, colonelul Ioan Boldur Lăţescu). În plus, dincolo de experienţa personală, la formarea acestei imagini negative despre generalii şi ofiţerii superiori investiţi cu funcţii de stat, a contribuit şi ceea ce am putea numi tensiunea vizibilă existentă între membri civili şi cei militari ai guvernului Antonescu. Aşa cum militarii au avut o părere foarte proastă despre "partea civilă" a guvernării – şi să amintim aici numai imaginea detestabilă pe care i-o developează lui Mihai Antonescu memoriile generalilor Ion Gheorghe şi Platon Chimoagă –, nici civilii n-au rămas datori. Radu Lecca nu face decât să confirme această ecuaţie, multe din atacurile sale la persoană împotriva unor militari fiind vădit influenţate de această optică.

Însuşi mareşalul Ion Antonescu este tratat de Radu Lecca într-o manieră asemănătoare, adăugându-se şi tendinţa, vizibilă la aproape toţi colaboratorii mareşalului, de a transfera fostului Conducător al Statului întreaga responsabilitate pentru guvernarea din anii 1940-1944. Nici Lecca nu face rabat de la acest *pattern*, cu atât mai mult cu cât la vremea când şi-a scris memoriile nu avea nici un motiv să se angajeze într-o operă de restauraţie a mareşalului. Ba, dimpotrivă!

Totuşi, portretul lui Ion Antonescu pare a fi tributar, în mar măsură, unor clişee lansate după 1944. Fapt uşor sesizabil m ales când, referindu-se la "procesul marii trădări naţionale' Lecca aminteşte, cu mândrie nedisimulată, că Mareşalul i- "ridicat un monument" (o interpretare proprie) pentru serviciu adus ţării prin demascarea acţiunii subversive a *Kriminalrat*-ului Kurt Geissler. Or, dacă Lecca mai credea că aprecierea lu Antonescu îi era benefică, înseamnă că el nu îl putea asimil unui "călău".

Să notăm tot aici şi consemnarea lui Gheorghe Magheresc care, în volumul apărut la Milano, susţine (având ca sursă, dup toate probabilităţile, pe Constantin Pantazi) că în momentul în care mareşalul Ion Antonescu s-a îndreptat spre locul d execuţie, i s-a adresat lui Lecca spunându-i: *"Te du cu bine*

www.dacoromanica.ro

Lecca!... Mi-ai fost un colaborator credincios și nu te-ai desolidarizat de mine. Urmează calea pe care ți-a hărăzit-o propriul dumitale destin. Ți-ai făcut pe deplin datoria"[12].

Și dacă figura lui Ion Antonescu în memoria lui Lecca a suferit serioase corecții după trecerea timpului, nu același lucru se poate spune despre imaginea sa despre partidele politice din România. În acest caz, timpul nu a făcut decât să accentueze ceea ce el detesta încă din anii '30: venalitatea și corupția care caracteriza, în opinia sa, clasa politică românească. O confirmă și Nicolae Steinhardt, când consemnează întâlnirea cu el, în 1962, la infirmeria închisorii Jilava: "nesfârșitele lui atacuri împotriva liberalilor sunt obositoare"[13]. Așadar, o convingere care l-a urmărit toată viața, obsedant, și despre ale cărei origini relatează pe larg în această carte.

Pentru a întregi imaginea contemporanilor despre omul Radu Lecca, să amintim felul cum l-au descris cei care l-au întâlnit în timpul detenției. Dispunem de două mărturii, oarecum contradictorii, aparținând lui Nistor Chioreanu și Nicolae Steinhardt.

Chioreanu l-a avut tovarăș de temniță la *Zarka* Aiudului. Fără nici un fel de reținere, fostul fruntaș legionar îl zugrăvește în tonuri foarte dure. Deși era bolnav și se mișca foarte greu, Lecca era un "turnător" care nu a ezitat să participe la o înscenare a cărei victimă trebuia să fie chiar Chioreanu[14]. Nu comentăm acuzațiile lui Chioreanu – s-ar putea ca ele să fie cât se poate de reale, recluziunea determinând schimbări nebănuite de comportament –, dar nu putem trece cu vederea faptul că sunt reluate cu această ocazie temele principale ale "legendei Lecca": "Spion german în Franța", numit de Antonescu la "recomandarea nemților", extorcator de bani de la evrei etc. Aceleași ca și la W. Fiderman[15].

În schimb, Nicolae Steinhardt – deși remarcă la Lecca neîncrederea în "capacitatea mea de a nu-i purta pică" – propune un cu totul alt portret al fostului comisar general pentru probleme evreiești: *"deși e un aventurier, lucește în ochii lui ceva din eroii lui Karl Maria von Weber, din sentimentalismul*

www.dacoromanica.ro

teutonic, din nostalgia pentru pribegii în căutare de fapte excepţionale."[16] Este, fără îndoială, cea mai pătrunzătoare şi mai adevărată judecată de care a avut parte.

Radu Lecca şi "chestiunea evreiască"

Acelaşi Nicolae Steinhardt, atunci când rememorează zilele petrecute în infirmeria de la Jilava, consemnează: *"Despre Antonescu însă nu pot să nu arăt că, oricum, singurul în toată Europa a cutezat să i se opună lui Hitler, să-i ţină piept într-o chestiune de onoare personală pentru acesta, în care nici Pétain nici cardinalii nu i-au spus nu. În timp ce floarea aristocraţiei germane, generalii şi feldmareşalii acoperiţi de medalii şi decoraţii stăteau smirnă în faţa lui şi tremurau, iar el făcea spume şi alerga urlând de la un capăt la altul al încăperii, Antonescu i-a ţinut piept în propriul lui bârlog de Berehtesgaden; dârz, cu modestia cuvenită, a scăpat de la moarte câteva sute de mii de suflete de evrei"*. La acest elogiu, Steinhardt adaugă, într-o paranteză, contrapunctul lui Lecca: *"(Lecca: Cu preţul câtorva boarfe, unor zile de lucru de opt ore şi dormit acasă, câtorva apartamente...Göring era de acord, mi-a spus-o; numai să nu ştie Hitler)"*.[17] Se află sintetizată aici o parte substanţială a concepţiei lui Lecca cu privire la soarta evreilor din România în anii celui de-al doilea război mondial, pe care cititorii o vor găsi ilustrată din plin în tot cuprinsul prezentului volum. După cum esenţa întregii discuţii purtate în jurul aceleiaşi "chestiuni evreieşti", irumptă intempestiv în ultimul timp în peisajul vieţii politice româneşti, şi nu numai – şi-au aflat deja dezlegarea lămuritoare în paginile domnului Dan Zamfirescu, încât ar fi de prisos să mai insistăm dincolo de marginile înţelegerii stricte a personajului Radu Lecca.

În acest sens, revelatoare ni se par cuvintele generalului Ion Gheorghe, ataşat militar şi ulterior ambasador la Berlin în timpul celei de-a doua conflagraţii mondiale, care credea că România imitase Germania la capitolul măsuri antisemite, dar, spune el,

www.dacoromanica.ro

"în general însă, măsurile antisemite erau aplicate, mai ales în România veche, numai foarte superficial. Aceasta corespundea unei tradiții ancorate în mentalitatea orientală a administrației. Toate legile cu caracter restrictiv nu serveau în ultimă instanță decât ca sursă de încasări pentru organele executoare și supraveghetoare. La fel și în cazul acesta. Majoritatea evreilor, care reușiseră «să se învârtească», și-au continuat nestânjeniți afacerile. La București piața neagră și speculația cu devize continuau să fie un domeniu aproape exclusiv evreiesc".[18] Și adaugă că spre sfârșitul războiului, sub influența interesată a lui Mihai Antonescu, guvernul român *"a început să devieze de la inițiala linie antisemită, oricât de moderată fusese aceasta"*.

Este, practic, prezentarea sintetică a situației descrise de Lecca, care consideră această conduită "balcano-levantină" (după propria sa expresie) a autorităților puse să ducă la îndeplinire legislația antisemită drept o circumstanță decisivă în acțiunea sa de salvare a evreilor din România. Iar Lecca susține, cu toată tăria, că evreii din România îi datorează viața! Deoarece doar *el* a știut și reușit să mențină soarta acestor oameni sub o "constelație" favorabilă: în timp ce mareșalul Ion Antonescu credea că Lecca exprimă poziția lui Killinger și Richter, Killinger avea convingerea că o exprimă pe cea a lui Ion Antonescu. Or, profitând de această confuzie, afirmă Lecca, *"am reușit să strecor Centrala Evreilor și pe toți evreii din România prin situațiile cele mai grele, până la 23 august 1944"*, proclamând că *"aici este marele secret, căruia îi datorează viața toți evreii din România"*.

Desigur, nu poate fi trecută cu vederea atitudinea exclusivistă a lui Radu Lecca, ușurința cu care își asumă întregul merit pentru faptul că România a rămas pe timpul celui de-al doilea război mondial o oază a speranței și pentru evrei. Egoismul vădit al afirmațiilor sale nu trebuie însă să ne ducă la respingerea, *ab initio*, a argumentelor pe care le propune. Deși este evident că și el, la fel cu majoritatea celor ce și-au scris memoriile după ce au suferit o condamnare politică, caută să

www.dacoromanica.ro

demonteze punct cu punct acuzaţiile care i-au fost aduse. Iar Radu Lecca nu putea uita că acuzaţia cea mai gravă adusă în 1946, şi o dată cu ea condamnarea la moarte, era aceea că *"a propus şi a ordonat represiuni colective şi individuale în acest scop de persecuţie politică şi din motive rasiale asupra populaţiei civile"* (art. 2, litera "e" din Legea 312/1945)[19]. Tocmai lui care, totuşi, avea suficiente motive să nu se considere sub incidenţa acestui alineat de lege! Dar s-a întâmplat aşa cum singur prezisese în 1941: unii l-au considerat "indulgent şi vândut evreilor", alţii "sever şi vândut nemţilor". Oricum, a avut parte de ura celor mai mulţi dintre evrei!

De aceea prin tot ce scrie Radu Lecca nu urmăreşte decât să spună cum a fost, alegând din firul existenţei sale doar argumentele pentru respingerea acuzaţiilor care i-au fost aduse în 1946. Că are sau nu dreptate în totalitate, o va dovedi poate istoria, cândva. Totuşi, fără a dori să deschidem o acţiune de reabilitare a lui Radu Lecca, nu putem să nu constatăm că şi în cazul său, ca şi în cazul celorlalţi judecaţi şi condamnaţi în mai 1946, procesul a fost o farsă sinistră.

Creaţia lui principală în "reglementarea problemei evreieşti" a fost, fără îndoială, Centrala Evreilor din România (1942-1944). Spre deosebire de cei ce au susţinut că Lecca a fost numai un simplu consilier al lui Richter, Lecca dovedeşte – şi n-avem de ce să nu-l credem – că îmbunătăţirile aduse de el proiectului alcătuit de Richter erau fundamentale, fiind vorba, practic, de un nou proiect[20]. Pentru cei ce vor să cunoască rolul acestei organizaţii le recomandăm *Studiul introductiv* semnat de Lya Benjamin la volumul de documente privitor la soarta evreilor din România între 1940-1944, care relevă aspectele ei negative şi cele pozitive (sau "cvasipozitive" cum le numeşte autorul)[21]. Existau deci şi "aspecte cvasipozitive" şi ***noi credem că erau cu atât mai remarcabile cu cât Regulamentul de funcţionare a Centralei Evreilor a apărut în ianuarie 1942, adică exact atunci când, la Wannsee, în Germania, liderii nazişti hotărau declanşarea procedurii "soluţiei finale": exterminarea fizică a evreilor din Europa!***[20]

www.dacoromanica.ro

Nu ne îndoim că rolul lui Lecca în acest context a fost, în deplin acord cu linia guvernului, de a aduce "multă cumpănire în intervențiile germane cu privire la regimul evreilor". Fiindcă nu trebuie uitat faptul că "problema evreiască" era considerată de Germania o problemă al cărei interes depășea cadrul național și pentru a cărei "rezolvare" a intervenit deseori la București.

Repetând că nu stă în intenția noastră să-l "reabilităm" pe Radu Lecca, subliniem doar că și acțiunea sa din anii 1941-1944 trebuie privită în circumstanțele specifice ale acelei epoci, singurele în care pot fi sancționate în vreun fel rezultatele ei.

Alexandru V. Diță

www.dacoromanica.ro

NOTE

1 Aici şi mai departe, când este vorba de actele procesului din mai 1946, ne referim la textele incluse în volumul *Adevărul în procesul mareşalul Ion Antonescu*, lucrarea alcătuită de dr. Marcel D. Ciucă, în curs de apariţie la Editura Roza Vânturilor.

2 Federaţia Comunităţilor Evreieşti din România – Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor din România, *Evreii din România între anii 1940-1944*, vol.I: *Legislaţia antievreiască*, Bucureşti, Editura Hasefer, 1993, p. 170.

3 *Ibidem.*

4 Cum se pare că este şi cazul domnului Andrei Pippidi: "*Unul dintre marii responsabili ai românizării*, – spune domnia sa – *Radu Lecca, graţiat la sfârşitul procesului Antonescu, a murit în condiţii atroce în închisoare*" (în "Revista Cultului Mozaic", an XXXIX, 1994, nr. 775-776, p. 12).

5 *Sionişti sub anchetă. A.L. Zissu – Declaraţii, confruntări, interogatorii: 10 mai 1951 – 1 martie 1952*, ediţie de Mihai Pelin, Bucureşti, 1993, p.17-20.

6 Nistor Chioreanu, *Morminte vii*, Iaşi, 1992, p. 200. Părere însuşită, fără control, de Andrei Pippidi (vezi supra nota nr. 4).

7 Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1991, p. 128.

8 Grigore Gafencu, *Însemnări politice. 1919-1939*, Bucureşti, Editura Humanitas 1991, p. 159.

9 *Adevărul în procesul mareşalului Ion Antonescu* (vezi nota 1).

10 *Sionişti sub anchetă*, passim.

11 Memoriile lui Gerhard Stelzer, în "Arhiva" - supliment de istorie al "Cotidianului", an II, nr.11/26 februarie 1993.

12 *Antonescu Mareşalul României şi Războaiele de Reîntregire.* Veneţia, Editura Nagard, 1986, p. 599.

www.dacoromanica.ro

13 Nicolae Steinhardt, *op. cit.*, p. 129.

14 Nistor Chioreanu, *op. cit.*, p. 195-199.

15 "La insistența Berlinului, guvernul numește un împuternicit pentru problemele evreiești în persoana lui Radu Leca, vechi cuzist, al cărui rol de spion nazist era notoriu pentru publicul românesc" (S. Schafferman, *Dr. W. Filderman. 50 de ani din istoria judaismului român*, Tel Aviv, 1986, p. 221-222).

16 Nicolae Steinhardt, *op. cit.*, p. 129.

17 *Ibidem*, p. 131.

18 Ion Gheorghe, *Rumaniens Weg Zum Satelitenstaat*, Heidelberg, 1952, p. 224.

19 *Adevărul în procesul mareșalului Ion Antonescu* (vezi nota 1).

20 *Evreii din România între anii 1940-1944*, vol.I, p. XLII-XLIV.

21 Faptul că Radu Lecca a reușit să deturneze intențiile germanilor este susținut chiar de afirmația lui W. Filderman: *"În octombrie 1941 sosise la București generalul Roedel, șeful Gestapoului, însoțit de unul din colaboratorii săi, dr. Gustav Richter. Acesta s-a instalat la București ca împuternicit al Reichului pentru problema evreiască. Sub acest titlu se ascundea misiunea de a aplica* ***soluția finală***" (W. Filderman, *op. cit.*, p. 222).

www.dacoromanica.ro

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Manuscrisul acestui volum a fost descoperit în Arhivele Statului din București, *Fond Ministerul de Interne*, dosar 40 010, vol 130, și cuprinde 230 de pagini din "declarația" pe care Radu Lecca a elaborat-o la cererea organelor de Securitate, mai mult ca sigur după eliberarea sa din detenție survenită în anul 1963. Din păcate, partea de după 23 august 1944 lipsește din acest dosar și a fost imposibil de aflat în alte fonduri, deși este de presupus că undeva trebuie să existe. Am hotărît să nu mai așteptăm, având convingerea că oricât de interesante date ar putea furniza Lecca după această daiă, ele nu pot fi decât complementare părții esențiale care se află, din fericire, în aceste 230 de pagini găsite. Dezvăluirile sale, chiar dacă de multe ori sunt subiective, trebuie privite ca fapte reale, pornindu-se de la premisa că ele nu au fost destinate publicării, ci unor organe de anchetă, care le verificau și le foloseau ca material informativ de primă mână.

Nu am intervenit în text decât cu banale corecții ortografice și, pe alocuri, când fluența exprimării a impus-o. Împărțirea în două capitole ne aparține, după cum ne aparțin sublinierile și actualizarea ortografiei. Acolo unde am simțit nevoia unor precizări am făcut-o în note, pe care le-am așezat la sfârșitul volumului, din dorința de a nu impieta asupra integrității documentului. Nu am operat nici un fel de tăieturi, chiar dacă în trei cazuri am avut impresia că precizările păreau a fi de circumstanță, considerând că cititorul va înțelege exact ce am înțeles și noi (este vorba în special de frazele cu care începe declarația).

Pentru rapida informare în noianul de nume la care face referire Radu Lecca am adăugat un indice.

Titlul dat volumului ne aparține. Prin el am dorit să sintetizăm ideea-forță a acestor pagini, care trebuie privite ca testamentul politic al **o m u l u i** care a fost Radu D. Lecca.

A.V.D.

www.dacoromanica.ro

I

ÎN TIMPUL DOMNIEI REGELUI CAROL AL II-LEA

Subsemnatul Radu Lecca m-am hotărît să scriu această expunere din propria mea inițiativă, neinfluențat de nimeni, cu singurul scop de a deschide mintea acelor români care n-au tras nici o învățătură din desfășurarea evenimentelor de la 1916 până în prezent și care și azi visează reîntoarcerea partidelor politice de tristă memorie cu ajutorul gangsterilor de peste ocean.

Desigur nu mă gândesc să aduc pe calea cea bună pe acei români fugari și trădători care sunt instalați confortabil la New York, Paris, Londra și Berlin, primind subsidii grase de la inițiatorii *războiului rece* cu obligația de a ține între două petreceri discursuri belicoase la stațiile de radioemisiune apusene și transatlantice. Acești "politicieni" cunosc bine prețul dolarilor cheltuiți de ei în localurile de perdiție ale lumii capitaliste. Ei știu că închisorile din România sunt populate de naivii care le dau ascultare. Cu cât crește numărul naivilor, cu atât crește și dărnicia guvernelor capitaliste.

Acești "politicieni" fugari nu sunt la primele lor arme. Altădată, când trăiau în țară, ei monetizau politica externă a României, azi ei monetizează vieți românești.

Era oare mai bine când sudoarea poporului român se transforma în șampanie în localurile de noapte din Montmartre și Nisa, sau azi când ea se transformă în spitale, șosele, școli, ajutor de bătrânețe, electrificări, stațiuni balneare și trai mai bun?

www.dacoromanica.ro

În expunerea care urmează, eu voi descrie anumite evenimente politice petrecute în epoca dintre 1931 şi 1944, evenimente în general necunoscute şi în centrul cărora m-am găsit şi eu.

Pentru o mai bună înţelegere a celor ce urmează, voi face o foarte sumară biografie a mea, până în anul 1931.

Sunt născut în judeţul Bacău. Tatăl meu a fost latifundiar şi a făcut politică liberală. A fost deputat şi prefect. A murit în 1907, lăsându-mi drept moştenire numai datorii, pentru că cheltuise tot ce avea cu politica. Moşia lui din comuna Lecca a fost scoasă în vânzare de creditori şi nu s-au acoperit nici toate datoriile. Aşa era în acele timpuri. Sistemul de îmbogăţire prin politică l-au introdus Brătienii abia după 1914.

La vârsta de 10 ani am fost trimis de tatăl meu la Viena ca intern în Academia Theresianum. Am absolvit academia în anul 1908. Tatăl meu era deja mort, iar mama mea se recăsătorise cu un bărbat care avea patru fete din prima lui căsătorie.

În aceşti ani nu am venit decât foarte rar, în vacanţe, în România. Eram întotdeauna invitatul părinţilor camarazilor mei de internat. Astfel am cunoscut Tirolul, Dalmaţia, Boemia, Ungaria şi alte provincii austriece. Aveam şi un coleg rus cu care am petrecut două vacanţe de vară în Rusia ţaristă. Am vizitat Petersburgul, Moscova, Kievul, Rostov, Yalta şi alte oraşe.

După absolvirea Academiei Theresiane am intrat în Academia Consulară (orientală), care era tot o instituţie Theresiană şi am absolvit-o în 1911. Tot în acest an părăsesc Viena, după 11 ani de şedere, şi mă duc la Paris unde mă înscriu la Facultatea de Drept şi la Şcoala de Înalte Studii Sociale. Locuiesc în cartierul studenţesc ("Latin") care mişună de studenţi români. Aici sunt toţi viitorii dregători ai ţării. Mai toţi sunt bogaţi, pierde-vară şi ignoranţi. Şcolile franceze dau mai toate diplome "bune pentru Orient" cu uşurinţă.

www.dacoromanica.ro

Stau la Paris trei ani și jumătate în condiții destul de grele, fiind sărac. Mă specializez în economie politică și, mai cu seamă, în chestiuni monetare, care mă pasionează. În 1914 începe războiul. Mai rămân la Paris până în 1915, când sunt chemat în țară pentru serviciul militar (până atunci fusesem amânat pentru studii). La București sunt încazarmat la Școala Militară de Infanterie din Dealul Spirei. Cu toate că războiul în Europa bântuie de 18 luni, noi nu am tras nici o învățătură, și instrucția care o făceam ca viitori ofițeri este cea din 1877.

În august 1916 sunt avansat sublocotenent și începe războiul. Fac tot războiul ca comandant de pluton și de companie la regimentele 27 Bacău și 32 Mircea. Sunt rănit de două ori.

Îmi dau seama de mișelia Brătienilor care n-au utilizat timpul de neutralitate și ne-au trimis în război fără mitraliere, grenade, tunuri și subzistență.

În timpul neutralității politicienii liberali s-au ocupat cu contrabandă de vite și de petrol la granița ungară. Pacea de la Buftea[1] mă găsește în Spitalul Sfântul Spiridon din Iași. După încheierea păcii sunt demobilizat din motive de sănătate. Nu particip la ocuparea Basarabiei[2].

Prin pacea de la Buftea nemții se obligă să pună la dispoziția politicienilor liberali un tren special până în Elveția. Mai toți liberalii marcanți cu familiile lor pleacă cu acest tren[3]. Noi, prostimea rămânem la Iași în luptă cu foametea și cu exantematicul. În cursul anului 1918 vine la Iași un căpitan american, Babeack, delegatul unei misiuni militare de ajutorare a refugiaților armeni, scăpați de masacrele organizate de turci în Asia Mică.

Această misiune, "Near East Relief", este patronată de fostul președinte Hoover și condusă de fostul primar de New York, colonelul W.N. Haskins[4]. Centrul de operațiune al misiunii N.E.R. sunt republicile din Caucaz (Armenia, Georgia, Azerbaidjan). Fac cunoștință lui Babeack, care văzând că eu cunosc bine rușește, englezește și mai toate limbile europene,

www.dacoromanica.ro

îmi propune să intru în serviciul lui N.E.R. Accept cu plăcere, mai cu seamă pentru că am în Gruzia multe rude, după bunica mea care a fost georgiană. Plec de la Iași cu Babeack prin sudul Rusiei până la Vladikaukaz (Ordjonikidze) și prin trecătoarea de la Kazbek ajungem, după o lună de drum, la Tiflis (Tbilisi). Orașul era ocupat de trupe engleze venite prin Mesopotamia din India în Caucaz. N.E.R. are un sediu principal la Tiflis și alte sedii la Batumi, Erevan și Baku.

Sunt numit șeful depozitului de mărfuri destinate refugiaților, de la Didube (Tiflis). De aici se fac expediții în tot Caucazul.

În Tiflis fac cunoștință cu multe rude ale mele din partea bunicii. Stau în slujba americană până în august 1920 când americanii și englezii părăsesc Caucazul. Între timp mă căsătoresc cu o secretară a organizației N.E.R., de naționalitate italiană, originară din Florența.

După plecarea americanilor, soția mea refuză categoric să vină cu mine în România, astfel că plec cu ea la Florența, în Italia, unde are familia. Eu dispun de câteva economii făcute la Tiflis, unde avusesem leafă mare, și trebuie să îmi creez posibilități de existență, soția mea fiind și ea săracă.

În Italia constat că se vând multe mărfuri de proveniență austriacă și germană. Hotărăsc să plec la Viena pentru a găsi, cu ajutorul prietenilor mei de acolo, reprezentanțe comerciale pentru Italia.

La Viena găsesc mulți foști colegi de la Theresianum și de la Academia Consulară, printre ei pe Coudenhove-Kalergi care preconiza "Pan Europa" și era prieten cu Stresemann și cu Briand, pe Czernin, mai în vârstă ca mine, care semnase pacea de la Buftea, pe Schrack, fabricant de motoare electrice, pe Ptatschek, fabricant de aparate automate de tot felul, și mulți alții.

În Austria, ca și în Germania, inflația monetară este în plin mers. Este epoca de aur a fabricanților, care își vând produsele în străinătate pe valută stabilă și plătesc muncitorilor și funcționarilor salariile în bani devalorizați de la o zi pe alta.

www.dacoromanica.ro

Cu toată bunăvoința camarazilor mei nu găsesc în Viena decât reprezentanța lui Ptatschek, toate firmele interesante fiind angajate pentru Italia. Cu alții primesc în schimb recomandații pentru o firmă mare de jucării la Nürnberg, Germania.

Plec la Nürnberg și obțin reprezentanța lui "Maientau și Wolf" pentru Italia centrală. Mai obțin reprezentanța cu titlu de probă a fabricii "Nürnberger-Metallwaren Fabrik". De la Nürnberg plec cu recomandații la Berlin unde mai obțin reprezentanța firmelor "Fuchs & Salomon" și "Mohr u. Bresse". Mă întorc la Florența și, în tovărășia inginerului italian V. Alunni, înscriu la camera de comerț firma I.S.T.I. Mă pun pe treabă și în scurt timp reușesc să plasez multe mărfuri în toată Toscana.

Anul 1921 mă găsește în plină activitate. Se mărește numărul firmelor reprezentate. Obțin reprezentanța firmelor "Otto Boge", "Bielefeld" și "Bullinger" din Stuttgart.

Angajăm voiajori și lucrăm în toată Italia. Îmi câștig larg existența. În 1922 înființez cu doi tovarăși societatea de pescuit în mare: "Pesca Italiana". Aducem primul vas modern de pescuit de la firma "Deutsche Werke Kiel" din Germania. Vasul este predat în cont "reparații de război" guvernului italian, care ni-l vinde nouă cu plata în rate. Unul din asociații firmei este specialist de pescuit. Pescuim în Sardinia și pe coasta Africii. Peștele se vinde la Roma și Napoli. Societatea noastră ia extindere.

Organizăm vânzarea directă la particulari a peștelui printr-un sistem nou de abonamente. Din aceste ocupații multiple (reprezentanțe, pescuit) eu sunt veșnic pe drum, când în Germania, când la Roma, când la Florența. Astfel vine anul 1928. Soția mea, care în 1922 a născut un băiat, cere divorțul.

Eu fac o prostie de neiertat: divorțez și hotărăsc să părăsesc Italia și de a mă duce în România.

Lichidez toate participațiile mele la I.S.T.I. și la "Pesca Italiana" și vin la București, cu gândul de a face o societate de pescuit în Marea Neagră.

www.dacoromanica.ro

După câteva luni de tratative cu consiliul de administrație al pescăriilor statului, prezidat de Dinu Brătianu (care refuză ca o societate română care pescuiește în apele internaționale să-și poată vinde peștele în România, fără a plăti vamă !!) primesc totuși autorizația, grație cunoscutului avocat Istrate Micescu, liberal, șef al organizației Constanța. Eu constitui societatea anonimă "Pescuitul Românesc", având ca președinte pe Istrate Micescu, iar ca vicepreședinte pe Eduard Mirto, național țărănist.

Capitalul societății este subscris de mine și de Carol Schulder și Oskar Berger, oameni de afaceri din București, evrei, care îmi fuseseră prezentați de Virgil Arion, fost ministru în guvernul Marghiloman din București în 1916, pe care îl cunoșteam din timpul când făceam serviciul militar în 1915 la Dealul Spirei. Ajung la convingerea că în România nu se poate întreprinde nimic fără a trece prin furcile caudine ale familiei Brătianu și ale Partidului Liberal.

Plec în Germania pentru a da în construcție la Hamburg la șantierul "Blum und Voss", un vas modern de pescuit. La plecare, Virgil Arion mă roagă să vizitez la Berlin pe d-rul Stauss, director general la "Deutsche Bank", prietenul lui și să-i transmit salutări. Cu ocazia vizitei pe care o fac lui Stauss îi vorbesc de societatea făcută de mine pentru Marea Neagră. El îmi spune că banca lui finanțează de mult pe cea mai importantă societate de pescuit din Germania: "Nordsee-Hochsee-Fischerei Gesellschaft" din Nordenham. Mă sfătuiește să vorbesc cu directorul general al acestei societăți pentru o eventuală participație. Vorbesc cu Hans Wried, directorul general la "Nordsee". Este om foarte întreprinzător. Vasul comandat de mine la Hamburg va fi gata abia peste două luni. Wried propune să-mi împrumute un vas cu echipaj cu tot, ca să nu pierd sezonul cel bun, în schimb el, dacă încercările vor da rezultatul dorit, să aibă dreptul de a participa cu 40% din capital. Accept un vas modern de pescuit, cu toate uneltele experimentate în toate mările, care pleacă via Gibraltar la Constanța. Rezultatele sunt

www.dacoromanica.ro

foarte satisfăcătoare. Debarcăm peştele la Constanţa în depozitul nostru frigorifer. Descoperim în fundul mării munţi de midii, care ar putea da o făină de scoică foarte căutată de crescătorii de găini din Olanda şi Belgia.

Micescu, preşedintele societăţii noastre, se sfădeşte cu Brătianu şi cu Sassu pe chestia şefiei de la Constanţa. Ca consecinţă, ministrul de domenii Constantin Argetoianu[5], dă ordin ca societatea noastră să nu poată debarca peşte decât plătind vama!!! Mă duc la Dinu Brătianu, preşedintele consiliului de administraţie a Pescăriilor Statului, îi arăt contractul, care poartă semnătura lui. Îmi răspunde cinic: "N-ai decât să faci proces statului". *Acum abia înţeleg că Ţara Românească este moşia lui Brătianu şi a Partidului Liberal.*

Wried informat de mine, dă ordin vasului său să se întoarcă la Bremen. Micescu şi Mirto se spală pe mâini. Ei nu pierd nimic, acţiunile lor în societate le-au fost date de mine gratuit. Lichidez depozitul din Constanţa şi plec scârbit în Germania pentru a opri lucrările la vasul dat în construcţie la şantierul "Blum und Voss" din Hamburg.

După trei săptămâni de şedere în Germania, primesc o scrisoare de la Micescu, care îmi spune că conflictul cu guvernul liberal s-a aplanat şi că pot continua pescuitul în Marea Neagră.

Vasul de studii între timp s-a întors în Marea de Nord, iar lucrările vasului din şantier au încetat definitiv, cu o pierdere de 50% din acontul dat. Totuşi, în vederea rezultatului obţinut de vasul de studii, mă duc la Wried şi caut să-l câştig pentru reluarea activităţii. Este inutil. El îmi spune că numai englezii, francezii sau belgienii ar putea să înfrunte cu succes moravurile politice din România, fiind ţări aliate. Este gata să mă recomande unei societăţi belgiene la Ostende şi unei societăţi engleze la Fleetwood (Scoţia) şi îmi pune la dispoziţie jurnalul de bord al vasului de studii.

Mă duc întâi la Ostende la societatea "Pêcheries à vapeur belges". Aici păţania mea şi a lui Wried este deja cunoscută. Răspunsul este: nu mergem în Marea Neagră oricât de bogată ar

www.dacoromanica.ro

fi ea, neavând nici o garanție că nu vom păți ca și dumneavoastră. Mă duc la Fleetwood în Anglia și vorbesc cu directorul Morton, care îmi răspunde, după ce ia contact cu Ministerul de Externe Englez, "că în Marea Neagră nu există securitate pentru capitalul investit". Eu abandonez definitiv gândul de a pescui în Marea Neagră. România rămâne încă aproape 30 de ani fără pescuit serios în mare.

Azi guvernul Republicii Populare Române a pus în picioare industria pescuitului în mare, cu mult succes.

După acest eșec, stau câteva săptămâni la Berlin și iau contact cu firmele care le reprezentasem în Italia, cu gândul să fac în România ce făcusem în Italia.

Întâmplător întâlnesc pe inginerul Ptatschek din Viena (de care am mai vorbit), care a instalat în centrul Berlinului un restaurant automatic cu foarte mare succes. El îmi spune că intenționează să instaleze și la Paris un astfel de local și că în curând va pleca în Franța, pentru a găsi oameni interesați în acest proiect, el aducând ca aport toată instalația tehnică și decorativă. Fără a sta mult pe gânduri am propus lui Ptatschek să pun eu pe picioare societatea franceză. El a acceptat, iar eu eram încântat că nu sunt nevoit să mă duc în România la alte decepții.

După câteva zile am plecat la Paris în posesia a mai multor scrisori de recomandație de la firme germane, între care una de la "Deutsche Bank". La Paris nu mi-a fost greu să găsesc restul de capital care trebuia, și astfel am constituit societatea S.A.B.R.A.(Societatea Anonimă Baruri și Restaurante Automatice).

Eu eram membru în consiliul de administrație. Sediul societății era în localurile Băncii "Paringaux", acționară și ea.

S-au instalat două localuri chiar în centrul Parisului de către Ptatschek, cu mașinile lui și sub direcția lui tehnică. Cu toată criza care bântuia în lume în anii '29 și '30, societatea prospera. La Banca "Paringaux" venea zilnic un remizier pe nume Gohard, care primea ordinele de vânzare și cumpărare de acțiuni

www.dacoromanica.ro

de tot felul la bursa de valori din Paris. Venea şi pe la mine şi se interesa de S.A.B.R.A.

La sfârşitul anului 1930 Gohard îmi spune cum că la bursă se discută mult despre împrumutul României care este pe cale de a fi încheiat de ministrul de finanţe, Mihai Popovici[6], care se afla în acest scop la Paris. Împrumutul oferă condiţii foarte favorabile subscriitorilor. Gohard mă întreabă dacă eu, ca român, nu am relaţii prin care să pot obţine de la Mihai Popovici, pentru un grup de bancheri din provincie o tranşă din acest împrumut, contra unui comision apreciabil.

Îl întreb care sunt condiţiile acestui împrumut şi ca răspuns el îmi prezintă un teanc de hârtii cu antetul Ministerului de Afaceri Străine Francez ca să le citesc.

Erau telegramele trimise de ministrul Franţei la Bucureşti, Gabriel Puaux, ministerului său la Paris şi răspunsurile acestui minister. Hârtiile purtau menţiunea: "Departamentul Cifrului Secret". Din ele rezultau toate tratativele, care se duceau de o lună, privind împrumutul.

Gohard îmi spune că el lucrează la bursă pentru mulţi domni din ministerul francez şi în special pentru şeful cifrului, consulul Canniaux. Ştirile proaspete primite la minister din lumea întreagă, care permiteau să se prevadă urcări sau scăderi la bursă, erau utilizate pentru joc. Citesc cu atenţie hârtiile şi constat următoarea situaţie: Situaţia politică din România îngrijora mult pe Puaux şi Ministerul de Afaceri Străine Francez. Regele Carol II, readus de curând în ţară de Iuliu Maniu, guverna cu Partidul Naţional Ţărănesc al acestuia. În Carol al II-lea "se trezise sângele german", cum spunea Puaux, şi atitudinea lui faţă de tradiţionala prietenie franco-română era dubioasă. Partidul Liberal şi Brătienii, în care Franţa avea încredere, erau puşi pe linie moartă. Ieşirea României din orbita politicii franceze ar fi tulburat întregul sistem de alianţe francez din răsăritul Europei. Deci era necesar – spunea Puaux – ca Partidul Naţional Ţărănesc, încă foarte puţin cunoscut la Paris, să fie adus şi el să calce pe urmele Partidului Liberal în politica

www.dacoromanica.ro

externă a României. Pentru a atinge acest ţel, spunea Puaux într-o telegramă către ministrul său: *"Se prezintă o ocazie foarte favorabilă, acum când România trece printr-o grea criză financiară şi are nevoie de un împrumut. Pe piaţa Franţei se găsesc capitaluri mari, din lumea întreagă, care au căutat acolo refugiu din cauza crizei internaţionale şi nu găsesc plasament. România, aflată acum la strâmtoare, nu va refuza nici o garanţie cerută de noi pentru acordarea împrumutului. Vom putea deci controla finanţele ţării şi împiedica ca regele Carol II, călcând pe urmele lui Carol I, să înregimenteze România în sistemul economic german, iar Partidul Naţional Ţărănesc, încasând un comision substanţial, uşor de acoperit prin cursul mai scăzut al titlurilor de emisiune, va rămâne obligatul nostru. Având asigurate ambele partide de guvernământ din România – cel liberal şi cel naţional ţărănesc – nu ne vom mai teme de surprize dezagreabile din partea lui Carol II."*

Punctul de vedere al lui Puax a fost întrutotul aprobat de Philippe Berthelot, secretar general permanent al Ministerului de Externe Francez. Banca "De Paris et des Pays Bas" din Paris, prin care întotdeauna Ministerul de Externe Francez realiza împrumuturile politico-economice acordate statelor străine, a fost însărcinată cu ducerea tratativelor cu guvernul român sub supravegherea lui Charles Rist, expert financiar.

Condiţiile cerute de francezi erau extrem de grele pentru România. Dobânda anuală la împrumutul de 2 miliarde franci francezi era 7%. Pentru primul an dobânda de 7% se plătea anticipat, astfel că de fapt cursul de emisiune al titlului de 100 franci francezi nominal nu era decât de 93 franci francezi. În plus, guvernul francez cerea drept de control asupra Ministerului de Finanţe, asupra Băncii Naţionale, asupra căilor ferate şi regiilor autonome. Gabriel Puaux avusese la Bucureşti o convorbire cu I.G. Duca privind controlul Băncii Naţionale. Duca era de acord ca împrumutul să se facă prin Partidul Naţional Ţărănesc, pentru a da politicii externe române "o stabilitate". El admitea controlul la Ministerul de Finanţe, la

www.dacoromanica.ro

C.F.R. şi la regiile autonome, nu vroia însă să admită controlul la Banca Naţională, unde era guvernator Dimitrie Burileanu, omul liberalilor.

Burileanu primise dispoziţii de la partid să nu admită nici o imixtiune în treburile băncii. Puaux nu vroia să indispună pe prietenii liberali, pe de altă parte Rist cerea cu tărie controlul asupra Băncii Naţionale Române. Puaux găseşte o soluţie. Îi sugerează lui Mironescu, ministrul de externe al P.N.Ţ.-ului, să meargă la rege şi să-i spună că împrumutul nu se poate face din cauza opoziţiei lui Burileanu de la B.N.R., şi că nu ar fi decât o soluţie: "destituirea lui Burileanu prin decret regal şi înlocuirea lui printr-o persoană docilă".

Carol al II-lea, oricând gata să lovească familia Brătianu, dă curs sugestiei lui Mironescu şi îl destituie pe Burileanu. Astfel Puaux scapă din încurcătură pe spinarea regelui Carol[7].

Toate hârtiile pe care le avea Gohard conţineau aprecieri foarte jignitoare la adresa mai tuturor politicienilor români. Singurul om apreciat de ministerul francez era Nicolae Titulescu. O telegramă adresată de ministerul francez lui Puaux spunea textual: *"Am avut ieri vizita domnului Titulescu care ne-a spus, între altele, că trebuie să facă o vizită de câteva zile la Bucureşti şi că numai gândul la acest drum în centrul intrigilor balcanice îl îmbolnăveşte."*

Mai rezulta din hârtiile lui Gohard că în cadrul acestui împrumut monopolul chibriturilor din România se ceda societăţii "Kreuger" din Suedia. În schimb trustul "Kreuger" se obligă să construiască o şosea asfaltată Bucureşti-Oradea[8] (această afacere, care fusese iniţiată mai demult la Bucureşti prin convorbiri directe între trust şi guvernul ţărănist aducea partidului domnului Maniu un comision special). Asupra întregului împrumut, de 2 miliarde franci francezi, în care era înglobată şi afacerea "Kreuger", domnul Finaly, directorul general al Băncii "De Paris et des Pays Bas", avea dispoziţii din partea Ministerului de Afaceri Străine Francez să verse Partidului Naţional Ţărănesc un comision de 5%. Acest comision urma să fie acoperit prin diferenţa cursului nominal al

www.dacoromanica.ro

titlurilor şi efectivul primit de statul român. Alte cheltuieli de bancă, de imprimerie şi câştigul Băncii "De Paris et des Pays Bas" urmau să fie acoperite prin primele care le plăteau subscriitorii particulari francezi, peste valoarea nominală a titlului, pentru a intra în posesia unor hârtii atât de rentabile. De fapt, *era primul împrumut de stat care se făcuse vreodată la Paris cu 7% dobândă anuală.*

Chestia comisioanelor era tratată de Banca "Dreyfus" de la Paris – mandatara domnului Mihai Popovici şi totodată sediul Consulatului Român General din Franţa – cu domnul Finaly, directorul de la Banca "De Paris et des Pays Bas".

Din telegrame mai rezulta că Mihai Popovici se afla la Paris de o lună şi că tratativele nu înaintau din cauza câtorva puncte de neînţelegere, dintre care principalul era scăderea dobânzii anuale. Puaux era foarte îngrijorat de această situaţie şi se temea că regele Carol, care se arăta foarte nemulţumit de aceste tărăgănări, să nu provoace o criză de guvern, pentru a încredinţa puterea unui guvern personal – al său – cu oameni politici rupţi din toate partidele. Această soluţie era cu atât mai probabilă, cu cât exista deja o neînţelegere deschisă între Maniu şi rege pe chestia doamnei Lupescu şi pe chestia prefectului de poliţie Marinescu. Puaux insista deci pe lângă ministrul său ca împrumutul să se încheie cât mai repede, avându-se în vedere în primul rând latura politică. Totodată, Puaux atrăgea atenţia guvernului său că *la Bucureşti, în cercurile palatului regal, se vorbeşte cu insistenţă de un proiect de uniune personală între Ungaria şi România sub sceptrul regelui Carol*[9]. *Aceasta ar însemna – spunea Puaux – renaşterea imperiului Habsburgilor sub firma Hohenzollern.* "Ne putem aştepta la orice aventură din partea acestui rege dezechilibrat."

În altă depeşă Puaux arată ministerului său că situaţia dezastruoasă a finanţelor româneşti se datorează, în primul rând, greşitei îndrumări a creditelor din partea Băncii Naţionale. La asta se adaugă faptul că comerţul stagnează complet, că nu sunt cumpărători pentru cereale, producţia de petrol este redusă la minimum – în urma unor dispoziţii ale trusturilor internaţionale

www.dacoromanica.ro

de petrol –, camăta băncilor este în plină floare, o ipotecă de primul rang în Basarabia produce 40% dobândă anuală, în fine bugetul țării este deficitar etc. Dacă nu se încheie împrumutul, spunea Puaux, partidul domnului Maniu va fi nevoit să recurgă la inflație sau la reduceri masive de cheltuieli. În ambele cazuri va pierde toată priza pe care o are azi în sânul populației. Carol va profita de această situație pentru a instaura dictatura regală, care va duce la mari tulburări în sistemul de alianță francez din estul Europei.

Citind aceste hârtii i-am propus lui Gohard că voi încerca să vorbesc cu Mihai Popovici, pentru a obține o tranșă din împrumut și că, în schimb, îi voi arăta unele din aceste hârtii, care îi pot fi de mare folos în ducerea tratativelor. Gohard a fost de acord și mi-a promis că îl va ține pe ministrul Popovici zilnic în curent cu ultimele știri. Tranșa din împrumut urma să fie alocată grupului Gohard prin Banca "De Paris et des Pays Bas" în aceleași condiții ca și celorlalte bănci subscriitoare.

M-am dus la *Hotel Seribe* la Mihai Popovici care, auzind că îl cunosc de la Iași – din 1917 – pe fratele lui mai mare, Andrei, m-a primit foarte amabil. I-am arătat lui Mihai Popovici unele din telegrame, din care rezulta marele interes care îl purtau francezii încheierii acestui împrumut, și l-am sfătuit să nu cedeze în chestiunea dobânzii exagerate și în celelalte puncte litigioase. I-am spus că persoanele care mă informează cer în schimbul serviciului adus o tranșă din împrumut. Mihai Popovici a promis că va vorbi despre acest lucru cu Banca "Dreyfus" și că, desigur, nu va fi refuzat. M-a mai rugat cu insistență să-i aduc zilnic știrile primite. Câteva zile de-a rândul l-am vizitat pe Mihai Popovici aducându-i ultimele știri primite de la Gohard. Eu insistam mereu pe lângă el, cerându-i să fie mai energic. Îi spuneam că francezii, fiind mai interesați decât noi de a duce la bun sfârșit tratativele, vor ceda în toate chestiunile litigioase. Mihai Popovici îmi promitea, însă nu făcea nimic.

Într-o bună zi Gohard mi-a adus două telegrame foarte importante. Rezulta din ele că regele Carol l-a însărcinat pe

www.dacoromanica.ro

Aristide Blank să reia tratativele cu unii bancheri din *City* (Londra) pentru încheierea unui împrumut în condiții mai avantajoase decât cele stipulate de francezi. Blank sondase terenul la Londra din propria lui inițiativă și îl găsise favorabil. Raportând acest lucru lui Carol, a fost însărcinat să aducă propuneri concrete. Puaux, foarte alarmat de această întorsătură, îl ruga pe ministrul său să nu mai întârzie nici un minut iscălirea împrumutului. Totodată, Puaux comunica că ministrul de externe Mironescu, care se prezenta zilnic la raport la el, i-a spus că regele îl va rechema pe Mihai Popovici de la Paris și îi va cere demisia din minister pentru modul cum a dus tratativele împrumutului.

Arătând aceste telegrame lui Mihai Popovici, l-am sfătuit să-i comunice lui Rist, telefonic, că el nu mai poate zăbovi la Paris și este nevoit să plece în țară. În acest fel, îi spuneam lui Mihai Popovici, sunt sigur că în câteva ore condițiile dumitale vor fi acceptate și împrumutul iscălit. Mihai Popovici mi-a spus că va lua întâi contact telefonic cu Maniu, care se află într-o stațiune climaterică franceză, și pe urmă va urma sfatul meu.

A doua zi dimineața, când m-am dus să-l caut la *Hotel Seriz* pe Mihai Popovici, l-am găsit la portar cu toate bagajele și cu soția, gata de plecare. L-am întrebat ce se întâmplase, iar el mi-a răspuns, cam jenat, că în urma convorbirii telefonice avute cu Maniu s-a hotărît să iscălească împrumutul, acceptând toate condițiile puse de francezi, iar acum pleca să se întâlnească cu Maniu, în drum spre țară. Cât privește tranșa împrumutului, îmi va trimite indicații din țară. *Am înțeles ce se întâmplase: frica de a pierde portofoliul ministerial era atât de mare, încât interesele țării au fost cu totul uitate de Mihai Popovici.*

Dacă Mihai Popovici ar fi utilizat informațiile date de Gohard, pentru a reduce dobânda de la 7% la 5%, ar fi scutit țara, în decurs de 20 de ani, de a plăti 800 milioane franci francezi. Domnul Puaux avea deci dreptate când spunea, într-o depeșă, că conducătorii Partidului Național Țărănesc nu au decât o singură preocupare: aceea de a se îmbogăți prin orice mijloace, cât mai repede, pentru a-i ajunge din urmă pe frații lor liberali.

www.dacoromanica.ro

sătui de pe urma afacerii de expropiere şi a schimbului de coroane şi ruble în ţările alipite.

Bineînţeles că Mihai Popovici, plecând în ţară, nu a mai dat nici un semn de viaţă, iar Gohard a rămas fără tranşă din împrumut.

Au trecut trei luni de la aceste întâmplări, când, la începutul lui aprilie 1931, Gohard, trecând pe la mine în sediul Băncii "Paringaux", îmi spunea că este iar în posesia unor ştiri foarte importante privind România şi în special pe Carol al II-lea. De astă dată însă el nu se va lăsa iar păcălit, ca în cazul cu Mihai Popovici, şi cere anticipat suma de un milion franci francezi. I-am spus că cererea anticipată este ridicolă şi că el trebuie să aibă cel puţin încredere în mine, pentru ca să pot studia un mod de a proceda cu prudenţă spre a evita o nouă dezamăgire.

După multe reticenţe, mi-a spus despre ce era vorba. În România era de zece zile criză de guvern. Francezii împingeau la formarea unui guvern liberal cu Titulescu. Regele Carol se lăsa greu, însă în cele din urmă, în faţa crizei financiare, care nu se putea rezolva fără concursul controlorilor francezi de la Ministerul de Finanţe şi de la Banca Naţională, el urma să cedeze. Liberalii şi Titulescu se angajaseră faţă de Ministerul de Externe Francez ca, odată instalaţi la putere, să obţină abdicarea lui Carol în favoarea fiului său.

Pe lângă această telegramă finală, Gohard mai era în posesia unei serii întregi de depeşe schimbate între Puaux şi ministerul său în ultimele luni. Din ele rezulta clar motivele neîncrederii guvernului francez în regele Carol II. Principalul motiv era că Carol, în convorbirile avute cu Mironescu, ministrul de externe, cu Duca, cu Manoilescu şi alţii, convorbiri aduse imediat la cunoştinţa lui Puaux, se arăta foarte sceptic faţă de activitatea depusă de Mica Înţelegere. El spunea că înţelege ca această alianţă să fie îndreptată contra revizionismului maghiar cu totul nejustificat, nu înţelege însă ca Mica Înţelegere să fie aliata militară a unor ţări apusene în eventuale conflicte, cu totul străine de teritoriul român. De altfel, România de azi este

www.dacoromanica.ro

produsul aplicării principiului de autodeterminare a popoarelor. Nu este just ca acest principiu să nu fie aplicabil tuturor popoarelor din Europa.

Cu altă ocazie, regele a spus lui Mironescu că acum când furtuna care a bântuit în lume s-a calmat, el înțelege să urmeze în totul politica trasată de Carol I. În altă telegramă adresată de Berthelot, secretarul general al Ministerului de Externe Francez, lui Puaux, este precizată poziția Franței față de Mica Înțelegere: *"Mica Antantă, spunea Berthelot, joacă un rol important în sistemul de alianțe defensive al Franței atât din punct de vedere politic și economic, cât și militar. Din punct de vedere politic, Mica Înțelegere este de un prețios ajutor Franței în sânul Ligii Națiunilor. Din punct de vedere economic, alianța Franței cu Mica Înțelegere împiedică ca sud-estul Europei să devină iarăși un «Hinterland» economic german și petrolul să fie la dispoziția militarismului prusac. Este drept, adaugă Berthelot, că din punct de vedere militar alianța noastră cu Mica Înțelegere are o valoare mai mică, pentru că Cehoslovacia, astfel cum spunea și Ferdinand Foch, are o constelație geografică extrem de vulnerabilă și aproape imposibil de apărat. În schimb forța militară a României este complet anulată de problema deschisă a Basarabiei. Să nu uităm însă că multiplele litigii teritoriale care există în toate țările Micii Înțelegeri pot servi în momente grele drept compensație pentru salvarea altor poziții mai importante."*

Gohard mai avea un fascicol întreg de depeșe vechi destinate unei bănci oarecare privind originea crizei mondiale care începuse în 1929 și bântuia încă. Aceste depeșe nu interesau România, erau însă extrem de interesante pentru că dovedeau încă odată ce dezastre poate provoca în lume sistemul "etalon aur". Iată un rezumat despre ce era vorba: În 1925-1926 Franța stabilizase cursul în aur al francilor francezi. Cursul stabilit era foarte mic în comparație cu lira sterlină și dolarul. Ca urmare, englezii și americanii puteau trăi pe banii lor foarte ieftin în Franța, iar în decurs de 3 ani, 7 milioane de turiști englezi și

www.dacoromanica.ro

americani s-au revărsat în Franța. Balanța de plăți franceză era extrem de activă. Băncile franceze erau în posesia de sume enorme în dolari și lire, care nu găseau plasament rentabil în Franța. Acești bani au fost lăsați spre fructificare la bursele din Londra și New York unde de ani de zile toate hârtiile erau în urcare și se căutau mereu bani noi, pe termen scurt, pentru lichidarea săptămânală sau lunară a pozițiilor speculative. *În acest timp Germania se arăta foarte recalcitrantă cu plata reparațiunilor de război. Ea era încurajată în rezistența pe care o opunea, de englezi și de americani, pentru că aceștia făcuseră mari investiții în industria grea și mijlocie germană și nu doreau să-și dea concursul la sărăcirea acestor întreprinderi.* Francezii pentru a sfărâma această tactică anglo-americană, au elaborat un plan ingenios: Au retras de la bursele din New York și Londra capitalurile lăsate spre fructificare și le-au adus transformate în aur, în Franța, găsindu-le o nouă întrebuințare în împrumuturi străine și bonuri de tezaur franceze. La bursele din New York și Londra s-au produs căderi verticale din cauza lipsei de cumpărători (bani). Buletinele săptămânale ale băncilor de emisiune din Londra și New York arătau retrageri masive de aur.

Băncile din *City* și *Wallstreet*, pentru a putea face față retragerilor de depuneri ale clienților, au lichidat pozițiile lor în Germania, provocând acolo zeci de falimente. Publicul englez și american, prins de panică, a început să schimbe bancnotele în aur, până când băncile de emisiune au închis ghișeele. 60% din aurul mondial s-a refugiat la Paris în beciurile băncii Franței. În această situație, Franța a putut să-și impună voința la Londra și la Berlin în problemele germane.

Tot acest istoric era redat cu lux de amănunte și cifre în hârtiile lui Gohard și rezulta că principalii specialiști în probleme monetare, care colaboraseră cu Ministerul de Externe Francez la realizarea "planului B" erau profesorul Rist, Rueff și Boissonet. Întrebat de mine ce legătură au hârtiile privind politica românească internă cu bursa din Paris, Gohard mi-a

www.dacoromanica.ro

răspuns că prietenii lui de la Externe prevăd în caz de plecare a regelui Carol o urcare a titlurilor românești de la ultimele două împrumuturi la bursa din Paris.

L-am mai întrebat pe Gohard dacă prietenii lui de la cifru sunt de acord ca aceste hârtii să fie monetizate la București. Mi-a răspuns că nu, și că aceasta este o inițiativă a lui personală, care nu comportă un risc prea mare, pentru că depeșele de la cifru se plimbă de ani de zile pe piața Parisului în vederea jocurilor de bursă, fiind utilizate în acest scop de cei mai înalți funcționari. Am rămas uimit de acest răspuns și mi-am zis că moravurile politicienilor români nu oglindeau decât învățătura primită de la frații lor mai mari francezi și că regele Carol II, despre bunele intenții ale căruia nu aveam în acel timp motive să mă îndoiesc, merita să fie ajutat. Demisia partidului manist de la guvern, survenită în România, mă făcea să înțeleg că colaborarea franco-țărănistă, pecetluită prin împrumutul lui Mihai Popovici la Paris, era în plin mers. Era greu ca Partidul Țărănist, care îl adusese pe Carol în țară să-i ceară acum abdicarea. Acest rol trebuia să-l joace, după planul regizorului, Partidul Liberal. În schimb, lui Maniu îi revenea sarcina de a redubla campania contra doamnei Lupescu – ca și cum nu toți regii și în toate timpurile nu ar fi avut amante – jucând coarda sensibilă în anumite clase a antisemitismului și având ca aliat în această acțiune lașă un cler medieval și incult.

Însuși Puaux spunea într-o telegramă cum că antisemitismul, aproape necunoscut în Franța, este foarte răspândit în România și poate juca un rol important în chestiunea legăturii pe care o are regele cu doamna Lupescu. *De aici până a utiliza antisemitismul în folosul politicii franceze nu este decât un pas.*

Am propus deci lui Gohard ca eu să plec în România, pentru a căuta de a parveni la rege. A fost de acord și am stabilit ca el să-mi aducă a doua zi colecția hârtiilor importante pentru ca să pot pleca seara. A doua zi Gohard mi-a adus circa 50 de telegrame privind România și în special pe regele Carol, iar eu am plecat la București.

www.dacoromanica.ro

Când am sosit în Gara de Nord se vindeau ediţii speciale anunţând formarea noului guvern liberal cu Titulescu, care urma să depună jurământul a doua zi dimineaţa[10].

Am tras la *Hotel Bulevard,* unde am găsit pe vechiul meu prieten Virgil Arion, de care am mai vorbit. Virgil Arion era cu 30 de ani mai bătrân ca mine, fusese un prieten al tatălui meu şi, având toată încrederea în el, i-am spus obiectul vizitei mele la Bucureşti. El m-a sfătuit să vorbesc cu Puiu Dumitrescu, secretarul regelui, sau cu Victor Cădere, secretar general la Interne, ambii intimi ai lui Carol.

Pe Cădere îl cunoşteam încă din 1917, de la Iaşi, şi am hotărît deci să mă duc la el. În aceeaşi zi m-am prezentat la Ministerul de Interne, unde am fost primit de Cădere. L-am rugat să mă ducă în aceeaşi seară la rege, având a-i comunica ceva extrem de important privind noul guvern anunţat de ziare. El a refuzat, cerând să-i spun despre ce este vorba. Am fost deci nevoit să-i arăt unele din hârtiile mele. După ce le-a citit a consimţit să mă ducă imediat la palat, mi-a recomandat însă să nu arăt regelui hârtii care conţin expresii jignitoare la adresa persoanei sale, el fiind foarte irascibil şi capabil să ia măsuri necugetate.

La palat am stat câtva timp într-un birou de aşteptare, în timp ce Cădere se afla în cabinetul de lucru al regelui, în audienţă. În fine, am fost introdus şi eu. Regele m-a întrebat întâi dacă sunt rudă cu generalul Dimitrie Lecca, fost în locotenenţa domnească după abdicarea lui Cuza. I-am spus că era bunicul meu. Pe urmă m-a rugat să-i arăt hârtiile despre care îi vorbise deja Cădere. I-am arătat întâi hârtia din care rezulta că guvernul liberal şi Titulescu, care trebuiau să depună jurământul a doua zi, aveau intenţia să-i ceară abdicarea. Citind această telegramă, Carol s-a adresat furios lui Cădere cu întrebarea: *"În cine să mai ai încredere în ţara asta?"* Am mai arătat telegrama lui Berthelot către Puaux cu aprecierile despre valoarea alianţei între Franţa şi Mica Înţelegere. În fine, am arătat o hârtie privind comisioanele invocate de Partidul Naţional Ţărănesc cu ocazia împrumutului

www.dacoromanica.ro

făcut de Mihai Popovici. Regele m-a întrebat cum am intrat în posesia acestor acte, iar drept răspuns i-am expus istoricul împrumutului făcut de Mihai Popovici, accentuând pretențiile lui Gohard și adăugând că eu, personal, am acceptat să fac pe intermediarul numai din dragoste pentru țara în care m-am născut. Regele mi-a mulțumit și mi-a spus că chestiunile materiale le va aranja Victor Cădere și că speră că îl voi ține și în viitor în curent cu știrile privind România. Totodată, m-a rugat să-i las hârtiile pe care le citise. Am plecat, iar Cădere a rămas la rege, urmând ca eu să-l întâlnesc a doua zi la ora 12, la minister. Când am ieșit a doua zi la 11 de la *Hotel Bulevard*, se vindeau pe stradă ediții speciale ale ziarelor, anunțând de astă dată formarea guvernului Iorga-Argetoianu.

L-am găsit pe Cădere la minister – era radios. Pe birou, în fața lui, era etalată o cutie mare cu o decorație. Arătând la ea, mi-a spus: *"Iată ce am primit de la rege chiar acum!"* Era *Ordinul Ferdinand*. L-am felicitat și l-am întrebat cum s-a putut forma guvernul Iorga atât de repede. El mi-a răspuns că regele era de mai multe zile șovăielnic în chestiunea guvernului Duca-Titulescu, însă telegramele aduse de mine l-au determinat să renunțe definitiv la acest proiect. Am înțeles imediat că Cădere căuta să micșoreze valoarea informațiilor din depeșele lui Gohard.

Adevărul, pe care l-am aflat mai târziu, era că atât Iorga, cât și Argetoianu fuseseră chemați cu totul pe neașteptate, noaptea, la palat, neavând pregătită nici lista colaboratorilor din guvern[11].

La întrebarea mea cum avea de gând să aranjeze chestia lui Gohard, Cădere a răspuns că ar dori să nu pierdem legătura cu acest om și pentru viitor. Răspunsul meu a fost că eu, având alte ocupații, nu mă pot ocupa pe viitor cu chestiuni politice atât de delicate și că îl sfătuiesc pe Cădere să facă legătura directă cu Gohard atât pentru a lichida trecutul, cât și pentru a fixa condițiile unei colaborări viitoare. Cădere a fost de acord și a promis că încă în cursul acelei luni va face o călătorie în Franța

www.dacoromanica.ro

sau în Elveţia, cu care ocazie eu aş putea să îl prezint pe Gohard. Am acceptat cu plăcere această propunere, mai cu seamă pentru a nu fi bănuit că aş putea avea un interes personal în pretenţiile materiale ale lui Gohard.

L-am întrebat pe Cădere cum va soluţiona guvernul Iorga dificultăţile financiare prin care trecea ţara şi care au provocat criza de guvern. El a răspuns că Argetoianu are un plan economico-financiar care se va putea pune în aplicare chiar fără concursul controlorilor francezi, Rist, Auboin şi Lefevre. De altfel, a adăugat Cădere, francezii se vor convinge în curând că regele Carol este un om cu totul superior şi vor schimba atitudinea lor duşmănoasă.

Eu urmând să mai rămân în Bucureşti trei zile, înainte de a mă întoarce la Paris, am fost invitat de Cădere pentru a doua zi la masă la un restaurant. El a venit însoţit de un inginer francez, pe nume Emil Lajone, cu care se părea a fi în termeni de mare prietenie.

Emil Lajone spunea că are un birou de afaceri la Paris şi că cunoaşte bine localurile societăţii S.A.B.R.A. A promis că va veni să mă viziteze la Paris, având de multe ori afaceri interesante de propus.

Cădere m-a rugat ca înainte de plecare să mai trec o dată pe la minister, pentru ca el să poată lua note după toate depeşele care le mai aveam şi pe care nu le arătasem nici regelui nici lui. Încă în aceeaşi zi i-am satisfăcut dorinţa.

Două zile mai târziu am plecat la Paris, iar toate depeşele pe care le mai aveam le-am lăsat prietenului meu Virgil Arion în păstrare. Lui Gohard, care mă aştepta cu nerăbdare, i-am spus rezultatul călătoriei mele, însă nu am menţionat audienţa mea la regele Carol, pentru că mă înţelesesem cu Cădere să nu fac uz de numele regelui în discuţiile care urmau să aibă loc la Paris.

Au trecut zece zile fără ca Cădere să-mi dea semn de viaţă. În schimb am primit vizita inginerului Emil Lajone, care mi-a vorbit de o afacere de păduri din România, care nu mă interesa, zicându-mi, între altele, că Cădere va sosi în curând la Paris.

www.dacoromanica.ro

Abia după 11 ani – în 1942 – am aflat în mod precis că acest Emil Lajone era în serviciul Biroului II francez.

Am mai aşteptat două săptămâni, fără ca Cădere să sosească. În schimb, într-o bună zi s-a prezentat la domiciliul meu Siguranţa franceză care mi-a percheziţionat casa şi m-a declarat arestat. În aceeaşi zi fusese arestat Gohard la ieşirea din Ministerul de Externe Francez. Asupra lui au fost găsite telegrame de la biroul cifrului din minister. Mai fusese arestat şi şeful cifrului din minister, consulul Canniaux. Am fost instruit de judecătorul de instrucţie Peyre şi învinuit – cu toate că nu exista nici o probă contra mea – de a-mi fi procurat hârtii secrete interesând apărarea naţională a Franţei şi de a le fi predat unei puteri străine.

Era evident că vânzarea sau indiscreţia care duseseră la arestarea mea porniseră din Bucureşti. Am angajat ca apărători în faţa tribunalului pe cei mai mari penalişti din Paris, pe Moro Giafferi şi pe Campinchi, ambii foşti miniştri francezi. Ziarele franceze au început să scrie despre marele scandal de la Ministerul de Externe, dispariţia de acte secrete, arestarea şefului cifrului din minister şi a unui supus român, complicele său etc., etc.

Ziarele din Bucureşti, ca la comandă, au început şi ele o campanie furibundă contra lui Lecca, care a sustras acte secrete de la Ministerul de Externe Francez şi caută să tulbure tradiţionala prietenie franco-română[12].

Orice măsură a fost întrecută însă de Grigore Filipescu, şeful Partidului "Vlad Ţepeş" şi proprietarul ziarului *Epoca*. Acest politician râvnea de mult postul de ministru al României la Paris, post deţinut de Dinu Cesianu, un om devotat regelui Carol. Filipescu, pentru a-l discredita pe Cesianu în ochii guvernului francez şi pentru a provoca retragerea lui din postul pe care-l deţinea, a publicat o serie de articole, arătând că Cesianu întreţine spioni pe lângă guvernul francez şi că documentele pe care le-a sustras Lecca, spionul lui, din arhivele Ministerului de Externe Francez, au folosit pentru a zădărnici

www.dacoromanica.ro

formarea unui guvern liberal etc. Aceste ştiri, afirma Filipescu, le "are din sursă absolut sigură şi nu suferă nici o dezmințire"... Domnului Cesianu nu-i rămâne decât o singură soluție, acum când a făcut țara de râs: să plece de la Paris unde a abuzat de ospitalitatea franceză. *Avocații francezi, care veneau zilnic la închisoarea preventivă unde mă găseam, ca să mă țină în curent cu mersul procesului, erau uimiți și ei de josnicia oamenilor politici din România.*

Scurt timp după arestarea mea, Gabriel Puaux a fost rechemat de guvernul francez din postul de ministru la București, iar Nicolae Titulescu a fost numit pentru a doua oară președinte la Liga Națiunilor[13]. *Prin acest gest francezii îi arătau regelui Carol că un om care nu fusese găsit bun de ministru în România, putea fi găsit bun de președinte la cel mai înalt for politic internațional.*

Procesul a avut loc în ședință secretă. Procurorul, domnul Siramy, neavând dovezi contra mea, a bazat tot rechizitoriul său pe articolele apărute în ziarele românești, în special *Epoca* lui Filipescu. A spus că nu se pot pune în dubiu afirmațiile unui șef de partid politic, fost prefect de București și mare prieten al Franței, care afirmă că documentele diplomatice secrete sustrase de la un minister au ajuns în mâna regelui Carol, al acestui rege care mâine, în caz de război, se va găsi alături de dușmanii Franței!!! Cu toată apărarea avocatului meu Moro Giafferi – fost ministru de justiție al Franței, care a susținut că tot acest proces lipsit de probe nu face decât să se nască suspiciuni cum că Franța ar fi făurit cine știe ce planuri dușmănoase contra aliatului ei, România – eu am fost condamnat la doi ani detenție.

Făcusem deci a treia experiență dureroasă cu politicienii români: prima cu Brătianu (cu pescuitul), a doua cu Mihai Popovici și Maniu (cu împrumutul), iar a treia cu Cădere și Filipescu.

Am lichidat cu mari pierderi interesele pe care le aveam în societatea S.A.B.R.A., ca să plătesc onorariile avocaților, și am

www.dacoromanica.ro

executat 21 de luni de închisoare celulară. Aveam voie să cumpăr orice carte, să citesc ziarele și să scriu. Am utilizat timpul pentru a studia amănunțit istoria diplomatică modernă a Franței, Angliei și Americii. Am mai scris două broșuri. Una despre *Nedreptatea socială și etalonul aur*, alta despre *Economii, stocuri și crize ciclice*.

În acest timp am ajuns la convingerea că Liga Națiunilor nu era decât liga aliaților Franței, că nu avea nici o putere executivă pentru a-și impune hotărîrile luate și că dacă s-ar ivi un conflict grav în Europa, tot cele cinci mari puteri aveau să hotărască, iar nu Liga Națiunilor. Bineînțeles că cele cinci mari puteri apărau, înainte de toate, propriile lor interese. Dar ce interese avea Franța în România pentru ca să apere această țară?... Nici unul, atât din punct de vedere economic, cât și militar. Schimburi de mărfuri între Franța și România nu se făceau, iar aportul militar al României, chiar după părerea domnului Phillipe Berthelot, era anulat de chestiunea deschisă a Basarabiei. ***România, mai devreme sau mai târziu, avea să devină obiect de compensație pentru ca Franța să poată menține alte poziții periclitate, mai importante pentru ea. Pentru România nu vedeam decât o singură soluție: aceea de a se înțelege cu o oră mai devreme cu acele mari puteri care aveau interese directe în Bazinul Dunărean, în primul rând Germania și Rusia.***

În acel timp Germania și Rusia aveau raporturi cordiale, iar la Geneva erau prezente mai mult ca observatoare decât ca activante. Pe scurt, România avea un singur drum de urmat: acela de a ține o linie de strictă neutralitate, înțelegându-se direct cu toți vecinii și cu Germania. ***Era o nebunie de a crede că situația geografică îi permitea României de a trăi în raporturi de dușmănie cu Germania și cu Rusia, sprijinindu-se numai pe școala oratorică de la Geneva.***

Încă din închisoare știam că din Franța voi fi expulzat după expirarea pedepsei și că din această cauză și în România, în climatul actual, mi se vor închide toate ușile. Nu îmi rămânea decât să mă duc în Germania ca să caut să îmi câștig existența ca

www.dacoromanica.ro

jurnalist sau publicist, punând în valoare cele nouă limbi pe care le cunoşteam. De altfel, mai făcusem pe vremuri şi în Italia, în orele pierdute, gazetărie. Scrisesem în *Nuovo Giornale* din Florenţa o serie de articole privitoare la pescuitul în Marea Mediterană. Tot în Florenţa mă împrietenisem cu colonelul în rezervă american Minigerade care era şeful corespondent al ziarului *New York Times* pentru Europa. Scrisesem pentru el o serie de articole privind Sardinia, Corsica, Insula Caprera etc.

Am fost eliberat din închisoare în luna aprilie 1933. Mi s-au dat trei zile timp ca să părăsesc Franţa. Nu aveam paşaport, pentru că el fusese ataşat la dosarul din tribunal ca dovadă că făcusem în aprilie 1931 o călătorie în România. M-am dus la Legaţia Română ca să scot un paşaport nou. Ministrul Dinu Cesianu a refuzat, pe bază că nu am act de naştere şi sunt necunoscut la legaţie. Prin acest gen meschin Cesianu vroia să se spele în ochii francezilor de acuzaţia adusă de Filipescu cum că aş fi spionul lui pe lângă guvernul francez. *A trebuit să intervină poliţia franceză pe lângă Consulatul Român pentru ca să mi se elibereze un certificat de călătorie.* Am plecat la Berlin, unde m-am prezentat ministrului român Nicolae Petrescu Comnen, care mi-a eliberat un paşaport.

Am luat legătura cu vechile mele cunoştinţe din oraş, între care cu Hans Wried, directorul de la "Nordsee", Katshke, directorul de la "Deutsche Werke Kiel", Hans Bresse etc. Toţi cunoşteau pătania mea din gazete.

Hans Wried era în termeni foarte buni cu guvernul naţional socialist, abia venit la putere. S-a oferit să mă prezinte directorului ziarului *8 Uhr Abendblatt*, domnul Boyer, pentru a putea începe activitatea jurnalistică. Boyer era un neamţ originar din Sibiu şi cunoştea bine situaţia din România. Aflând istoria documentelor secrete, a primit oferta mea de a colabora cu multă plăcere.

Am scris o serie de trei articole privind originea crizei economice mondiale din anul 1929. Boyer m-a rugat să semnez articolele cu un pseudonim, pentru a nu da naştere la polemici

www.dacoromanica.ro

inutile cu ziarele franceze. Articolele mele au avut succes, iar multe ziare de provincie au redat extrase din ele.

La redacția ziarului veneau aproape zilnic trei germani din Ardeal: cpt. Fritz Fabritius, dr. Dörr și dr. Gust, conducătorii unei mișcări politice săsești de tip hitlerist. Ei erau prieteni cu Boyer și se aflau la Berlin în trecere pentru a obține de la noul guvern german ajutoare pentru școlile, spitalele și alte instituții germane din Ardeal. În acest scop duceau tratative cu domnul Arno Schickedanz, adjunctul lui Alfred Rosenberg, care era conducătorul politicii externe a partidului hitlerist. Alfred Rosenberg era în același timp și directorul ziarului *Völkischer Beobachter*, oficiosul Partidului Național Socialist Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei – N.S.D.A.P. Fabritius, care aflase istoria mea de la Paris, s-a gândit că Schickedanz ar fi interesat să cunoască dedesubturile politicii franceze în România și mi-a propus să mă prezinte acestui domn, care ar putea să-mi deschidă și coloanele ziarului *Völkischer Beobachter*. Am acceptat. După două zile am fost chemat la A.P.A. (*Aussenpolitisches Amt* – Biroul de Politică Externă) și prezentat lui Schickedanz, care a ascultat cu mult interes istoria documentelor secrete. M-a întrebat pe cine mai cunosc la Berlin și i-am dat ca referințe pe Hans Wried, pe dr. Stauss, director general la "Deutsche Bank", și o serie de firme și industrii pe care le reprezentasem în Italia. Mi-a spus că a citit articolele mele din *8 Uhr Abendblatt* și că va vorbi cu Walther Schmidt, redactorul șef de la *Völkischer Beobachter* pentru o eventuală colaborare. Peste alte câteva zile am fost invitat de Walther Schmidt să mă prezint la redacția ziarului *Völkischer Beobachter*. Walther Schmidt era un tânăr de 35 ani, foarte inteligent și bine informat asupra vieții politice din România. Mi-a spus că are la București ca reprezentant pe Friedrich Weber și că ziarul *Völkischer Beobachter* este foarte interesat în toate problemele privind sud-estul european. A spus să-i aduc cât mai curând un prim articol, de preferință cu caracter economic, pentru a putea judeca posibilitățile unei colaborări viitoare.

www.dacoromanica.ro

A doua zi am adus lui Schmidt un articol privind pericolul care îl reprezintă pentru comerțul internațional, și în special pentru comerțul exterior german, împrumuturile politice pe care le acordă Franța unor țări din sud-estul Europei. Aceste țări, și mai cu seamă România, au făcut o stabilizare monetară pe bază de aur fictiv. De fapt convertibilitatea hârtiei monedă în aur este suspendată de mult, iar exportul de bancnote interzis. Împrumuturile în aur acordate de Franța sunt întrebuințate pentru emisiuni de credite interne și acoperiri de deficite bugetare. Dacă ar fi vorba de cumpărături de mașini și instalații de producție, sau chiar mărfuri externe, împrumuturile ar fi justificate, dar sunt ridicole atunci când ele se transformă în plata unor munci interne. Mai mult, aceste împrumuturi sunt purtătoare de cupoane în valută forte. Din România, de exemplu, Franța nu cumpără absolut nici un produs, ba din contră, mai primește multe sute de milioane franci francezi de la turiștii acestei țări. De unde să-și procure România valută pentru plata cupoanelor? De la țări ca Germania, care au absolută nevoie de petrolul și cerealele României. Din cauza barierelor vamale, și mai cu seamă a contigentărilor, Germania are mari dificultăți în procurarea acestor valute aur pe piața mondială și nu poate, în consecință, să cumpere toate produsele pe care țările sud-est europene, în special România și Iugoslavia, le au de vânzare. De aici rezultă o permanentă criză economică în aceste țări, deficite bugetare etc. Franța nu riscă nimic prin acordarea acestor împrumuturi, având un control financiar riguros asupra finanțelor țărilor debitoare. Cel mai mare folos îl trage însă Franța prin acordarea acestor împrumuturi, pe teren politic, pentru că comisioanele bancare substanțiale, pe care le plătește tot debitorul, dau naștere la obligații indisolubile ale membrilor guvernelor debitoare către Franța. Acesta era, foarte pe scurt, rezumatul articolului, în susținerea căruia aduceam material statistic cules din ședințele economice de la Liga Națiunilor.

www.dacoromanica.ro

Walther Schmidt a acceptat fără nici o obiecție toate punctele de vedere expuse de mine, însă a spus că din cauza anumitor pasaje privind Franța trebuie să se consulte cu șeful lui, Alfred Rosenberg. A doua zi articolul meu a apărut în ziar, însă fără semnătură, iar Schmidt mi-a spus că Rosenberg ar dori să mă vadă.

M-am prezentat în aceeași zi la sediul A.P.A., unde l-am găsit pe Schickedanz care m-a introdus la Rosenberg. M-a primit foarte amabil și mi-a spus că cunoaște istoria documentelor secrete, mă roagă însă să-i expun mai amănunțit conținutul depeșelor diplomatice citite de mine. Am satisfăcut dorința lui, iar el s-a arătat extrem de interesat în aprecierea jignitoare și în lipsa de încredere pe care le exprimau francezii la adresa regelui Carol.

Mi-a spus că are impresia că Carol judecă mult mai bine decât politicienii români situația reală a României, și că ar fi bine ca eu să nu pierd contactul cu el, lucru care i se pare ușor după serviciul mare pe care i l-am adus.

Mi-a spus că ziarul *Völkischer Beobachter* are un reprezentant la București, care se luptă însă cu dificultăți mari din cauza climatului politic de acolo. El nu punea în dubiu că eu am fost denunțat francezilor de către Cădere și Titulescu. Cădere – spunea el – este președintele Asociației foștilor luptători interaliați din ultimul război. Un astfel de post nu poate fi deținut decât de un om de încredere al Franței.

A mai spus că a dat drumul la tipar articolului scris de mine pentru că nu are nici un motiv să pună în dubiu unele afirmații făcute de mine privind părerile lui Philippe Berthelot, afirmații autentificate chiar de francezi prin sentința de condamnare dată de ei contra mea. Mi-a spus că mă va chema în zilele care vin pentru a discuta mai pe larg anumite probleme românești, care îl interesează, iar că până atunci aș putea să mai scriu pentru ziarul *Völkischer Beobachter*. La plecare, Rosenberg mi-a oferit cartea *Der Mythus des 20 Jahrhunderts*, scrisă de el.

www.dacoromanica.ro

În cursul celor două săptămâni viitoare am mai publicat câteva articole în *Völkischer Beobachter*, cât și în *8 Uhr Abendblatt*. Am atacat mai cu seamă problema turismului în Franța, care este adevărata sursă a bogăției acestei țări. Toată ziua eram pe la redacții, sau cu cei trei sași de la Sibiu, sau cu Wried, astfel că am avut ocazia să cunosc mulți oameni din noua conducere hitleristă a Germaniei. Între alții, pe dr. Helmuth Wohlthat, care era președintele Camerei de Comerț Germano-Române – mâna dreaptă a lui Hjalmar Schacht –, pe faimosul Gotfried Feder – care avea teorii economice cu totul noi, care însă s-au prăbușit toate –, pe Ernst Hanfstaengel, șeful presei în Ministerul Propagandei etc.

În acele timpuri politica externă a Germaniei avea o conducere dualistă. Exista vechiul Minister de Externe, unde era ministru Konstantin von Neurath, și exista Oficiul de Politică Externă (A.P.A.) al Partidului Național Socialist, condus de Rosenberg. Între aceste două autorități exista o mare rivalitate. Toți ambasadorii, miniștrii plenipotențiari și personalul legațiilor proveneau din vechiul minister, iar Rosenberg nu avea decât funcționari din biroul său de la Berlin.

Rosenberg căuta febril să aibă succese în politica externă, pentru a dovedi că vechii diplomați erau incapabili. Aceste fapte trebuie luate în considerație pentru a înțelege cele ce urmează.

Într-o bună zi Rosenberg m-a chemat iar la biroul lui. Eu eram sigur că mă și uitase. Mi-a spus că a citit articolele care mai apăruseră între timp în *Völkischer Beobachter* și că este de acord cu conținutul lor. Mi-a mai spus că este informat de la București că dificultățile economice pe care le întâmpină guvernul Vaida-Voievod sunt din ce în ce mai mari. Au izbucnit greve în regiunile petrolifere și la C.F.R., muncitorii având lefuri de mizerie. În rândul oamenilor politici se găsesc tot mai mulți care cer întoarcerea la vechiul sistem de comerț antebelic cu Germania.

Ștefan Tătărăscu, fratele unui fruntaș din Partidul Liberal care este candidat la președinția acestui partid, a format un

www.dacoromanica.ro

Partid Național Socialist Român și va veni în curând la Berlin pentru a se informa despre posibilitățile unei mai strânse colaborări economice. Rosenberg m-a întrebat dacă nu aș fi dispus să mă duc în România, unde aș putea să continui activitatea mea jurnalistică în calitate de corespondent economic al ziarului *Völkischer Beobachter*. Totodată aș putea lua contact cu regele Carol, care sigur nu a uitat serviciul adus de mine.

Plecarea în România nu îmi surâdea deloc, făcusem acolo prea multe experiențe dezastruoase. Însă am înțeles că în caz de refuz din partea mea mi se vor închide ușile la ziarul *Völkischer Beobachter* și probabil și la *8 Uhr Abendblatt*. Am acceptat deci propunerea, iar Rosenberg mi-a spus că la București îl voi găsi pe corespondentul politic al ziarului *Völkischer Beobachter*, Friedrich Weber, un om mai în etate, care sigur îmi va fi de ajutor și mă va prezenta la toți colegii din presa străină din București. Salariul meu de acum înainte va fi lunar, iar nu pe rând de tipar. Celelalte formalități le voi discuta cu Walther Schmidt.

Cu multă părere de rău am plecat, deci, peste două zile la București. Salariul meu fusese fixat la 600 mărci lunar, iar articolele urmau să fie transmise prin telefon, utilizând în acest scop, pentru început, biroul lui Weber. La București l-am găsit pe Weber, care era trecut de 60 ani, neamț din Basarabia, iar soția rusoaică. În război fusese căpitan în armata germană. Nu vorbea românește, cunoscând numai limbile germană și rusă.

Toată munca din birou o făcea un secretar, Kust, tot neamț din Basarabia. Weber era protejatul căpitanului Ernst Röhm, șeful S.A., care – mai târziu – s-a răsculat contra lui Hitler și a fost împușcat.

După câteva zile de ședere în București am putut să-mi dau seama care era activitatea colegului meu Weber. El fiind corespondent politic al oficiosului german Völkischer *Beobachter*, era atașat pe lângă Legația Germană, unde era ministru Friedrich Werner von der Schulenburg. Între Legația

www.dacoromanica.ro

Germană, unde erau diplomaţi numai din şcoala veche, şi Rosenberg nu era altă legătură decât Weber. Legaţia Germană nu se amesteca în treburile interne politice româneşti. Schulenburg se mulţumea a avea legături cordiale cu regele Carol.

Ataşatul comercial german Krause-Wichman, om extrem de capabil, mai târziu ataşat comercial la Washington, mi-a spus că este inutil să mă zbat pentru îmbunătăţirea relaţiilor comerciale româno-germane, pentru că obstacolele care stau în cale sunt prea mari şi, în primul rând, de ordin politic. Toţi de la Legaţia Germană se temeau de Weber, el singur fiind om de partid.

În lumea românească Weber nu avea relaţii decât aproape numai cu Garda de Fier. În fiecare zi secretarul Kust trebuia să-i traducă articolele lui Nae Ionescu din ziarul *Cuvântul*, articolele din *Porunca Vremii*, ziar antisemit, şi alte publicaţii de aceeaşi natură. Aceste articole, Weber le transmitea prin telefon la *Völkischer Beobachter*, ca fiind vocea presei din România.

Völkischer Beobachter şi Rosenberg erau, astfel, cu totul greşit informaţi despre adevărata situaţie din ţară. Weber singur era convins că în scurtă vreme mişcarea lui Codreanu va cuceri toată ţara şi că atunci se va rezolva de la sine problema economică, prin distrugerea evreilor.

Weber mai era în relaţii şi cu Ştefan Tătărăscu, care – cum am mai spus – înfiinţase Partidul Naţional Socialist Român, cu singurul scop de a primi ceva fonduri de la Berlin. Weber a avut naivitatea de a-l recomanda pe acest domn lui Rosenberg şi Partidului Naţional Socialist German. Plecând la Berlin, Tătărăscu este primit de Hitler şi de Rosenberg, vorbeşte la radio în numele Partidului Naţional Socialist Român, gata de luptă alături de poporul german etc. *Partea cea mai importantă este că primeşte un milion de lei ajutor pentru propaganda noului partid în ţară.*

Politeţea cerea ca eu să mă prezint contelui Schulenburg. Totodată eram curios să aflu părerile lui privind relaţiile economice româno-germane. M-a primit foarte amabil.

www.dacoromanica.ro

Cunoștea istoria documentelor diplomatice și mi-a spus că am pătimit pentru că am înotat contra curentului. România – spunea el – a ieșit din război cu toate că fusese învinsă, grație Franței, cu un teritoriu aproape triplat, având însă toți vecinii dușmani: Rusia revendică Basarabia, Polonia are pretenții în Bucovina de nord, ungurii cer Ardealul, Iugoslavia râvnește Banatul, iar bulgarii nu pot uita pierderea Cadrilaterului. ***Numai două mari puteri, Franța și Germania, nu au pretenții teritoriale în România. Chiar și Italia susține revendicările maghiare.***

Ce rămâne de făcut României, decât să rămână strâns legată de Franța învingătoare, înarmată și stăpână la Liga Națiunilor? În schimb Germania este învinsă, dezarmată și cu puțini prieteni în Europa, și ea nu poate oferi decât schimburi avantajoase de mărfuri. Dacă Franța, din motive politice – uneori foarte exagerate – se opune lărgirii comerțului româno-german, este normal ca el să stagneze.

Din această cauză, produsele românești neavând piețe de desfacere la prețuri avantajoase, standardul de viață al populației este extrem de scăzut. Totuși, a adăugat domnul Schulenburg, se fac uneori afaceri de compensație izolate între Germania și România, în afara clearingului obișnuit.

Părerile domnului Schulenburg aveau desigur un fond de adevăr, însă eu nu împărtășeam cu totul punctul lui de vedere atât de pesimist. Ar fi însemnat ca să accept ca România să rămână o țară înapoiată, atâta timp cât marile puteri europene nu se vor înțelege între ele. I-am spus lui Schulenburg că *am constatat, în cele câteva zile de când sunt la București, că mai toate articolele de primă necesitate, ca haine, încălțăminte, medicamente, cuie, tablă etc., sunt aproape de două ori mai scumpe în România ca în vestul Europei. Afară de asta, calitatea acestor mărfuri este inferioară. Este deci lesne de înțeles că și aceste întreprinderi românești au tot interesul ca starea actuală de lucruri, cu bariere vamale prohibitive, să fie menținută. Dar din cine se compun consiliile de administrație*

www.dacoromanica.ro

ale acestor societăți? Numai din oameni politici care trag profituri enorme de pe urma scumpetei mărfurilor.

Sărăcia populației se datorează deci, în primul rând, politicienilor, iar aceștia caută să arunce vina asupra evreilor speculanți.

Schulenburg m-a sfătuit să iau contact cu doctor Rudolf Brandsch de la Sibiu, mare cunoscător al problemelor economice din Ardeal și Banat.

La câteva zile după vizita la Schulenburg am primit la *Hotel Bulevard*, unde stăteam, o carte de vizită a inspectorului general de siguranță Vintilă Ionescu, care dorea să mă cunoască. Vintilă Ionescu era de mulți ani adevăratul șef al Siguranței. Directorii generali se schimbau odată cu guvernele, iar el rămânea. Vintilă Ionescu dorea să știe de la mine amănunte despre hârtiile diplomatice care au dus la guvernul Iorga-Argetoianu și la mutarea ministrului Puaux de la București, în calitate de guvernator francez în Siria. N-aveam nici un motiv să-i refuz aceste explicații pe care, de altfel, le cunoștea în mare parte din alte surse.

Mi-a spus că este sigur că Cădere m-a vândut lui Titulescu și regretă că nu am venit la el în 1931, pentru că și el avea legătură directă cu regele Carol. *Vintilă Ionescu mi-a mai spus că colegul meu Friedrich Weber este pe cale de a face mari prostii, că el acreditează mereu emisari ai Gărzii de Fier pe lângă Partidul Național Socialist German la Berlin.*

Săptămânal pleacă tot felul de tineri neisprăviți la Berlin și se întorc cu bani și instrucțiuni. Tot felul de materiale de propagandă antievreiască vin cu curierul diplomatic german pe adresa lui Weber și este împărțit la legionari etc., etc.

Vintilă Ionescu mi-a spus că partidul lui Corneliu Zelea Codreanu nu are nici un program politic afară de acela de a omorî pe toți evreii și cozile de topor românești. Mi-a mai spus să mă duc la Iași și să vorbesc cu profesorul A.C. Cuza, care mă va lămuri în plin despre partidul legionar. Weber greșește când crede că, cu ajutorul Germaniei, legionarii vor putea cuceri

www.dacoromanica.ro

puterea în stat. Regele Carol nu va accepta niciodată să dea puterea lui Corneliu Codreanu. La nevoie va face guvern militar de dictatură etc., etc.

Mi-a spus că contează pe sentimentele mele de român, pentru a căuta să-l determin pe Weber să abandoneze calea greşită pe care păşeşte.

Am spus lui Vintilă Ionescu că voi urma sfatul lui de a avea o convorbire cu A.C. Cuza, pe care, de altfel, îl cunoşteam din 1917. La rândul meu l-am întrebat pe Vintilă Ionescu despre Ştefan Tătărăscu, de care auzisem vorbindu-se la Berlin. Mi-a spus că Ştefan este fratele lui Gheorghe Tătărăscu, care este pretendent la şefia Partidului Liberal şi în graţiile regelui Carol. Partidul Naţional Socialist Român înfiinţat de Ştefan Tătărăscu numără exact 5 (cinci) membri: Ionel Matac, colonel Lupaşcu, Petrescu, fost magistrat, un gazetar, Bogdan, şi persoana şefului. Ştefan Tătărăscu a format acest partid cu un scop încă neprecizat, însă tot Weber este acela care în convorbirile lui telefonice cu Berlinul arată că înfiinţarea acestui partid este de mare importanţă.

Tot Vintilă Ionescu mi-a spus că relaţiile între regele Carol şi Franţa s-au ameliorat mult în ultimii doi ani şi că este posibil ca în curând regele să facă o vizită oficială la Paris.

I-am mai spus lui Vintilă Ionescu că chestia lui Codreanu este foarte delicată, pentru că eu sunt abia venit şi nu am decât atribuţii economice şi nu politice. Totuşi voi căuta să-l influenţez pe Weber.

Plecând de la Vintilă Ionescu am luat hotărîrea să-l vizitez şi eu pe acest Codreanu, sub pretextul unui interviu. În acest scop m-am adresat lui Weber, care a aranjat ca Codreanu să-mi fixeze o oră în casa generalului Gheorghe (Zizi) Cantacuzino. După ce am trecut prin câteva rânduri de santinele, îmbrăcate ţărăneşte, cu sumane negre şi căciuli, am fost introdus în camera de lucru a "căpitanului". Pe când vorbeam cu el, patru indivizi stăteau de gardă în jurul mesei de lucru la care era aşezat.

www.dacoromanica.ro

L-am întrebat întâi dacă situația economică a României în momentul de față este mulțumitoare. El mi-a răspuns că situația economică a românilor este jalnică, pentru că toate bogățiile țării sunt în mâna evreilor sau a cozilor lor de topor. A doua întrebare a fost cum vede dezvoltarea viitoare a economiei românești? El a răspuns: România nu are nici un viitor economic dacă nu reușim să scăpăm țara de evrei. L-am mai întrebat cum înțelege să scape de evrei? A răspuns că dacă ei nu vor pleca de bună voie, vor trece prin foc și sabie. La alte câteva întrebări pe care le-am pus a răspuns cu citate din *Evanghelie*, întorcându-se mereu la chestia evreiască. Evreii purtau vina la toate relele din această lume.

Acest interviu m-a edificat complet asupra persoanei "căpitanului". *L-am considerat un maniac religios, fără nici un fel de pregătire, care în cârdășie cu foarte mulți preoți ortodocși, abuzează de naivitatea țăranilor. Am înțeles că un guvern Codreanu ar însemna sfârșitul României. Încă în acel moment am luat hotărârea să fac tot ce îmi este posibil pentru a lumina pe germani asupra Gărzii de Fier.*

Eu trăisem deci 30 de ani în Occident și nu înțelegeam ca în secolul nostru să ne întoarcem la războaie religioase. În toate articolele pe care le scriam în *Völkischer Beobachter* și în *8 Uhr Abendblatt* nu exista nicăieri cea mai mică pomeneală de evrei. În Italia reprezentasem firmele "Maientau u. Wolf" și "Fuchs & Salomon" din Germania și constatasem că erau de o corectitudine și culanță perfectă. ***Îmi ziceam că dacă în România evreii au făcut averi considerabile în comerț, acest lucru se datora în primul rând faptului că burghezia română considera comerțul aproape ca ceva dezonorant. Românul se ocupa cu agricultura, sau era slujbaș la stat. În schimb mult mai nefastă era activitatea partidelor politice pentru locuitorii țării. Aceste partide, în special cel liberal, înființau, la adăpostul unor bariere vamale prohibitive, industrii care fabricau articole de consum de calitate absolut inferioară și la prețuri astronomice. Statul avea mijloace fiscale pentru a lovi***

www.dacoromanica.ro

în plutocrația evreiască, însă aceste măsuri nu conveneau, pentru că s-ar fi lovit și în politicienii și latifundiarii plutocrați români. În general impozitele directe asupra veniturilor erau derizorii. Astfel, un avocat ca Istrate Micescu, care câștiga cel puțin 20 milioane lei pe an, era impus la venit cu 200 de mii de lei etc., etc.

În săptămânile care au urmat am continuat activitatea la *Völkischer Beobachter*. Îl ajutam și pe Weber la redactarea dărilor de seamă pe care le comunica la Berlin și încetul cu încetul l-am făcut să înțeleagă că mișcarea lui Codreanu este sterilă. De altfel, și ministrul Germaniei Schulenburg și primul consilier de legație Poschammer priveau cu multă neîncredere activitatea pur antisemită a gardiștilor. În acest timp am vizitat pe toți șefii de partide politice, afară de I.G. Duca și de Iuliu Maniu, pentru a afla intențiile lor în politica economică a țării.

L-am vizitat pe profesorul A.C. Cuza la Iași și am constatat cu plăcere că el nu avea în programul său exterminarea evreilor, cum o cerea Codreanu[14]. El spunea că trebuie să formăm cadre comerciale românești, care să poată lua locul evreilor în comerțul interior și, mai cu seamă, în cel exterior.

Comerțul exterior, spunea Cuza, care se face aproape exclusiv cu Germania, este în mâna evreilor. Azi, când Germania are un guvern antisemit, avem ocazia unică de a înlocui pe reprezentanții și intermediarii evrei cu români. M-a rugat să-i spun lui Rosenberg – pe care îl cunoștea încă din anul 1928 – ca Germania să nu facă greșeala să înlocuiască pe evrei cu sașii din Ardeal. *Cuza era de acord că împrumuturile făcute în Franța erau absolut inutile din punct de vedere economic și că serveau numai pentru a lega partidul țărănist și pe cel liberal de politica externă a Franței.* El recunoștea că alianța militară cu Franța putea duce la prăbușirea țării și că singura linie pe care o avea de urmat România era stricta neutralitate în veșnicele conflicte franco-germane. În problema Basarabiei, spunea Cuza, Franța nu ne poate fi de nici un ajutor, iar problema Transilvaniei este primejdioasă numai dacă Germania susține

www.dacoromanica.ro

revizionismul maghiar. Trebuie deci să ajungem la o înțelegere cu Germania atât pe teren politic, cât, mai cu seamă, pe teren economic.

Cuza avea sentimente prodinastice, însă nu-l cunoștea personal pe regele Carol. El nu aproba campania care o duceau gardiștii și Maniu împotriva doamnei Lupescu.

Despre Corneliu Codreanu, Cuza avea cea mai proastă opinie și se mira că în ziarele germane care le primea se vorbea de multe ori de Garda de Fier ca de un viitor partid de guvernământ. Ar trebui – spunea el – ca Rosenberg să vorbească o singură dată cu "căpitanul" pentru a-și da seama că are de-a face cu un descreierat.

La Iași am avut ocazia să-l cunosc și pe Gheorghe Cuza, fiul lui A.C. Cuza, care urma să fie șeful L.A.N.C (Liga Apărării Național Creștine) după moartea tatălui său. El mi-a făcut impresia unui om absolut neserios, fără convingeri formate și ajuns profesor universitar numai grație protecției tatălui său. Se ocupa cu organizarea pe teren a L.A.N.C.

Tot la Iași am luat un interviu și lui Gheorghe Brătianu. Era foarte interesat de a afla amănunte despre noua orânduire germană și îl preocupa întorsătura care o vor lua relațiile ruso-germane, care până atunci fuseseră cordiale. Și el era un adversar al alianței militare franco-române și considera că Liga Națiunilor este o instituție muribundă. M-a mai rugat ca, ducându-mă la Berlin, să sondez terenul pentru a-mi da seama dacă ar fi oportun ca el să vină în Germania, pentru a ține o serie de conferințe privind istoria românilor. El știa că Rosenberg, directorul ziarului *Völkischer Beobachter*, este și doctrinarul Partidului Național Socialist.

La Iași am întâlnit și pe R.C. Ghiulea, veche cunoștință a mea din timpul războiului, care acum era directorul celui mai vechi ziar din Moldova, *Opinia*. M-am înțeles cu el că îi voi scrie o serie de articole privind alianța franco-română și politica economică a Partidului Liberal. În cursul săptămânilor care au urmat am trimis lui Ghiulea zece articole, în cuprinsul cărora

www.dacoromanica.ro

citam sub ghilimele multe pasaje din telegramele adresate în 1931 de Berthelot lui Puaux.

La București l-am întâlnit în mai multe rânduri pe Octavian Goga. El era șeful Partidului Național Agrar, pe care îl fondase după despărțirea sa de mareșalul Alexandru Averescu. Goga era în termeni foarte cordiali cu regele Carol. Îl vedea săptămânal și discuta cu el toate problemele zilei. El mi-a spus că regele ar dori să aibă relații cât mai amicale cu Germania atât pe teren economic, cât și politic, că este însă foarte mâhnit că partidul lui Hitler ajută cu bani și prin propagandă în ziare mișcarea lui Codreanu. Goga adaugă că regele intervine prin o rudă a sa din fosta familie imperială germană, acum membru marcant în Partidul Național Socialist, pe lângă Hitler ca să înceteze ajutorarea mișcării anarhice și antidinastice a Gărzii de Fier, însă fără rezultat. Acum regele, aflând din gura lui Goga că eu sunt reprezentantul lui *Völkischer Beobachter* în România, mă însărcina să-i spun lui Rosenberg că ajutorul dat Gărzii de Fier din partea Germaniei dăunează relațiilor între Reich și România. Goga mi-a confirmat că în ultimii doi ani relațiile între rege și Franța deveniseră normale și că era foarte posibil ca regele în curând să facă o vizită oficială la Paris și la Londra. Goga era un adversar hotărît al Ligii Națiunilor și era pentru o politică de neutralitate în conflictele franco-germane. El era partizanul unui acord comercial sănătos cu Germania, nu era însă edificat asupra intențiilor guvernului german față de Ungaria. *Dezlegarea problemei evreiești o vedea Goga prin măsuri fiscale severe, care i-ar determina să plece în Palestina de bunăvoie.*

În iarna 1933-1934 am fost la Sibiu, unde i-am întâlnit pe cunoscuții mei de la Berlin, Fabritius, Dörr etc. Eram pe punctul de a pleca cu ei la Berlin, când la București a izbucnit criza guvernamentală. Căzuse Vaida, iar regele făcuse apel la Partidul Liberal și Titulescu pentru formarea noului guvern[15].

Titulescu, chemat telegrafic în țară – el se găsea la Geneva – s-a prezentat în audiență la rege. În cursul acestei audiențe regele

www.dacoromanica.ro

i-a spus lui Titulescu textual: *"Am auzit că la Geneva ai multe dezagremente din cauza Gărzii de Fier. Acum când eşti la putere ai ocazia să dizolvi această grupare anarhică."*

Aceste cuvinte au fost surprinse (spionate) de un funcţionar al palatului regal – probabil german – care le-a redat ministrului Germaniei, contele Schulenburg. Mai târziu, cu ocazia unui dejun oferit de Weber lui Schulenburg în casa sa din str. Nisipari, dejun la care am luat parte şi eu, venind vorba de dizolvarea Gărzii de Fier, despre care se spunea că au cerut-o francezii, Schulenburg a precizat că nu francezii, ci regele este autorul dizolvării, dând amănuntele sus-menţionate.

Titulescu, luând cu multă bucurie cunoştinţă de cuvintele regelui, a pus lui Duca – şeful Partidului Liberal – ca condiţie pentru participarea lui la guvern, dizolvarea Gărzii de Fier. Duca nu prea era de acord cu această dizolvare, însă regele ceruse în mod categoric participarea lui Titulescu la guvernare, având nevoie de el pentru călătoriile oficiale care intenţiona să le facă în vestul Europei. Duca a cedat, iar rezultatul a fost asasinarea sa în gara Sinaia.

Un an mai târziu, Vintilă Ionescu, cu care devenisem prieten, mi-a spus că regele, atunci când Duca a dizolvat Garda de Fier, a trimis răspuns, prin secretarul său Puiu Dumitrescu, profesorului Nae Ionescu, unul din şefii cei mai importanţi ai Gărzii, că el, regele, nu are nici un amestec în această măsură luată de Duca. Cu alte cuvinte: **regele încuraja reacţiunea care urma să se producă din partea legionarilor după dizolvare.**

Mult mai târziu Goga mi-a spus că regele dorea guvern liberal cu Titulescu, dar fără Duca, în care nu avea încredere. În schimb avea încredere în Gheorghe Tătărăscu, pe care dorea să-l facă şef al Partidului Liberal şi cu care se înţelesese demult. Regele ştia că dizolvarea gărzii va duce la mari dezordini în ţară şi că va putea cere demisia guvernului Duca, însărcinând în schimb pe Tătărăscu cu formarea cabinetului. Tătărăscu avea să atragă după el tot Partidul Liberal. *Acesta este adevărul în*

www.dacoromanica.ro

chestiunea asasinării lui Duca și nu toate celelalte versiuni fanteziste care circulă de 30 de ani[16].

Duca fiind asasinat, Tătărăscu a devenit în mod aproape automat șeful Partidului Liberal și nu a mai fost nevoie de o criză de guvern și de o inevitabilă spărtură a Partidului Liberal, pentru că mulți șefi de organizații l-ar fi urmat pe Duca[17].

O dată cu preluarea șefiei Partidului Liberal de către Tătărăscu, colegul meu Weber a avut o mare decepție: Protejatul lui – *șeful Partidului Național Socialist Român, Ștefan Tătărăscu* –, despre care am vorbit mai sus, a trecut cu arme și bagaje în tabăra fratelui său, unde, desigur, întrevedea mari posibilități financiare, iar partidul a fost dizolvat.

După alegerile parlamentare și instalarea guvernului Tătărăscu, Goga m-a chemat pentru a-mi spune că regele Carol este informat că partidul hitlerist german nu a încetat a da ajutoare mișcării gardiste, împiedicând astfel dezvoltarea relațiilor amicale economice și politice între România și Germania, pe care el le dorește. Regele a rugat pe Goga să-i transmită lui Rosenberg prin mine acest mesaj. Goga a adăugat că regele este dispus să încheie în momentul oportun un acord comercial pe baze mai largi. Goga mai spunea că în curând regele îi va încredința formarea guvernului și atunci va pune în aplicare și programul lui de politică externă, care prevede stricta neutralitate a României în eventuale conflicte franco-germane. *Granița de răsărit, spunea Goga, nu ne-o poate apăra Franța, iar granița de vest o apărăm singuri, dacă Germania nu dă mâna cu revizioniștii maghiari.*

Am plecat la Berlin în luna ianuarie 1934. M-am prezentat lui Rosenberg și i-am spus mesajul ce îl transmitea regele prin Octavian Goga. Adăugând de la mine că Garda de Fier, acum dizolvată, reprezenta o mișcare anarhică, fără program politic, care se baza numai pe mistică religioasă.

Am relatat interviul luat de mine lui Codreanu și am expus părerile lui A.C. Cuza despre această mișcare. Am transmis dorința lui Gheorghe Brătianu de a veni în Germania pentru a

www.dacoromanica.ro

ține o serie de conferințe privind istoria României. Am mai spus că regele Carol a făgăduit lui Goga că în curând îl va însărcina cu formarea guvernului și că Goga, atunci, va pune în aplicare planul lui de a ieși de sub vasalitatea militară și politică a Franței. Rosenberg a răspuns să-i transmit prin Goga regelui că Germania nu se gândește să se amestece în treburile interne ale României și că informatorii regelui probabil s-au bazat pe articolele privind Garda de Fier apărute în ultimul an în presa germană. Aceste articole, spunea Rosenberg, sunt în cea mai mare parte reproduceri din presa română.

Am mai spus lui Rosenberg că regele a comunicat lui Goga că în "momentul oportun" va încheia cu Germania un tratat de comerț pe baze mai largi, și am adăugat de la mine că eu nu cred că momentul oportun va veni atâta timp cât regele ține la cârma țării Partidul Liberal sau Național Țărănesc.

Rosenberg m-a întrebat care este părerea pe care mi-am format-o în ultimele luni despre adevăratele intenții ale regelui în politica economică și externă a României. Părerea mea, am răspuns, este că regele ar vrea să aibă relații amicale politico-economice cu Germania, dar, pe de altă parte, ar vrea să câștige și prietenia Franței. El a însărcinat pe Titulescu să netezească drumul unei vizite oficiale care ar dori s-o facă la Paris. Dacă Titulescu reușește, desigur că legăturile economice cu Germania nu se vor strânge, pentru că francezii știu prea bine că un bun tratat economic valorează mai mult ca o alianță militară de tipul celei franco-române, care nu se bazează pe nimic real, și se vor opune, având de partea lor atât Partidul Liberal, cât și pe cel țărănist. Dacă Germania va continua să aibă succese pe plan politic internațional, astfel cum a avut în anul 1933 când a impus încetarea plăților în contul reparațiilor de război datorate Franței, s-ar putea ca regele Carol să lase Franța pe planul al doilea și să caute înțelegere și prietenie cu Germania. Însă chiar în acest caz el nu va fi urmat nici de Partidul Liberal, nici de cel țărănist, ambele definitiv înfeudate politicii franceze.

www.dacoromanica.ro

Ca să-şi impună voinţa, regele ar fi nevoit să recurgă din nou la un guvern personal, astfel cum a fost guvernul Iorga şi guvernul Vaida, care ambele au dat rezultate nesatisfăcătoare pentru că au fost nevoite să se sprijine pe parlamente liberale sau ţărăniste, atât Iorga cât şi Vaida neavând partide politice. Regele ar trebui să se poată sprijini pe un partid puternic, neînfeudat politicii franceze şi liber pe mişcările lui, care ar putea ţine piept Partidului Liberal şi ţărănist, având ca singură preocupare binele ţării. Dacă acest partid ar aduce ca aport asigurarea graniţelor ţării şi ridicarea standardului de viaţă al populaţiei, opoziţia partidelor şi a oamenilor politici în solda Franţei ar fi paralizată. Am mai adăugat că văd posibilă naşterea unui astfel de partid politic prin fuzionarea sau cartelarea partidelor lui Cuza, lui Goga, lui Gheorghe Brătianu şi al saşilor din Ardeal[18].

Toate aceste patru partide caută să asigure integritatea teritoriului român printr-o politică externă realistă, având mâinile libere, şi mai caută să ridice barierele politice care împiedică dezvoltarea schimbului de mărfuri între România şi Germania, de pe urma căruia s-ar mai ridica standardul de viaţă al populaţiei române, reduse azi la mămăligă şi ceapă, după reţeta domnului Titulescu şi a francezilor. *(Domnul Titulescu, venind în ţară cu ocazia ultimei crize de guvern, provocată de greutăţile financiare întâmpinate de guvernul Vaida, a declarat gazetarilor, care îl întâmpinau la Jimbolia, că poporul român trăieşte pe un picior prea mare, şi din această cauză nu poate plăti cupoanele împrumuturilor făcute în Franţa. Nu există decât o singură soluţie a spus în concluzie:* ***"Înapoi la mămăligă şi ceapă").***

Rosenberg a ascultat cu atenţie expunerea mea şi m-a întrebat care este atitudinea lui Goga şi a lui Gheorghe Brătianu în chestiunea evreiască? I-am răspuns că ei consideră că problema evreiască este mult mai complicată în România ca în Germania sau în alte ţări europene, pentru că aproape 70% din comerţul intern şi extern al ţării este făcut de evrei. Românii, în general, sunt refractari comerţului. Statul trebuie să găsească mijloace pentru a favoriza formarea de cadre româneşti comerciale. Chiar

www.dacoromanica.ro

Germania de azi în comerțul care îl face în România este nevoită să se adreseze firmelor evreiești din țară – "Siemens-Schuckert", "A.E.G.", "I.G. Farbenindustrie" – și toate întreprinderile mari germane au la București reprezentanți evrei, care nu se pot înlocui de azi pe mâine.

Rosenberg m-a rugat să rămân câteva zile la Berlin, în care timp va avea ocazia să mai discute cu mine și să țin contactul cu locțiitorul lui, Arno Schickedanz.

În zilele următoare am avut o serie de convorbiri cu Schickedanz și m-am lămurit asupra directivelor de politică externă ale partidului hitlerist. Exista o profundă divergență de păreri între Ministerul de Externe al Reichului și Rosenberg, însărcinat cu politica externă din partea Partidului Național Socialist. *Rosenberg visa expansiunea Reichului spre răsărit și crearea unei Ucraine independente. În acest scop el înființase un fel de Minister Ucrainean sub conducerea lui Pavel Petrovici Skoropadski, fostul hatman al Ucrainei în timpul ocupației germane în anii 1917-1918*[19]. Skoropadski avea ca funcționari sute de foști ofițeri ucraineni refugiați în Germania și ținea legătura cu populația foarte numeroasă ucraineană din America – totul în vederea reînființării statului ucrainean în momentul oportun. *Ministerul de Externe German nu era de acord cu înființarea acestui Minister Ucrainean, considerând că este o provocare la adresa Rusiei Sovietice, cu care Germania trăise în termeni cordiali până în 1933.*

Skoropadski, care era în grațiile lui Rosenberg, nu vedea cu ochi buni o eventuală prietenie germano-română, din cauza Basarabiei și a Bucovinei de nord pe care el le revendica. El spunea că în 1918 contele Czernin, ministrul de externe austriac și semnatarul Păcii de la Buftea, îndemnat de el (Skoropadski), ceruse regelui Ferdinand să facă un plebiscit în regiunile Basarabiei, care nu fuseseră cedate Rusiei de către România la Congresul de la Berlin în 1878[20]. Regele Ferdinand ar fi acceptat, însă nu s-a ținut de cuvânt.

Am mai aflat de la Schickedanz că Garda de Fier avea doi curieri, un oarecare Ulrich și altul Randa, care făceau naveta între București și Germania, ținând legătura mai cu seamă cu

www.dacoromanica.ro

Joseph Goebbels, ministrul propagandei, cu Heinrich Himmler, şeful cămăşilor negre, şi cu Julius Streicher, *gauleiter* la Nürnberg, antisemit fioros[21]. Am mai aflat că Hitler nu-i simpatiza deloc pe unguri şi că ar fi preferat să lege prietenie cu Iugoslavia şi România.

În fine, am aflat că regele Carol încercase în câteva rânduri să ia legătura cu familia lui din Germania, dintre care mulţi erau membrii ai partidului hitlerist – ca prinţul August Wilhelm, care era conferenţiar al partidului – însă nu reuşise, deoarece familia nu dorea să aibă de-a face cu el.

La câteva zile după sosirea mea la Berlin a venit şi Weber, care a încercat să explice, fără mult succes, motivele autodizolvării Partidului Naţional Socialist Român, prezidat de Ştefan Tătărăscu.

Aşa cum promisese, Rosenberg, peste câteva zile, m-a chemat iar ca să continue discuţiile privitoare la situaţia din România.

Am stabilit ca eu să continui la Bucureşti activitatea de corespondent economic al ziarului *Völkischer Beobachter* şi totodată să iau contactul cu Cuza, Goga şi Gheorghe Brătianu pentru a încerca de a-i face să fuzioneze, creând astfel un partid puternic de guvernare. Rosenberg m-a autorizat să comunic acestor şefi de partide că Germania este gata, în caz de s-ar forma un astfel de guvern, să încheie un acord comercial extrem de favorabil României, cumpărând cerealele româneşti nu la preţul pieţii mondiale, nerentabil pentru producătorul român, ci la un preţ asemănător cu cel al pieţii interne germane. Acest lucru era posibil din partea Germaniei, pentru că tot importul de cereale se făcea de către o instituţie statală (G.I.C.), care, la rândul ei, plasa aceste cereale la preţul pieţii interne, pentru a nu crea dificultăţi agricultorilor germani care pe piaţa liberă nu ar fi putut concura cu Argentina, Canada şi alte ţări.

Mai departe ***Rosenberg m-a autorizat să comunic şefilor de partide că Germania va recunoaşte graniţele României, ceea ce însemna, practic,* că nu va sprijini revizionismul maghiar.**

www.dacoromanica.ro

Rosenberg m-a autorizat să-i comunic lui Gheorghe Brătianu că va avea din partea lui tot sprijinul pentru a ține conferințe la Berlin sau în orice alt oraș din Germania. A transmis salutări profesorului Cuza, pe care îl cunoștea de la un congres ținut la Budapesta în 1928 și și-a exprimat dorința de a-l cunoaște în curând și pe Goga.

Eu am mai cerut domnului Rosenberg unele explicații privind tratatul de comerț, arătând că România are nevoie și de devize (valută) pentru a face față plății cuponului extern. El mi-a răspuns că a discutat problema unui tratat comercial cu România cu ministrul Hjalmar Schacht, care a spus că Germania nu poate plăti mărci libere (devize) decât în cadrul unui tratat special al produselor petrolifere. Tot restul comerțului trebuie să se facă în clearing, adică prin schimb de mărfuri.

La această convorbire asistase și Schickedanz, care la ieșire m-a chemat în biroul lui ca să-mi spună că recunoașterea granițelor României de către germani, de care a vorbit Rosenberg, reprezintă un foarte mare succes pentru această țară și să nu cred că a fost ușor lui Rosenberg să obțină adeziunea lui Hitler, căruia i-a vorbit de acest proiect politic. Hitler ar fi spus că recunoașterea din partea Germaniei a granițelor românești ar fi însemnat întărirea frontului antirevizionist condus de către Franța. Ar mai fi spus că România ar fi trebuit să urmeze sfatul dat de contele Czernin în 1918 de a regulariza posesiunea Basarabiei printr-un plebiscit. A lăsat însă să treacă 15 ani fără de a face nimic în acest sens.

Germania și azi apără punctul de vedere că toate populațiile regiunilor litigioase din punct de vedere al apartenenței unui stat sau altuia să aibă dreptul de autodeterminare.

Înainte de a pleca în țară m-am dus la Legația Română ca să îl vizitez pe Ilcuș, prim-secretar al legației, pe care Goga mă rugase să îl caut, fiind concetățean al lui din Rășinari.

Ilcuș mi-a spus că comerțul româno-german stagnează din cauza lipsei de valută a Reichului. De altfel guvernul nazist se luptă cu atâtea dificultăți externe și economice, încât ministrul

www.dacoromanica.ro

României, Petrescu Comnen, este convins că în curând Hitler va fi nevoit să cedeze locul unui guvern social democrat. Ministrul de comerț, al României urmă să vină la Berlin în vederea încheierii unui nou acord comercial, însă Comnen sfătuise Bucureștiul să mai amâne această vizită în așteptarea desfășurării evenimentelor politice internaționale în curs.

Cu diplomați ca Petrescu Comnen, Cădere, Vasile Stoica etc. și cu politicieni ca Iuliu Maniu, Gheorghe Brătianu și Armand Călinescu nu este de mirare că am ajuns în 1940 la dictatul de la Viena.

Ajuns în țară, m-am prezentat lui Goga și i-am comunicat rezultatul convorbirilor mele cu Rosenberg. S-a arătat foarte mulțumit și mi-a spus că în ce privește fuziunea cu partidul lui Cuza și al lui Gheorghe Brătianu trebuie să se sfătuiască întâi cu regele, pentru că – având promisiunea acestuia că în curând îi va încredința puterea – nu dorește să se nască suspiciunea că el Goga – voiește să forțeze mâna regelui. Mai rămânea – spunea el – să se sfătuiască și cu șefii lui de organizații din diferitele regiuni ale țării.

I-am răspuns lui Goga că Rosenberg mi-a atras atenția în mod deosebit să-i spun că dacă el (Goga) va vorbi cu regele despre propunerile lui Rosenberg, să-i atragă atenția că Germania este dispusă să încheie cu orice guvern român dornic de o apropiere de Germania un tratat de amiciție și o convenție economică, având la bază condițiile expuse mai sus; fuzionarea partidelor nu reprezintă decât crearea unui instrument politic pus la dispoziția regelui pentru a-i ușura pășirea pe drumul unei apropieri de Germania, pe care o dorește și el, în cazul când Partidul Liberal și Partidul Național Țărănesc nu l-ar urma pe această cale. În consecință, nu poate fi vorba de o forțare de mână a regelui.

A rămas ca eu să nu vorbesc încă cu Cuza și Gheorghe Brătianu, până când Goga nu va fi fost în audiență la rege.

www.dacoromanica.ro

După câteva zile Goga mi-a comunicat că a fost la rege şi i-a adus la cunoştinţă mesajul lui Rosenberg, privind Garda de Fier. În ce priveşte acordul economic propus de Germania, regele a spus că foarte curând ministrul de industrii şi comerţ, Ion Manolescu-Strunga, va pleca la Berlin pentru a discuta condiţiile în care s-ar putea ajunge la o înţelegere. Regele a luat cunoştinţă cu multă bucurie de declaraţia lui Rosenberg privind hotarele ţării, a adăugat însă că nu a sosit încă momentul pentru încheierea unui acord politic. Regele ar mai fi spus că ar fi îmbucurător ca fuziunea proiectată de Goga să reuşească, mai cu seamă pentru că partidul lui Cuza ar mai pierde ceva din coloritul său antisemit.

Din toate cele spuse de Goga eu am dedus că regele nu este încă hotărît asupra drumului pe care îl va urma şi aşteaptă desfăşurarea evenimentelor politice internaţionale, căutând să câştige timp.

Goga m-a rugat să mă duc la Iaşi ca să aflu de la profesorul A.C. Cuza dacă principial el este de acord să se asocieze cu Goga pentru realizarea unui program politic comun. În ce priveşte pe Gheorghe Brătianu, a rămas ca Goga personal să discute cu el.

M-am dus la Iaşi şi am comunicat lui A. C. Cuza intenţiile lui Rosenberg privind România şi propunerea lui Goga de a fuziona cu L.A.N.C. (Liga Apărării Naţional Creştine), prezidată de el (Cuza). *Cuza personal a fost absolut de acord cu propunerea lui Goga, pentru că a înţeles că Liga singură, ca partid antisemit, nu avea perspectiva de a ajunge vreodată să guverneze ţara, însă în alianţă cu Goga, care era omul de încredere al regelui, situaţia se schimba cu totul.* A rămas ca A.C. Cuza să se sfătuiască şi cu fiul său, profesor Gheorghe Cuza, secretarul general al partidului. Gheorghe Cuza a fost contra fuziunii, *pe motiv că Goga ar fi mason şi filosemit şi ar compromite numele lui A.C. Cuza.*

Am plecat deci de la Iaşi fără rezultat pozitiv, însă cu promisiunea lui A.C. Cuza că va încerca să-l facă pe Gheorghe

www.dacoromanica.ro

Cuza să-şi schimbe atitudinea. Adevărul era că Gheorghe Cuza râvnea să devină şef de partid la moartea tatălui său, lucru care devenea imposibil dacă se făcea fuziunea, Goga fiind destul de tânăr.

Între timp Goga, la Bucureşti, avusese o întrevedere cu Gheorghe Brătianu, care şi ea nu dusese la nici un rezultat. Gheorghe Brătianu spera ca în curând toate facţiunile Partidului Liberal (facţiunea Tătărăscu şi facţiunea Dinu Brătianu) se vor uni sub conducerea lui. Totodată, Gheorghe Brătianu nu accepta să se despartă de firma "Partid Liberal" legată de familia Brătianu de trei generaţii. Goga nu s-a arătat afectat de aceste eşecuri, pentru că regele îi promisese încă o dată că în curând îi va încredinţa guvernarea.

În săptămânile care au urmat m-am ocupat cu corespondenţa ziarului *Völkischer Beobachter,* pe care o cam neglijasem în ultimul timp. Îl vedeam aproape zilnic pe Goga şi pe omul său de încredere, Tilică Ioanid, deputat de Mehedinţi, prieten şi el, ca şi Goga, cu regele Carol.

Weber, care se întorsese din Germania, mi-a spus că partidul legionar, renăscut după dizolvare, sub firma "Totul pentru Ţară"[22] continuă să primească ajutoare de la Himmler, Goebbels şi Streicher. Rosenberg însă se ţinea de cuvânt şi nu mai primea nci un legionar la ministerul său.

Ataşatul comercial german, Krause-Wichman, care avusese mai multe conferinţe cu ministrul român de industrie şi comerţ, Manolescu-Strunga, era de părere că vizita acestuia la Berlin va fi zadarnică, pentru că cererile de devize (valută) din partea României sunt inacceptabile.

În fine, ministrul Germaniei la Bucureşti, contele von der Schulenburg, urma să plece ca ministru al Germaniei la Moscova, postul din Bucureşti rămânând vacant.

Gheorghe Brătianu, care pregătise tot materialul pentru conferinţele care urma să le ţină în Germania, a exprimat dorinţa să plece odată cu mine pentru ca să-l pot prezenta lui Rosenberg.

www.dacoromanica.ro

Am hotărît să plec atunci când Manolescu-Strunga va fi la Berlin, spre a putea urmări mersul tratativelor pentru convenția economică româno-germană.

La două zile după plecarea lui Strunga am plecat și eu cu Gheorghe Brătianu. L-am prezentat la Berlin pe Brătianu lui Rosenberg. Eu nu am asistat la convorbirea lor, am aflat doar de la Schickedanz că obiectul conversației lor a fost în special problema Basarabiei și problema relațiilor ruso-germane. *Știam de altfel din gura lui Brătianu că problema Basarabiei îl preocupa mai mult ca oricare alta.* Brătianu a cerut să aibă o întrevedere și cu Hermann Göring și cu Hitler, iar Rosenberg i-a mijlocit aceste întâlniri[23]. Brătianu a ținut vreo trei conferințe în Germania.

Eu am comunicat lui Rosenberg rezultatul audiențelor lui Goga la rege și dificultățile care stau în calea formării unui partid politic mai puternic cu o nouă orientare economică și politică. I-am mai spus că regele Carol continuă să-i promită lui Goga că îi va încredința puterea. L-am întrebat pe Rosenberg dacă este mulțumit de întrevederea avută cu Gheorghe Brătianu, iar el mi-a răspuns că acesta i-a făcut impresia unei persoane cu vederi politice sănătoase.

Timp de zece zile Manolescu-Strunga a dus tratative cu doctor Wohlthat, fără ca să ajungă – astfel cum prevăzuse doctorul Krause-Wichman – la nici un rezultat apreciabil, urmând ca Wohlthat să vină mai târziu la București pentru a relua convorbirile.

În aceste zile vedem zilnic pe Schickedanz și pe Walther Schmidt de la *Völkischer Beobachter* și grație lor am reușit să obțin o întrevedere cu Schacht, președintele Băncii Reichului. El cunoștea România din timpul războiului mondial. ***Mi-a spus că dacă am avea o politică economică sănătoasă, am fi una din țările cele mai bogate din lume.*** A mai spus că Banca Reichului are beciurile goale, însă viața economică pulsează, pe când

www.dacoromanica.ro

Banca Națională a României are beciurile pline de aur, iar viața economică stagnează.

Tot în aceste zile am cunoscut în biroul lui Schickedanz pe hatmanul Skoropadski. El mi-a pus multe întrebări privitoare la situația economică din Basarabia și Bucovina și mi-a confirmat ceea ce știam deja, că *în 1918 regele Ferdinand nu a urmat sfatul lui și al contelui Czernin de a face un plebiscit în Basarabia.*

Skoropadski s-a mai plâns că autoritățile române persecută populația ruteană din nordul Bucovinei.

Înainte de a pleca în țară am mai fost în audiență la Rosenberg, care m-a rugat să țin legătura cu Goga și cu Cuza și că speră să-i întâlnească cu ocazia Congresului Partidului Național Socialist de la Nürnberg, pentru care el le va trimite la timp invitația.

Trebuie să menționez că tot cu ocazia acestei șederi la Berlin am făcut, prin Schickedanz, cunoștința lui Manfred von Killinger. El era pe punctul de a pleca în S.U.A., unde fusese numit consul general al Germaniei.

Despre el Schickedanz mi-a povestit o istorie ciudată. El era un vechi partizan și prieten al lui Hitler și fusese în timpul războiului comandantul unui torpilor german. În 1919 fusese comandantul partizanilor germani în Silezia, care se luptau cu partizanii polonezi comandați de Korfanti, cu ocazia plebiscitului din această provincie. În 1933, la preluarea puterii de către Hitler, el a fost numit prim-ministru al Saxoniei, cu sediul la Dresda. Când a izbucnit complotul lui Ernst Röhm contra lui Hitler, Himmler a primit puteri depline pentru a reprima această răscoală[24]. Unul din firele complotului descoperit ducea la Killinger. În consecință, s-au prezentat la biroul lui din Dresda doi ofițeri S.S. (*Schutzstaffel* – trupe de protecție), dându-i 10 minute timp pentru a pune în ordine hârtiile sale personale (testament etc.), urmând ca după asta el să se împuște, sau să fie împușcat. O secretară din camera vecină, auzind conversația ofițerilor cu șeful ei, a avut prezența de spirit

www.dacoromanica.ro

să cheme la telefon Președinția Consiliului, la Berlin, cerând să vorbească cu Hitler. A avut norocul să i se dea legătura, iar Hitler, aflând despre ce este vorba, a chemat la aparat pe cei doi S.S.-iști, dându-le ordin să-l lase în pace pe prietenul său – Killinger.

Când Schickedanz îmi povestea această istorie, nu aș fi putut să-mi închipui că după șase ani acest om avea să țină în mână, la un moment dat, destinele României.

Întors în țară, am reluat activitatea de corespondent.

La București nimic nu era schimbat. Tătărăscu guverna, iar Goga era convins, ca întotdeauna, că în curând regele va face apel la el și se vor realiza planurile lui politice și economice.

Când a venit timpul Congresului anual al Partidului Național Socialist de la Nürnberg, Rosenberg, conform promisiunii, mi-a trimis cinci invitații oficiale pentru a lua parte la programul de festivități care dura zece zile. Am dat două invitații lui Cuza, pentru el și fiul său, una lui Goga, una lui Gheorghe Brătianu, iar una am reținut-o pentru mine.

Goga nu a putut veni la Nürnberg, în schimb a delegat ca locțiitor pe Alexandru Hodoș, directorul cotidianului gogist *Țara Noastră*. Gheorghe Brătianu a venit abia la sfârșitul congresului, făcând act de prezență două zile. Cei doi Cuza, Hodoș și eu am asistat la tot programul.

La Nürnberg erau adunați ca oaspeți toți diplomații țărilor străine de la Berlin, și foarte multe personalități politice marcante din lumea întreagă. Mai toți invitații luau seara masa la același restaurant, special amenajat pentru ei.

Masa rezervată românilor era vecină cu masa ungurilor, care erau reprezentați prin contele István Bethlen, fost prim-ministru, căpitanul Ferenc Szálasi, viitor prim-ministru și alții. Rosenberg aproape zilnic venea la masa noastră și avea conversații îndelungate cu A.C. Cuza, pentru că, *în timpul congresului, guvernul german promulgase legile antisemite, care până*

www.dacoromanica.ro

atunci nu existau în Germania sub nici o formă. Rosenberg, aproape ostentativ, niciodată nu a luat loc la masa ungurilor.

În timpul congresului am avut ocazia să cunosc aproape toate mărimile național socialiste. Am stat de vorbă cu Darri, ministrul agriculturii, cu Wagner, ministrul comerțului și cu faimosul Feder, care avea o nouă teorie monetară, care se dovedise inaplicabilă. Am mai făcut cunoștință cu Steinhardt, despre care va fi vorba mai jos, care era director general al Centralei Statale de Import a Cerealelor în Germania. El era prieten vechi cu Schickedanz.

Atmosfera în care se ținea acest congres degaja impresia netă că Germania este în plină ascendență, iar Franța în retragere pe toată linia. Germania trecuse în mod deschis la o înarmare febrilă. Renania era evacuată de trupe franceze, iar plebiscitul din Saar dăduse 98% din voturi în favoarea Germaniei[25].

Plecând din Nürnberg, m-am dus la Berlin, unde mă chemase telefonic Schickedanz, care părăsise congresul cu câteva zile înainte de închidere. Aici mă aștepta o mică neplăcere. Schickedanz mi-a spus în mod absolut confidențial că avusese vizita lui Reinhard Heydrich, șeful poliției secrete de stat (Gestapo)[26], care *i-a spus că el este informat cum că eu aș fi omul evreilor și agentul doamnei Lupescu și al regelui Carol,* și că am ajuns cine știe prin ce mijloace să fiu corespondentul *Völkischer Beobachter* la București și să mă bucur de încrederea lui Alfred Rosenberg. Schickedanz mi-a spus că l-a liniștit pe Heydrich și că chestia este definitiv închisă, însă Heydrich a exprimat dorința să mă cunoască și în acest scop m-a invitat să iau cu el dejunul în restaurantul și în ziua care mi le-a indicat Schickedanz. *Eu am înțeles imediat că această intrigă murdară nu putea veni decât de la legionari, sau politicieni care s-au folosit de legionari, pentru că Heydrich era omul lui Himmler, iar eu știam prea bine că Himmler avea legături permanente cu legionarii.*

Dejunul cu Heydrich a avut loc în camera separată a unei berării din suburbia berlineză *Friedenau.* A luat parte și domnul

www.dacoromanica.ro

Schickedanz. Conversația a avut ca obiect mai cu seamă problema evreiască, pentru că – așa cum am spus – tocmai atunci se făcuseră cunoscute la Nürnberg legile antievreiești germane. Heydrich spunea că în curând România va primi un nou val de evrei germani în căutare de adăpost și că ei vor căuta să tulbure și mai mult relațiile româno-germane. El s-a mai interesat de motivele care l-au făcut pe profesorul Cuza să se despartă de Codreanu.

În general, Heydrich mi-a făcut impresia unui om de cultură foarte mediocră, orbit de problema masonică și evreiască.

Schickedanz mi-a spus că Rosenberg a fost foarte mirat că Goga nu a venit personal la Nürnberg delegând pe un colaborator al său care, din păcate, nu vorbea nici limba germană. *A adăugat că dacă Goga și regele nu se vor grăbi să întindă mâna Germaniei, s-ar putea ca în viitor să se ridice obstacole serioase în fața unei amiciții româno-germane, pentru că legăturile între Italia și Germania se consolidează pe zi ce trece, iar Italia a îmbrățișat cauza ungară și este pe cale de a încheia acorduri politice și economice cu Bulgaria. Dacă într-o bună zi s-ar pune problema ca Germania să aibă de ales între România și Italia, nu ar fi de mirat ca România să rămână izolată.*

Trecând la Gheorghe Brătianu, Schickedanz a spus că judecând după convorbirile avute de el cu Rosenberg și Göring, se pare că acest politician este în primul rând preocupat de chestiunea Basarabiei și că el ar dori să consolideze stăpânirea acestei provincii cu ajutorul Germaniei. Rosenberg însă ar fi de părere că această chestiune nu este de actualitate, Rusia Sovietică fiind angajată pe plan internațional în alte probleme mai importante.

În ce privește acordul economic româno-german, Schickedanz mi-a spus că Germania, în situația actuală, are mai multă conveniență să cumpere produsele românești din Cehoslovacia, decât direct din România. Acest fapt denotă clar cursul urmat de guvernul Tătărăscu. De altfel, *singurul diplomat*

www.dacoromanica.ro

străin din Berlin care nu a găsit oportun a da curs invitației primite de la guvernul german, de a participa la congresul de la Nürnberg, a fost Petrescu-Comnen.

Întors în țară am comunicat lui Goga impresiile mele de la Nürnberg și rezultatul convorbirilor avute cu Schickedanz și Rosenberg. El fusese informat și de Hodoș, care se întorsese cu impresia că Franța nu mai era capabilă să pună stavilă ridicării Germaniei.

Am spus lui Goga că eu cred că ar fi necesar să încerce din nou o colaborare cu A.C. Cuza, pentru motivul că chiar dacă regele i-ar încredința formarea unui guvern, în situația actuală el nu ar putea întruni 40% din voturile țării, pentru a putea guverna cu ajutorul unui parlament gogist, dar ar fi nevoit să facă cartele electorale cu liberalii sau țărăniștii. În astfel de condiții nu va avea niciodată mâna liberă pentru a înfăptui programul lui politic și economic. În schimb, dacă ar fuziona cu partidul lui Cuza și ar porni o campanie serioasă de organizare a noului partid în toată țara, este sigur că s-ar putea sprijini pe un parlament propriu în caz de alegeri și nu pe unul de împrumut. Am propus lui Goga să mă autorizeze să vorbesc încă o dată cu prof. A.C. Cuza. De părerea mea au fost și Alexandru Hodoș și Tilică Ioanid, ambii prieteni politici și devotați ai lui Goga. Goga consimțind, eu am luat iar drumul Iașului, cu speranța că de astă dată voi reuși.

Profesorul A.C. Cuza era convins că o fuziune cu Goga a Ligii Apărării Național Creștine ar putea fi salutară pentru țară și ar face ca anumite foruri germane să înceteze a sprijini acțiunea legionarilor. Din nefericire însă, Gheorghe Cuza nu era de această părere. El spunea că puterea partidului cuzist se trage din aversiunea care o are poporul român, și în special moldovenii, pentru evrei. Or, fuzionând cu Goga care nu este antisemit – ba din contră, de care se vorbește că ar fi mason – L.A.N.C. ar pierde simpatia alegătorilor.

www.dacoromanica.ro

Am rămas două săptămâni la Iași, căutând să-l conving pe Gh. Cuza, punând în mișcare și pe mulți șefi de organizații județene cuziste, care erau și ei de părerea lui A.C. Cuza și a mea, însă zadarnic. Cu această ocazie am constatat că Gheorghe Cuza ducea o viață destrăbălată. Era mare iubitor de băutură și se ocupa foarte puțin de catedra universitară de drept roman pe care o deținea. Totodată, el plănuia să construiască o casă pe terenul tatălui său în str. Codrescu, însă nu prea avea bani. Întâmplarea a făcut ca să întâlnesc la Iași pe un rus de naționalitate armeană, originar din Armavir (Rusia), pe care îl cunoscusem bine în anul 1919 la Tiflis, pe nume Tarasov (Tarasian). El era de câtva timp stabilit în România și avea postul de director la întreprinderile lui Hlebnikian și Vartparonian, tot armeni ruși refugiați în România, care înființaseră la București două fabrici de postav: "Postăvăria Română" și fabrica "Delea Veche" și mai erau și reprezentanții fabricii "Scherg" din Brașov, pentru România veche.

Tarasov, auzind că sunt reprezentantul lui *Völkischer Beobachter* în chestiuni economice pentru România, mi-a spus că firma lor caută de luni de zile să încheie o afacere de compensație cu Germania, însă nu reușește din cauza dificultăților pe care le întâmpină din partea Centralei de Import de Cereale Germane din Berlin. Firma lor dorea să cumpere o partidă mare de fire de lână și de țesături de bumbac livrând în schimb semințe și turte de floarea-soarelui. Ei aveau aprobarea Ministerului de Industrie Român și a Băncii Naționale, însă tot dosarul se împotmolise la Berlin la G.I.C. Tarasov a spus că firma lui este dispusă să plătească un onorar de 50 000 mărci pentru obținerea autorizației germane. Cum eu eram cu mintea tot la Gheorghe Cuza, mi-a venit în gând să încerc să-i dau bani ca să-și poată face casa, iar el să înceteze să facă opoziție la fuziunea cu partidul lui Goga. Pentru mine era foarte ușor de obținut autorizația care lipsea armenilor, pentru că directorul general de la G.I.C., Steinhardt, era prieten bun cu Schickedanz, iar afacerea în sine era avantajoasă pentru ambele țări, refuzul

www.dacoromanica.ro

lui Steinhardt datorându-se numai atmosferei încărcate care exista în raporturile economice româno-germane în urma dificultăților pe care le făcea România. Am spus deci lui Tarasov că dacă lucrurile stau astfel cum spune, eu îi voi obține aprobarea în foarte scurt timp. În aceeași zi, întâlnindu-l pe Iura Ciolac, deputat cuzist de Bălți, prieten nedespărțit de chef al lui Gheorghe Cuza, l-am rugat să sondeze terenul dacă acesta ar fi dispus să primească împrumut o sumă de bani pentru a începe clădirea casei.

A doua zi Gheorghe Cuza singur a venit să mă viziteze, a deschis discuția despre cele vorbite de mine cu Ciolac și ne-am înțeles ca eu să-l ajut cu casa, iar el cu partidul.

La București am întâlnit pe Ilia Hlebnikian și pe Vartparonian, și am constatat că lucrurile stăteau exact astfel cum îmi spusese Tarasov. Am trimis prin curierul Legației Germane o scrisoare lui Schickedanz, explicându-i amănunțit toată situația și cerându-i să intervină la Steinhardt pentru a obține aprobarea cerută de Hlebnikian și Vartparonian. În acea vreme astfel de aprobări erau la ordinea zilei. Firmele "Gross-Cagero", "Schwartz Galeries Lafayette", "Gaster Cernăuți" etc. făcuseră, cu toate că erau evreiești, afaceri de sute de milioane de lei prin compensație cu Germania. Peste puține zile am primit înștiințarea de la Berlin că cererea a fost aprobată.

Am ținut să dau toate aceste detalii, care se pot verifica și azi, pentru că în actul de acuzare care mi s-a dresat la Tribunalul Poporului în procesul Antonescu din 1946 scrie cu totul pe nedrept că am primit o sumă mare de bani de la Legația Germană.

Hlebnikian și Vartparonian au plătit astfel cum convenisem suma de cincizeci de mii de mărci, iar eu am putut pleca la Iași pentru a perfecta aranjamentul cu Gheorghe Cuza. Am împrumutat lui Gheorghe Cuza patru sute de mii de lei, iar el a comunicat tatălui său că s-a răzgândit și că ar fi totuși bine să se facă fuziunea cu partidul lui Goga, acesta fiind în grațiile regelui. Bineînțeles că nu am spus niciodată bătrânului profesor

www.dacoromanica.ro

A.C. Cuza motivele schimbării atât de neașteptate a părerilor fiului său.

Întors la București am spus lui Goga că poate începe tratativele pentru fuziunea cu partidul L.A.N.C. Goga m-a întrebat cum am reușit să învingă opoziția lui Gheorghe Cuza. Am răspuns că prin persuasiune, dar eu cred că a bănuit ceva, și din acel moment s-a născut în el gândul că s-ar putea face o tranzacție mai importantă cu Berlinul.

Tratativele pentru înfăptuirea fuziunii au durat săptămâni de zile. Dificultatea era că șefii de județe gogiști din Moldova, Basarabia și Bucovina trebuiau să cedeze șefilor cuziștilor, care aveau voturi mai multe. Eu nu am luat parte la toate aceste tratative, nefiind membru al nici unuia din aceste partide, țineam însă legătura cu toți deputații cuziști și gogiști.

În acest timp îl vedeam des și pe Vintilă Ionescu. *El îmi spunea că legionarii activează mai mult ca oricând în toată țara și că ei primesc subsidii importante de la Arthur Konradi, șeful Camerei de Comerț Româno-Germane din București.* El mi-a mai spus că atâta timp cât Germania va sprijini pe legionari, regele nu își va schimba actuala atitudine de expectativă față de această țară.

Când, în fine, toate asperitățile între cele două partide au fost înlăturate, s-a serbat la Iași, cu multă pompă, fuziunea oficială sub numele de Partid Național Creștin[27]. A.C. Cuza era președinte suprem, iar Goga președinte activ. Urma ca partidul să-și înceapă activitatea organizatorică.

Pentru a face o demonstrație de forță, Partidul Național Creștin a ținut un congres la Chișinău. Cuza avea foarte mulți partizani în Basarabia, astfel că la apelul său s-au prezentat peste una sută mii de țărani în capitala Basarabiei. Guvernul a mobilizat toată jandarmeria din întreaga provincie, pentru a împiedica eventualele excese contra evreilor. Totul a decurs însă în liniște.

www.dacoromanica.ro

Succesul lui Cuza se datora, în mare parte, faptului că țăranii credeau că el este din familia domnitorului Cuza, care îi împământenise în secolul trecut.

În discursul pe care l-a ținut, A.C. Cuza a atacat Liga Națiunilor, spunând că ea este o instituție creată de capitalul evreiesc mondial, iar guvernul Tătărăscu, urmând directivele date de ea, a adus sărăcia în țară. A mai spus că recolta de anul trecut din Basarabia stă și azi nevândută în hambare, în timp ce în alte țări din Europa este mare lipsă de pâine. Tot în aceste țări tabla de acoperit case și fierul pentru a potcovi caii, ca și caielele sunt la jumătate preț ca în România. De ce guvernul Tătărăscu nu permite să schimbăm porumbul și grâul care putrezește în magazii cu tablă, cuie, pluguri și altele de care aveți nevoie? Pentru că Liga capitalului evreiesc de la Geneva și Paris împiedică libera dezvoltare a comerțului internațional sub pretextul că astfel menține pacea în Europa. În realitate însă tocmai această politică de sărăcire duce la război etc., etc.

La o lună după congresul de la Chișinău, Partidul Național Creștin a ținut o mare întrunire la Cernăuți. Și aici Cuza a reușit să adune una sută mii de țărani.

Atât la Chișinău, cât și la Cernăuți au asistat reprezentanți ai presei străine, în special germani și italieni, care au trimis fotografii și reportaje detaliate ziarelor străine.

La Cernăuți, Cuza a atacat problema Fondului Religionar bucovinean, arătând că acest fond care stăpânește zeci de mii de hectare de pădure, încă de pe vremea austriecilor, era pe acea vreme trecută baza românismului în Bucovina. Zeci de mii de țărani au putut să urmeze școli cu bursele acordate de Fondul Religionar. Toți țăranii români primeau lemne gratuite pentru case și pentru foc, fondul avea o administrație model și lui se datorează, în mare parte, nivelul ridicat cultural și economic al țăranilor bucovineni în comparație cu cei din Moldova. Azi, spunea Cuza, fondul a încăput pe mâna partidelor politice. Consiliul de administrație este compus din politicieni liberali și țărăniști. Veniturile fondului au scăzut vertiginos. În schimb

www.dacoromanica.ro

s-au îmbogăţit membrii consiliului de administraţie şi toţi samsarii evrei de lemne etc., etc.

Desigur, aceste congrese nu conveneau Partidului Liberal-Tătărăscu şi observatorilor francezi din România. Tătărăscu, pentru a-şi manifesta devotamentul faţă de Franţa, a găsit un ţap ispăşitor în persoana lui Weber, care asistase la Congresul din Chişinău în calitate de gazetar. El a comunicat Legaţiei Germane din Bucureşti că prezenţa lui Weber în România este indezirabilă. Weber, care nu avea absolut nici o vină în ţinerea acestor congrese, a fost nevoit să părăsească ţara. Prin astfel de manevre oamenii politici, aserviţi Franţei, căutau să învenineze relaţiile româno-germane.

Câteva săptămâni după Congresul de la Cernăuţi s-a declarat un loc de senator vacant în judeţul Suceava. A.C. Cuza, cu toate că era deputat, a hotărît să-şi pună candidatura pentru a da dovadă de puterea Partidului Naţional Creştin. Naţional ţărăniştii şi liberalii au pus şi ei candidaţii lor. Rezultatul a fost că A.C. Cuza s-a ales cu o majoritate zdrobitoare de voturi.

Toate aceste succese ale noului partid, desigur, nu rămâneau neobservate la Berlin.

Goga, în conversaţiile care le avea cu mine, îmi făcea impresia că este gelos de succesele pe care le înregistra Cuza în Moldova, şi le atribuia – cum am auzit de la persoane din anturajul lui (Alexandru Hodoş, Paicu, Aurel Ştefănescu) – ajutoarelor băneşti pe care le-aş fi dat eu ramurii cuziste a partidului.

Adevărul era că eu nu dădusem bani pentru ţinerea congreselor, nici pentru alegerea de la Suceava.

Goga mi-a mai spus că regele este foarte mulţumit de întărirea Partidului Naţional Creştin şi l-a asigurat, ca întotdeauna, că în curând va face apel la el. În schimb Vintilă Ionescu, care lucra cu Ernest Urdăreanu – omul cel mai apropiat de rege în acel timp –, mi-a spus că Partidul Naţional Creştin, prin manifestările lui, îngreunează mult sarcina dată de rege lui Titulescu de a-l împăca cu Franţa. Cine avea dreptate, Goga sau

www.dacoromanica.ro

Vintilă Ionescu? Viitorul a dovedit că ambii, pentru că **regele era un oportunist, fără linie politică, preocupat de un singur lucru: de a se îmbogăți cât mai repede.** Or, guvernul Tătărăscu era docil și îi înlesnea tot felul de afaceri.

Pentru că am adus vorba de afacerile făcute de regele Carol în anii 1931-1936, trebuie să precizez următoarele: În 1938 avocatul Naum, care fusese secretarul particular al lui Carol și se separase de el, a venit la Berlin la A.P.A. (Biroul de externe al partidului) și a oferit spre vânzare un manuscris de două sute de pagini conținând detalii despre toate afacerile făcute de Carol. Schickedanz mi-a dat manuscrisul ca să-l citesc, pentru a-mi da părerea dacă face să fie cumpărat sau nu. Eu am citit manuscrisul, l-am fotocopiat, și am dat avizul că nu este cazul să fie cumpărat. Am încredințat aceste fotocopii, în anul 1944, unui gazetar neamț din Praga pe nume Mazold, care era prieten cu Killinger din timpul când el era ministrul Germaniei în Slovacia. Acest Mazold nu era bătrân, deci s-ar putea să mai trăiască în Cehoslovacia și să restituie manuscrisul, care este proprietatea mea.

Tot în acest manuscris, în limba franceză, era descrisă viața de orgii a regelui Carol în compania lui Richard Franasovici, a doamnei Franasovici, a comandorului Tăutu, a doamnei Lupescu etc., etc. Era descrisă prima întâlnire a lui Carol cu doamna Lupescu în casa lui Tăutu. Carol fiind prinț moștenitor, venea în casa lui Tăutu după aventuri. Odată a sosit pe neanunțate. Tăutu nu avea nimic pregătit. A ieșit pe stradă și a întâlnit-o pe doamna Lupescu care făcea trotuarul. I-a dat instrucțiuni și a prezentat-o lui Carol drept soția unui înalt funcționar.

Câteva zile după alegerea de la Suceava am fost chemat de Schickedanz la Berlin. Aici situația era următoarea: Rosenberg avusese un eșec în politica externă. Ministerul Skoropadski, care era fondat de el, era de multă vreme văzut foarte rău de Ministerul de Externe al Reichului și de Marele Stat Major

www.dacoromanica.ro

German. Ei spuneau că este o provocare inutilă la adresa Rusiei Sovietice şi favorizează strângerea legăturilor între Franţa şi Rusia, politică care a dus la înfrângerea Germaniei în 1919. Hitler, fiind sesizat în această chestiune, după multe discuţii, acceptase vederile Marelui Stat Major şi dăduse ordin ca Ministerul Skoropadski să fie dizolvat, iar hatmanul să nu mai primească subsidii de la autorităţile germane. Rosenberg a trebuit să se încline, însă acuma ardea de nerăbdare ca să înregistreze un succes pe alt front extern. Acest front trebuia să fie în România. El cunoştea succesele Partidului Naţional Creştin atât din gura lui Weber, care era la Berlin, cât şi din reportajele presei, şi se gândea că a sosit momentul ca să propună regelui Carol încheierea unui tratat de amiciţie *(freundschaftsvertrag)* germano-român. Rosenberg ştia că guvernul Tătărăscu este ostil Germaniei, însă îşi zicea că dacă regele este hotărît să păşească pe drumul unei apropieri economice şi politice de Germania, astfel cum repeta mereu în conversaţiile lui cu Goga, şi dacă s-ar lovi de ostilitatea guvernului liberal, avea acum la îndemână un partid politic puternic, cel Naţional Creştin, cu ajutorul căruia putea să-şi realizeze planurile.

Eu am spus lui Rosenberg că ar fi bine să redacteze acest tratat pentru ca eu să îl pot arăta întâi lui Cuza şi lui Goga. Schiţa de tratat care a redactat-o Rosenberg avea treisprezece puncte, dintre care cele mai importante erau următoarele:

1. Germania şi România nu vor întreprinde niciodată una contra celeilalte acte războinice *(Kriegerische Handlungen);*

2. Toate diferendele (neînţelegerile) care s-ar putea ivi între aceste două ţări se vor aplana prin tratative şi convorbiri directe;

3. România şi Germania îşi iau angajamentul de a încheia un tratat comercial, care va avea la bază ca directivă *(Leitgedanken)* ridicarea standardului de viaţă al poporului german şi al celui român. În acest scop, ambele ţări se obligă a curăţi terenul de obstacolele care se opun comerţului româno-german; în primul

www.dacoromanica.ro

rând de barierele vamale excesive, de contigentări şi de cereri de devize nejustificate;

4. Germania şi România se obligă a încheia un tratat special al petrolului şi al derivatelor din petrol. Prin acest tratat, Germania se obligă a pune la dispoziţia României devizele (valuta) strict necesare plăţii cupoanelor datoriilor externe române contractate după anul 1929;

5. Germania recunoaşte actualele hotare ale României.

Mai urmau 8 puncte de importanţă minoră, privind înfiinţarea unei universităţi germane la Sibiu, navigaţia pe Dunăre, învăţământul în regiunile populate de saşi etc. Tratatul trebuia încheiat în cadrul statutului Ligii Naţiunilor şi înregistrat la Geneva[28].

Înainte de a-mi înmâna acest proiect, Rosenberg s-a dus la Hitler pentru a-i cere avizul. Hitler era de acord cu toate punctele însă *nu-i plăcea punctul cu recunoaşterea hotarelor*, despre care mai vorbise cu Rosenberg şi altă dată, cum am arătat mai sus. El a repetat faptul că Puterile Centrale, prin contele Czernin – ministrul de externe austriac – au sfătuit în 1918 pe regele Ferdinand să facă un plebiscit în acele regiuni ale Basarabiei care nu fuseseră cedate de Otto von Bismarck în 1878, la Congresul de la Berlin, Imperiului ţarist. Regele Ferdinand însă nu a urmat acest sfat. *A mai spus Hitler că Ministerul de Externe al Reichului este de părere că nu este bine ca Germania să se arăte antirevizionistă când este vorba de interesele foştilor ei aliaţi (Bulgaria şi Ungaria), iar revizionistă atunci când sunt în joc propriile ei interese.*

Pentru că este vorba de plebiscitul din Basarabia, trebuie să redau conversaţia care am avut-o eu cu Czernin în 1920 la Viena. El mi-a spus că, cu ocazia Păcii de la Buftea, în 1918, pe care a semnat-o, a avut o întâlnire cu regele Ferdinand. Czernin mi-a spus textual: *"Ferdinand a avut o atitudine deplorabilă (erbärmlich). A rezemat plângând capul pe umărul meu şi a spus: «Semnez tot, numai nu îmi luaţi tronul»).* Czernin mi-a spus şi chestia cu Basarabia[29]

www.dacoromanica.ro

Rosenberg însă nu a cedat în fața argumentelor aduse de Hitler și de Ministerul de Externe, invocând că Germania are un interes vital ca România, în caz de război cu Franța, să fie o țară neutră, pentru a putea livra petrolul de care armata germană are absolut nevoie. A mai spus că el este în tratative și cu regentul Iugoslaviei, printul Paul, pentru încheierea unui tratat de amiciție similar, iar exemplul României ar ușura mult obținerea unui rezultat satisfăcător. În caz de reușită, Mica Înțelegere ar rămâne un pact îndreptat numai împotriva tendințelor revizioniste maghiare, și nu contra Germaniei. În cele din urmă Rosenberg a avut câștig de cauză și Hitler i-a dat consimțământul să trateze cu regele României pe baza condițiilor sus expuse.

M-am înțeles cu Rosenberg ca eu să plec în țară și să cer lui Cuza și lui Goga avizul asupra proiectului de tratat. În țară am vorbit întâi cu A.C. Cuza. El a făcut două obiecții: Punctul 1 al tratatului trebuia să fie – după el – recunoașterea granițelor României, iar acordul comercial trebuia să aibă la bază nu numai ridicarea standardului de viață al poporului, dar și dezvoltarea industriilor naționale române care utilizează materii prime provenite din România. Goga a fost și el de acord cu modificările cerute de Cuza. Cu această ocazie l-am întrebat iar pe Goga dacă este sigur că regele nu va face dificultăți pentru semnarea tratatului, trecând peste opoziția Partidului Liberal și Național Țărănesc. El a răspuns că nu se poate ca regele să nu-și dea seama că convenția propusă de Germania este de o importanță capitală pentru România, pentru că ***recunoscând granițele României, Germania de fapt renunță de a sprijini politica revizionistă maghiară.*** De altfel, convenția propusă nu este în contradicție cu tratatele de alianță pe care le are România cu Franța și cu Mica Înțelegere și urmează să fie înregistrată de Liga Națiunilor. Goga a mai cerut ca, înainte de a vorbi cu regele, eu să obțin de la Rosenberg acceptarea propunerii lui A.C. Cuza privind industriile naționale, pentru ca să nu se poată

www.dacoromanica.ro

obiecta că România, făcând un acord economic larg, pe baza principiilor fixate, intră într-o fază de exploatare colonială, limitându-se la livrarea de materii prime și de produse agricole.

Am plecat, deci, din nou la Berlin și am expus lui Rosenberg dorințele lui Cuza și Goga. El a acceptat punctul de vedere român și a modificat proiectul de tratat în sensul dorit. Rosenberg a spus că el este dispus să vină la București să semneze convenția și să discute cu regele modificări sau adausuri care ar mai fi de făcut. În acest scop Rosenberg mi-a încredințat pașaportul lui, al lui Schickedanz și al lui Maletke (economistul ministerului), rugând ca regele să dispună să se aplice vizele de intrare în țară la București, pentru că dacă aceste vize s-ar cere ministrului Comnen la Berlin, presa europeană, în special franceză, s-ar sesiza de această călătorie și ar îngreuna tratativele.

Am plecat la București și am predat lui Goga atât convenția parafată de Rosenberg, cât și cele trei pașapoarte.

Goga s-a dus în audiență la rege și i-a înmânat tratatul, arătând toate avantajele care ar decurge pentru România din această convenție. *Goga a mai atras atenția regelui că evenimentele ultimului an – evacuarea Renaniei de către francezi, plebiscitul din regiunea Saar – dovedesc că azi Germania discută cu Franța de la egal la egal și nu este deci bine ca România să persevereze în politica inaugurată în 1920, atunci când Germania era la pământ, iar Franța atotputernică.*

Regele a fost cu totul de acord cu Goga, că această convenție corespunde perfect intereselor României, și a propus să se întâlnească cu Rosenberg, Schickedanz și Maletke cu ocazia unei vânători care va avea loc în Ardeal, la care ei vor fi invitați și unde el va putea discuta și alte chestiuni privind relațiile româno-germane. Probabil că regele se gândea la ajutoarele care le primeau legionarii de la anumiți politicieni germani.

În prezența lui Goga, regele a chemat pe prefectul poliției Gavrilă Marinescu și i-a înmânat pașapoartele celor trei germani, dându-i ordin să le aplice vize de intrare în țară. Marinescu a obiectat că el n-a mai dat astfel de vize niciodată, ele fiind de

www.dacoromanica.ro

competența Ministerului de Externe, însă regele a replicat că intrarea în țară a celor trei germani trebuie deocamdată să fie ținută secretă și că el să confecționeze o ștampilă și să iscălească vizele de intrare. Regele a rămas înțeles cu Goga că a doua zi se va prezenta Tilică Ioanid – omul lui Goga și prieten cu regele – pentru a ridica pașapoartele vizate și a aflat localitatea unde urma să aibă loc vânătoarea și data fixată.

A doua zi, când s-a prezentat Tilică Ioanid la rege, acesta a restituit pașapoartele celor trei germani, având vizele puse de Gavrilă Marinescu șterse cu clor în mod grosolan, și a spus să-i comunice lui Goga că semnarea convenției nu este oportună și că vizita lui Rosenberg în România este deci inutilă.

Goga s-a dus la rege pentru a afla motivele acestei atitudini schimbate de la o zi la alta. Regele a spus că s-a consultat cu Tătărăscu – prim-ministru – și cu Manolescu-Strunga, ministru al industriei și comerțului. Tătărăscu a declarat că în cazul când s-ar semna o astfel de convenție cu Germania, el și Titulescu ar fi nevoiți să-și dea demisia. Demisia acestor doi miniștri ar fi însemnat întreruperea tratativelor pe care le ducea de atâta vreme Titulescu cu Franța pentru ca regele Carol să primească o invitație oficială din partea guvernului francez de a veni la Paris. Regele a spus lui Goga să-i comunice lui Rosenberg că pentru moment vizita lui în România este prematură și că va veni ziua când se va putea semna tratatul de amiciție și acordul economic româno-german.

Regele Carol a sacrificat deci interesele vitale ale țării unei ambiții ridicole și stupide: aceleia de a fi primit oficial de guvernul Franței, spălând astfel amintirea dezagreabilă că Franța îl declarase indezirabil pe teritoriul ei, atunci când era în exil.

Astfel, cum regele Ferdinand iscălea orice pentru a-și salva tronul, demnul său fiu, Carol, sacrifica, cu ajutorul unor politicieni aserviți, interesele vitale ale României, în schimbul unei mici satisfacții personale.

www.dacoromanica.ro

Eu sunt convins şi azi, după aproape 30 de ani, că iscălirea tratatului propus de Germania în 1935 ar fi salvat România de toate nenorocirile care s-au abătut asupra ei în anii 1940-1944. Dictatul de la Viena, care a atribuit Transilvania de nord ungurilor, nu ar mai fi fost posibil. Or, este ştiut că acest dictat a provocat criza de guvern, venirea la putere a legionarilor cu Antonescu şi abdicarea lui Carol.

Intrarea în război a României se datorează în primul rând legionarilor şi lui Antonescu, iar în al doilea rând ticăloşiei oamenilor politici liberali şi ţărănişti care nu au vrut să-şi asume răspunderea guvernării, pretextând că "timpul este al militarilor". Este ştiut că cedarea Basarabiei nu a provocat în România nici măcar criză de guvern. Este sigur că această cedare ar fi avut loc chiar dacă se iscălea tratatul din 1935, pentru că Germania avea interes să nu indispună Rusia Sovietică, şi chiar dacă ar fi avut intenţia să împiedice cedarea, nu avea posibilitatea materială. Dar ce interes direct ar fi avut Germania să satisfacă dorinţele ungurilor în Ardeal dacă România ar fi fost o ţară neutră şi în bune relaţii cu Germania, astfel cum doreau Hitler şi Rosenberg în 1935? Nici unul! Pentru că livrările de petrol ar fi fost asigurate şi nu ar fi fost nevoie de o săgeată teritorială strategică care ducea până la poalele Carpaţilor şi care avea ca scop să împiedice România de a trece în rândul adversarilor Germaniei şi să asigure livrările de petrol. De altfel şi "săgeata strategică" era mai mult un pretext, pentru că regele Carol, în 1939, după ocuparea Poloniei de către germani şi ruşi, a încercat în fel şi chip să ajungă la o înţelegere cu Germania. Însă era prea târziu. Pentru că încă din 1937 se strânseseră definitiv legăturile între Germania şi Italia, iar Mussolini cerea Ardealul pentru Ungaria. El nu ar fi cerut acest lucru dacă ar fi ştiut că Germania întreţine relaţii de prietenie cu România.

Goga m-a însărcinat deci să mă întorc la Berlin şi să-l asigur pe Rosenberg că partida nu este încă pierdută şi că tratatul de

www.dacoromanica.ro

amiciție și convenția economică vor fi încheiate atunci când el va veni la putere. Această zi – spunea el – nu este depărtată, pentru că Partidul Național Creștin câștigă zilnic teren.

Adevărul era că partidul câștiga teren în Moldova, unde șefii de organizații județene erau foști cuzișți, însă în Ardeal și în Muntenia, unde șefii erau oameni de-ai lui Goga (Silviu Dragomir, popa Ioan Lupaș, Baciu Scridon, Stan Ghițescu, dr. George Banu, Tilică Ioanid etc.), nu se făcea absolut nimic pentru organizația partidului. Toți așteptau ca "șeful" să vină la putere din mila lui Carol, iar nu prin sufragiul alegătorilor.

Am plecat la Berlin cu misiunea ingrată de a motiva refuzul lui Carol, contrar tuturor asigurărilor pe care le dăduse Goga, și de a găsi o explicație pentru mutilarea pașapoartelor. Am comunicat lui Rosenberg mesajul regelui și speranțele lui Goga și *am adăugat de la mine că cred că nu mai este cazul să se pună bază pe cuvintele lui Carol, el fiind un oportunist preocupat numai de situația sa personală, iar nicidecum de binele țării.*

Eu aș fi crezut că acest eșec penibil suferit de Rosenberg îl va determina să abandoneze definitiv ideea unei apropieri de România. El însă nu voia să dea înapoi. Mi-a spus să comunic lui Cuza și Goga că în curând Germania va înregistra astfel de succese pe planul politicii internaționale, încât regele Carol va fi nevoit să se încline în fața realităților, iar până atunci Partidul Național Creștin trebuie să depună toate eforturile ca să se organizeze și să câștige adeziunea maselor, pentru a prelua puterea din voința alegătorilor, iar nu numai din bunăvoința regelui.

Am rămas la Berlin două săptămâni, având zilnic ocazia să întâlnesc pe Schickedanz și pe W. Schmidt de la *Völkischer Beobachter*. Am aflat de la Schickedanz că Hitler a fost foarte nemulțumit de eșecul avut de Rosenberg și ar fi spus că astfel de experiențe nu se vor mai repeta.

M-am întors la București și am spus lui Goga părerea exprimată de Rosenberg.

www.dacoromanica.ro

Au mai trecut câteva săptămâni şi s-a întâmplat ca în judeţul Mehedinţi să se declare un loc de deputat vacant. Goga, care îşi amintea succesul lui Cuza de la Suceava, a dorit să dea şi el o dovadă de forţă şi-a candidat pentru locul vacant. Din partea naţional ţărăniştilor a candidat dr. N. Lupu. Această alegere a fost de pomină, pentru că atât ţărăniştii cât şi naţional creştinii au concentrat la Turnu Severin detaşamente de propagandişti şi bătăuşi din toată ţara. Rezultatul alegerii a fost că dr. N. Lupu a fost ales cu o mică majoritate.

Pentru Congresul anual de la Nürnberg al partidului hitlerist, Rosenberg mi-a trimis zece invitaţii, spre a fi înmânate membrilor marcanţi ai Partidului Naţional Creştin. Au participat la congres următorii deputaţi gogo-cuzişti: Tilică Ioanid, Gheorghe Cuza, Nichifor Radu, Iura Ciolac, Urziceanu, prof. Tomescu şi Manea.

La Nürnberg am avut ocazia să-l cunosc pe Galeazzo Ciano, ginerele lui Mussolini, care mi-a spus că relaţiile comerciale italo-române lăsau mult de dorit şi că toate încercările Italiei de a ajunge la încheierea unui acord economic avantajos ambelor ţări au eşuat din cauza cererilor excesive de devize (valută) din partea României. Tot la acest congres am avut ocazia să constat că relaţiile italo-germane deveneau tot mai strânse, pentru că în fiecare seară la masa oaspeţilor italieni lua parte Rudolf Hess, sau Göring, sau Himmler şi reprezentanţi ai delegaţiei ungare. La masa românilor nu venea decât rareori Rosenberg sau Schickedanz.

Toată iarna '35-'36 am stat la Bucureşti ocupându-mă cu *Völkischer Beobachter*. Noul reprezentant politic al lui *Völkischer Beobachter* la Bucureşti în locul lui Weber era un neamţ de la Sibiu pe nume Tzeil. Nu aveam aproape nici un contact cu el. La Legaţia Germană aveam câţiva prieteni, în special pe consilierul Herman von Ritgen, care mă ţineau în curent cu situaţia din Germania.

www.dacoromanica.ro

Goga, pe care îl vedeam aproape zilnic, nu făcea absolut nimic pentru a-şi organiza partidul şi se mulţumea să meargă în fiecare săptămână la rege, pentru a auzi tot aceleaşi promisiuni.

Vintilă Ionescu, pe care îl vedeam des, îmi spunea că legionarii continuă să se organizeze primind ajutoare din Germania. În primele luni ale anului 1936, îmbolnăvindu-se reprezentantul ziarului *Völkischer Beobachter* de la Belgrad, am fost rugat de W. Schmidt să mă duc în Iugoslavia ca să fac un reportaj asupra cauzelor care determină ca clearingul germano-iugoslav să nu funcţioneze.

Am fost două săptămâni la Belgrad şi am luat contact cu mai mulţi economişti iugoslavi. Am făcut reportajele cerute şi am arătat soluţiile pe care le credeam necesare pentru a dezgheţa clearingul. La Belgrad *am putut constata că oameni ca directorul Băncii de Stat şi ministrul de comerţ priveau chestiunile economice prin prisma intereselor iugoslave, spre deosebire de oamenii de la noi, de tipul lui Manolescu-Strunga, care nu avea altă preocupare decât de a fi pe placul Franţei.*

La întoarcerea mea în ţară Goga mi-a comunicat că regele este foarte supărat pe Titulescu, care nu reuşise încă să determine guvernul francez să-i facă o primire oficială. Totodată mi-a arătat ziarul elveţian *Journal de Genève* care, pe prima pagină, în prima coloană, aducea următoarea informaţie: *"Suntem informaţi că domnul Titulescu negociază cu guvernul francez şi cu cel englez pentru a obţine ca regele Carol al României să poată întreprinde o călătorie oficială atât la Paris, cât şi la Londra. România, în schimb, ar fi dispusă să facă unele concesiuni substanţiale în domeniul economic şi politic".*

Nu este exclus, spunea Goga, ca regele să ceară demisia lui Titulescu din guvern, iar această demisie să provoace căderea guvernului. Regele nu a uitat că în 1931 Titulescu şi Duca, de acord cu guvernul francez, intenţionau să-i ceară abdicarea.

Duca este mort, iar Titulescu a fost menţinut de rege numai pentru că s-a angajat să aducă anumite servicii. Regele însă abia aşteaptă momentul să se poată lepăda de el. În vara anului 1936,

www.dacoromanica.ro

Goga a plecat la Karlsbad (Karlovy Vary), în Cehoslovacia. De acolo mi-a scris la București să trec pe la el, având ceva important a-mi spune. M-am dus deci la Karlsbad, unde Goga m-a pus în curent cu planul său, sub pretextul că vizitează Olimpiada, care în acel an se ținea la Berlin. El nu avusese în ultimii trei ani posibilitatea să cunoască personal pe Rosenberg și dorea să aibă cu el o explicație directă, fără intermediar. Mă ruga să mă duc la Berlin ca să organizez vizita lui în cursul lunii august. El urma să plece în Franța, la Aix, unde eu aveam să-i comunic rezultatul demersurilor mele. *Goga considera că zilele guvernului Tătărăscu sunt numărate și se pregătea de guvernare.*

Am plecat la Berlin și am comunicat lui Rosenberg dorința lui Goga. S-a fixat luna august, când urma să aibă loc întrevederea cu Rosenberg și, eventual, cu Hitler.

Am comunicat lui Goga la Aix data fixată și am rămas la Berlin, dorind să văd desfășurarea Olimpiadei. După câteva zile Goga m-a chemat la telefon și m-a rugat să vin în localitatea Baden-Baden (lângă Wiesbaden) unde dorea să se întâlnească cu mine înainte de a pleca la Berlin.

Schickedanz, aflând de la mine că plec la Baden-Baden, a hotărît să mă însoțească. La întrevederea care a avut loc în această localitate între Goga și Schickedanz am asistat și eu. Goga a explicat toată situația din România, astfel cum am descris-o mai sus, ajungând la concluzia că guvernul nou care se va forma, și care va face alegeri, va fi prezidat de el. La alegerile inevitabile speră că va obține 40% din voturile alegătorilor, având astfel, în conformitate cu legea electorală, majoritatea absolută în Camera Deputaților. A mai spus că eșecul onorabil pe care l-a suferit la Mehedinți, unde a fost depășit de dr. N. Lupu, național țărănist, se datorează sumelor mari de bani care le-au cheltuit evreii în folosul acestuia.

Schickedanz plecând la Wiesbaden, am rămas singur cu Goga. El mi-a spus că m-a chemat pentru a mă ruga să fac în așa fel ca să nu fiu la Berlin în timpul ședерii lui acolo, pentru ca să

www.dacoromanica.ro

nu se nască suspiciunea că vizita lui la Berlin este de natură politică, în cazul când am fi văzuți împreună, eu fiind un adversar prea cunoscut al politicii franceze, din cauza articolelor scrise de mine. Eu nu am găsit motivele aduse de Goga plauzibile, totuși am acceptat propunerea lui, pentru că tot aveam de gând să mă duc la Viena ca să vizitez pe vechii mei prieteni de școală și facultate. Goga a promis că de la Berlin va veni și el la Viena, pentru a-mi spune rezultatul vizitei sale.

M-am dus deci la Viena și l-am așteptat pe Goga. Când a sosit era foarte bine dispus și mulțumit de rezultatul vizitei sale. A spus că s-a înțeles cu Rosenberg asupra tuturor chestiunilor, iar în audiența pe care o avusese la Hitler a constatat multă bunăvoință din partea acestuia pentru România. Mi-a spus că de acum înainte nu voi mai avea nevoie să fac legătura între el și Rosenberg, pentru că programul colaborării viitoare este definitiv stabilit. M-a sfătuit să plec în țară o dată cu el și să vin să petrec câteva zile la "castelul" lui din Ciucea.

Două zile după sosirea lui Goga la Viena am fost chemat la telefon de Schickedanz, de la Berlin, care m-a poftit să vin imediat acolo, dar să nu comunic nimic lui Goga, în caz că el s-ar mai găsi la Viena. L-am lăsat pe Goga să plece în țară singur, pretextând că mai am treabă la Viena și promițând că voi veni la Ciucea peste câteva zile.

La Berlin, Schickedanz mi-a spus că Rosenberg și Goga au ajuns la o perfectă înțelegere și că Goga venind la putere, va încheia pactul de prietenie și tratatul economic propuse de Germania. Goga însă a cerut în mod categoric ca eu să nu mai fiu intermediarul între el și Germania, pentru că înțelege să trateze toate chestiunile care s-ar pune direct și singur, iar în caz de nevoie va scrie soția lui, Veturia Goga, cunoscând bine limba germană. A mai cerut ca eu să suspend călătoriile mele în Germania pentru că fiind în relații cu el, ar putea părea suspecte. A mai spus că va avea grijă de mine, dându-mi un post important, atunci când va forma guvernul.

www.dacoromanica.ro

Schickedanz a avut sinceritatea să adauge că are impresia că Goga nu îmi este prieten şi nu îmi poartă recunoştinţă pentru toate serviciile ce i le-am adus, pe care el, Schickedanz, le cunoaşte mai bine ca oricine. Schickedanz a spus că a cunoscut-o pe Veturia Goga, care a avut amabilitatea să invite pe soţia sa să vină în vilegiatură la Ciucea.

Am spus lui Schickedanz că înţeleg dorinţa lui Goga de a trata personal cu Rosenberg şi înţeleg că această cerere nu i se putea refuza. Nu înţeleg însă dorinţa lui de a mă împiedica de a călători în Germania. Eu prefer, am spus, să întrerup orice relaţii cu Goga, pentru ca el să nu fie suspectat, iar eu să-mi pot căuta de treburile mele. În ce priveşte "postul important" care mi-l oferă, renunţ la el, eu nefiind nici membru al Partidului Naţional Creştin.

Din toată atitudinea lui Schickedanz eu am înţeles că el îmi ascunde tot adevărul .

A rămas să mai discutăm în zilele următoare.

Plecând de la Schickedanz m-am abătut astfel, cum făceam întotdeauna, pe la biroul secretarului său, pe nume Schön. Acest secretar era şi arhivarul anumitor corespondenţe confidenţiale, care le aveau Rosenberg şi Schickedanz şi avea în păstrare şi notiţele rezumative ce i le dictau aceştia după fiecare convorbire mai importantă. Schön era un tânăr, fost aviator, pentru care eu aveam multă simpatie. De câte ori veneam la Berlin îl invitam la masă şi uneori îi împrumutam şi bani. Văzându-mă, mi-a spus confidenţial că este indignat de atitudinea lui Goga faţă de mine, pe care o cunoaşte din notiţele rezumative.

L-am invitat pe Schön la masă şi cu această ocazie i-am spus tot ce îmi comunicase Schickedanz relativ la convorbirea Rosenberg-Goga. Schön a spus că nu mi s-a comunicat partea cea mai importantă a convorbirii. S-a oferit să-mi arăte nota rezumativă, rugându-mă să nu scap cumva vreun cuvânt, că l-aş nenoroci pe el şi familia lui.

A doua zi am putut citi protocolul rezumativ. Tot ce îmi spusese Schickedanz era adevărat. Nu spusese însă că Goga

www.dacoromanica.ro

vorbind de alegerile pentru parlament, care după părerea lui erau inevitabile, a declarat că doreşte să facă o reorganizare a partidului, pentru a fi absolut sigur de succes, şi că această operaţie fiind costisitoare, el este în căutarea unui împrumut. La întrebarea lui Rosenberg ce sumă ar fi necesară, a răspuns "40 milioane de lei" (1 milion mărci germane). Rosenberg s-a oferit să-i avanseze această sumă. Goga a acceptat, cu condiţia ca nu cumva eu să fiu pus în cunoştinţă de acest împrumut, şi a primit asigurări în această privinţă.

Schön mi-a spus că un prim acont de 300 000 de mărci în bancnote germane – interzise la export –, pe care le numărase şi împachetase chiar el, a fost trimis cu un curier special în Elveţia şi depus la o bancă indicată de Goga. Legătura între Goga şi A.P.A. urma să se ţină prin corespondenţă, doamna Veturia Goga scriind doamnei Schickedanz şi viceversa. În acest scop s-a dresat o listă cu nume convenţionale pentru acele persoane despre care ar putea fi vorba în aceste scrisori. Printre aceste persoane mă găseam şi eu. Aceasta era cauza prieteniei subite între doamna Goga şi doamna Schickedanz, cea din urmă fiind invitată la Ciucea.

M-am înţeles cu Schön că dacă pe viitor s-ar întâmpla ceva foarte important privind colaborarea Goga – A.P.A., el să se întâlnească cu mine în oraşul Kattovitz (Katowice), în Silezia poloneză, de unde era originară nevasta lui şi unde el se ducea destul de des.

În zilele următoare am mai avut câteva întrevederi cu Schickedanz. El insista ca eu să mă întorc în România şi să continui relaţiile personale cu Goga ca şi cum nimic n-ar fi fost.

În mintea mea eu înţelegeam atitudinea nemţilor. Ei făceau interesele ţării lor. Dar nu înţelegeam pe Goga, care prin acţiunea lui reprobabilă şi josnică se situase la acelaşi nivel cu Mihai Popovici, Ştefan Tătărăscu, Maniu şi alţii, care şi ei erau vânduţi intereselor străine. Cum putea Goga să mai apere interesele României la încheierea unui tratat economic, sau chiar politic, cu Germania? Eu care nu deţineam şi nu deţinusem nici

www.dacoromanica.ro

o funcție oficială în România nu avusesem obrazul să cer direct bani la A.P.A., și mă mulțumisem cu aprobarea unei afaceri normale, de compensație de mărfuri, care, ce-i drept, îmi dăduse un câștig destul de important.

Am spus lui Schickedanz, pentru a-l liniști, că voi urma sfaturile lui, însă eram ferm hotărît să rup orice relații cu Goga și am menținut această hotărîre, cum se va vedea, până la moartea lui Goga în 1938.

Mă gândeam să mă întorc iar la viața comercială de la care pornisem în 1931, și odată întors la București să renunț și la reportajele economice pentru ziarul *Völkischer Beobachter*. În acest scop am luat legătura cu vechiul meu prieten Hans Bresse, care avea o casă importantă de reprezentanțe comerciale la Berlin, spunându-i că în curând voi face apel la el, având intenția să înființez o firmă pentru reprezentanțe germane la București.

Sosind la București am întâlnit mulți oameni din anturajul lui Goga – Alexandru Hodoș, avocatul Nicolae Paicu, Aurel Ștefănescu, Kendi, Virgil Râmniceanu etc. – care toți îmi spuneau că Goga este foarte mirat că nu venisem la Ciucea, astfel cum ne înțelesesem la Viena, iar acum când sosisem la București nu dădeam pe la el. La toți le spuneam că am decis în urma unor întâmplări din ultimul timp să nu mă mai ocup de Partidul Național Creștin, astfel că vizita mea la Goga n-ar avea nici un rost. Goga care se știa cu musca pe căciulă era foarte neliniștit și mereu îmi trimitea emisari, cărora le dădeam același răspuns negativ.

Am fost la Iași la prof. A.C. Cuza și i-am spus că, de acum înainte, legătura cu A.P.A. o va ține Goga personal. Cuza mi-a cerut explicații, pe care eu nu am vrut să le dau, spunând doar că Goga a avut în Germania o atitudine pe care eu nu o pot aproba. Cuza s-a arătat foarte nemulțumit că Goga nu face absolut nimic pentru a întări organizațiile partidului în Muntenia și în Ardeal și se bizuie în caz de alegeri numai pe județele din Moldova.

www.dacoromanica.ro

La Bucureşti, Goga, pentru a arăta nemţilor că face organizaţie, a convocat un congres al partidului. A primit pe bulevard defilarea a câtorva zeci de mii de ţărani, aduşi în majoritate din judeţele din Moldova. A avut grijă ca defilarea să fie filmată, pentru ca să apară pe ecranul cinematografelor din Berlin.

Tot cam în acest timp regele l-a dat afară pe Titulescu din guvernul Tătărăscu în mod brutal. Titulescu fiind la Geneva, guvernul Tătărăscu a demisionat într-o seară şi s-a reformat a doua zi dimineaţă, fără Titulescu.

Am uitat să spun că Titulescu, încă pe când eram la Berlin în acel an, ceruse prin Petrescu-Comnen să aibă o întrevedere cu Hitler. Primise însă răspunsul că vizita lui pentru moment nu poate avea loc. Era răspunsul care îl dădea Germania la refuzul regelui Carol de a-l primi pe Rosenberg în 1935. Acest fapt a rămas aproape necunoscut la Bucureşti.

La Bucureşti era ministru al Germaniei domnul Wilhelm Fabricius, o rudă depărtată a ministrului german de externe, Joachim von Ribbentrop. Eu nu îl cunoşteam şi nu am făcut niciodată cunoştinţa lui. În schimb vedeam foarte des pe domnul Herman von Ritgen, consilier de legaţie, cu care legasem prietenie şi el mă ţinea în curent cu evenimentele din Germania. Era foarte inteligent şi bine informat, având un frate care era şeful D.N.B. (– *Deutsche Nachrichten Buro* – Agenţia Oficială de Presă Germană). *Ritgen, încă de atunci, îmi spunea că România a pierdut trenul pentru că Germania şi Italia s-au pus de acord: prima cere dezmembrarea Cehoslovaciei, iar a doua dezmembrarea României.*

Eu obiectam că Rosenberg pare a fi de altă părere. El răspundea că în materie de politică externă a trecut timpul când el era atotputernic. Cele trei eşecuri pe care le-a suferit – la Londra, în România, şi cu Skoropadski – au făcut ca el să treacă pe planul al doilea. Azi hotărăşte Ministerul de Externe şi Marele Stat Major. Rosenberg a rămas atotputernic doar în

www.dacoromanica.ro

materie de ideologie şi de educaţie a poporului german. Ritgen, ca neamţ imparţial, vedea pentru România o singură posibilitate pentru a ieşi din izolarea în care se găsea graţie regelui Carol şi a politicienilor: *aceea de a se înţelege cu Rusia şi Bulgaria, cedând de bună voie o parte din Basarabia şi Cadrilaterul!* Viitorul a dovedit că el avea dreptate! Ritgen nu era antisemit, soţia lui fiind de origine evreiască. De altfel, cum vom vedea mai târziu, el a fost arestat în 1944 de Gestapo şi probabil împuşcat o dată cu fratele lui, şeful de la D.N.B., cu ocazia atentatului lui Klaus Stauffenberg din acel an contra lui Hitler. Este momentul să spun că Ritgen era prieten de mulţi ani cu ing. Bruno Seletki, cunoscut din afacerea "Skoda". **El mi-a afirmat categoric că acel faimos "Palaelibus", despre care s-a discutat ani de zile, pentru că era principalul mituit, era denumirea convenţională a lui Maniu şi Mihai Popovici.**

În acest an am înfiinţat în tovărăşia cu unui fost aviator, pe nume Andrei, şi a lui Nicolae Mociornita – fratele fabricantului de încălţăminte – o firmă de reprezentanţe germane. În acest scop a venit şi prietenul meu Bresse din Berlin la Bucureşti. Firma noastră se ocupa în special cu furnituri de material tehnic pentru industriile petroliere.

Tot în acest an, leul devalorizându-se mereu, iar eu mai având bani rămaşi din afacerea de compensaţie Hlebnikian, am cumpărat de la "Banca Ţăranilor" din Turnu Severin, o cărămidărie la Strehaia, pe suma de 150 000 lei. Eu neputând sta în permanenţă la Strehaia, am încredinţat conducerea afacerii unei cooperative locale, numită "Comanda". Nu am mai dat semn de viaţă ziarului *Völkischer Beobachter* şi am încetat, deci, de a primi leafă.

În luna decembrie 1936 am primit înştiinţarea de la Schön că mă aşteaptă la Kattovitz (Katowice). Am plecat acolo.

Schön adusese fotocopia scrisorilor pe care le scria doamna Goga doamnei Schickedanz, care între timp fusese şi la Ciucea. Goga se plângea că eu nu veneam deloc pe la el, şi că prin atitudinea mea şi vorbele mele căutam să-l discreditez în ochii

www.dacoromanica.ro

partizanilor săi. El propunea ca eu să fiu chemat la Berlin şi "reţinut" acolo. (Probabil înţelegea să spună "deţinut", pentru că într-o zi secretarul lui, Nicu Paicu, mi-a spus în glumă: *"Am auzit că dacă te duci la Berlin te arestează".)* Goga spunea că făcuse un congres grandios la Bucureşti şi că organizarea partidului este în plin mers. *Confirma primirea banilor, pe care îi schimba în lei cu ajutorul lui Savu, administrator la Banca Naţională, pe care îl cunoscuse doamna Schickedanz la Ciucea.*

Schön mi-a mai spus că Schmidt, de la *Völkischer Beobachter* întrebându-l pe Rosenberg de ce am încetat colaborarea la ziar, acesta a răspuns că eu m-am supărat pentru fleacuri şi în curând îmi voi relua activitatea. Tot de la Schön am aflat că în cursul toamnei fuseseră la Berlin cpt. Fabritius şi dr. Gust, şefii partidului săsesc din România, iar ei fiind întrebaţi de Schickedanz cum stă Partidul Naţional Creştin în Ardeal au răspuns că nu s-a schimbat nimic, iar în Ardeal partidul este aproape inexistent. Schickedanz a rămas pe gânduri, pentru că această informaţie era în totală contrazicere cu cele afirmate de Goga.

Schön, ca fost aviator, mi-a mai spus că în momentul de faţă Germania are cea mai puternică aviaţie din lume. *Tot de la el am aflat că în curând se va face unirea Austriei cu Germania, la care de astă dată, în urma înţelegerii intervenite, nu se va mai opune Mussolini, astfel cum făcuse în 1930. Nici din partea Marii Britanii nu vor fi obstacole, pentru că sir Robert Vansittart, secretarul general al Ministerului de Externe Englez, nu este ostil acestei uniri.*

Schön mai afirma că divergenţele de păreri între Ministerul de Externe al Reichului şi Rosenberg erau din ce în ce mai frecvente şi că mereu ambele părţi făceau apel la arbitrajul lui Hitler. Rosenberg fiind originar din provinciile baltice visa expansiunea Germaniei spre Răsărit, peste Estonia, Letonia, Lituania, Polonia şi Ucraina. *El susţinea că este posibilă o înţelegere cu Franţa şi Marea Britanie, în urma căreia să*

www.dacoromanica.ro

obţină mână liberă în Răsărit. De această părere era şi Rudolf Hess, locţiitorul lui Hitler.

Ministerul de Externe susţinea că o înţelegere durabilă cu Marea Britanie este problematică, iar cu Franţa, exclusă. Susţinea ministerul că, chiar dacă s-ar fi găsit un guvern francez care ar căuta o apropiere de Germania, cum a fost cazul pe vremuri cu Joseph Caillaux, sau la un moment dat cu Aristide Briand, opinia publică franceză ar răsturna la prima ocazie aceste planuri. În consecinţă, ministerul cerea să se facă o politică de expansiune economică paşnică spre Răsărit, foarte realizabilă, pentru că Rusia nu mai era aliata militară a Franţei. Ministerul mai aducea ca exemplu că trusturile americane, care desigur aveau orientare anticomunistă, duceau un comerţ viu cu Rusia. Marele Stat Major German susţinea teza Ministerului de Externe. Hitler, cu toate că în cartea lui, *Mein Kampf*, emisese păreri cu totul similare celor susţinute de Rosenberg, acum se arăta şovăielnic, mai cu seamă în faţa argumentelor de ordin militar aduse de Statul Major.

Despărţindu-mă de Schön am rămas înţeleşi să ne mai întâlnim la Kattovitz, în caz că s-ar ivi ceva important în chestiunea Goga.

Întorcându-mă în ţară m-am ocupat cu afacerile mele de reprezentanţă şi cu ţiglăria de la Strehaia. M-am dus în câteva rânduri pe la Vintilă Ionescu pentru a afla de la el intenţiile regelui pentru viitor.

Vintilă spunea că regele nu crede posibilă o renaştere atât de rapidă a puterii militare germane, iar alipirea Austriei ar duce în mod inevitabil la un conflict armat, pe care Germania, în situaţia ei actuală, nu îl poate dori. Ca întotdeauna, regele spera să facă o călătorie în Apus şi nu se gândea să se separe de guvernul Tătărăscu. Singura mare preocupare a lui era problema legionară.

Această mişcare antisemită câştiga teren, fiind susţinută la ţară de un cler inconştient. La toamnă urmau să se facă alegeri pentru Parlament. Regele crezuse că partidul lui Goga va fi o

www.dacoromanica.ro

stavilă contra răspândirii legionarismului. Însă această speranță nu se realizase, pentru că Partidul Național Creștin de la 1935 încoace nu mai progresase deloc.

În luna iunie a acelui an (1937) a venit la București domnul Maletke, economistul lui A.P.A. El venise ca să-l viziteze pe Goga și pentru a-și forma o părere despre situația economică a țării. Rosenberg îl însărcinase să mă caute și pe mine, pentru a mă ruga să vin la Berlin spre a relua ocupațiile mele la ziarul *Völkischer Beobachter*. Eu, care știam de la Schön că urma să fiu reținut în Germania pentru a nu-l incomoda pe Goga în România, am refuzat, arătând că întreprinderile mele comerciale îmi absorb întreaga activitate.

În timpul conversației am spus lui Maletke că partidul lui Goga nu face absolut nimic pentru a se organiza, și că alegerile din toamnă vor dovedi că am dreptate. *Maletke mi-a spus că vizitase diferite regiuni ale țării și constatase că agricultura la noi era mult mai înapoiată ca în Bulgaria, unde fusese în primăvara acelui an.*

În luna noiembrie 1937 am primit o carte poștală de la Schön, în care mă ruga să vin la sfârșitul lunii la Kattovitz. Eram gata să renunț la acest drum, nemaiavând nici un interes pentru chestiunile lui Goga, totuși în cele din urmă m-am hotărît să plec pentru a nu indispune pe un om care îmi adusese atâtea servicii.

Schön mi-a comunicat că, în urmă cu o lună avusese loc o ședință la Hitler, la care participase Rosenberg, ministrul de externe, șeful Statului Major și alte personalități. Scopul acestei ședințe fusese de a pune de acord politica Germaniei cu înțelegerea pe care o făcuse Hitler, direct cu Mussolini, în mai multe chestiuni. *Una din chestiuni era privitoare la politica Germaniei față de România. Hitler a hotărît să se abandoneze toate încercările de a ajunge cu România la o înțelegere politică, astfel cum o proiecta Rosenberg încă din anul 1935. Germania este dispusă acum să semneze cu România un acord comercial și o convenție culturală, dar nu mai poate fi vorba de recunoașterea granițelor României de către Germania. Schön a adăugat că în urma acestei hotărîri Rosenberg a fost nevoit să*

www.dacoromanica.ro

renunțe în viitor la finanțarea lui Goga. Lui Goga nu i s-a adus la cunoștință hotărîrea lui Hitler pentru a nu demasca planurile de viitor ale Germaniei. Totuși, o guvernare Goga era considerată ca bine venită pentru că ar fi putut realiza o înțelegere economică, profitabilă ambelor țări.

Auzind aceste informații din gura lui Schön am înțeles că prietenul meu Ritgen avea dreptate când spunea că România este izolată și întrevedeam că la prima zguduitură serioasă granițele țării se vor prăbuși.

Schön mi-a mai dat diferite fotocopii de scrisori trimise de Goga care se refereau la organizația imaginară a Partidului Național Creștin, totul în vederea justificării fondurilor primite.

Ajuns în țară m-am hotărît să nu comunic nimănui informația primită, pentru că nu vedeam nici o posibilitate de a mai repara greșelile trecutului.

La sfârșitul acelui an (1937) au avut loc alegerile pentru Camera Deputaților. Guvernul liberal era cel care prezida alegerile, iar nu Goga, așa cum el spera de atâta vreme. Astfel, cum prevăzusem, Goga a ieșit foarte prost în alegeri. *El a avut cu 50% mai puține voturi ca legionarii.* În județele din Ardeal și Muntenia a obținut aceleași voturi ca în alegerile din 1933, când nu era asociat cu Cuza. Guvernul liberal Tătărăscu nu a obținut 40% din voturile exprimate, procent necesar pentru a avea majoritatea în Cameră, astfel că s-a declarat criză de guvern[30]. Normal ar fi fost ca regele să însărcineze Partidul Național Țărănesc cu formarea guvernului, pentru că acest partid avusese în alegeri aproape același număr de voturi ca Partidul Liberal. Regele însă era în raporturi foarte rele cu Maniu, care de ani de zile îl ataca pe chestia doamnei Lupescu. Nu rămâneau deci decât legionarii și național creștinii. Bineînțeles că regele nu putea chema un guvern legionar, astfel că l-a însărcinat pe Goga cu formarea noului guvern, care urma să facă alegeri noi.

Deci polemica în jurul doamnei Lupescu a fost cauza pentru care nu s-a făcut guvern țărănist. Chestia doamnei Lupescu era o gogoriță inventată de Maniu în anul 1931, când francezii

www.dacoromanica.ro

căutau să-l discrediteze pe Carol pe orice cale. Așa-zisele afaceri ale doamnei Lupescu și ale "camarilei" sunt 90% invenții. **Afacerile le făcea regele Carol cu ajutorul politicienilor, ca Franasovici, Tătărăscu, Mirto, Manolescu-Strunga, ing. Căzăcescu etc.**. Eu, care am avut în mână cartea avocatului Naum, sunt edificat în această privință. Doamna Lupescu era o curtezană foarte luxoasă, care se apăra cum putea contra atacurilor care veneau din toate părțile. *Ea făcea afaceri de trafic de influență, tot cu ajutorul politicienilor, pentru că Carol fiind foarte zgârcit nu-i dădea bani.* **Carol nu avea nevoie de profesori în materie de afaceri, pentru că el îi întrecea pe toți. Maniu, în loc să atace pe Carol, din lașitate și lipsă de cavalerism se lega de o femeie pe motivul că era evreică.**

Regele, însărcinându-l pe Goga cu formarea guvernului, îi pusese condiția ca cuziștilor să nu li se atribuie decât un singur minister. În schimb, Goga trebuia să accepte patru miniștri impuși de rege și care erau rupți din alte partide (Armand Călinescu, Virgil Potârcă, V. Rădulescu-Mehedinți și Istrate Micescu)[31].

A.C. Cuza vroia să refuze participarea la această guvernare, însă a cedat pentru că Gheorghe Cuza dorea cu orice preț să fie ministru. Micescu, fiind ministru de externe, a plecat la Geneva. Acolo i s-a făcut o primire foarte proastă, pe motivul că făcea parte dintr-un guvern antisemit.

Între timp în țară începuseră scandalurile antisemite.

Goga se pregătea de alegeri și în toate județele erau încăierări între legionari și național creștini.

Armand Călinescu, ministrul de interne, și-a dat seama că alegerile vor fi cu vărsări de sânge, iar Goga nu va fi ales. A comunicat această situație regelui, care l-a chemat pe Goga și l-a obligat să demisioneze. Toată guvernarea nu durase decât circa o lună.

Cât Goga a stat la putere, eu am stat de-o parte. L-am văzut doar pe A.C. Cuza, care era extrem de mirat că nemții de la

www.dacoromanica.ro

Berlin nu dădeau nici un semn de viață. Ei se țineau de consemnul dat de Hitler. Vintilă Ionescu îmi spunea că regele nu are de gând să guverneze țara cu Goga, dar că l-a chemat la putere pentru a exercita o presiune asupra Franței.

De la guvernul lui Goga datează legătura între Veturia Goga și generalul Ion Antonescu. Antonescu, care în guvernarea Goga a fost ministru de război, era în termeni răi cu regele până atunci. Goga l-a împăcat cu regele, pentru a-l putea face ministru.

Goga căzând de la putere, a terminat definitiv cariera politică, iar câteva luni mai târziu a și murit. După Goga, regele a guvernat cu Armand Călinescu.

În tot timpul guvernării acestuia (a lui Armand Călinescu) eu nu am fost în Germania. Mă ocupam cu afacerile mele, văzând foarte des pe Ritgen, pe Vintilă Ionescu, pe atașatul comercial german Kraft și pe foștii prieteni politici ai lui Goga.

Sub guvernarea lui Armand Călinescu[32] *regele a putut, în sfârșit, să-și îndeplinească visul de a fi primit la Paris în vizită oficială.* Cu ocazia banchetului care i-a fost oferit de ministrul francez Barthou[33] el a ținut o cuvântare, spunând că, în caz de război, drapelul român va fi întotdeauna alături de drapelul francez.

La întoarcerea de la Paris spre țară l-a vizitat pe Hitler la Berchtesgaden[34]. A oferit lui Hitler prietenia României. Hitler a răspuns că deocamdată constată că prietenii Germaniei din România – legionarii – sunt la închisoare.

Acest răspuns al lui Hitler a costat viața lui Codreanu și a multor altor legionari care au fost omorâți din ordinul lui Carol.

După plecarea lui Carol, Hitler s-a adresat ministrului Ribbentrop și a întrebat: *"Pe cine dorește să-l păcălească acest regișor, pe Barthou sau pe mine?"*

Tot pe timpul lui Călinescu, 1938-1939, regele a înființat Frontul Renașterii Naționale[35], rezidenți regali și consilieri

www.dacoromanica.ro

regali. Toate aceste reforme aveau scopul de a-l face pe Carol dictator şi de a distruge partidele politice.

După abandonarea Austriei de către Franţa şi după trădarea Cehoslovaciei, tot de către Franţa, regele Carol, în sfârşit, a înţeles unde duce alianţa cu Franţa şi a încercat prin toate mijloacele să se înţeleagă cu Germania.

Ritgen îmi spunea că nu trecea o săptămână fără ca Carol să-l poftească pe ministrul Germaniei, Fabricius, la palat. Carol oferea acum semnarea unui tratat de tipul celui propus de Germania în 1935, iar Fabricius îl tot amâna. Totuşi, în acel timp, s-a semnat o convenţie româno-germană a petrolului[36].

După moartea lui Goga în vara anului 1938, am făcut o călătorie la Viena. Situaţia acolo era tulbure. O mare parte din austrieci era monarhistă, iar alta hitleristă. Prietenii mei îmi spuneau că hitleriştii câştigă teren numai din cauza sărăciei populaţiei, ei promiţând lucru pentru şomeri şi belşug. Franţa nu ajuta cu nimic guvernul republican.

De la Viena am plecat la Karlsbad, unde aveam întâlnire cu Bresse, pentru a discuta chestiuni de afaceri privind reprezentanţele care le aveam pentru România. *El era extrem de pesimist, spunând că războiul bate la uşă.* Toate industriile din Westfalia, pe care le reprezenta el la Berlin lucrau aproape exclusiv pentru armată şi nu mai acceptau comenzi din străinătate. Firmele mari germane nu mai acceptau să facă credit de 90 de zile şi cereau plata anticipată.

Când m-am întors în ţară am găsit lumea foarte liniştită. Carol se ocupa cu Străjeria, cu defilări şi cu afaceri. Avocatul Istrate Micescu devenise preşedintele Partidului Naţional Creştin, în locul lui Goga. El mi-a spus că Gheorghe Cuza îl acceptase ca preşedinte cu condiţia să-l finanţeze pentru nevoile lui "politice". Vintilă Ionescu îmi spunea că noul ministru al României la Berlin făcea rapoarte regelui arătând că înarmarea Germaniei este numai *bluff* şi nu prezintă, pentru moment, pericol.

www.dacoromanica.ro

La începutul anului 1939 Vintilă Ionescu a intrat în conflict cu Armand Călinescu. Călinescu nu putea să sufere ca Vintilă să aibă legături cu Ernest Urdăreanu. El dorea să fie singurul care să-l informeze pe rege. Vintilă a fost deci scos la pensie şi a părăsit Direcţia Generală a Poliţiei. Pensionar fiind, a luat postul de director la Prefectura Poliţiei din Capitală. În acest post n-a rămas decât câteva luni, după care a devenit colaboratorul lui Mihail Moruzov la Biroul 2 al armatei, până la arestarea acestuia de către legionarii veniţi la putere cu Antonescu, în 1940[37].

Vintilă Ionescu mi-a spus în 1941, când Moruzov era mort, iar Horia Sima fugar în Germania, **că după moartea lui Codreanu, Moruzov a reuşit prin manevre abile să facă din Horia Sima, care era informatorul lui, succesorul "căpitanului"**. Vintilă spunea că participarea lui Sima la un guvern carlist, după moartea lui Călinescu, se datorează "influenţei" pe care o avea Moruzov asupra lui Sima[38]. Tot Vintilă mi-a spus că moartea lui Moruzov la Jilava, într-o vreme când nemţii erau atotputernici în România – iar Moruzov era agreat de nemţi – se datorează faptului că el era o persoană prea jenantă pentru trecutul lui Sima.

În anul 1943 a venit la Bucureşti amiralul Wilhelm Canaris, însoţit de generalul Hans Piekenbrock, locţiitorul lui. Canaris era şeful Biroului 2 al armatei germane[39]. Piekenbrock, cu care am avut ocazia să vorbesc, mi-a spus că Canaris a intervenit personal în 1940 pentru punerea în libertate a lui Moruzov, însă intervenţia s-a produs prea târziu.

Canaris nu îl agrea pe Eugen Cristescu, urmaşul lui Moruzov. În 1943, cu ocazia venirii lui Canaris la Bucureşti, Cristescu l-a invitat la masă la restaurantul "Peşcăruş". Cristescu a pregătit o masă cu 50 de tacâmuri, cu muzică şi mâncăruri alese. Canaris sosind, s-a scuzat spunând că este la regim şi nu bea decât ceai şi se culcă întotdeauna la 10 şi se scoală la 5. A făcut act de prezenţă o jumătate de oră şi a plecat cu Piekenbrock. Luî Killinger i-a spus că a dat această lecţie lui Cristescu care se ţine de petreceri, când ţara este în război.

www.dacoromanica.ro

Eu cunosc multe amănunte despre viața lui Canaris, care era un adversar neînduplecat al lui Hitler și al lui Göring. El este inițiatorul atentatului contra lui Hitler, din luna iulie 1944 și nu mareșalul Witzleben. Dacă acest atentat ar fi reușit, Canaris ar fi fost salvatorul Germaniei.

În vara anului 1939 am fost concentrat la Divizia 10 unde dețineam funcția de aghiotant al generalului Gheorghe Avramescu. Când a fost ucis Călinescu[40] și au avut loc represaliile contra legionarilor, staționam cu divizia în Cadrilater. Când a venit guvernul Ion Gigurtu[41], am fost lăsat la vatră. *Când a început războiul cu Polonia eram la București și am văzut cum a jefuit prefectul poliției, Gavrilă Marinescu, pe refugiații polonezi.*

Vintilă Ionescu era directorul Prefecturii de Poliție și îmi spunea că tot ce Gavrilă Marinescu încasa ziua de pe vânzarea automobilelor poloneze (vama poliției) pierdea seara la poker cu Carol.

La București am găsit pe un gazetar german, Klaus Schikert, pe care îl cunoșteam din 1933 de la *Völkischer Beobachter* și care acum fusese numit la București reprezentant al agenției oficiale de presă germană D.N.B. Schikert era foarte bine informat, iar în Germania avea relații cu toată conducerea. Eu în timpul acela mă așteptam din zi în zi ca România să fie dezmembrată. Tot așa credea și Ritgen. ***Schikert însă ne-a spus că dezmembrarea României nu poate avea loc decât după ocuparea Franței, pentru motivul că regele Carol atâta vreme cât Franța nu este învinsă ar fi în stare să se împotrivească cu armele cedării de teritorii. În acest caz Rusia, fiind vecină, ar fi prima să ocupe regiunile petrolifere, ceea ce nu ar fi convenit deloc Germaniei. Acesta este motivul pentru care România a putut să rămână nedezmembrată până în vara anului 1940.***

Pierderea Basarabiei nu a provocat în România mare surprindere. Regele, cu toate că ținuse un discurs anunțând că nu va ceda o brazdă de pământ, nu a avut nevoie să schimbe guvernul. Altfel a fost însă cu dictatul de la Viena, care a atribuit

www.dacoromanica.ro

ungurilor Ardealul de nord. Regele a simțit că se clatină tronul. A făcut apel la Brătianu și Maniu pentru ca ei să formeze un guvern național. Ambii au refuzat. Atunci regele s-a gândit să facă apel la generalul Antonescu, despre care se credea că ține armata în mână. *Antonescu a cerut 24 de ore răgaz, pentru a se consulta cu partidele. S-a dus la Maniu și Brătianu și le-a propus să formeze guvernul împreună cu ei, țara neputând rămâne fără guvern.*

Maniu și Brătianu au răspuns că ei acceptă să formeze guvernul cu el, cu condiția ca el să obțină abdicarea regelui. Antonescu a obținut această abdicare și s-a întors la Maniu și Brătianu. Între timp ei se răzgândiseră, și au spus lui Antonescu că "timpul fiind al militarilor" el să formeze guvernul singur, ei fiind "rezerva țării". Antonescu le-a spus că el se va adresa legionarilor, iar ei n-au fost impresionați[42]. Eu l-am întrebat pe Antonescu atât în timpul rebeliunii, în 1941, cât și la Jilava în mai 1946, *de ce nu a format un guvern militar.* **El mi-a spus că avea prea mulți dușmani în rândul generalilor.**

www.dacoromanica.ro

II

GUVERNAREA ANTONESCU

Nu este adevărat că nemții au exercitat o presiune asupra lui Antonescu ca el să formeze un guvern legionar. Antonescu nu avea în acel moment nici o relație cu nemții[43]. ***Toate asasinatele, jafurile și schingiuirile făcute de legionari în cele câteva luni de guvernare cad în întregime asupra partidelor politice, care nu aveau dreptul să refuze guvernarea, pentru că trista situație în care se găsea România, după dictatul de la Viena, se datora numai venalității și lipsei lor de patriotism.*** **Deci ele trebuiau să dreagă ce mai era de dres, nu să se spele pe mâini și să predea țara huliganilor!**

În timpul guvernării legionare, în Germania fiind război, reprezentanțele de comerț nu mai mergeau. Eu eram zilnic la Ritgen, care avea biroul în str. Victor Emanuel. Vecinul lui de birou era atașatul de poliție german Kurt Geissler, despre care va fi vorba mai jos. La București, pe lângă Misiunea Militară Germană, mai erau multe alte trupe germane în trecere. Ritgen cunoștea bine pe șeful intendenței germane din București, un colonel de administrație pe nume Schumacher. Acest colonel făcea multe cumpărături pentru armată și se plângea lui Ritgen că este mereu păcălit de samsari, el necunoscând prețurile de pe piață. Ritgen a propus colonelului să-i prezinte pe cineva care îi va face toate cumpărăturile, la prețurile pieței, mulțumindu-se cu un comision normal. Ritgen se gândea să facă o tovărășie cu mine, propunându-mă ca furnizor al intendenței germane, pentru

www.dacoromanica.ro

a câştiga bani. Eu am acceptat cu multă plăcere propunerea lui, şi astfel am devenit furnizorul intendenţei germane, având a împărţi câştigurile cu Ritgen.

Trebuie să dau unele amănunte, poate plictisitoare, pentru că de 20 de ani sunt acuzat de unii că aş fi jecmănit pe evrei, de alţii că aş fi fost cumpărat de evrei, fără ca să mi se dea posibilitatea să dovedesc proveniența fermei pe care o aveam la Otopeni.

Am vândut intendenţei mărfuri de la fabrica Rizescu-Brăneşti în valoare de peste una sută milioane lei. Acest lucru se poate controla şi azi prin funcţionarii acestei fabrici. Am vândut de la fabricile lui Vartparonian şi Hlebnikian mărfuri de 150 milioane lei. Şi acest fapt se poate controla şi azi. Am vândut un milion de sticle de apă minerală "Lipova", cumpărate de la Sever Bocu, fost ministru ţărănist. Am cumpărat tot tutunul care era în portul liber Ada-Kaleh etc., etc. Am împărţit cu Ritgen comisioane de aproximativ 25 de milioane lei. Am cumpărat astfel, cum se poate constata din actele făcute la Tribunalul Ilfov, o fermă de zece pogoane, la kilometrul 17 pe şoseaua Bucureşti-Ploieşti, în anul 1940, de la colonelul Rădulescu. Ferma a fost cumpărată pe numele soţiei mele, pentru suma de şapte milioane lei. În acel timp eu eram un simplu comerciant – fără funcţie de stat.

Ducându-mă zilnic la Ritgen, forţat întâlneam şi pe Kurt Geissler şi pe cei doi secretari ai săi, Dress şi Könen. Geissler era omul lui Himmler, mare antisemit şi prieten cu legionarii.

Geissler aflase că soţia lui Ritgen este de origine evreică şi bietul Ritgen trăia mereu cu frica ca într-o zi Geissler să nu-l denunţe la Berlin şi el să fie concediat din diplomaţie. Pentru mine Geissler avea simpatii, cu toate că ştia că nu îi pot suferi pe legionari. Ştia însă că sunt un prieten sincer al Germaniei, din spusele lui Schickert, ale lui Kraft, ale lui Ritgen şi din articolele pe care le publicasem în Germania contra politicii franceze în Europa.

Geissler avea o părere foarte proastă despre generalul Antonescu. Probabil era influenţat de prefectul poliţiei

www.dacoromanica.ro

legionare, Ştefan Zăvoianu, şi de poliţia legionară în general. Eu nu cunoşteam pe Antonescu, dar nu puteam să-mi închipui că un general trăit atâta timp la Paris şi la Londra ar putea încuraja jafurile şi schingiuirile care se petreceau zilnic la poliţia legionară.

Ritgen şi cu mine invitam foarte des pe Geissler, pe Dress şi pe Könen la masă în diferite restaurante din Bucureşti. Ritgen avea tot interesul să trăiască în termeni buni cu Geissler, iar eu, care fusesem acuzat de legionari la Himmler că aş fi omul evreilor, mă simţeam mai la adăpost fiind în compania lui.

Geissler se ducea de multe ori la Direcţia Generală a Poliţiei pentru a discuta cu directorul Siguranţei, Constantin Maimuca şi, necunoscând decât limba germană, mă ruga să-l însoţesc pentru a-i fi interpret. De obicei obiectul discuţiilor era în jurul prizonierilor (internaţilor) polonezi din România. Geissler era supărat că România dădea drumul internaţilor să plece în Franţa şi Anglia. Câteodată venea vorba şi de prizonierii români politici, deţinuţi la Jilava (Gavrilă Marinescu, Victor Iamandi etc.), şi astfel am aflat că ei erau păziţi de legionari. Cu ocazia unei astfel de vizite Geissler l-a întrebat pe Maimuca ce are de gând să facă generalul Antonescu cu arestaţii de la Jilava. Maimuca a răspuns că Antonescu doreşte să îi judece. Geissler a râs şi a spus pe nemţeşte, fără ca eu să mai traduc: *"Sunt unele crime care nu mai au nevoie de judecată"*.

Plecând cu Geissler de la Siguranţă, l-am însoţit până la berăria "Bavaria", unde îl aşteptau Dress şi Könen. Stând cu toţii la o masă, Geissler a povestit ajutorilor săi rezultatul convorbirii cu Maimuca. A menţionat faptul că generalul Antonescu vrea să-i judece pe criminalii de la Jilava şi a adăugat că nu toată lumea este de acord cu acest mod de a vedea. Eu ştiam că Geissler nu este omul vorbelor goale, şi îmi dădeam seama că viaţa celor de la Jilava este în mare pericol. Desigur, nu mă gândeam la Victor Iamandi, generalul Gheorghe Argeşeanu şi alţii, care erau fără discuţie mari criminali, dar mă gândeam la cei despre care chiar Maimuca şi Vintilă Ionescu îmi spuseseră

www.dacoromanica.ro

că sunt nevinovați. Îmi ziceam că ar trebui înlocuită garda legionară de la Jilava cu o gardă militară, dar nu cunoșteam nici pe generalul Antonescu, nici pe Mihai Antonescu, singurii care ar fi putut soluționa o astfel de problemă.

Întâmplarea a făcut însă să mă întâlnesc a doua zi cu avocatul Gogu Pleșoianu, un prieten al defunctului Goga, și consilier la "Banca de Praga". El îmi spunea că este foarte bun prieten cu profesorul Eftimie Antonescu, o rudă îndepărtată a lui Mihai Antonescu și rectorul Academiei Comerciale. Eftimie Antonescu ar fi în contact permanent cu Mihai Antonescu, cât și cu generalul, fiind consultat de ei de multe ori în diferite probleme. L-am întrebat pe Pleșoianu dacă crede că Eftimie Antonescu ar putea transmite generalului Antonescu o sugestie. El s-a oferit să mă prezinte lui Eftimie Antonescu, fiind sigur că știrea care aș dori să fie transmisă generalului va ajunge la destinație.

M-am dus, deci, cu Pleșoianu la Eftimie Antonescu și l-am rugat să transmită generalului că ar fi bine să înlocuiască garda legionară de la Jilava cu una militară. Nu am vrut să dau detalii asupra motivelor care m-au determinat să-i trimit generalului această sugestie. Am mai spus că chestia este urgentă.

Faptul de a fi mers la Eftimie Antonescu constituie a treia mare prostie pe care am făcut-o în existența mea, și care m-a costat viața.

Prima a fost când am părăsit Italia, a doua când m-am încredințat în oameni ca Mihai Popovici, Cădere și Carol, când reputația oamenilor politici români și a regelui Carol era bine stabilită în toată Europa.

Eftimie Antonescu a promis că va vorbi atât cu Mihai Antonescu, cât și cu generalul, și le va transmite părerea mea despre pericolul care amenință pe deținuții de la Jilava.

Au trecut câteva zile fără ca eu să pot afla dacă garda legionară a fost înlocuită, în schimb într-o dimineață am aflat de la Ritgen că deținuții de la Jilava au fost omorâți. S-a spus cum că garda legionară dând la Jilava peste mormântul colectiv al lui

www.dacoromanica.ro

Codreanu şi al celorlalţi legionari strangulaţi o dată cu el, din ordinul lui Carol, a avut un moment de furie şi a împuşcat pe toţi arestaţii. *Acest lucru nu este adevărat. Deţinuţii au fost împuşcaţi, fără discuţie, din îndemnul lui Geissler)* [44].

Dacă Gogu Pleşoianu sau Eftimie Antonescu vor fi interogaţi, ei vor confirma avertismentul trimis de mine lui Antonescu. După asasinatele de la Jilava am fost chemat la telefon de Eftimie, care dorea numaidecât să mă vadă. Mergând la el, l-am găsit cu Pleşoianu. Amândoi erau indignaţi de cele petrecute, iar Eftimie mă asigură că el nu are nici o vină, pentru că anunţase atât pe Mihai Antonescu cât şi pe general. Eftimie Antonescu, dându-şi seama că eu dispun de o "sursă de informaţii preţioase", m-a rugat cu multă insistenţă să nu mă formalizez că cei de la Jilava n-au fost salvaţi, şi ori de câte ori s-ar ivi ceva important să vin să-l anunţ, pentru că generalul Antonescu trebuie numaidecât ajutat, el şi cu Mihai Antonescu fiind singurele elemente de ordine în tot acest guvern.

Eftimie Antonescu era liberal. L-am întrebat pe Eftimie Antonescu cum îşi explica că Antonescu nu a luat în consideraţie informaţia primită. El nu ştia să explice, credea însă că Antonescu s-a consultat cu Eugen Cristescu. **Fiind în 1946 arestat cu Antonescu la Jilava, i-am pus aceeaşi întrebare, iar el mi-a răspuns vag că nu se putea face nimic. Am avut impresia că soarta celor de la Jilava nu-l interesase peste măsură nici pe el.**

Eu am continuat să-l văd pe Geissler care era din ce în ce mai revoltat contra generalului Antonescu şi contra lui Eugen Cristescu. El credea, ca şi poliţia legionară şi chiar ca şi Maimuca, că Cristescu bagă toate intrigile între Horia Sima şi generalul Antonescu. Horia Sima dorea să se socotească cu toţi demnitarii din trecutele guverne Tătărăscu şi Călinescu. Mai dorea să termine cât mai repede cu populaţia evreiască din ţară. Antonescu se opunea, iar Geissler murea de necaz.

Ritgen, care ţinea din ordinul Legaţiei Germane legătura cu Sima şi cu Constantin Papanace, era foarte necăjit de câte ori se

www.dacoromanica.ro

întorcea de la o astfel de audiență. Îmi spunea că este imposibil de discutat cu Sima, care se crede atotștiutor și face toate după capul lui, fără a asculta de nici un sfat. El considera că o înțelegere între Sima și Antonescu este imposibilă și că Antonescu va sfârși prin a fi asasinat, iar partidul legionar, ca întotdeauna, va spune că fapta se datorează inițiativei personale a unui exaltat.

Fuga generalului polonez Edward Rydz-Smigly din locul de internare a ridicat un val de indignare la poliția legionară și mai cu seamă la Geissler[45]. Acesta din urmă a avut pe această chestiune două întrevederi cu Maimuca, la care am asistat ca interpret. El a acuzat direct pe generalul Antonescu și pe Cristescu de a fi autorii acestei evadări, în complicitate cu Anglia și Franța. El spunea că la Berlin (citește Himmler), acest act ostil față de Germania va avea consecințe grave.

Tot pe acea vreme a venit generalul Avramescu să mă viziteze la București. În cursul discuției, el mi-a spus că generalul Antonescu a pierdut mult din ascendentul care îl avea asupra armatei. O parte din ofițerime nu aprobă că el a făcut tovărășie cu legionarii, iar altă parte, care simpatizează pe legionari, îl consideră dușmanul Mișcării. În astfel de condiții Avramescu, care și el era rezervat față de Antonescu, credea că el nu se va putea menține.

Altă dată, fiind cu Dress și cu Könen la o berărie, am înțeles, din discuția lor, că poliția legionară primise cinci mii de pistoale de tipul *Walther*, în uz la poliția germană de la Berlin.

Invitându-l pe Geissler la masă, el mi-a spus că Antonescu fiind un dușman vădit al Germaniei, nu va putea rămâne la cârma țării.

În fiecare dimineață când mă duceam la Ritgen vedeam cum treceau în biroul lui Geissler comisarii de poliție legionari, care fuseseră la Berlin și urmaseră acolo un curs de poliție. Printre aceștia un comisar Moisescu (Boian), pe care îl cunoșteam personal.

Eftimie Antonescu, pe care nu îl mai văzusem, mă chema mereu la telefon, întrebând dacă este ceva nou. Eu răspundeam

www.dacoromanica.ro

tot negativ. Totuşi într-o zi când Geissler – după câteva halbe de bere – mi-a spus că *debarcarea lui Antonescu nu este o problemă, pentru că el nu are nici partid, nici armată care să-l susţină*, m-am hotărît să mai fac o vizită lui Eftimie Antonescu.

La întrevederea pe care am avut-o a asistat iar Gogu Pleşoianu. Am spus lui Eftimie Antonescu că este foarte probabil că se va încerca răsturnarea lui Antonescu printr-o mişcare de stradă, şi că ar fi bine să aibă la Bucureşti trupe devotate. Eu vorbisem de mişcare de stradă pentru că eram sigur că Antonescu nu se va retrage de bună voie, căci fusese cu câteva zile în urmă la Hitler, la Berlin[46], iar Ritgen îmi spusese că Hitler, cu această ocazie, îi promisese că Germania nu se va amesteca în treburile interne ale României. Hitler era supărat că Horia Sima refuzase să-l însoţească pe Antonescu în această călătorie, cu toate că fusese invitat.

A doua zi după întrevederea mea cu Eftimie, el mi-a trimis răspuns prin Pleşoianu că de astă dată s-au luat măsurile necesare de precauţie. Mai târziu am aflat că Antonescu hotărîse aducerea la Bucureşti a diviziei de la Piteşti[47], în care avea deplină încredere şi pe care o comandase şi el în trecut. De altfel, acest fapt a fost confirmat şi de Antonescu în faţa Tribunalului Poporului în 1946, el spunând că cu această ocazie eu am adus un mare serviciu ţării.

Dovada cea mai bună că Antonescu nu era stăpân pe trupele din Bucureşti o constituie faptul că generalul Constantin Petrovicescu, pe care el îl făcuse ministru de interne, trecuse în tabăra legionară. Or, Petrovicescu avea destule legături în armată şi nu era nebun să-şi lege viaţa de o cauză pierdută.

Puţină vreme după convorbirea mea cu Eftimie a izbucnit rebeliunea. Au fost masacraţi, în mod barbar, peste cinci sute de evrei, iar cadavrele lor agăţate de cuierile porcilor de la Abator. *Mulţi ofiţeri germani care staţionau la Bucureşti au fotografiat acest spectacol macabru, iar fotografiile au apărut în gazetele din lumea întreagă, discreditând toată România pe tot globul*[48].

www.dacoromanica.ro

În timpul rebeliunii, eu am stat mai mult în biroul lui Ritgen. În biroul lui Geissler era mișcare mare, toată ziua veneau ștafetele. Geissler avea un gazetar elvețian, Karl Gyr, care făcea de mult pe agentul de legătură între el și legionari. Acest Gyr venea și pleca de dimineața până seara. A treia zi de rebeliune, dimineața, Ritgen fiind absent, eu am intrat în biroul lui Geissler. El stătea la masa sa de lucru, iar eu stăteam la altă masă, chiar la intrare. Această masă, când se deschidea ușa, nu putea fi văzută de cel care intra. Pe când discutam cu Geissler au intrat buzna pe ușă Gyr și comisarul de poliție legionară Moisescu (Boian). Ambii erau foarte agitați. Moisescu purta o pușcă mitralieră, pe care a depus-o pe masa lui Geissler împreună cu 2 pistoale și multă muniție. A spus precipitat, într-o germană stricată, că n-a putut omorî decât cinci mii și a fost nevoit să împrăștie (desfacă) detașamentul.

Toată această scenă s-a petrecut atât de repede, iar intrarea celor doi în birou fusese atât de neașteptată și precipitată, încât Geissler nu a avut prezența de spirit să-l facă pe Moisescu să tacă din gură. Moisescu întorcând capul, m-a văzut în spatele lui, lângă ușă și a încremenit. Geissler, cu un gest, l-a liniștit.

După câteva minute toți trei au plecat într-o cameră vecină care era goală. Am înțeles că Moisescu se refugiase la Legația Germană, urmând probabil să treacă în Bulgaria, unde după spusele lui Ritgen, S.S.-ul german mai trecuse și alți legioanri cu o zi înainte.

Moisescu exagera când spunea că a omorât 5 000, însă era evident că el era asasinul celor 500 de evrei, iar Geissler autorul moral. Am hotărît pe loc să fac tot ce îmi va sta în putință pentru a-l aresta pe Moisescu.

Plecând din str. Victor Emanuel am mers la Eftimie Antonescu. L-am rugat să-mi mijlocească, însă în aceeași zi, o întrevedere cu generalul Antonescu. El a telefonat lui Ovid Vlădescu, secretar general al Președinției, pentru ca el să comunice generalului dorința mea. Peste câteva minute a venit răspunsul că Antonescu mă așteaptă, iar mașina lui Vlădescu,

www.dacoromanica.ro

care putea trece prin toate barajele militare, va veni să mă ia de la casa lui Eftimie. Toate străzile din jurul Președinției, în Piața Victoriei, erau barate, pentru că cazarma gardienilor publici, vecină cu Președinția, era încă în mâna legionarilor. Ovid Vlădescu m-a introdus la generalul Antonescu. În biroul lui erau mitraliere în toate geamurile. Antonescu, *care până atunci nu mă văzuse niciodată*, mi-a mulțumit pentru informațiile prețioase transmise prin Eftimie Antonescu și m-a întrebat care este obiectul vizitei mele.

I-am spus că asasinul de la *Abator*, comisarul Moisescu, este refugiat într-una din casele Legației Germane și că trebuie organizată imediat o supraveghere a casei, pentru a-l aresta pe Moisescu la ieșirea din legație, pe stradă.

Antonescu a telefonat, în prezența mea, ministrului de interne Dumitru Popescu (general) și l-a anunțat că eu voi veni la el într-o chestiune importantă, care trebuie soluționată după planul pe care eu îl voi propune.

Continuând discuția cu Antonescu, privitor la legionari, eu l-am întrebat dacă el cunoaște toate crimele și jafurile, pe care le-a comis în special poliția legionară în toată țara? El mi-a răspuns textual: *"Le cunosc, dar nu puteam face nimic, că n-aveam cu cine"*. L-am mai întrebat dacă nu a luat contact cu partidele politice? El a răspuns: *"Cu politicienii nu-i nimic de făcut, ei așteaptă să guverneze în timpuri liniștite."* Am spus lui Antonescu că toată atitudinea lui Horia Sima față de el, refuzul de a-l însoți la Berlin și toată rebeliunea sunt inspirate de Himmler, care patronează din umbră această așa-zisă mișcare naționalistă și germanofilă a lui Codreanu și Sima încă din 1933. Antonescu m-a întrebat dacă am date pentru susținerea acestei afirmații foarte grave, întrucât Hitler la ultima întrevedere avută cu el, cunoscând toate divergențele existente între el (Antonescu) și legionari, a făgăduit a nu se amesteca în treburile interne ale României. Am spus lui Antonescu că știu precis că ataşatul de poliție german, care nu are alt șef decât pe Himmler, locul de ministru al Germaniei la București fiind de mult vacant,

www.dacoromanica.ro

a înarmat poliția legioanară cu 5 000 de pistoale *Walther*. Mai știu precis că Moisescu a dat raportul ataşatului de poliție despre masacrarea evreilor, cu care a fost însărcinat de el. De altfel, Moisescu este adăpostit în biroul ataşatului de poliție. Mai știu precis că ataşatul de poliție i-a influențat pe legionari ca să termine cu deținuții de la Jilava. Mai știu precis că ataşatul de poliție vă consideră dușman al Germaniei și, în consecință, trebuie să fiți înlăturat de la conducere. În ce privește pe ceilalți membrii ai Legației Germane, care toți sunt diplomați de carieră, nici unul din ei nu fraternizează cu legionarii, pentru că dezordinea din țară împiedică dezvoltarea comerțului româno-german, iar producția de petrol, care interesează mult Germania, este mereu în scădere.

Antonescu mi-a spus că a fost înștiințat acum o oră că azi la ora 5 seara sosește la București noul împuternicit al Germaniei și al lui Hitler pentru România – baronul Manfred von Killinger[49]. M-a însărcinat să mă duc încă azi la Killinger în numele lui și să-i spun că Hitler nu s-a ținut de angajamentul luat, de a nu se amesteca în treburile interne ale țării, deci de a nu susține pe Horia Sima. Să-i spun tot ce știu despre activitatea ataşatului de poliție în legătură cu legionarii și cu rebeliunea. Să-l întreb pe domnul Killinger ce atitudine înțelege să ia față de Horia Sima, care și azi mai ocupă multe prefecturi și polițiii din țară, iar la București este baricadat cu oamenii lui în Prefectura Poliției, în cazarma gardienilor publici și în sediul partidului legionar din str. Roma, toate aceste acțiuni datorându-se faptului că el se știe sprijinit de guvernul german.

Am răspuns generalului Antonescu că misiunea pe care mi-o încredințează este extrem de ingrată, pentru că eu nu pot ști dacă Killinger nu este un prieten al lui Himmler. Or, eu, pentru a aduce dovada că Hitler nu s-a ținut de angajamentul luat, trebuie să-l acuz în plin pe ataşatul de poliție, care este omul lui Himmler. Toată acuzația se sprijină numai pe persoana mea. Este drept că l-am cunoscut pe Killinger acum șase ani, pentru a-l fi văzut o dată, și că atunci nu avea motive să fie prieten cu

www.dacoromanica.ro

Himmler, care la un moment dat vroia chiar să-l împuște, însă cu timpul, și mai cu seamă în politică, oamenii se schimbă sau uită. Antonescu a replicat că trebuie să fiu român înainte de toate și îmi "ordona" să execut misiunea pe care mi-a încredințat-o.

Plecând de la Antonescu, m-am dus la Ministerul de Interne ca să vorbesc cu generalul Dumitru Popescu. Am explicat generalului unde este adăpostit Moisescu și l-am sfătuit să instaleze o gardă permanentă în casa de vizavi (din față), care este particulară. Direcția Generală a Poliției (Siguranța) era ocupată de Antonescieni, deci era ușor de găsit câțiva detectivi de încredere. Generalul Popescu a dat dispoziții ca acest plan să se execute întocmai.

Prevederile mele s-au adeverit, iar Moisescu ieșind pe stradă a fost arestat a doua zi. În drum spre Siguranță a reușit însă să fugă. Cum am aflat mai târziu, a putut, grație lui Geissler, cu care a reușit să ia contact, să treacă în Bulgaria, unde se găseau majoritatea legionarilor fugiți. Moisescu s-a mai întors în țară în 1942 sau 1943, clandestin, și a fost arestat și condamnat pentru că a fost în poliția legionară. Eu n-am aflat atunci de arestarea lui și probabil generalul Popescu la fel, astfel că el nu a fost judecat pentru crimele de la *Abator*.

Rămânea ca tot în acea zi să mă duc la orele 5 la Legația Germană din Calea Victoriei. Eram foarte nehotărît. Mă gândeam la consecințele care puteau să se nască pentru mine, prin faptul de a mă băga între Himmler și Hitler. Pe de altă parte, îmi ziceam că sunt în dușmănie cu partidele politice române, cu legionarii, cu francezii, că sunt într-un fel de armistițiu cu A.P.A., iar dacă mă puneam rău și cu Antonescu, neexecutând "ordinul" lui, nu-mi rămânea decât să plec din țară.

În cele din urmă am hotărît să mă consult și cu Ritgen, pe a cărui prietenie și discreție puteam conta. Am avut norocul să-l găsesc acasă la el, în str. Amiral Bălescu. I-am spus chestia cu Moisescu, care se întâmplase în absența lui de la birou, audiența mea la general și misiunea primită. Ritgen a spus că Killinger, care era așteptat să sosească de la Bratislava, venea cu depline

www.dacoromanica.ro

puteri din partea lui Hitler pentru a hotărî pe loc asupra măsurilor care trebuie luate pentru a pune capăt dezordinilor din România. Ritgen, care ar fi fost fericit să scape de Geissler, m-a sfătuit insistent să mă duc la Killinger, însă să nu pun chestia așa brutal, cum a formulat-o Antonescu. Să fac întâi – spunea el – o expunere generală asupra situației economice și politice din țară, din care să rezulte necesitatea, atât pentru România cât și pentru Germania, de a avea un guvern Antonescu.

Am hotărît deci să mă duc la Killinger. Ritgen și personalul superior al Legației Germane s-au dus la gară să-l primească pe noul lor șef, iar eu am așteptat la legație sosirea lor. Killinger abia sosit, aflând că este un trimis al generalului Antonescu care așteaptă, m-a primit pe loc. El nu își mai aducea aminte, cum era și normal, că făcusem cunoștința lui la Berlin. S-a instalat la biroul fostului ministru Fabricius, a aprins o pipă de marinar și mi-a dat cuvântul. Am vorbit aproape o oră, fără ca el să mă întrerupă.

Am expus întâi situația partidelor politice din anul 1931 încoace. Am arătat cum partidul lui Maniu s-a vândut Franței în 1931. Am spus cum Partidul Liberal în cârdășie cu regele Carol al II-lea au dat cu piciorul în 1935 posibilității care se oferea României de a deveni o țară neutră, ceea ce ar fi făcut ca dictatul de la Viena să nu mai aibă loc. Am expus cum *partidele politice au preferat ca poporul român să aibă standardul de viață cel mai scăzut din Europa, decât să încheie o convenție economică cu Germania.*

Trecând la legionari, am spus că această mișcare nu are nici un program politic. Formule ca "omul și pogonul" sau "căpitanul și arhanghelii din cer" sunt demagogice și de mistică religioasă. Se spune că această mișcare ar fi germanofilă. Dacă ar fi chiar așa, cum se explică că în 1937, la alegerile generale, partidul legionar a făcut un pact de neagresiune cu Iuliu Maniu, care este cel mai mare dușman al Germaniei din România. Partidul legionar s-a întâlnit cu Germania doar pe drumul antisemitismului. Dar și acest antisemitism, astfel cum îl

www.dacoromanica.ro

practică legionarii, cu pistolul şi cu bâta, în România duce la dezastru economic. Dovadă că producţia românească este în scădere vertiginoasă în toate ramurile de activitate economică de când legionarii sunt la putere, ei nevrând deloc să asculte sfaturile lui Antonescu şi ale economiştilor germani din sânul legaţiei. Eu îmi închipui că Germania, care se găseşte în război, are nevoie ca România să producă, pentru ca să aibă ce exporta. Cu legionarii la putere, România nu va produce. Vor trece luni de zile până se va putea reorganiza tot ce legionarii au dezorganizat. Singurul om în stare să ţină ordine în ţară şi să asigure producţia este azi generalul Antonescu. Ştiu că legionarii au răspândit zvonul că Antonescu ar fi anglofil şi duşman al Germaniei. Această afirmaţie este mincinoasă, dovadă că el a făcut parte ca ministru de război în guvernul Goga, în anul 1938. Antonescu este dornic de a stabili o prietenie între România şi Germania. El este însă foarte afectat de faptul că sunt în Germania autorităţi care au sprijinit şi mai sprijină încă acţiunea pornită de Horia Sima contra lui, cu toate că domnul cancelar Hitler, la ultima întrevedere avută cu el, a declarat că Germania nu se amestecă în treburile interne ale României. Aici am înşirat toate faptele cunoscute de mine privind activitatea lui Geissler. Domnul general Antonescu vă roagă deci să precizaţi atitudinea Germaniei în conflictul pe care îl are cu Horia Sima, pentru că continuarea luptelor de stradă în Bucureşti se datorează numai faptului că legionarii şi şeful lor se ştiu sprijiniţi de Reich.

Killinger a răspuns că el nu este cu totul străin de problemele atinse de mine în expunerea făcută, pentru că în urmă cu trei săptămâni venise ca simplu particular la Bucureşti pentru a lua contact cu ţara în care urma să fie împuternicit special al Reichului. El recunoaşte că aproape toate afirmaţiile mele, în special cele privind producţia şi ordinea în ţară, coincid cu constatările făcute de el. În ce priveşte legionarii, el găsea însă că eu sunt un judecător prea sever. Acest tineret, spunea el, a fost poate bine intenţionat, însă cu totul lipsit de experienţă. A declarat că va face imediat o cercetare privind activitatea

www.dacoromanica.ro

desfășurată de atașatul de poliție Geissler în legătură cu răscoala legionarilor contra lui Antonescu. Dacă se va dovedi că cele afirmate de mine sunt exacte, cei vinovați vor suporta toate consecințele. El înțelege dorința guvernului Antonescu ca el, Killinger, să ia o hotărîre imediată, în numele Reichului, în chestiunea legionară, pentru a pune capăt răscoalei, care nu este încă înăbușită. Și Germania are tot interesul ca aceste dezordini care opresc producția și periclitează transporturile să ia sfârșit cât mai grabnic. În consecință, mă însărcinează să comunic generalului Antonescu că el poate conta pe sprijinul Reichului și al cancelarului Hitler.

Pentru ca acest sprijin să fie efectiv și vizibil, și să dea de gândit și în viitor tuturor amatorilor de dezordine, el, Killinger, va da dispoziție armatei germane care se găsește la București să dezarmeze toate centrele de rezistență legionară chiar astăzi. Făcând această declarație, m-a întrebat dacă sunt mulțumit.

Am răspuns că desigur, generalul Antonescu îi va fi foarte recunoscător și l-am rugat să-mi dea voie să pun declarația lui pe hârtie, pentru a nu comite o greșeală atunci când o voi transmite celui în drept. El a spus că n-are nimic contra și mi-a întins o hârtie și un creion. Am scris zece rânduri, redând declarația lui și i- am citit-o. El a fost de acord, iar eu l-am rugat să pună o parafă. El m-a întrebat dacă cuvântul lui nu este suficient. Totuși a parafat hârtia cu litera *K*.

Plecând de la Killinger, l-am găsit în anticameră, printre alții, pe Ritgen care aștepta nerăbdător rezultatul convorbirii. I-am spus că Geissler va fi cercetat și l-am rugat ca el și prietenii lui de la legație, care mai toți cunoșteau rolul pe care îl juca atașatul de poliție la București, să aibă curajul să spună adevărul.

La Președinția Consiliului mă aștepta generalul Antonescu. I-am înmânat hârtia, iar el s-a arătat extrem de mulțumit. S-a mirat că am obținut atât de repede o declarație atât de categorică (de fapt și eu am rămas surprins de răspunsul prompt dat de Killinger).

www.dacoromanica.ro

Generalul Antonescu l-a chemat pe Mihai Antonescu şi i-a arătat rezultatul misiunii mele. Mihai Antonescu mi-a spus că speră că şi în viitor voi continua să fiu colaboratorul lor şi m-a rugat să vin neapărat a doua zi să-l văd, având încă multe alte chestiuni de rezolvat cu Legaţia Germană. Peste câteva minute toată Preşedinţia a aflat că s-a terminat cu rebeliunea.

Killinger s-a ţinut de cuvânt. A dat ordin ca armata germană să dezarmeze pe legionarii baricadaţi la Prefectura Poliţiei din Calea Victoriei şi în str. Roma. Legionarii s-au predat armatei germane, care nu a predat însă autorităţilor lui Antonescu pe mai toţi şefii rebeliunii. Aceşti şefi au fost transportaţi cu maşini militare germane în Bulgaria. De altfel Killinger spusese că sunt un judecător prea sever pentru legionari.

Socotelile între Killinger şi Geissler au fost însă mult mai complicate. Geissler a declarat făţiş că a înarmat pe legionari şi că a urmărit instalarea unui guvern pur legionar, fără generalul Antonescu, Mihai Antonescu şi Eugen Cristescu. A declarat că aceşti trei oameni sunt adversari ai Germaniei şi că tot ce a făcut a fost din ordinul lui Himmler, căruia i-a raportat zilnic situaţia. A mers până acolo să spună lui Killinger că rău a făcut să ia atitudine pentru Antonescu şi că un viitor apropiat va dovedi că Himmler are dreptate. A mai afirmat că are dovezi că Rydz Smigly, comandantul armatei poloneze, a evadat cu ajutorul lui Cristescu şi al lui Mihai Antonescu. Tot Mihai Antonescu şi Cristescu au tolerat şi au încurajat sabotajul producţiei de petrol de către societăţile străine "Astra Română" şi "Româno-Americană". Geissler a cerut să se facă o anchetă la Berlin în prezenţa lui Himmler şi să fie audiaţi şi legionarii care se găsesc refugiaţi acolo.

Killinger nu avea mandat expres de la Hitler ca să-l instaleze pe Antonescu la putere, el avea depline puteri ca să hotărască pe loc, după situaţia care o va constata, ţinând seama, bineînţeles înainte de toate, de interesele Germaniei. Or, acuzaţiile lui Geissler erau grave, iar adversarul – Himmler – era puternic. El (Killinger) s-a hotărît deci, trei zile după sosirea lui la Bucureşti,

www.dacoromanica.ro

să plece la Berlin cu Geissler și să supună toate divergențele între el și Himmler arbitrajului lui Hitler. Killinger a rămas la Berlin două săptămâni[50].

Himmler a susținut pe legionari și pe Geissler în plin. Legația Germană de la București, unde se cunoștea toată chestiunea, începea să fie în dubiu dacă Killinger se va mai înapoia la București ca ministru. În fine, Hitler, după două săptămâni, a dat câștig de cauză prietenului său Killinger, astfel că el s-a întors în țară fără Geissler. În schimb Geissler a fost numit agentul de legătură și supraveghetorul legionarilor refugiați la Berlin, din partea guvernului german.

Generalul Antonescu, peste câteva săptămâni, a aflat de toate dificultățile prin care a trecut Killinger la Berlin, susținându-l contra atacurilor lui Himmler și ale legionarilor refugiați acolo. Antonescu a rămas în tot timpul guvernării sale recunoscător lui Killinger pentru această atitudine. Mihai Antonescu, cu care am discutat de mai multe ori întâmplările de la începutul anului 1941, era de părere că generalii români, pe care el îi cunoaște foarte bine, ar fi trecut cu toții – fără excepție – în tabăra legionarilor și a Wermachtului (armata germană) dacă Killinger, chiar în a treia zi de rebeliune, când se părea că Antonescu este stăpân pe situație, ar fi hotărît să dea puterea legionarilor. Dacă Killinger în 1944, după 23 august, în loc să se împuște ar fi plecat în Germania, ar fi fost împușcat acolo de Himmler, în primul rând pentru a fi impus pe Antonescu în 1941. Himmler ar fi spus, în cor cu legionarii, că un 23 august 1944 nu ar fi fost posibil cu Horia Sima la guvern, pentru că în patru ani de guvernare legionarii ar fi detronat sau ucis pe regele Mihai, ar fi omorât sau extrădat nemților pe toți șefii liberali sau țărăniști, în fine, ar fi exterminat pe toți evreii din România. Bineînțeles că primele victime ale legionarilor ar fi fost toți membrii partidului comunist. Eu nu afirm aceste lucruri fără a avea un temei foarte serios. În anii 1941, 1942, 1943, 1944 legionarii și Geissler, la Berlin, în ultimul timp la Rostock, trimiteau răspunsuri necontenit lui Himmler cum că Antonescu ar putea să trimită un

www.dacoromanica.ro

milion de soldați pe frontul rusesc, însă el ține multe contigente în rezervă pentru eventualitatea unui război cu Ungaria, sau chiar cu Germania; că Antonescu lasă completă libertate lui Maniu, lui Brătianu și tuturor politicienilor de a face în România în spatele frontului cea mai vehementă propagandă antigermană. Din această cauză *Antonescu a refuzat în 1942 să trimită pe Maniu și pe Brătianu în custodie în Germania, cu toate că guvernul german îi ceruse; că Antonescu nu rezolvă problema evreiască ca să câștige simpatiile americanilor; că Antonescu preferă ca cerealele române să putrezească decât să le dea nemților pe credit; că Antonescu dosește benzina necesară aviației germane etc., etc.* Toate aceste acuzații Killinger le afla chiar de la Hitler și trebuia să demonstreze inexactitatea afirmațiilor legionare.

Killinger cât timp a stat ca ministru al Germaniei la București a trăit în permanență în cele mai rele raporturi cu Himmler și cu Gestapoul. Cum se va vedea mai jos, acestui fapt îi datorează viața sute de mii de evrei și foarte mulți români.

Dacă Killinger ar fi comunicat lui Antonescu toate aceste acuzații, pe care le transmitea Himmler lui Hitler, și care în fond erau o supralicitație a legionarilor, care căutau să convingă că ei ar face mult mai mult pentru Germania – dacă ar avea puterea în mână –, poate că Antonescu ar fi făcut și mai multe prostii, luându-se la întrecere cu legionarii – cine face mai multe servicii Germaniei. Killinger însă nu mai comunica lui Antonescu toate aceste acuzații – după 1942 – pentru ca Antonescu să nu creadă că Germania îl șantajează. Totuși, toată lumea spunea că faptul de a ține pe legionari la Berlin constituie un șantaj deja, asupra lui Antonescu din partea Germaniei.

A doua zi după ce am adus răspunsul lui Killinger generalului Antonescu m-am dus la Mihai Antonescu ca să aud dorințele lui. Mihai Antonescu m-a întrebat dacă nu aș putea rămâne la Președinție, pentru a-l ajuta pe el și pe general în toate

www.dacoromanica.ro

chestiunile pendinte cu Legația Germană și în special cu Killinger. Eu am răspuns că nu pot accepta nici o funcție și nu pot să-mi iau nici o obligație pentru că doresc să fiu absolut liber. Voi căuta însă unde pot și cum pot să ajut guvernul Antonescu în diferitele chestiuni – în special economice – care sunt de tratat cu Legația Germană.

În momentul când vorbeam, eu nu cunoșteam încă rezultatul anchetei pe care urma s-o facă Killinger în chestia Geissler. Știam doar că voi avea pe viitor un mare dușman la Legația Germană în persoana lui Geissler. Doream să fiu cât mai liber, pentru a continua afacerile mele cu intendența germană.

Afară de asta, trebuie să recunosc că prima impresie pe care mi-a produs-o generalul Antonescu nu a fost bună. *Am constatat că este un om foarte încrezut și extrem de autoritar, exact cum îl descrisese generalul Avramescu.*

Mihai Antonescu, totuși, m-a rugat să trec zilnic pe la el, pentru a fi în curent cu ce se întâmplă.

Killinger plecând cu Geissler la Berlin, eu timp de două săptămâni nu l-am văzut pe Mihai Antonescu. În acest timp generalul Antonescu a format noul guvern care era compus în majoritate de generali și din câțiva foști miniștri gogiști, care fuseseră colegi cu el în guvernul lui Goga din 1938. Tot în acest timp Antonescu a făcut un "referendum", cerând aprobarea poporului pentru guvernarea sa[51]. Mihai Antonescu nu a fost de acord cu efectuarea acestui "referendum", el cerea să se facă alegeri pentru Parlament. Generalul însă nu vroia să audă de Parlament.

Când s-a întors Killinger din Germania m-am dus la Mihai Antonescu. El avea o listă întreagă de tot felul de nevoi privind rechiziții de case pentru armata germană, schimbul de mărci hârtie la Banca Națională, pachetele pe care le trimiteau soldații germani în țara lor, vize de tranzit pe pașapoarte de politicieni care fugeau în Elveția și multe altele.

Toate aceste doleanțe ale guvernului român față de Legația Germană și de armata ocupantă eu le rezolvam cu multă ușurință

www.dacoromanica.ro

la Killinger. El se arăta extrem de binevoitor şi de înţelegător pentru nevoile româneşti. Ministerul de Exteme Român, care ar fi trebuit de fapt el să se ocupe cu toate aceste probleme, nu mai făcea nici o treabă.

Astfel, încetul cu încetul am devenit un intermediar profesional între guvernul român şi Legaţia Germană. Modul expeditiv de a lucra îi convenea şi lui Killinger şi lui Antonescu. Mihai Antonescu îmi dăduse la Preşedinţie un birou, nu departe de al lui, unde îmi ţineam hârtiile. Nu aveam nici un funcţionar, nu primeam nici o leafă de la Preşedinţie şi eram absolut liber pe timpul meu.

Îl vedeam foarte des pe Ovid Vlădescu, secretarul general al Preşedinţiei şi om de încredere al lui Mihai Antonescu. Pe generalul Antonescu nu îl vedeam în acel timp niciodată, iar chestiunile unde era nevoie de hotărîrea lui le rezolva Mihai Antonescu direct cu el. Eu eram foarte mulţumit să nu-l văd pe general, pentru că ştiam de la Mihai Antonescu că el este un om ciudat, cu care este greu de ajuns la o înţelegere.

Killinger se întorsese de la Berlin fără Geissler. El refuzase să mai primească la Legaţia Germană colaborarea unui ataşat de poliţie, astfel că **în toată legaţia nu era nici un gestapovist sau S.S.-ist.**

În primele luni după plecarea legionarilor, nu îmi aduc aminte să fi fost vorba o singură dată de o problemă privind pe evrei, sau pe un singur evreu, între Legaţia Germană şi guvernul român. Ministerele române aveau în acel timp în vigoare toate legile antisemite haotice făcute de legionari – în special de Vasile Iaşinschi. Era un moment foarte propice pentru abrogarea majorităţii acestor legi, nu numai inumane, dar şi dăunătoare economiei naţionale. Generalii români, poliţia, jandarmeria, miniştrii civili (Ion Marinescu, Aurelian Pană, Constantin Dănulescu) erau mult mai antisemiţi ca nemţii. Mihai Antonescu şi generalul se temeau să se atingă de legile antisemite lăsate moştenire de Sima, ca să nu supere pe Hitler şi pe Himmler şi ca să nu dea apă la moară legionarilor. Eu am

www.dacoromanica.ro

comunicat în câteva rânduri lui Mihai Antonescu că legea Iașinschi[52] este o sursă de venit pentru cinci sute de inspectori civili din Ministerul Muncii și militarii de la cercurile teritoriale și că o poate abroga fără frică pentru că Killinger este de aceeași părere. El îmi răspundea că generalul Antonescu și militarii sunt de altă părere. *Eu pe vremea aceea nu aveam nici un amestec în problemele evreiești, iar atașatul comercial german Kraft și Ritgen sunt aceia care mi-au atras atenția asupra enormităților cuprinse în legile antisemite legionare.*

Astfel au trecut primele două luni după întoarcerea lui Killinger de la Berlin. Eu îl vedeam aproape în fiecare zi, iar el se obișnuise atât de mult cu mine, încât când lipseam o zi mă chema la telefon la Președinție. Afacerile mele cu intendența, luau o amploare tot mai mare, astfel că am mai luat un asociat care să mă ajute, pe Aurel Giurgiuvanu, care studiase economia politică la Berlin.

La Președinție generalul Antonescu și Mihai Antonescu aveau dificultăți cu Direcția Generală a Poliției. Imediat după rebeliune ei numiseră în postul de director general pe un general pe nume Emanoil Leoveanu[53]. Acest general era un incapabil și toți inspectorii și directorii de poliție – mai cu seamă în provincie – își făceau de cap. La asta se adăuga că o mare parte din poliție avea sentimente prolegionare, iar altă parte fiindu-le frică să nu se expună la răzbunarea legionarilor – în caz de s-ar întoarce – stăteau de-o parte, în inactivitate totală. Mihai Antonescu s-a gândit că eu aș fi în stare, dacă m-ar numi director general al polițiilor, să redau polițiștilor încrederea în guvernul Antonescu. Fără să mă întrebe, a vorbit și cu generalul Antonescu, care era de acord, însă, pentru prestigiul armatei, titlul de director general să rămână lui Leoveanu, iar eu să fiu delegat din partea Președinției ca subdirector general, cu depline puteri, urmând să primesc titlul de director general la plecarea lui Leoveanu la divizie, peste o lună.

Am spus lui Mihai Antonescu că eu nu mă pricep la poliție și că ar fi mai bine să caute pe altcineva. El a obiectat că nu am

www.dacoromanica.ro

nevoie să fiu priceput şi că simpla mea prezenţă va face să se nască încrederea în stabilitatea guvernului pentru că se ştie că sunt prieten cu Killinger. În cele din urmă am hotărît cu Mihai Antonescu ca eu să propun lui Vintilă Ionescu – care era pensionar – să primească postul de subdirector general, după plecarea lui Leoveanu la divizie, astfel ca să fiu ajutat de un om de specialitate. Mihai Antonescu m-a mai rugat să continui a ţine legătura între el şi Killinger, serviciul meu la Siguranţă nerăpindu-mi mult timp, prezenţa mea acolo fiind mai mult o formalitate.

Am acceptat fără mult entuziasm şi această misiune, condiţionând însă adeziunea mea de plecarea lui Leoveanu peste o lună la divizia lui. Nu mai puteam, fiind la Direcţia Poliţiilor, să mă ocup de afacerile mele la intendenţă şi l-am rugat deci pe Giurgiuvanu să conducă treburile şi i-am explicat despre ce este vorba.

Vintilă Ionescu a fost de acord ca să mă secondeze, cu condiţia să fie numit subdirector general. El, care cunoştea la perfecţie toată ambianţa de la Siguranţă, a spus că cele două probleme care trebuie rezolvate sunt legionarismul şi afacerismul. A spus că în sânul legionarilor, ca şi al comuniştilor, el are informatori de prima mână. Plecând de la Siguranţă, şi fiind în divergenţă cu Armand Călinescu, nu a lăsat în urma lui nici un informator. Aceşti informatori, desigur, îşi vor relua "activitatea" dacă el se va întoarce la Direcţia Generală. *Mi-a spus că Mihail Stelescu, cel mai capabil dintre toţi legionarii, care fusese asasinat la spital din ordinul conducerii legionare, fusese informatorul lui*[54]. În rândul comuniştilor şi al socialiştilor, el spunea că are informatori atât de suspuşi, încât nu se petrece absolut nimic la aceste partide fără ca el să fie imediat informat. A spus că Sami Margulies, Belu Silber şi Schreier sunt informatorii lui de multă vreme[55]. Mi-a propus să- mi prezinte pe aceşti informatori ca să-mi dau seama de ce "capital" dispune şi cât de mare este aportul lui pentru Siguranţă. El mi-a prezentat în realitate pe Margulies,

www.dacoromanica.ro

care a confirmat că el rămâne alături de Vintilă Ionescu, a cerut însă să fie pusă în libertate Lotte Foriş, care era probabil o partizană a lui. Despre aceşti informatori am avut ocazia să vorbesc la procesul lui Lucreţiu Pătrăşcanu, unde am fost martor al acuzării.

A mai spus că toate direcţiile Siguranţei, la centru şi în special inspectoratele din provincie, sunt împănate de simpatizanţi legionari, care pot însă fi recuperaţi dacă se naşte încrederea în stabilitatea guvernului Antonescu şi dispare probabilitatea unei întoarceri a legionarilor la conducerea ţării. În ce priveşte afacerismul, el a spus că a luat proporţii uriaşe încă de pe timpul guvernării lui Tătărăscu. A promis că îmi va da o listă de aproximativ 500 de funcţionari de poliţie din ţară care au case de raport, taxiuri pe piaţă, cointeresări în case de toleranţă etc., şi care trebuie scoşi din poliţie. Mi-a spus că prezentându-mă la poliţie să fiu foarte prudent şi să nu-mi dezvălui faţă de nimeni planurile, pentru că nu se poate avea încredere decât în inspectorul Strătilescu – şeful C.D. (Corpul de Detectivi). Mi-a mai spus că este informat că generalul Leoveanu şi adjunctul lui, generalul Vasile Zorzor, ca şi ceilalţi militari din jurul lor, nu se pricep deloc la Siguranţă şi se ocupă toată ziua cu birocraţie şi cu curăţenie.

M-am prezentat la Siguranţă şi am făcut cunoştinţă celor doi generali, care erau informaţi de sosirea mea prin generalul Jacques Popescu, subsecretar de stat la Interne[56]. Militarii m-au primit cu multă răceală. M-au întrebat care sunt problemele de care doresc să mă ocup. Am spus că deocamdată doresc să mă aclimatizez cu toată ambianţa, iar pe urmă vom vedea care sunt problemele care aşteaptă o rezolvare. Leoveanu m-a întrebat dacă eu sunt stipendiat de Preşedinţie sau doresc să fiu trecut în statele de plată ale direcţiei. Spre marea lui mirare, i-am spus că eu sunt onorific şi că voi avea doar nevoie din când în când de o maşină.

După această întrevedere m-am dus în biroul lui Strătilescu de care îmi vorbise în mod elogios Vintilă Ionescu. Strătilescu

www.dacoromanica.ro

mi s-a plâns că Siguranța este în plină descompunere și că el a comunicat acest lucru și lui Cristescu – șeful S.S.I. –, pentru ca să fie încunoștiințat Antonescu. A spus că generalul Leoveanu și militarii din jurul lui stau călare pe fondul O.P. (ordinii publice), paralizând astfel, din cauza lipsei de bani, orice activitate informativă. Mi-a adus ca exemplu orașul Giurgiu, pe unde și azi formațiunile S.S. germane trec zilnic legionari în Bulgaria, care iau drumul Berlinului, iar el are 2 000 lei lunar, alocate de Leoveanu din fondul O.P., pentru a fi informat asupra mișcărilor din portul Giurgiu.

A mai spus că la Direcția Generală toți mai comentează încă cazul fostului director de Siguranță, Maimuca. El, spunea Strătilescu, nu a fost legionar, dar polițist de meserie, și primea, astfel cum era normal, din diferite orașe ale țării rapoartele subalternilor despre trecerea trupelor germane fie prin gări, fie pe șosele. Pentru această activitate a fost arestat și dat în judecată pentru spionaj în favoarea Aliaților. Polițiștii se tem că orice activitate antilegionară poate să fie considerată la un moment dat antigermană și să-i ducă la pușcărie. Ei preferă deci să stea în espectativă și să nu mai informeze Direcția Generală.

Strătilescu m-a avertizat că voi întâmpina foarte multe dificultăți la Siguranță dacă voi încerca să aduc modificări în starea actuală de lucruri, pentru că Leoveanu este prieten cu generalul Jacques Popescu, subsecretar la Interne, și cu generalul Dumitru Popescu, ministru de interne, iar ei nu vor asculta de sfaturile unui civil. Având încredere în vorbele lui Vintilă, am spus lui Strătilescu că în curând Leoveanu va pleca la divizie și că Vintilă Ionescu va fi numit subdirector general al Poliției. Strătilescu a spus că el personal ar fi foarte mulțumit, însă Vintilă Ionescu are foarte mulți dușmani la Direcția Generală, pentru că era prea sever și exigent cu subalternii săi.

După câteva zile de observație, trecând pe la toate direcțiile și asistând la conferințele care le ținea Leoveanu cu directorii civili, m-am convins că polițiștii, unși cu toate alifiile, își băteau joc de conducerea militară.

www.dacoromanica.ro

Totodată am făcut un plan pentru a reîntrona încrederea în guvernul Antonescu. Am spus lui Killinger, pe care îl vedeam în fiecare zi, ca și înainte, toate dificultățile de care mă lovesc la Siguranță, și l-am rugat, cunoscându-i sentimentele, să mă ajute în chestiunea legionară. Am sugerat ca el să țină un discurs în fața coloniei germane din București și, între altele, să spună că Germania consideră drept dușmani pe toți cei care dușmănesc pe generalul Antonescu, indiferent dacă sunt legionari sau de alte nuanțe politice. Killinger a găsit că ideea este bună și l-a chemat pe omul lui de încredere, consilierul Wilhelm Rödel, cu care venise de la Bratislava, pentru a-i cere și lui părerea. Rödel fiind și el de aceeași părere, au hotărît să-l anunțe pe domnul Kohlhammer, președintele coloniei germane la București, ca el să convoace pe toți membrii într-o sală publică, ministrul Germaniei dorind să țină o cuvântare.

În zilele următoare Killinger a redactat discursul, iar eu am colaborat la pasajul privind legionarii.

Am anunțat pe Mihai Antonescu și pe generalul Antonescu despre discursul pe care îl va ține Killinger, iar ei erau foarte mulțumiți considerând că după asta se vor liniști spiritele.

După ce Killinger a vorbit în sala "Aro", am rugat pe Leoveanu să convoace directorii Siguranței la o conferință. Cu această ocazie eu le-am citit discursul lui Killinger și l-am rugat pe Leoveanu să-l multiplice și să-l expedieze la toate polițiile din țară.

Bineînțeles că oamenii politici, care nu știau unde să se ascundă când legionarii erau la putere, acum țipau că discursul lui Killinger constituie o imixtiune în treburile interne ale țării. Când în 1931, Franța a instituit un regim colonial în România, numind controlori francezi la Banca Națională, la Ministerul de Finanțe și la C.F.R., Maniu și Brătianu nu au scos un cuvânt de protest contra acestei imixtiuni în treburile interne ale țării.

Imixtiunea lui Killinger era utilă pentru că numai ea putea să împiedice asasinate și atentate, care intrau în metodele de "luptă" ale legionarilor, despre care se știa că sunt în solda anumitor cercuri politice germane. Discursul lui Killinger a avut

www.dacoromanica.ro

un efect salutar asupra poliţiştilor din ţară, iar legionarii au înţeles că Germania oficială s-a desolidarizat de ei.

La Siguranţă, între timp, s-a dovedit că Strătilescu nu era un prieten sincer al lui Vintilă Ionescu. El s-a apucat, contrar înţelegerii făcute cu mine, să spună colegilor săi că Leoveanu va pleca în curând, iar Vintilă Ionescu se va întoarce la Siguranţă, adus de mine. Efectul a fost că civilii şi militarii s-au unit toţi contra mea. Toată această conspiraţie era patronată de patru generali: Leoveanu, Zorzor, Jacques Popescu şi Dumitru Popescu.

Vintilă Ionescu a aflat de la foştii subalterni că s-a confecţionat o fişă informativă despre persoana mea. În această fişă se spunea că eu aş fi un aventurier, care am perindat Caucazul, Italia, Franţa, Austria şi Germania, că am fost condamnat în Franţa pentru spionaj în favoarea Germaniei, că aş fi dezertat la inamic în războiul trecut, că aş fi primit sume mari de bani de la Legaţia Germană şi că aş fi venit la Siguranţă în calitate de spion al Germaniei.

Toate aceste minciuni gogonate au fost prezentate de cei patru generali, generalului Antonescu şi lui Mihai Antonescu. Aflând despre această manevră de la Vintilă, am cerut lămuriri lui Mihai Antonescu. El mi-a confirmat totul. Am dovedit cu cea mai mare uşurinţă generalului Antonescu şi lui Mihai Antonescu că singurul lucru adevărat era condamnarea mea în Franţa, pe care de altfel o cunoşteau şi ei.

În 1944 fiind arestat din ordinul lui Maniu, Brătianu şi al generalului Aldea, această fişă a apărut iar, ba mai mult, unele din aceste acuzaţii imaginare au fost preluate şi de actul de acuzare care mi-a fost dresat în faţa Tribunalului Poporului în 1946 în *procesul Antonescu.*

Am spus lui Mihai Antonescu, că în astfel de condiţii eu nu pot rămâne la Siguranţă, neavând poftă să mă războiesc cu toţi generalii români şi cu toată poliţia. De altfel, misiunea mea este îndeplinită pentru că discursul lui Killinger a restabilit încrederea poliţiei în guvernul Antonescu. Mihai Antonescu a

www.dacoromanica.ro

încercat în toate felurile să mă convingă să rămân, pentru că Leoveanu pleacă. Eu însă am refuzat categoric, sfătuindu-l să caute un alt general, pentru că *"corb la corb nu scoate ochii"*.

Peste câtva timp a găsit un general, în persoana lui Nicolae Diaconescu[57]. Eu am vrut să profit de ocazie şi să mă retrag şi de la Preşedinţie, pentru a mă putea dedica afacerilor mele comerciale, însă Mihai Antonescu mi-a obiectat că retragerea în situaţia actuală critică ar fi interpretată de el ca o lipsă de patriotism din partea mea. Am rămas deci în situaţia anterioară. *Trecerea mea pe la Direcţia Generală a Poliţiei a durat o lună, astfel că în luna mai 1941 eu făceam numai legătura între Antonești şi Killinger.*

La Legaţia Germană mai sosise un diplomat cu rang de ministru pe nume Hermann Neubacher, care se ocupa în special cu chestiuni economice[58]. Era mult mai dur ca Killinger, iar Ritgen şi alţi nemţi de la legaţie îmi spuneau că el simpatizează pe legionari şi că convieţuirea cu Killinger nu va fi de lungă durată.

La Legaţia Germană, în luna mai, eu cred că nimeni nu bănuia că în iunie România va intra în război contra Rusiei Sovietice. Intrarea în război a României a fost hotărîtă în principiu de generalul Antonescu, direct cu Hitler. **Hitler nu a cerut lui Antonescu participarea la război. Antonescu s-a oferit să participe. Killinger mi-a repetat de mai multe ori acest fapt.** Ce l-a determinat pe generalul Antonescu să intre în război alături de puterea care îi ciuntise ţara? **El credea că Germania va fi biruitoare, iar el va trece în istorie ca omul care a condus armatele române victorioase. El era atât de ambiţios şi dornic de glorie personală (cum am putut constata la Jilava în 1946, în nenumărate convorbiri cu el), încât nu dorea să ţină seama de faptul că putea obţine Basarabia fără război, dacă nemţii erau victorioşi.** El simţea că acest punct este foarte slab şi din cauza asta a pus în circulaţie fabula că Hitler îi va restitui Ardealul şi că drumul la Cluj trece

www.dacoromanica.ro

prin Caucaz. *Megalomania mergea până acolo încât spunea că el este primul general străin de la Napoleon I încoace, care a avut sub comanda sa trupe germane, glorie care cade și asupra țării.*

Tot pentru a masca sărăcia argumentelor, care ar fi putut exista pentru intrarea României în război, s-a pus în circulație versiunea că Germania ar fi obligat pe Antonescu să intre în război. Această versiune este absolut din domeniul fanteziei. Cum putea Hitler și generalii nemți să aibă încredere în armata Țării Românești, după ce această țară suferise dictatul de la Viena? De altfel, când Antonescu s-a oferit să intre în război a cerut arme, iar Hitler, de teamă ca aceste arme să nu se întoarcă contra lui, a răspuns că nu poate da arme decât soldaților pe front, iar nu în spatele frontului (în România).

În 1945, fiind la Moscova, am vorbit cu amiralul Guse (?), fost comandant al flotei germane din Marea Baltică. El făcea parte dintr-un consiliu superior al războiului *care era convocat din când în când de Hitler. Îmi spunea că nimeni din șefii armatei germane, în special feldmareșalul Erich von Manstein, nu înțelegea ce caută România în acest război.*

S-a mai spus că Antonescu a intrat în război de frica legionarilor, care, desigur, s-ar fi oferit să intre ei în război dacă Antonescu ar fi rămas neutru. În acest caz nemții ar fi înlocuit guvernul Antonescu cu un guvern Sima. Acest argument are un mic sâmbure de adevăr și a ajutat pe Antonescu în goana lui după glorie personală.

Antonescu, înțelegându-se cu Hitler cu câteva zile înainte de 22 iunie 1941 asupra intrării României în război, întorcându-se în țară a cerut avizul lui Maniu și lui Brătianu, despre cele hotărîte. Care sunt cauzele care au putut determina pe acești doi șefi de partid să-și dea consimțământul la intrarea României în război alături de Germania? Sigur că ei nu goneau după glorie militară și nu erau nici atât de naivi să creadă că pe această cale se va recâștiga Ardealul, iar ei știau bine că intrarea în război pentru Basarabia era absurdă, pentru motivele arătate mai sus. Ei și-au dat consimțământul

www.dacoromanica.ro

nu cu gândul la țară, ci numai la persoana lor, judecând că refuzul de a-și da consimțământul la o chestie care, în fond, era deja hotărîtă, îi punea în conflict personal cu Germania. Se gândeau poate la soarta pe care o avusese Leon Blum în Franța și nu doreau să calce pe urmele lui. Totuși, eu personal sunt convins că refuzul lui Maniu și Brătianu de a-l urma pe Antonescu în războiul absurd și criminal, pe care urma să-l facă alături de Hitler, contra Rusiei, ar fi determinat pe nemți să renunțe la un aliat militar atât de dubios, care promitea să fie mai mult o povară decât un ajutor péntru armata hitleristă. ***Foarte mulți generali, ofițeri și diplomați nemți mi-au spus, după 22 iunie 1941, că pentru ei a fost o surpriză cu totul neașteptată și agreabilă că armata română a înțeles să-și verse sângele, fără economie, pe câmpiile Rusiei pentru cauza germană.***

Luând o astfel de atitudine, poate că Maniu și Brătianu personal ar fi pătimit, însă ar fi adus un serviciu nemuritor României. Nu intra însă în obiceiurile oamenilor politici români de a face sacrificii personale în folosul țării, din contră, țara trebuia să facă întotdeauna sacrificii în folosul lor personal.

Propunerea lui Maniu și a lui Brătianu ca România să facă un "război parțial", adică să oprească înaintarea trupelor pe Nistru, nu avea nici fond politic, nici militar.

Tot în luna iunie 1941 a avut loc și măcelul evreilor la Iași de către armata germană. Detaliile acestor atrocități sunt prea cunoscute, astfel că nu le mai voi expune. Voiesc să scriu numai despre unele întâmplări, mai puțin cunoscute, privind aceste asasinate.

Mihai Antonescu și generalul Antonescu au fost informați telefonic de evenimentele de la Iași. Ei s-au adresat imediat lui Killinger pentru a-l determina să intervină pe lângă comandantul german pentru ca măcelul să înceteze. Eu eram în biroul lui Killinger când el a telefonat generalului comandant german spunându-i să înceteze imediat orice represalii, guvernul român urmând să facă o anchetă pentru a stabili

www.dacoromanica.ro

originea focurilor de armă care s-au tras asupra armatei germane.

Intervenția promptă a lui Killinger a făcut ca la Iași să nu piară toată populația evreiască. Generalul Antonescu a făcut prin organele S.S.I. (Cristescu) o anchetă rapidă privind complicitatea românilor la asasinatele comise de nemți la Iași. Această anchetă a stabilit că circa 170 de polițiști, cetățeni, cărăuși și răufăcători au servit drept indicatori nemților care nu știau să distingă pe evrei de români. S-a mai stabilit că acești indicatori, și în special polițiștii, au jefuit cadavrele celor împușcați de nemți.

Mihai Antonescu a fost de părere că acești șacali să fie arestați și judecați. Generalul Antonescu s-a gândit că înainte de a face arestări ar fi bine să se ceară și avizul lui Killinger, pentru ca să nu se creadă că această acțiune reprezintă o lovitură indirectă pe care o dă guvernul român armatei germane. M-am dus deci la Killinger și i-am adus la cunoștință intențiile lui Antonescu de a pedepsi pe jefuitorii de cadavre și pe polițiștii care, **trecând peste ordinele primite**, au încurajat și sprijinit represaliile. Killinger a răspuns că el nu crede că o astfel de acțiune ar putea tulbura bunele raporturi existente între armata germană și cea română. *De altfel, a adăugat Killinger, armata germană nu are nici un amestec în expedierea multor evrei cu un tren în sudul țării și omorîrea lor în cea mai mare parte.* Am dus răspunsul lui Killinger la Antonescu, totuși procesul și arestările nu s-au făcut, pentru că generalii de la poliție, de la Interne și de la jandarmerie erau toți de părere contrară[59].

Anul 1941 a fost cel mai greu pentru populația evreiască, atât din țară cât și din Basarabia și Bucovina, din toți anii cât a guvernat Antonescu.

După asasinatele din luna iunie de la Iași, nenorocirile s-au ținut lanț. Armata română ocupând Basarabia, toți evreii care nu s-au retras cu armata rusă, sau care nu au fost uciși odată cu ocuparea, au fost deportați în Transnistria și internați în ghettouri. *Acest ordin de deportare a emanat de la Marele Stat Major.* În drum spre Transnistria evreii au fost jefuiți de

www.dacoromanica.ro

jandarmii români care îi escortau. În toată Basarabia nu se găseau în ianuarie 1942 decât 10 evrei, conform declarației oficiale pe care mi-a trimis-o generalul Constantin G. Voiculescu – guvernatorul provinciei.

În 1942 am făcut recensământul populației evreiești din vechiul regat și din Ardeal și am publicat o carte cu toate datele privind această populație.

Am publicat și comunicarea generalului Voiculescu. Mareșalul Antonescu văzând această carte, a dat ordin ca toate exemplarele (2 000) să fie distruse, pentru ca străinătatea să nu afle că în Basarabia nu mai sunt evrei.

Evreii din Bucovina au fost deportați și ei în Transnistria. Au rămas numai la Cernăuți aproximativ 40 000 nedeportați. Toți cei deportați au fost jefuiți de jandarmi și de Banca Națională. Populația masculină evreiască din Dorohoi a fost luată la munci militare de Marele Stat Major în 1941.

Când evreii au fost eliberați de la muncă și s-au întors la Dorohoi și-au găsit casele pustii, iar familiile lor deportate în Transnistria. Evreii au cerut să li se aducă familiile înapoi. Marele Stat Major a refuzat. Atunci mulți evrei au cerut să plece la familiile lor în Transnistria. Și aceste cereri au fost respinse de Marele Stat Major, pe motivul că evreii sunt necesari la munci militare în regat.

Tot în 1941, după începerea războiului, dr. Wilhelm Filderman s-a prezentat în audiență la Mareșalul Antonescu – el fiind președintele Uniunii Comunităților Evreiești – și a protestat pentru faptul că evreii nu au dreptul să-și facă datoria pe front ca toți ceilalți cetățeni ai țării. Antonescu a răspuns că experiența din războiul trecut ne învață că evreii nu sunt buni luptători pe front. *Dacă însă ei iubesc țara și vor s-o ajute, să subscrie două miliarde de lei la împrumutul de război român. Filderman, în numele populației evreiești, a acceptat această propunere fără ca să ceară de la Antonescu cel mai mic contraserviciu. Aici fac o paranteză. În anii următori, eu nu am dat niciodată bani de la Centrala Evreilor autorităților sau*

www.dacoromanica.ro

persoanelor germano-române fără a primi contraservicii foarte substanțiale.

Filderman a strâns aceste două miliarde de lei cu ajutorul unor comisii de impunere formate din bogătași care impuneau numai populația mai săracă, în timp ce jandarmeria și Marele Stat Major goneau toată populația evreiască din comunele rurale și din orașele necapitale de județ, stabilind tuturor evreilor domiciliul forțat în capitalele de județ, unde nu aveau nici locuințe, nici mobile.

Tot în anul 1941, după declararea războiului, Ministerul de Război și Marele Stat Major au impus populației evreiești o contribuție de efecte de îmbrăcăminte *în valoare de două miliarde lei.* Cu strângerea acestor efecte a fost însărcinat tot Filderman. Cei care nu puteau vărsa efectele stabilite de Ministerul de Finanțe, după rolurile vechi de impunere, erau condamnați la închisoare.

În 1942 am găsit 40 000 (patruzeci de mii) de procese pentinde la toate tribunalele din țară și mii de evrei arestați pentru nelivrare de efecte. Am obținut pentru toți un decret de amnistie[60]. *Aceste patru miliarde lei în bani și în efecte vărsate de evrei în cursul anului 1941, prin W. Filderman, statului român aveau o forță de cumpărare egală cu cel puțin cincisprezece miliarde lei din anul 1943. Or, în anii 1942-1943-1944, când exista Centrala Evreilor, înființată de mine, toate contribuțiile evreilor către statul român nu au depășit în total suma de două miliarde lei, iar în schimbul acestei sume s-au obținut pentru evrei concesiuni de o importanță vitală.*

Tot în anul 1941 Marele Stat Major a rechiziționat toate spitalele evreiești pentru nevoile armatei – "Filantropia", "Iubirea de oameni" etc. –, astfel că bolnavii evrei nu se mai puteau îngriji decât acasă.

În 1942 Centrala Evreilor a reînființat toate aceste spitale.

Tot în 1941 s-a întâmplat și catastrofa vasului "Struma", în care au pierit peste nouă sute de evrei. Trebuie să dau câteva

www.dacoromanica.ro

date despre această afacere, pentru că *în 1944, când am fost predat de guvernul Maniu-Brătianu-Penescu N.K.V.D.-ului, pentru a fi anchetat la Moscova, am fost recomandat ca autorul tuturor asasinatelor de evrei comise de armata și jandarmeria română în Rusia, Transnistria, Basarabia și Bucovina, și ca responsabil pentru moartea evreilor de pe vasul "Struma".*

Când România a intrat în război, iar evreii din Bucovina și Basarabia au fost deportați în Transnistria, s-a născut o panică mare în sânul populației evreiești din toată țara, care se aștepta să-i vină rândul la deportare. Evreii înstăriți ofereau toată averea lor în schimbul unei posibilități de a emigra. Un armator grec din Pireu, pe nume Jean Pandelis, s-a gândit să propună *Jointului* din America (U.S.A.) să ducă una mie de evrei din România până în apele teritoriale palestiniene, unde urma să fie scufundat vasul, iar evreii duși la țărm cu bărci de salvare sau alte mijloace primitive. **Acest simulacru de naufragiu era necesar pentru că englezii refuzau să dea evreilor vize de intrare în Palestina.**

Jointul s-a angajat să plătească lui Pandelis cinci sute de franci elvețieni de fiecare evreu naufragiat pe coasta Palestinei. Pandelis a venit în apele românești (Constanța), cu vasul "Struma", care era o epavă, fără certificat de navigabilitate, care cu siguranță nu ar fi putut ajunge niciodată în Palestina în caz de vreme rea.

În România, Pandelis "ca să încarce marfa" – cum spunea el – s-a adresat conducerii sioniștilor (Mișu Benvenisti, A.L. Zissu, Theodor Löwenstein etc.).

Sioniștii au spus lui Pandelis că pasagerii evrei sunt cât lumea, însă trebuie cumpărată bunăvoința autorităților române pentru a le da voie să părăsească țara. *Sioniștii au scos deci locurile de pe vasul "Struma" la mezat, urmând ca pe urmă să se "înțeleagă" cu autoritățile române. S-au încasat, pentru nouă sute de locuri, un miliard lei, în special de la evreii din Cernăuți și nordul Moldovei, care vindeau tot ce posedau pentru a pleca.*

Care erau autoritățile române care aveau un cuvânt de spus în chestia plecării evreilor în Palestina?

www.dacoromanica.ro

1. Ministerul de Interne şi Siguranţa trebuiau să controleze dacă pasagerii nu sunt periculoşi din punct de vedere politic, prin activitatea care o vor desfăşura în străinătate;

2. Ministerul de Finanţe trebuia să controleze dacă pasagerii nu lasă în urma lor datorii către stat;

3. Marele Stat Major – Secţia I – trebuia să aprecieze dacă pasagerii nu reprezintă o mână de lucru absolut necesară armatei (munca obligatorie, care ţinea loc de serviciu militar);

4. Ministerul Muncii trebuia să controleze dacă nu pleacă specialişti care nu pot fi înlocuiţi;

5. Ministerul Marinei şi Căpitănia portului trebuiau să închidă ochii că un vas fără certificat de navigabilitate pleacă cu pasageri.

În schimbul unor sume importante de bani toate aceste autorităţi au arătat bunăvoinţă şi nu s-au împotrivit plecării evreilor. Cum se va vedea mai jos, în anul 1943 Pandelis a fost arestat, în urma stăruinţelor mele, pentru altă chestie. Vorbind cu mine despre chestia "Struma", el mi-a spus că în 1941 a cărat trei zile bani cu geamantanul la ministerele sus arătate.

Vasul "Struma" sosind la Constantinopol, lua apă, aşa că nu putea să-şi continue drumul. Turcii nu dădeau voie evreilor să debarce, pentru că nu aveau vize de intrare în Palestina şi riscau să rămână în Turcia ca oaspeţi nedoriţi. ***Englezii, cu toate că îşi dădeau seama de gravitatea situaţiei, refuzau vizele de intrare în Palestina.***

Întoarcerea în România era imposibilă din cauză că avaria vasului era prea mare. Vasul era ancorat la 4 mile de ţărmul turcesc.

Într-o noapte, după 14 zile de aşteptare, s-a scufundat vasul şi au pierit toţi pasagerii, afară de unul[61]. ***Răspunderea pentru această catastrofă o poartă, în primul rând, guvernul englez care a refuzat vizele pentru Palestina, cu toate că situaţia era disperată; în al doilea rând, sioniştii care n-au închiriat un vas pentru a face transbordarea pasagerilor până la rezolvarea problemei.***

www.dacoromanica.ro

În anul 1942, discutând cu delegatul Crucii Roșii, un elvețian pe nume Charles Kolb, chestia "Struma", el a spus că dacă ar fi fost pe vasul "Struma" 900 de pisici în loc de evrei, sigur că societatea de protecție a animalelor engleză ar fi obținut permisiunea de debarcare.

Tot în anul 1941, după începerea războiului, Marele Stat Major (generalul Enache Borcescu, colonel Valeriu Șelescu și cpt. Bulgaru), în colaborare cu primul procuror al Tribunalului Ilfov (Păduraru sau Păcuraru) au făcut un regulament privind munca prestată de evrei în schimbul serviciului militar. În acest regulament se prevedea că orice delict de muncă – ca întârzieri la apel, lipsă nejustificată etc. – se va pedepsi cu deportarea delicventului și a întregii sale familii în Transnistria. Generalul Cepleanu, care era șeful muncii evreiești la Marele Stat Major, pe baza acestui regulament a deportat multe familii evreiești, pentru motive cu totul ridicole.

În 1942, când am înființat Centrala Evreilor, am obținut, cu multă dificultate (primul procuror Păduraru sau Păcuraru, opunându-se, cu ajutorul lui Mihai Antonescu), modificarea acestui regulament bestial.

Una din misiunile cele mai ingrate care mi-a fost dată în 1941, după începerea războiului de către Antonescu, privea pe generalul german Wilhelm Speidel. Ofițerii de la Marele Stat Major Român s-au plâns generalului Antonescu că Speidel se poartă grosolan și disprețuitor cu ei. Antonescu m-a însărcinat să sondez în mod neoficial terenul la Killinger, pentru a afla dacă el ar fi dispus să intervină la Berlin pentru ca Speidel să fie înlocuit. Am obținut prin Killinger rechemarea și înlocuirea lui Speidel[62].

La sfârșitul anului 1941 a murit Jacques Popescu, general și subsecretar de stat la Interne. Antonescu, și în special Eugen Cristescu doreau să-l numească pe Constantin (Piki) Z. Vasiliu, generalul comandant al jandarmeriei, în locul devenit vacant.

www.dacoromanica.ro

Piki Vasiliu avusese oarecari conflicte cu nemții și Cristescu se temea ca Killinger să nu ia în nume de rău această numire. Totodată, nu era de demnitatea lui Antonescu și a țării să ceară avizul lui Killinger. Am fost deci rugat să organizez o masă la care să ia parte Mihai Antonescu, Killinger, Piki Vasiliu, Ovid Vlădescu, Cristescu și colonelul Mircea Elefterescu, astfel că Killinger să facă cunoștința lui Vasiliu, rămânând ca eu să-l întreb a doua zi ce impresie i-a făcut acest general, despre care se aude că va fi numit subsecretar de stat la Interne.

Masa a avut loc, iar cu această ocazie am făcut și eu cunoștința generalului Vasiliu. A doua zi, văzându-l pe Killinger, el mi-a spus că Vasiliu avusese conflicte, în calitatea sa de șef al jandarmilor, cu Abwehrul (Biroul II) german, însă Antonescu, desigur, știe ce face dacă l-a destinat să fie subsecretar la Interne.

Astfel, cel mai mare bandit și asasin din câți a produs jandarmeria și poliția română a devenit subsecretar de stat. Dacă eu aș fi fost informat mai bine despre persoana acestui general atât de lăudat de Cristescu, puteam, cred, să împiedic această numire care s-a arătat mai târziu nefastă pentru țară, pentru populația evreiască și pentru mine personal.

Tot în anul 1941, mareșalul Antonescu s-a îmbolnăvit grav, și multă vreme nici nu venea la Președinția din Piața Victoriei, dar rezolva hârtiile la vila care o avea la Băneasa. Doctorii nu știau ce boală are. Doamna Goga îl trata cu farmece[63]. Sub patul lui Antonescu erau oase de morți și alte remedii vrăjitorești. Din această epocă datează influența mare pe care o exercita Veturia Goga asupra mareșalului. Mihai Antonescu, în schimb, nu credea în farmece și nu o simpatiza pe doamna Goga.

Tot în anul 1941 s-a întâmplat un lucru care la prima vedere s-ar părea că este foarte banal, în realitate însă a avut o mare importanță psihologică. Acest lucru a fost că Killinger a împușcat un cerb. Acest cerb (coarnele) s-a dovedit a fi, după clasificația complicată, internațională, a coarnelor, al doilea cerb

www.dacoromanica.ro

din lume ca frumusețe. Killinger era vânător pasionat. Cerbul a fost împușcat la Sboina, jud. Bacău.

Călăuza care l-a condus pe Killinger era un țăran cioban. A apărut în toate revistele din Europa Centrală și din țările neutre fotografia cerbului, a călăuzei, a lui Killinger, o descriere a regiunii Sboina și a modului cum a fost vânat acest trofeu aproape unic în lume! De aici s-a născut o corespondență săptămânală între Killinger și țăranul de la Sboina.

Killinger se hotărîse ca imediat după război să se stabilească definitiv la Sboina. Cerbul a făcut legătura sufletească între Killinger și România. Pentru ca să poată face corespondență cu ciobanul de la Sboina el lua lecții de limba română. Astfel se explică că Killinger a fost mai binevoitor cu românii decât toți ceilalți nemți din regimul hitlerist.

Tot în anul 1941 Mihai Antonescu mi-a remis un pașaport al unui cetățean belgian, al cărui nume îmi scapă, pentru a fi înmânat lui Killinger, cu rugămintea ca autoritățile germane să repatrieze pe belgian, el fiind expulzat din România. A doua zi Mihai Antonescu m-a rugat să-i spun lui Killinger să oprească procedura de repatriere, belgianul putând rămâne în țară. Această cerere și revenire a apărut curioasă lui Killinger, și interesându-se despre persoana acestui belgian a aflat următoarele: Mihai Antonescu pledase un proces al acestui belgian și pretindea drept onorar o casă din str. Batiștei. Belgianul refuzând să cedeze casa, Mihai Antonescu a recurs la acest abuz de putere – expulzarea – pentru a obține actul de cesiune. Killinger aflând adevărul era indignat.

Despre această casă din str. Batiștei va fi vorba mai târziu.

După începerea războiului Antonescu a cerut guvernului german să delege pe lângă guvernul român consilieri în diferite probleme de stat, în care administrația română era lipsită de experiență. Astfel a fost numit un consilier german pe lângă Ministerul Muncii, altul pentru organizarea municipală, altul pentru reorganizarea teatrelor naționale etc. Himmler, la Berlin,

www.dacoromanica.ro

profitând de această cerere a guvernului român, a trimis şi el un consilier în probleme evreieşti, pretextând că problemele evreieşti fiind de ordin internaţional, trebuie să fie rezolvate în Europa în mod uniform. Astfel a sosit la Bucureşti, ataşat pe lângă Legaţia Germană şi guvernul român, cpt. S.S. Gustav Richter. Killinger, care abia scăpase de Geissler, nu prea era mulţumit. Însă cel mai îngrijorat era prietenul meu Ritgen, care se temea să nu se deschidă problema soţiei sale, care era evreică.

Richter, sosind la Bucureşti, urma să se familiarizeze cu stadiul în care se găsea rezolvarea problemei evreieşti în ţară, pentru ca pe urmă să propună guvernului român soluţiile pe care le găsea necesare.

Ritgen a crezut că tactica cea mai nimerită, care dăduse rezultate bune şi cu Geissler, ar fi să se arăte cât mai serviabil cu Richter, pentru a-l domestici pe această cale. Ritgen avea foarte mulţi prieteni şi multe cunoştinţe printre evreii din Bucureşti, iar Richter căuta să se informeze asupra situaţiei reale, mai cu seamă pe lângă evreii dornici de a colabora cu el în viitoarea organizare evreiască care urma să o propună guvernului român. Richter a luat contact cu C.N.R. (Centrul Naţional de Românizare) care, sub direcţia generalului Eugen Zwiedeneck[64], administra averile imobiliare evreieşti – naţionalizate de pe vremea legionarilor –, a vizitat Ministerul Muncii, unde O.C.R. (Oficiul Central de Românizare) se ocupa cu epurarea tuturor întreprinderilor de personal evreiesc, s-a dus şi la Marele Stat Major ca să vadă cum este organizată munca obligatorie pe care o prestau evreii în schimbul serviciului militar etc., etc. După câteva săptămâni de cercetări Richter s-a convins că în urma legiferărilor dezordonate ale legionarilor toată problema evreiască se găsea într-o situaţie haotică. El a elaborat deci, în conformitate cu instrucţiunile primite de la Heinrich Himmler, Ernst Kaltenbrunner şi Suhr, un proiect de organizare copiat după regulamentele care erau în vigoare în Germania, Belgia, Ţările de Jos, Cehoslovacia şi Croaţia.

Richter propunea, între altele, ca toţi evreii din România să fie ghettoizaţi în câteva centre, să nu mai aibă nici un contact cu

www.dacoromanica.ro

populația română, să fie marcați cu steaua lui David, să muncească în tabere de muncă pentru stat, în fine toate averile imobiliare și mobiliare evreiești să fie concentrate în mâna unei organizații centrale evreiești, care trebuia să se îngrijească de toată întreținerea și conducerea evreilor, primind ordine direct de la statul român și stând sub controlul lui.

Richter avea deci nevoie de un stat major de evrei docili care, în schimbul unor avantaje materiale (în primul rând viața), să primească conducerea organizației centrale evreiești, executând întocmai ordinele statului. Pentru formarea acestui nucleu de evrei docili Richter a fost ajutat în primul rând de Ritgen, care pe această cale căuta să creeze o posibilitate de existență mai umană prietenilor și cunoscuților săi evrei. Acești prieteni și cunoscuți erau foarte numeroși, pentru că Ritgen, și în special soția lui aveau un medic curant evreu, pe nume Schöfer, care locuia chiar în casa lui Ritgen din str. Amiral Bălescu. Doamna Ritgen, care nu putea trăi fără Schöfer, îi făcea zile amare bărbatului ei, cerând ca Schöfer să primească un certificat cum că este de origine germană.

Acest lucru era imposibil, pentru toți evreii din București, și în special doctorii, cunoșteau toată povestea "Schöfer-Ritgen" și știau că Schöfer era evreu din Cernăuți. Până atunci Schöfer scăpase de legile antisemite pentru că se mutase în casa lui Ritgen.

Printre evreii prezentați de Ritgen lui Richter era și Willman Grünberg, șeful unui grup politic de intelectuali evrei cunoscuți sub numele de "Mișcarea Teritorială Evreiască". Această mișcare combătea sionismul, și deci emigrarea evreilor în Palestina, și cerea (spera) ca Hitler să dea evreilor un alt teritoriu în Africa, unde nu riscau să fie masacrați de arabi. Această soluție convenea de minune hitleriștilor, care căutau să câștige prietenia arabilor prin Marele Mufin, care în timpul războiului era refugiat la Berlin – el fiind, bineînțeles, un adversar al emigrării evreilor în Palestina. Această "Mișcare Teritorială" s-a pus în întregime la dispoziția lui Richter, pentru a intra în conducerea organizației centralei evreiești proiectată de el.

www.dacoromanica.ro

Tot prin canalul Ritgen s-au mai pus la dispoziția lui Richter și dr. Nandor Gingold, dr. Kuper, Bubi Grossman și mulți alții[65]. Eu îl vedeam ca întotdeauna mereu pe Ritgen, care îmi povestea de toată activitatea lui Richter și de proiectele lui. Îl întâlneam de multe ori și pe Richter în biroul lui Ritgen și discutam cu el latura economică a problemelor evreiești, care diferă, după părerea mea, de la stat la stat. I-am spus că dacă în Germania s-a simțit nevoia de a scoate o anumită categorie de evrei de sub rigorile legilor rasiale, pe motivul că sunt prețioși economiei naționale (W.W.J. = *Wirtschaftlich Wertvoller Jude*), cu atât mai mult în România, unde aproape nu există cadre comerciale și industriale, această măsură va fi necesară. El mi-a spus că acest lucru se va face și în România, după aprecierile comisarului general al guvernului care va fi numit pentru a da directive și a controla organizația centrală evreiască. În general, Richter, cu toate că era crescut la școala S.S., nu îmi făcea impresia de a fi chiar atât de sălbatic ca Geissler.

Cam în luna septembrie 1941 proiectul de organizare a populației evreiești elaborat de Richter era terminat, iar Killinger l-a înmânat personal mareșalului Antonescu. Mihai Antonescu fiind consultat, a găsit că proiectul are nevoie de modificări și a rămas ca el să îl studieze.

Ritgen care cunoștea tot "proiectul Richter" nu era deloc de acord cu el, însă prudența îl făcea să tacă. Aflând însă că Mihai Antonescu are de gând să aducă unele modificări proiectului, s-a dus să-l vadă. Ritgen era în termeni foarte amicali cu Mihai Antonescu și foarte apreciat de mareșalul Antonescu, care îi botezase chiar un copil (gura lumii spunea "*copilul lui Schöfer*").

Mihai Antonescu i-a spus lui Ritgen că el nu este deloc de acord cu proiectul de lege al lui Richter, că se teme însă de a intra în conflict cu Himmler, și poate chiar cu Killinger, aducând toate modificările care le crede necesare acestui proiect. Atunci Ritgen, fără ca să mă fi întrebat pe mine, l-a sfătuit pe Mihai Antonescu, pentru ca să iasă din încurcătură, să mă numească pe

www.dacoromanica.ro

mine "împuternicit al guvernului pentru studierea reglementării problemelor evreiești", rămânând ca eu să discut cu Richter modificările care trebuie aduse proiectului. Ritgen a adăugat că este sigur că eu voi avea și sprijinul lui Killinger. Mihai Antonescu a acceptat ideea lui Ritgen și ambii au hotărît să vorbească cu mine.

Primul care a vorbit cu mine a fost Ritgen. El m-a rugat, în numele prieteniei noastre, să accept propunerea, el fiind sigur că voi reuși să aduc un mare serviciu atât guvernului, cât și evreilor din România. Eu știam bine că problema este din cele mai grele, mai cu seamă în plin război și cu nemții în țară. Mai știam că Ritgen pledează pentru o cauză mai mult personală, totuși am răspuns că îmi trebuie timp de gândire și că mă voi consulta și cu Mihai Antonescu.

În aceeași zi am fost chemat de Mihai Antonescu, cu care am discutat, punct cu punct, proiectul lui Richter. Modificările care trebuiau aduse erau atât de mari, încât aproape nu rămânea nimic din "proiectul de lege Richter-Himmler". Am spus lui Mihai Antonescu că dacă mă voi băga în această chestiune voi avea toți generalii și toți politicienii contra mea. Unii vor spune că sunt prea indulgent și vândut evreilor, alții vor spune că sunt prea sever și vândut nemților. În plus, voi avea contra mea pe toți evreii. Până în cele din urmă am stabilit că îmi voi da răspunsul a doua zi.

Ieșind de la Mihai Antonescu, l-am întâlnit pe Ovid Vlădescu care m-a sfătuit să nu mă amestec în chestiunea evreiască, pentru că nu voi putea ieși bine. Totuși am ținut să cer și sfatul lui Killinger, care trebuia să joace un rol hotărîtor în toată această chestiune. El mi-a sfătuit să accept, promițându-mi că mă va ajuta ca să ajungem la o înțelegere cu Richter.

Eu am obiectat că Richter, desigur, a venit cu un program bine stabilit de la Berlin și dacă eu voi căuta să schimb directivele pe care el le-a primit de la S.S., voi intra în conflict cu N.S.D.A.P. și cu Himmler. Killinger a răspuns că deocamdată el este reprezentantul lui Hitler și al Reichului în

www.dacoromanica.ro

România, iar cpt. S.S. Richter trebuie să asculte de ordinele lui. De altfel, a adăugat Killinger, faptul de a fi numit de Antonescu pentru studierea unei probleme nu mă angajează cu nimic și rămâne de văzut care sunt propunerile pe care le voi face.

M-am dus la Richter și i-am spus că în urma planului de organizare a evreilor, transmis de el guvernului, Antonescu m-a însărcinat să studiez toată problema și să propun soluțiile pe care le cred nimerite. L-am rugat să aibă puțină răbdare pentru ca să pot lua contact cu Ministerul Muncii, Centrul Național de Românizare, Marele Stat Major și Ministerul de Interne, pentru a-mi putea da seama în ce stadiu se găsește soluționarea problemelor evreiești, de care eu până atunci nu mă ocupasem niciodată îndeaproape. Am spus că principala mea preocupare va fi să nu stânjenesc viața economică a țării, astfel cum au făcut legionarii – luând măsuri inspirate numai de ură – și că domnul Killinger, cu care am luat contact, este și el de părere că acum, în plin război, trebuie evitată orice măsură care ar putea avea ca efect dezorganizarea și micșorarea producției. Puteam să îmi permit un astfel de limbaj față de Richter, pentru că știam că are o oarecare considerație pentru mine, pentru faptul că *fusesem aproape patru ani colaboratorul direct al lui Rosenberg în chestiuni economice – nu numai românești, dar și europene.*

Richter mi-a spus că îmi va prezenta și pe toți colaboratorii săi evrei care, fiind acum "îndoctrinați", urmau să formeze viitorul stat major al organizației centrale evreiești. Totodată m-a rugat să intervin cât mai repede pe lângă Antonescu și Marele Stat Major ca acești evrei să fie scutiți de muncă obligatorie și să fie scoși de pe listele de ostatici dresate de Prefectura Poliției a Capitalei, dându-li-se dreptul de a-și exercita profesiile. A doua zi am făcut cunoștința acestor evrei "colaboratori", dintre care cei mai marcanți – după spusele lui Richter – erau Willman, Grünberg, dr. Gingold și A. Grossman (Grozea).

Am obținut de la Mihai Antonescu scutirile cerute de Richter, iar pe lista acestor evrei scutiți au mai fost adăugați câțiva prieteni evrei ai lui Mihai Antonescu, ai lui Ritgen și ai

www.dacoromanica.ro

lui O. Vlădescu pentru ca şi ei să fie la adăpostul legilor antisemite în vigoare.

În cele câteva săptămâni care au urmat după ce fusesem numit de Antonescu, prin *Monitorul Oficial*, "împuternicit al guvernului pentru studierea reglementării problemelor evreieşti din România", m-am documentat asupra adevăratei situaţii în care se găsea populaţia evreiască la sfârşitul anului 1941[66]. Ea era următoarea: Exista o organizaţie numită Uniunea Comunităţilor Evreieşti din România, prezidată de dr. W. Filderman. Această organizaţie se ocupa cu strângerea celor 2 miliarde de lei subscrise de Filderman la împrumutul de război al României, de care am mai vorbit, şi de colectarea efectelor de îmbrăcăminte, tot în valoare de 2 miliarde de lei, cerute de Ministerul de Război.

Filderman, cunoscut în lumea evreiască sub numele de "avocatul bogaţilor", se ocupa numai de protipendada evreiască, care – cu ajutorul mitei şi al relaţiilor – reuşea să se pună la adăpostul legilor antisemite. Restul populaţiei evreieşti, adică imensa majoritate, nu îl interesa pe Filderman şi pe comitetul de conducere al "uniunii". De altfel, toată Uniunea Comunităţilor Evreieşti fusese fondată pe vremuri, într-un scop pur electoral, adică pentru a da guvernului un număr de voturi evreieşti, în schimbul unor mandate de deputaţi, atribuite lui Filderman şi prietenilor săi plutocraţi. De fapt comunităţile îşi administrau singure şcolile, căminele, aşezămintele, cimitirele, sinagogile etc. – Uniunea Comunităţilor neavând nici buget, nici împuternicire.

După venirea lui Hitler la putere în Germania, Filderman fusese promotorul şi preşedintele comitetului de boicot al mărfurilor germane în România.

Odată cu venirea legionarilor la putere, Germania ceruse extrădarea lui Filderman, pe care Antonescu o refuzase. Acum Filderman se arăta serviabil faţă de guvernul Antonescu – dovadă subscrierea la împrumutul de război, însă pe spinarea populaţiei evreieşti.

www.dacoromanica.ro

Filderman ar fi putut obține cele 2 miliarde lei subscrise de el, astfel cum am spus în două rânduri mareșalului Antonescu, de la cei zece sau doisprezece miliardari evrei din România (Neuman, Izvoranu, Auschnitt, Karmitz, Ungureanu etc.). El a preferat să strângă suma de la micii comercianți și meseriași, pentru ca să nu-și strice relațiile cu plutocrația. Același lucru se petrecea cu efectele de îmbrăcăminte cerute de Ministerul de Război. Impunerile erau făcute după vechile roluri de la Ministerul de Finanțe, când evreii aveau fonduri de comerț care nu erau sau înstrăinate sau românizate, sau în caz de mai existau supraîncărcate de taxe noi. *Am văzut cazuri când evreii care abia mai aveau ce să mănânce din mila altora, erau obligați să depună lui Filderman 10 costume, 20 de cămăși etc., iar în caz contrar să meargă la pușcărie.*

Filderman ar fi putut foarte ușor să facă ceea ce am făcut eu, peste câteva luni, când am înființat Centrala Evreilor și am strâns de la bogătași una sută milioane lei, contra cărora am negociat cu guvernul amnistierea tuturor celor condamnați și încarcerați și stingerea tuturor proceselor, pentru nepredare de efecte, în curs de judecată. Cu această ocazie trebuie să amintesc că generalul Ilie Șteflea, șeful Marelui Stat Major, mi-a aruncat în față, în prezența mareșalului Antonescu, a generalului Gheorghe Dobre și a generalului Ion Arhip, insulta că aș fi "un jidovit".

Cea mai grea situație o aveau evreii din Moldova. Ei erau toți concentrați în capitalele de județ, neavând locuințe și mobile, care rămăseseră în târgurile și comunele rurale de unde fuseseră evacuați. Majoritatea celor evacuați nu aveau nici slujbe, nici alte posibilități de existență. Bărbații de la 18-50 ani erau trimiși de Marele Stat Major la muncă obligatorie în detașamente exterioare, iar soțiile și copiii rămâneau în sarcina comunităților evreiești din orașele capitale de județ. Femeile, cât și bărbații inapți pentru muncă nu puteau intra în nici o slujbă din cauza legii de românizare legionare a lui Iașinschi. Evreii care aveau servicii încă din timpuri trecute erau scoși din slujbele lor și

www.dacoromanica.ro

predați Marelui Stat Major pentru muncă, de către inspectorii Oficiului Central de Românizare din Ministerul Muncii, dacă nu plăteau mite lunare, care de multe ori erau mai mari decât leafa. Toți evreii care aveau servicii în întreprinderi comerciale sau industriale și chiar patronii erau dublați de români, cărora întreprinderea trebuia să le plătească aceeași leafă ca și evreului. Inspectorii O.C.R.-ului aveau puterea discreționară de a hotărî dacă dublura română a învățat meseria și poate înlocui definitiv pe evreu sau nu. Dacă evreul plătea, dublura mai avea nevoie de învățătură și evreul rămânea mai departe în serviciul firmei; dacă nu plătea, inspectorul O.C.R. declara dublura pregătită și anunța cercul teritorial (Marele Stat Major), pentru ca să-l ridice pe evreu la muncă. Dacă evreul era trecut de 50 de ani și nu mai era deci dator, conform legii militare, să presteze serviciul militar, Marele Stat Major avea altă formulă: îl rechiziționa pentru muncă, pe baza legii rechizițiilor. Evreului ajuns pe mâna militarilor i se deschidea o nouă posibilitate: dacă plătea, nu pleca într-un detașament de muncă exterior, dar rămânea într-un detașament de muncă local, având deci posibilitatea să-și vadă familia. Dacă plătea foarte mult putea chiar să fie mobilizat pe loc în întreprinderea de unde fusese scos. Colaborarea între O.C.R. și militari era perfectă. Toată România era împânată de inspectori O.C.R., salariați, sau onorifici, care trăiau – cum spun nemții – *"ca Dumnezeu în Franța"*, iar Marele Stat Major și cercurile teritoriale se ocupau mai puțin de nevoile soldaților ca de munca evreilor.

Toate spitalele evreiești din țară erau rechiziționate de armată, iar spitalele românești îi primeau pe evrei numai în cazuri excepționale. La București și la Iași fuseseră evacuate până și azilele de bătrâni și rechiziționate pentru nevoile armatei. Au fost rechiziționate de armată și o mare parte din sinagogi. Școlile evreiești erau închise, iar localurile trecute în patrimoniul statului. Până și o parte din cimitire, ca *Cimitirul Sevastopol* din București și o parte din *Cimitirul Central* din Iași fuseseră etatizate, iar morții deshumați și transferați în altă parte. Toate

www.dacoromanica.ro

imobilele evreieşti, atât ale particularilor cât şi ale comunităţilor, erau trecute în patrimoniul statului şi fuseseră evacuate de evrei.

Multe din firmele comerciale evreieşti încetaseră orice activitate, sau erau vândute, iar altele erau camuflate de români, având ca salariaţi pe foştii proprietari evrei, care plăteau inspectorilor O.C.R. sume mari pentru a fi toleraţi. Industriile mari evreieşti, ca "Filderman Bacău" sau "Izvoranu Bacău", "Apretura Bucureşti" etc., erau militarizate, iar foştii patroni o duceau relativ bine, pentru că împărţeau câştigurile cu administraţia militară, care nu se pricepea la fabricaţie.

Evreii aveau domiciliul forţat în capitalele de judeţ şi nu se puteau deplasa decât cu aprobarea Ministerului de Interne. Astfel de aprobări costau bani mulţi.

Definiţia de "evreu" nu era unitară la toate ministerele, astfel că acelaşi individ putea fi ofiţer activ în armata română, nu putea însă fi hamal la Gara de Nord.

Foarte mulţi evrei aveau bani lichizi, strânşi în alte vremuri mai bune. Pentru a se pune la adăpostul devalorizării leului, care progresa rapid, ei speculau în valută. Astfel, bursa neagră luase o amploare nemaiîntâlnită până atunci. Se formase o nouă categorie de plutocraţi: bursierii. Poliţia devizelor de la Banca Naţională era în solda bursierilor, iar tranzacţiile nu mai prezentau nici un risc. Bursa era alimentată cu valută de legaţiile străine, de armata germană şi de exploatatorii de petrol.

Evreii cumpărau pâinea pe o cartelă specială *(barată)*, la preţuri mult mai ridicate ca românii. Aceste cartele erau distribuite prin comunităţile evreieşti. Evreii, în principiu, nu aveau voie să facă cumpărături în piaţă înainte de ora 10 dimineaţa, oră la care românii îşi terminaseră cumpărăturile. Evreii nu aveau voie să se adune în casele lor cu ocazia unei serbări sau petreceri.

În unele judeţe din România prefecţii militari obligau pe evrei să poarte în mod vizibil steaua lui David, ca semn distinctiv.

Doctorii evrei nu aveau voie să dea consultaţii românilor.

www.dacoromanica.ro

Toate aparatele de radio fuseseră ridicate din casele evreilor și se găseau depozitate la Prefectura Poliției. După câteva luni de depozitare, jumătate din piesele acestor aparate fuseseră furate de poliție.

Se ridicaseră toate telefoanele de la particularii evrei.

Prefectura Poliției Capitalei dresase o listă cu 200 de evrei care erau considerați ostatici și răspundeau cu viața lor pentru orice atentat, manifestație etc. a populației evreiești.

Dacă cu toată această pleiadă de legi antisemite populația evreiască reușea totuși să trăiască, acest fapt se datora numai venalității autorităților și în special a militarilor. Era epoca de aur a poliției, a Siguranței și a jandarmilor.

Pentru a fi în măsură de a cunoaște exact situația evreilor din România mi-au trebuit câteva săptămâni, în care timp am fost la Iași, la Bacău, la Galați, la Timișoara și la Arad – aceste orașe fiind cele mai populate de evrei – unde am luat contact cu comunitățile locale.

Prin regulamentul pe care urma să-l prezint guvernului, eu înțelegeam să urmăresc două ținte. Prima era de a remedia dezorganizarea comerțului, provocată de *"Legea de românizare a întreprinderilor" făcută de Iașinschi (legionar).*

Am constatat personal că toate dublurile române care primeau salarii de la întreprinderi, pentru a învăța meseria de la un evreu și a-i lua locul, nu se prezentau la servici decât pentru a încasa leafa. Evreii slujbași trăiau în nesiguranța absolută a zilei de mâine, pentru că inspectorii O.C.R. le dădeau autorizația de a exercita profesia, în cel mai fericit caz, pe două luni, iar de multe ori pe 15 zile. Tot venitul salariatului evreu, și în cele mai multe cazuri, mai mult ca venitul trecut în statele de plată, era dat drept mită inspectorului O.C.R. Funcționarul evreu trebuia totuși să trăiască cu toată familia și, dacă nu avea fonduri personale, tot întreprinderea trebuia să-l ajute. Întreprinderea era obligată prin lege să plătească și dublura. Astfel firma era nevoită să cheltuiască, pentru a avea un slujbaș evreu, cel puțin de 3 ori mai mult ca în alte timpuri. Dublura română era

www.dacoromanica.ro

întotdeauna un sinecurist, care nici gând nu avea să învețe meseria (dau exemplu tipic pe Schwartz, directorul "Galeriilor Lafayette", care era dublat de un profesor de istorie română).

Instituția O.C.R. cu inspectorii ei scumpeau deci viața tuturor consumatorilor români, care plăteau toate aceste cheltuieli suplimentare ale firmelor. O altă urmare nenorocită a "Legii de românizare a întreprinderilor" era că foarte mulți evrei, nemaiputându-și câștiga existența pe cale cinstită, se ocupau numai cu specula la bursa neagră. Urcările vertiginoase ale dolarului și ale aurului erau de ordin pur speculativ și influențau prețurile mărfurilor pe piața internă, astfel că viața consumatorilor români, care în marea majoritate aveau venituri fixe, devenea tot mai grea. Speculanții de la bursa neagră nu plăteau dări nici către stat, nici comunităților evreiești, operațiile lor fiind oculte. Singurii beneficiari erau agenții poliției devizelor de la Banca Națională și agenții Siguranței, ei fiind mituiți. La sfârșitul anului 1941, mărfurile de mare consum în România erau de două ori mai scumpe ca în Elveția, punând la bază cursul francului elvețian la bursa neagră din București.

A doua țintă pe care o urmăream era să fac evreilor din România viața suportabilă, dându-le școli, spitale, gazete, azile, cantine și, înainte de toate, siguranța vieții.

În țelurile pe care mi le-am pus în problema evreiască în 1941, cât și în toate regulamentele pe care le-am făcut mai târziu, nu m-am lăsat condus niciodată pe principii rasiale, pentru un motiv foarte simplu: Întrebându-l pe Rosenberg și pe Fleischhauer (doctrinar rasist) în 1935, care este definiția rasei iudaice, care nu am putut s-o desprind din scrierile lui Gobineau (autor rasist francez), ei m-au îndrumat spre textele legilor antisemite de la Nürnberg. Din aceste texte rezultă însă că, după concepția rasistă, individul care a aparținut, sau aparține. sau ai căror părinți sau bunici au aparținut unei comunități evreiești este de rasă evreiască. Or, comunitatea evreiască este o organizație pur religioasă. Oricine poate intra în comunitatea evreiască, trecând la religia mozaică. Deci lupta de rasă nu este alta decât o luptă religioasă. Toți știam însă că luptele religioase

www.dacoromanica.ro

s-au încheiat definitiv în anul 1648. Desigur, admiteam că evreii care se declară sioniști se declară în același timp străini de neamul în mijlocul căruia au crescut și trăiesc. Dar pentru străini existau în toate țările legile străinilor. De ce naționalitatea evreiască să fie supusă altui tratament în România, decât ca naționalitatea engleză sau franceză.

Sigur, aceste argumente nu se puteau invoca față de oamenii care se lăsau conduși numai de sentimentul de ură ancorată în invidia pe care o provoca starea materială mai bună ce o aveau mulți evrei de pe urma comerțului.

Se spunea că evreii vând marfă proastă la prețuri ridicate. Dar care era comerciantul român care în acele timpuri nu visa să cumpere ieftin și să vândă scump?

Când m-am simțit destul de documentat asupra situației evreilor în țară, am luat proiectul lui Richter și l-am refăcut complet. Am acceptat ideea unei Centrale Evreiești care să aibă conducerea tuturor comunităților din țară. Centrala avea un președinte numit de guvern și șapte direcții mai importante, anume: 1. Finanțele; 2. Asistența; 3. Școlile; 4. Sănătatea; 5. Editura și presa; 6. Reeducarea; 7. Emigrarea. Centrala avea în fiecare județ un sediu și un președinte local. Toți evreii din România erau din oficiu membri ai Centralei. Centrala întocmea un buget unic, care cuprindea nevoile bănești ale tuturor direcțiilor județene. Se dresau roluri de impunere tuturor evreilor înstăriți din țară. Aceste impuneri se făceau de comisii evreiești, la centru și în provincie.

Centrala înființa cantine gratuite pentru toți evreii săraci în toată țara. Centrala dădea îmbrăcăminte și ajutor bănesc tuturor evreilor aflați la muncă. ***Centrala trimitea ajutoare în bani, îmbrăcăminte, medicamente etc. evreilor deportați în Transnistria, cu toate că acești evrei nu erau membri ai Centralei – Basarabia, Bucovina și Transnistria fiind zone militare și administrate exclusiv de militari.***

Centrala redeschidea toate școlile evreiești din țară, care fuseseră închise de militari și legionari. Centrala înființa

www.dacoromanica.ro

universităţi evreieşti. Centrala redeschidea toate spitalele evreieşti, care fuseseră rechiziţionate de militari. Centrala reînfiinţa azilele de bătrâni, acolo unde localurile fuseseră ocupate de militari, sau de C.N.R. Centrala reînfiinţa o gazetă evreiască şi o editură, în locul gazetelor desfiinţate de legionari şi militari. Centrala înfiinţa un teatru evreiesc la Bucureşti (Baraşeum) şi altul la Iaşi (aceste teatre au fost închise de legionari). Centrala redeschidea şcoala de meserii "Ciocanul", care fusese prădată şi închisă de legionari şi militari.

Centrala ţinea statistica populaţiei evreieşti din România. Centrala avea un contencios care urma să dea asistenţă juridică gratuită evreilor săraci etc.

De altfel, *Legea Centralei Evreilor* poate fi consultată de oricine în *Monitorul Oficial* din ianuarie 1942[67]. În toată această lege nu exista un singur articol care poate fi considerat duşmănos şi în defavoarea populaţiei evreieşti din regat şi Transilvania de sud, unde era câmpul de activitate al Centralei. **Legea Centralei este o lege de protecţie a populaţiei evreieşti, iar nu de persecuţie. Prin această lege, am creat evreilor un stat în stat. Nu am admis ghettoizarea cerută de Richter, nici marcarea cu steaua lui David, nici trecerea averii mobile a evreilor în patrimoniul Centralei etc.**

Problema cea mai grea de rezolvat era însă cea *financiară*. Centrala avea nevoie de bani foarte mulţi pentru a executa programul întocmit de mine prin lege. Trebuiau plătiţi mii de funcţionari evrei (rabini, învăţători, profesori, doctori, recenzori, avocaţi, gazetari, artişti, contabili, corespondenţi etc.), trebuiau bani pentru cantine, îmbrăcăminte, asistenţă pauperilor, asistenţa celor de la muncă, asistenţa transnistrienilor etc. Cum puteam să găsesc atâţia bani la o populaţie care nu avea dreptul să exercite nici o profesie, după legile existente? Este drept că existau câţiva miliardari evrei, însă banii lor erau transferaţi, în cea mai mare parte, în străinătate. Mai existau evreii de la bursa neagră şi evreii cu industrii militarizate, însă nu era suficient.

www.dacoromanica.ro

Trebuia deci să dau la un număr cât mai mare de evrei dreptul de a exercita profesiunea, scoţându-i de sub groaza O.C.R. şi din mâna Marelui Stat Major, astfel ca, nemaiavând de plătit mită, ei să poată deveni contribuabili la Centrala Evreilor. Pentru a-mi atinge scopul, trebuia desfiinţat O.C.R.-ul şi reduse drepturile Marelui Stat Major.

Am avut norocul să găsesc în Ministerul Muncii pe Constantin Dănulescu, un om înţelegător. Am stabilit ca imediat ce va fi promulgată Legea Centralei Evreilor el va redacta, în colaborare cu mine, o decizie prin care toţi evreii din România, inclusiv cei aflaţi la muncă, indiferent de vârstă, vor putea petiţiona la o comisie centrală de revizuire a evreilor de pe lângă Ministerul Muncii, pentru a obţine dreptul de a exercita profesia – fie de patron, fie de slujbaş – pe timp de 6 luni în caz că se va constata că sunt necesari economiei ţării.

Dănulescu, având la minister un consilier neamţ, pe nume Langer, se temea să nu intre în bucluc, şi punea condiţia ca eu, în calitatea de împuternicit al guvernului pentru probleme evreieşti, să fiu preşedintele acestei comisii – având ca membri delegaţi din Ministerul de Industrie şi Comerţ, din Ministerul de Finanţe, din Marele Stat Major, din Camera de Comerţ, din Ministerul Muncii şi din Direcţia Generală a Taberelor de Muncă. Urma ca comisia centrală din Bucureşti să aibă subcomisii în toate judeţele din ţară. Lucrările subcomisiilor din ţară trebuiau să fie aprobate de preşedintele comisiei centrale, care putea să le şi anuleze dacă constata că directivele date de el nu erau urmate. Evreii urmau să înainteze petiţiile lor prin Centrala Evreilor din Bucureşti şi prin centralele judeţene.

Având promisiunea lui Dănulescu, am prezentat lui Mihai Antonescu şi mareşalului Antonescu *Legea Centralei Evreilor*. Mihai Antonescu nu a găsit nimic de obiectat, însă era foarte sceptic asupra părerii care o vor avea nemţii despre această lege şi m-a rugat să vorbesc întâi cu Killinger, pentru ca să nu iasă pe urmă discuţii dezagreabile. Am explicat lui Killinger toată situaţia şi i-am spus că nu se pot face ghettouri şi nu se pot lua

www.dacoromanica.ro

măsuri de marcare a evreilor (steaua lui David), pentru simplul motiv că în România nu există o definiție unitară a ceea ce este înțeles prin cuvântul "evreu". Pentru a putea da o astfel de definiție, trebuie întâi să facem un recensământ al populației evreiești. Acest recensământ însă nu se poate face decât prin Centrala Evreilor, care trebuie deci mai întâi înființată. Afară de asta nu se pot lua măsuri de ghettoizare și de marcare a evreilor înainte de a ști care sunt evreii necesari economiei naționale. Richter nu poate pretinde că acei evrei care aduc servicii țării să fie supuși rigorilor legilor antisemite. Selecționarea acestor evrei utili se va face abia acum și tot cu ajutorul Centralei Evreilor.

Killinger a aprobat în totul părerile mele și m-a autorizat să comunic acest lucru și lui Richter. Richter, cu toate că nu s-a arătat prea mulțumit cu modificările aduse de mine proiectului său de lege, aflând că Killinger este de acord, n-a mai obiectat nimic.

Mareșalul Antonescu și Mihai Antonescu au rămas foarte mirați că am obținut consimțământul lui Killinger – persecuțiile *evreilor* erau în apogeul lor în ianuarie 1942, și *Legea Centralei Evreilor* a apărut fără întârziere în *Monitorul Oficial,* sub semnătura mareșalului Antonescu.

Eu am preluat în centrală pe toți evreii "îndoctrinați" de Richter, și l-am numit ca președinte al centralei pe cunoscutul gazetar evreu H.St. Streitman[68]. L-am numit pe dr. Nandor Gingold secretar general al Centralei, iar pe Willman Grünberg director al presei și editurii. Tot restul de directori și funcționari, atât la Centrala din București cât și la oficiile din provincie, în număr de câteva mii, au fost numiți de Gingold și supuși, în conformitate cu legea, aprobării mele. Mihai Antonescu mi-a recomandat pe doi prieteni ai săi – avocatul Schwefelberg și Mișu Benvenisti – pentru a fi numiți în Centrală.

Legea Centralei Evreilor prevedea că această instituție este controlată de un împuternicit al guvernului pentru reglementarea regimului evreilor în România. Când mareșalul Antonescu a semnat această lege era normal ca el, în același timp, să

www.dacoromanica.ro

numească şi pe împuternicitul guvernului, dându-i, prin lege, atribuţiile din partea statului, care ar fi cadrat cu titlul pompos de "împuternicit al guvernului"[69].

Eu nu fusesem numit decât pentru studierea reglementării regimului evreiesc. Mareşalul Antonescu şi Mihai Antonescu, însă, nu mi-au făcut niciodată această numire de frică să nu fie nevoiţi să îmi atribuie prin lege puteri care să-mi dea dreptul de a controla situaţia evreilor de la Ministerul de Interne şi Marele Stat Major, unde generalii nu acceptau să dea din mână problema evreiască (atât de rentabilă) în favoarea unui împuternicit. Ei ameninţau pe mareşalul Antonescu cu demisia.

S-a stabilit o înţelegere tacită între Antoneşti şi mine ca eu să conduc Centrala fără titlu, neavând puteri decât în cuprinsul Centralei. Aşa se explică, cum se va vedea mai jos, că ori de câte ori se ivea la vreun minister o chestiune privind pe evrei eu eram nevoit să recurg la Mihai Antonescu sau la mareşal, personal neavând nici o putere.

Centrala Evreilor, neavând nici o organizaţie în Basarabia, Bucovina şi Transnistria, este lesne de înţeles că nici eu nu aveam absolut nici o putere în aceste provincii, conduse de generali şi decretate zone de război. Legea privind organizaţia Centralei Evreilor, astfel cum o propusese Richter, trebuia să reglementeze toate raporturile între Statul Român şi populaţia evreiască, astfel cum am făcut eu însă legea Centralei, nu reglementa decât raporturile între dânşii.

Am explicat această situaţie mai pe larg pentru ca să iasă mai mult în evidenţă laşitatea şi josnicia generalilor şi politicienilor care în 1944, după 23 august, m-au declarat responsabil pentru toate legile antisemite şi toate jafurile şi crimele comise în realitate de ei în Transnistria, Basarabia şi Bucovina. Ei îşi bazau acuzaţiile pe titlul nenorocit de "împuternicit al guvernului pentru reglementarea regimului evreiesc din România" – care se găseşte în *Legea Centralei Evreilor*, fiind o rămăşiţă din proiectul Richter –, care ca funcţie nu a existat niciodată.

www.dacoromanica.ro

Odată cu înființarea Centralei a fost dizolvată Uniunea Comunităților Evreiești prezidată de W. Filderman. Comitetul de conducere al acestei organizații – din care făceau parte, între alții, avocatul Bacalu și avocatul Costiner – a fost preluat de Centrală, dându-se slujbe la toți membrii.

Menționez acest lucru pentru că organizația lui Filderman, care prezidase boicotul mărfurilor germane, era demult urmărită de S.S., ceea ce nu m-a împiedicat s-o primesc în Centrala Evreilor. Membrii comitetului lui Filderman nu numai că erau scutiți, ca funcționari ai Centralei, de a presta muncă obligatorie, dar primeau și lefuri destul de mari pentru a putea trăi comod cu familiile lor. Tot în acel timp am numit ca funcționari la Direcția Presei și Editurii a Centralei pe toți gazetarii evrei de la jurnalele *Dimineața, Adevărul, Lupta* etc., care nu mai aveau mijloace de existență, gazetele fiind demult suspendate. *Toți acești gazetari scriseseră ani de zile contra regimului hitlerist din Germania, însă eu nu am ținut cont de acest lucru pentru că găseam că ar fi fost ridicol să pretinzi de la evrei să-l iubească și să-l laude pe Hitler.*

Richter era informat prin "îndoctrinații" săi de toate aceste numiri, care nu erau pe placul său, însă eu nu am ținut cont de obiecțiunile sale. Cea mai mare discuție am avut-o cu Richter atunci când am dat slujbe în Centrală la sioniști, organizațiile cărora fuseseră dizolvate prin legea Centralei. Richter avea directive de la Berlin ca să se opună emigrării evreilor în Palestina, pentru a nu indispune pe arabi și pe Marele Muftiu, care se afla refugiat la Berlin.

Eu consideram că interesul României era să plece cât mai mulți evrei, cu ajutorul sioniștilor, în Palestina. Eu mai susțineam că Germania, ținând seama mai întâi de interesele arabilor, ne declară implicit pe noi, românii, aliați de rangul al doilea. Am spus toată chestiunea judecății lui Killinger, arătând că mai toți evreii din Germania se găsesc în Palestina și că nu înțeleg de ce să ni se aplice nouă această discriminare. Killinger a hotărît că-și asume el răspunderea față de guvernul german și că mareșalul Antonescu este liber să-i trimită pe evreii din

www.dacoromanica.ro

România în Palestina sau în oricare altă țară dispusă să-i primească.

Aceasta a fost prima și ultima ciocnire serioasă care am avut-o cu Richter, care a înțeles că Killinger nu dorește să indispună cu nimic pe mareșalul Antonescu, ori eu eram considerat ca omul care exprima dorințele acestuia. În schimb Antonescu credea că eu procedez în chestiunea Centralei în plin acord cu Killinger și Richter și dorea să nu indispună pe Killinger cu nimic. Grație acestei constelații pe care am avut grijă să nu o tulbur cu nimic, am reușit să strecor Centrala Evreilor și pe toți evreii din România prin situațiile cele mai grele, până la 23 august 1944. Dacă generalii și chiar Antonescu ar fi știut că tot ce fac la Centrala Evreilor, fac din capul meu și că nu am la spate pe Killinger și pe nemți, este mai mult ca probabil că aș fi intrat în pușcărie încă din anul 1942. Dacă Killinger ar fi știut că nu exprim dorințele mareșalului Antonescu, nu s-ar fi expus la tot felul de neplăceri cu Himmler și S.S.-iștii, iar soarta evreilor din România ar fi fost pecetluită.

Ceea ce am expus aici este marele secret, căruia îi datorează viața toții evreii din România. De altfel, **oricine este de bună credință trebuie să recunoască că Antonescu a patronat în 1940 și 1941 toate legile antisemite făcute de legionari și de generali, a patronat deportările evreilor în Transnistria, atât din Basarabia și Bucovina cât și din vechiul regat.** El cunoștea foarte bine activitatea generalului Cepleanu și a Marelui Stat Major, iar tăcerea lui nu poate fi interpretată decât ca o aprobare a nelegiuirilor comise mai cu seamă de Cepleanu și de Piki Vasiliu, comandantul jandarmilor. De ce în 1942, după înființarea Centralei Evreilor, toate aceste banditisme au încetat brusc? Oare mareșalul Antonescu se făcuse filosemit peste noapte, sau situația pe front era de așa natură că trebuiau menajați evreii? Nu și nu, adevărul se găsește în cele expuse de mine mai sus. În ce privește pe Killinger, el venea în țara noastră direct de la Bratislava, unde fusese trimisul special al Reichului

www.dacoromanica.ro

pe lângă Republica Slovacă şi Monseniorul Josef Tiso. Oricine îşi dă osteneala să se informeze despre soarta evreilor din Slovacia în acele timpuri va putea constata că ei au fost în cea mai mare parte deportaţi în lagărele de exterminare din Polonia, iar puţinii rămaşi au fost ghettoizaţi şi puşi la muncă în ateliere special amenajate, în folosul armatei. Deci nici Killinger nu poate fi calificat drept un filosemit.

În anii care au urmat lui 1942, pentru a întări poziţia în care mă găseam şi pe care am descris-o mai sus, am utilizat încă un mijloc care mi-a fost de cel mai mare ajutor – banii. Este drept că acest mijloc nu l-am întrebuinţat cu mareşalul Antonescu personal, l-am întrebuinţat însă cu tot anturajul lui, cu Mihai Antonescu, cu Marele Stat Major şi cu Killinger şi cu mulţi alţii de importanţă minoră, urmând principiul stabilit de proverbul român că *"buturuga mică răstoarnă carul mare"*.

Am expus toată această situaţie pentru ca să se poată înţelege cum un om care prin lege nu era investit cu nici o putere, a putut totuşi să schimbe radical toată situaţia evreilor din România *făcând ca dintre toate ţările ocupate de hitlerişti singură România să nu execute directivele date de Himmler în problemele evreieşti.*

Centrala Evreilor a fost pusă în picioare foarte repede. preşedintele Streitman şi dr. Gingold au avut de la mine dezlegarea să numească funcţionarii fără economie.

Erau destui amatori pentru slujbe, pentru că avantajele erau mari. Funcţionarii Centralei nu prestau muncă obligatorie, cei mai mulţi primeau leafă şi puteau să-şi exercite în orele libere profesiunea lor. Orele libere erau multe, pentru că la cele mai multe direcţii nu se lucra decât până la 12. În total au fost numiţi între trei şi patru mii de funcţionari pe toată ţara, inclusiv capitala. Când totul era gata şi birourile instalate, am convocat pe toţi directorii Centralei, pe şeful rabin Alexandru Şafran, pe şeful rabin de rit spaniol Sabetay Djaen, pe toţi preşedinţii de comunităţi şi alte notabilităţi la o şedinţă la sediul Centralei Evreilor din str. Dr. Burghele.

www.dacoromanica.ro

Am ținut o cuvântare și am rugat pe toți să-mi dea concursul pentru ca să pot realiza programul stabilit prin *Legea Centralei Evreilor*. În schimb ***am promis solemn – față de zeci de martori, dintre care, sigur, mulți mai trăiesc și azi – că atâta timp cât eu voi fi la conducere, nu va curge o picătură de sânge evreiesc, deportările în Transnistria vor înceta, iar traiul evreilor va fi asigurat.*** Dacă voi întâlni obstacole de neînvins, sau dacă populația evreiască nu îmi va da concurs, eu mă voi retrage.

Viitorul a dovedit că eu m-am ținut de cuvânt, populația evreiască însă nu a ridicat un deget pentru a mă apăra după 23 august de francezi, politicieni și generali.

Tot în timpul formării Centralei Evreilor a avut loc primul meu conflict cu generalul Vasiliu, ministrul poliției; conflictul merită să fie relatat, pentru că aruncă o lumină nu numai asupra mentalității acestui general, dar și a multor altor generali din timpul lui Antonescu.

Dr. Gingold numise la Centrală, în calitate de inspector, pe avocatul David Sudit, care se refugiase la București împreună cu părinții săi bătrâni din Chișinău, de unde era originar, cu ocazia ocupării Basarabiei de către români în 1941, pentru a nu fi deportat în Transnistria. Piki Vasiliu dăduse un ordin ca toți evreii refugiați din Basarabia să fie arestați și deportați în Transnistria. Sudit, fiind acum inspector al Centralei, a fost arestat cu părinții săi octogenari, urmând ca toți să fie deportați. Sudit ajutase foarte mulți români când cu evacuarea precipitată a Basarabiei în 1940. El avea o serie de certificate date de români, care atestau ajutoarele primite de la el. Între altele, un certificat dat de un rus din Basarabia – Catargi – pe care îl cunoșteam foarte bine ca un om de onoare. Sudit scrisese și două cărți de drept constituțional în limba română, foarte apreciate. La toate astea se adăuga că eu eram hotărît să nu mai tolerez deportări din vechiul regat în Transnistria.

M-am dus deci la generalul Piki Vasiliu cu ocazia unui consiliu de miniștri care se ținea la Președinție și l-am rugat, de

www.dacoromanica.ro

față fiind și ministrul muncii, Dănulescu și ministrul sănătății, dr. Petre Tomescu, să-l pună în libertate pe Sudit, față de care noi trebuie să avem oarecare recunoștință. Piki Vasiliu a răspuns că nu îl pune în libertate și se miră că tocmai eu cer un astfel de serviciu, pentru că contactul meu cu nemții ar fi trebuit,să mă învețe cum trebuie să ne purtăm cu evreii. Nu poate fi vorba de recunoștință față de un evreu – și aici a citat un exemplu de au rămas înmărmuriți și Dănulescu și Tomescu. A spus că *"Soldații nemți când găsesc o evreică frumoasă o poftesc la ei, iar după ce își satisfac toți... dorințele, evreica este aruncată cu gâtul tăiat pe trotuar. Asta este recunoștința care o merită evreii!"* Am răspuns lui Vasiliu că îl voi pofti încă o dată la masă cu ministrul Killinger, pentru ca să poată povesti și acestuia istoria cu soldații nemți.

M-am dus la mareșalul Antonescu și i-am relatat toată chestia Sudit, cerând ca el să fie imediat pus în libertate, iar în caz contrar să-mi primească demisia din postul onorific pe care îl dețin. Antonescu a dat ordin telefonic generalului Nicolae Pălăngeanu, prefectul Poliției Capitalei, să pună în libertate pe Sudit împreună cu părinții săi. Piki Vasiliu nu s-a dat bătut și peste șapte zile iar l-a arestat pe Sudit, sub pretext că ar fi comunist.

Am fost nevoit să mă duc încă o dată la mareșalul Antonescu pentru a obține punerea în libertate definitivă. Mareșalul Antonescu avea o indulgență impardonabilă față de Vasiliu care, se pare, îi fusese coleg de școală.

Centrala fiind gata de lucru rămânea să fac revizuirea tuturor evreilor în câmpul muncii și al economiei naționale, astfel cum am descris-o mai sus. Ministrul Dănulescu, în colaborare cu mine, a redactat o decizie prin care toți evreii din țară, implicit cei care se găsesc la muncă obligatorie, pot petiționa la o comisie centrală de revizuire, în vederea obținerii dreptului de liberă exercitare a profesiei. Comisia Centrală era compusă din următorii membri: colonelul Caragea, delegatul Marelui Stat Major; ing. Dulfu, delegatul Ministerului Industriei și Comerțului;

www.dacoromanica.ro

avocat Marinescu, delegatul Ministerului de Finanțe; Roceric, delegatul Camerelor de Comerț; Crant și Mociulsky, delegații Ministerului Muncii; Radu Lecca, delegatul Președinției Consiliului de Miniștri și președinte al Comisiei Centrale de Revizuire[70].

Petițiile evreilor cu o serie de alte acte se înaintau comisiei prin Centrala Evreilor. Comisia Centrală avea subcomisii în capitalele de județ, compuse din delegați ai Ministerului Muncii, ai cercurilor teritoriale (Marele Stat Major) și ai camerelor de comerț. Hotărîrile subcomisiilor trebuiau să fie ratificate de președintele comisiei centrale, care putea să le și anuleze. Am făcut o adresă circulară la toate subcomisiile din țară arătând că scopul acestei revizuiri este de a pune capăt tuturor dificultăților în care se zbat cele mai multe întreprinderi comerciale din cauza lipsei de personal specializat și că judecata dosarelor trebuie să se facă după criterii pur economice, lăsându-se deoparte considerente ca: vârsta, naționalitatea etc. Această circulară iscălită de Dănulescu și de mine se mai poate găsi sigur și azi.

Marele Stat Major a primit cu multă ostilitate înființarea Comisie Centrale de Revizuire. Generalul Șteflea susținea că, în conformitate cu statutul militar al evreilor, toți evreii în vârstă de la 18-50 ani trebuie să presteze muncă obligatorie în schimbul serviciului militar, deci numai Statul Major poate hotărî dacă este cazul ca un evreu să fie lăsat la vatră sau nu. Șteflea a protestat pe lângă Dănulescu, care s-a apărat spunând că dispoziția vine de la Președințe, care a și delegat pe președintele comisiei (eu). Am fost deci nevoit să mă duc la mareșalul Antonescu pentru a-i explica că militarii nu au nici o calitate ca să judece despre necesitatea unui evreu în viața economică a țării și că consilierul german pentru probleme evreiești este de aceeași părere. Argumentul "nemțesc" a fost hotărîtor și decizia lui Dănulescu a rămas în picioare, iar Șteflea a trebuit să se mulțumească cu un delegat în sânul comisiei – colonelul Caragea, sus-menționat. Generalul Șteflea și ofițerii de la Marele Stat Major nu au uitat niciodată că le-am deranjat afacerile cu

www.dacoromanica.ro

evreii şi m-au duşmănit unde şi cum au putut. Mi-am mai făcut duşmani din toţi inspectorii salariaţi şi onorifici ai Ministerului Muncii, pentru că acum nu mai aveau posibilitate să-i jecmănească pe evrei. Aceşti inspectori erau în număr de peste una sută şi în majoritate simpatizanţi legionari.

Merită ca să mă opresc puţin la modul cum a lucrat comisia centrală pentru ca să scot în relief moravurile timpului. Comisia avea de examinat circa 50 000 de dosare. În fiecare zi primeam sute de intervenţionişti români – consilieri de curte de casaţie, generali, politicieni – fiecare având cel puţin un protejat evreu. Câţiva avocaţi inventaseră un sistem ingenios pentru a jefui pe evrei. Ei dădeau a înţelege că au legături cu un membru din comisie, sau cu preşedintele. Cereau evreilor să le încredinţeze cererile, urmând ca ei să primească "onorariul" fixat când va ieşi aprobarea. Astfel se prezenta câte un avocat cu 100 de cereri pe care le înregistra fie la Centrală, fie direct la comisie. Dacă cererea era aprobată, el primea onorariul, dacă era respinsă, spunea că nu a reuşit, cu toată insistenţa depusă. Avocatul Pulca din contenciosul Ministerului de Interne a făcut avere cu acest sistem.

Colonelul Caragea venea în fiecare zi cu 20-30 de cereri care erau, cum spunea el, "de la colegi şi superiori din Marele Stat Major". *Comisia a examinat în două luni 50 000 de cereri, dând aproximativ 30 000 de aprobări.* La Bacău şi la Iaşi comisiile locale fiind compuse din simpatizanţi legionari, au fost respinse, contrar directivelor date de mine, aproape toate cererile. Am anulat în întregime lucrările acestor comisii şi am reexaminat la Bucureşti toate dosarele, aprobând 60% din cereri. Toţi evreii cu cereri aprobate au primit carnete cu scutire de muncă şi dreptul de a exercita profesia pe timp de şase luni. Nu s-a perceput nici o taxă. La propunerea mea comisia a hotărît că femeile evreice pot exercita profesia fără nici o autorizaţie specială.

Am stabilit cu Dănulescu că pe viitor Oficiul Central de Românizare (O.C.R.) nu va mai putea concedia nici un evreu sau evreică de la întreprinderi cu scop de românizare, acest drept

www.dacoromanica.ro

trecând exclusiv asupra mea. O.C.R. pe viitor avea să se ocupe numai de dubluri, având grijă ca ele să învețe meseria. În acest sens am primit de la Mihai Antonescu o împuternicire specială. Carnetele de scutire eliberate evreilor purtau numai semnătura mea.

Astfel am reușit să desființez virtualmente legea lui Iașinschi și multe alte legi de la diferite ministere, ceea ce Mihai Antonescu nu avusese curajul să facă în 1941, înaintea intrării în război, astfel cum am arătat mai sus. Pe Richter l-am ținut la curent în acest timp cu tot ce fac și trebuie să recunosc că nu am avut din partea lui nici o opoziție, el dorind să trăiască în armonie cu mine și să nu-și complice viața.

Când mă gândesc că toată această operație de revizuire a fost făcută de mine sub un mareșal dictator antisemit, cu armata germană în apogeul ei în țară și cu un consilier himmlerist lângă mine, mă întreb cine ar fi putut face mai mult pentru populația evreiască, fiind în locul meu în acele timpuri.

În timpul când se făcea revizuirea muncii evreiești, am redactat și *Legea recensământului populației evreiești din România*. Legea a fost iscălită de mareșalul Antonescu, iar Centrala Evreilor a executat lucrarea pe teren.

Au lucrat câteva sute de recenzori evrei timp de două luni în toată țara, astfel că am putut face o statistică completă din toate punctele de vedere (avere, meserie, stare civilă, politică etc. formularul de recensământ purta peste 60 de întrebări). **În Vechiul Regat și în Ardealul de sud existau în total 309 000 evrei. În București erau 110 000 evrei. S-a spulberat deci legenda populară cum că în România ar fi un milion de evrei, pe baza căreia se făcea atâta propagandă**[71]. Cu ocazia recensământului am aflat că ministrul Spaniei la București eliberase circa 150 de pașapoarte spaniole la evrei români, toți mari bogătași, care fiind acum supuși străini nu pierduseră nimic din averea lor imobiliară. Pentru acest serviciu evreii plăteau

www.dacoromanica.ro

ministrului lunar contribuții foarte mari. Legația Republicii Chile înfiase și ea 80 de evrei bogați care plăteau lunar contribuții mari ministrului.

Marii milionari evrei, în mare parte, scăpaseră ușor de legile de etatizare ale averilor imobiliare. Evreii săraci se plângeau, cu drept cuvânt, că neavând bani ca să cumpere pe ministrul Spaniei sau al Republicii Chile, erau nevoiți să presteze muncă obligatorie, fiind dați afară și din modestele lor locuințe, în timp ce Hananel, Marcovici și alții – purtând drapelul spaniol sau chilian la butonieră – aveau cai de curse, palate și automobile. Ministrul Spaniei, Guinones de Leon, era o rămășiță a fostului dictator Primo de Rivera și fiind în dezacord cu noul guvern spaniol rămăsese în țară. Nu mai avea deci nici o calitate. Totuși Mihai Antonescu, fiind prieten cu el, în calitatea sa de ministru de externe îi lăsase imunitatea diplomatică și dreptul de a elibera pașapoarte! La București erau prin urmare doi miniștri ai Spaniei, unul riverist, altul franchist. Am încercat în nenumărate rânduri să pun ordine în această chestiune nemaipomenită, Mihai Antonescu nu vroia însă să ia nici o măsură, iar milionarii au rămas până la sfârșitul perioadei supușii lui Guinones de Leon.

Legionarii făcuseră un regulament conform căruia evreii nu se puteau deplasa în țară decât cu autorizații speciale date de Ministerul de Interne. În legea Centralei era stabilit că autorizațiile de călătorie ale evreilor se dau de Centrală, sub controlul împuternicitului guvernului. În timpul recensământului, mulți recenzori au plecat în provincie cu autorizații emise de Centrala Evreilor. Unii dintre ei au fost arestați de organele lui Piki Vasiliu, pentru că nu aveau autorizații de la Interne. Totodată Piki Vasiliu s-a dus la mareșalul Antonescu și a declarat că nu mai răspunde de siguranța statului, dacă eu eliberez autorizații de călătorie evreilor. Pentru a-l scoate pe Antonescu din încurcătură, am renunțat la dreptul care îmi era conferit prin lege. Am spus însă lui Mihai Antonescu că toți

www.dacoromanica.ro

evreii din București știu că autorizațiile de călătorie se vând de Piki Vasiliu și de secretarul său, colonelul Madârjac, cu suma de două mii lei ziua de călătorie și că nu este deci chestiune de "siguranță", doar de interese personale.

La câteva zile după asta Centrala a cerut prin adresă la Interne o permisiune de călătorie pentru inspectorul Cris Cristian. Permisiunea a fost refuzată tot prin adresă. Colonelul Madârjac, întrebat la telefon de motivele respingerii a răspuns că Cristian este comunist notoriu. Toată chestiunea mi-a fost raportată de Centrală, cu adausul că dacă am plăti 20 000 lei permisul ar ieși în câteva minute. Am cerut să mi se aducă adresa cu respingerea. Am arătat adresa lui Mihai Antonescu și în fața lui am dat dispoziție telefonică să se plătească 20 000 lei și să mi se aducă permisul la Președinție. Nu a trecut o oră și am înmânat lui Antonescu permisul pentru Cristian, semnat de Vasiliu. Mihai Antonescu s-a dus la mareșalul Antonescu și i-a relatat toată chestiunea. Eu speram că voi scăpa acum de Vasiliu. Mareșalul Antonescu nu a luat nici o măsură, spunând că chestiunea nu este clară, iar un ministru de interne nu se poate compromite pentru 20 000 lei.

Am spus lui Mihai Antonescu că afacerea călătoriilor este o mină de aur și că Centrala avea un proiect financiar, din care rezulta că încasând de la evreii bogați o taxă oficială de 1 000 lei pe zi de călătorie, s-ar acoperi de două ori tot bugetul Centralei.

Centrala Evreilor, conform legii, trebuia să acopere nevoile ei bugetare, prin impuneri asupra populației evreiești. Șeful direcției financiare la Centrală era Dolfi Grossman.

Grossman a numit comisii finaciare atât la București, cât și în provincie, care trebuiau să întocmească rolurile de impunere populației cu dare de mână. Eu nu mă amestecam în această chestiune de gospodărie internă a evreilor, totuși primeam foarte multe reclamații, fie anonime fie semnate, prin care mi se atrăgea atenția că comisiile de impunere menajează pe evreii bogați în detrimentul celor mai săraci. De multe ori mi se

www.dacoromanica.ro

aduceau la cunoştinţă fapte şi nume precise. Se născuseră peste noapte o serie de milionari noi, prin operaţiunile extrem de rentabile la bursa neagră. Am atras atenţia Centralei în multe rânduri să perceapă cât mai puţine impozite de la comercianţi şi salariaţi şi cât mai multe de la bursierii negri. A fost în zadar. Grossman, şeful finanţelor, spunea că informaţiile mele sunt greşite.

Ştiind că va veni ziua când Centrala va avea nevoie de bani extrabugetari, am hotărît să-mi organizez singur la Preşedinţie un serviciu de informaţii la bursa neagră. Cu ajutorul lui Jacques Leon – fost remizier la bursa de valori, care acum lucra cu toată familia (fraţi şi nepoţi) la bursa neagră şi cu care eram de mult în termeni de prietenie – am organizat acest serviciu, care mi-a fost de mare folos în anii următori. Am făcut greşeala atunci să mă iau după doctor Gingold – care poate era de bună-credinţă – şi să nu-l dau afară pe Grossman, care în realitate, aşa cum s-a dovedit mai târziu, era omul lui Filderman (avocatul bogaţilor). Am menţionat acest serviciu de informaţii acum, pentru ca multe acţiuni ale mele de mai târziu să devină explicabile.

Tot în această epocă (1942, după recensământ) Piki Vasiliu a comis crima cea mai condamnabilă din câte a comis. Faptele s-au petrecut astfel:

Într-o noapte, pe la orele 3, s-a prezentat la *Hotel Splendid,* unde locuiam de ani de zile, o doamnă Tirelman, care plângea şi, într-un cumplit hal de disperare, cerea portarului să fie primită de mine. Doamna Tirelman mi-a spus că bărbatul ei şi ea erau originari din Târgu Mureş, că nu făcuseră niciodată politică şi erau foarte săraci. Pe la orele 12 noaptea se prezentase la domiciliul lor un comisar şef care îl arestase pe bărbatul ei, spunând că este comunist şi va fi trimis în Transnistria. O oră după arestare, comisarul s-a întors la doamna Tirelman, cerându-i 100 000 lei pentru ca să elibereze pe bărbatul ei din

www.dacoromanica.ro

convoiul care pleca, acum dimineața, în Transnistria. Doamna Tirelman oferise comisarului toată averea ei, o mașină de cusut și un covor, însă el nu s-a declarat mulțumit. Acum, în disperarea ei, venise la mine să-l salvez pe bărbatul ei.

Am telefonat la doctorul Gingold și l-am întrebat dacă a auzit că se fac deportări în Transnistria, el nu știa nimic. Dimineața, la ora 7, m-am dus la Prefectura Poliției, la generalul Pălăngeanu, el locuia acolo unul din puținii generali cu care eram în relații foarte bune. L-am întrebat dacă se fac deportări. El mi-a spus tot, cu condiția să nu divulg originea informațiilor mele.

Am aflat deci că de câteva zile se concentrau într-o școală pe Calea Dudești elemente de stânga evreiești din toată țara. Toată operațiunea era condusă de Siguranță în cel mai mare secret, din ordinul lui Piki Vasiliu. Evreii de stânga, în număr de câteva mii, urmau să fie deportați în Transnistria, iar primul tren urma să plece în acea dimineață de la Gara București-mărfuri[72]. Eu îmi luasem angajamentul față de evreică că atâta timp cât voi fi în problema evreiască nu se vor face deportări în Transnistria. Trebuia deci să împiedic deportările, sau să-mi dau demisia.

Cu doamna Tirelman tot după mine am așteptat sosirea lui Mihai Antonescu și a mareșalului la Președinție. Am spus lui Mihai Antonescu toată chestiunea. Între timp fusesem și la Gara București-mărfuri unde un tren cu circa 800 de evrei era gata să plece. Cara era încercuită de jandarmi și serviciul de ordine sub comanda chestorului Jagalnița.

Am cerut lui Mihai Antonescu să se oprească deportările, iar evreul Tirelman să fie trimis la Președinție pentru ca să anchetăm chestiunea cu mita cerută. Mihai Antonescu a vorbit cu mareșalul, însă nu a putut obține încetarea deportărilor și întoarcerea trenului plecat între timp. Am obținut numai că Mihai Antonescu a dat un ordin scris generalului Vasiliu să îl trimită pe evreul Tirelman sub escortă la Președinție, urmând ca el să fie scos din tren, sau la Gara București-mărfuri, sau la una din stațiile unde se oprea trenul. Generalul Vasiliu a iscălit plicul de primirea ordinului, însă Tireman nu a sosit. La ora 10.30

www.dacoromanica.ro

dimineaţa ordinul scris a fost repetat, Piki iar a iscălit plicul, însă Tirelman nu a sosit nici de această dată. Am trimis-o pe doamna Tirelman acasă, promiţându-i că bărbatul ei va sosi în curând.

Am spus lui Mihai Antonescu că din acest moment eu nu mă mai voi ocupa cu problema evreiască şi că nu este nevoie să îmi dau demisia pentru că de fapt nu am fost numit niciodată în acest post. Nu figuram şi nu figurasem niciodată pe vreun ştat de plată al Preşedinţiei sau al altor autorităţi. Am mai spus lui Mihai Antonescu că nu pot aproba deportările de evrei în Transnistria pentru că acolo, pe lângă că nu au mijloace de existenţă, riscă în orice moment să fie masacraţi de trupele S.S. şi de alţii. Am mai spus lui Mihai Antonescu că este o ruşine că s-au deportat femeile şi copii evrei din Dorohoi în Transnistria, în lipsa bărbaţilor care erau la muncă şi că nu s-a dat voie acestor bărbaţi să plece după familiile lor, astfel cum mulţi au cerut, pretextându-se că Marele Stat Major nu se poate lipsi de această muncă în ţară. *În indignarea mea am spus lui Mihai Antonescu, de faţă fiind colonelul Ştefan Galin, că va veni ziua când Piki Vasiliu şi Gheorghe Alexianu vor fi spânzuraţi în piaţa publică.* Mihai Antonescu era între ciocan şi nicovală. El înţelegea că eu am dreptate, iar totodată nu voia să intre în luptă cu Antonescu şi cu generalii care spuneau că apără siguranţa statului.

La ora 12 toţi evreii din Bucureşti ştiau că se fac deportări pentru că arestările în Bucureşti se făcuseră în aceeaşi noapte. La biroul meu din Preşedinţie aşteptau mulţi evrei (între care Mani Filderman de la Bacău) rezultatul negocierilor mele cu Antonescu.

Plecând de la Mihai Antonescu mi-a venit ideea să trec pe la Killinger şi să-l câştig de partea mea în chestiunea deportărilor. Am spus deci lui Killinger (cunoscându-i bine caracterul) că generalul Vasiliu face deportări masive de evrei în Transnistria şi că tot Bucureştiul vuieşte că aceste deportări se fac din ordinul Legaţiei Germane. Killinger a fost indignat. A spus că *"Aceste zvonuri se lansează de oameni care vor să învenineze*

www.dacoromanica.ro

raporturile româno-germane, poate chiar de Vasiliu, care astfel, vrea să se reabiliteze față de prietenul său dr. W. Filderman, pe spinarea Germaniei." Va lua însă măsuri ca să se cunoască adevărul.

Killinger, fără a sta mult pe gânduri, l-a chemat pe Richter și i-a ordonat să meargă în numele lui la ministrul de externe, Mihai Antonescu, și să-i comunice următoarele: *"Domnul Killinger este informat că Ministerul de Interne Român a organizat deportări masive de evrei în Transnistria și că în București se răspândește știrea că aceste deportări ar fi fost orânduite (*angeordnen *în nemțește) de Legația Germană. Aceste știri se răspândesc pentru a otrăvi relațiile româno-germane și nu au absolut nici o bază, pentru că consilierul german pe lângă guvernul român în probleme evreiești nici nu a fost pus în cunoștință de intenția Ministerului de Interne de a face deportări, iar dacă i s-ar fi cerut sfatul în această chestiune ar fi fost hotărît contra deportărilor".*

Killinger m-a rugat să merg împreună cu Richter la Mihai Antonescu. Am mers deci la Mihai Antonescu, iar Richter a transmis textual mesajul lui Killinger. Mihai Antonescu s-a dus la mareșalul Antonescu, iar peste cinci minute a venit cu răspunsul că nu se vor mai face alte deportări și că s-a dat ordin telefonic domnului general Pălăngeanu, prefectul poliției, ca toți evreii din școala din Calea Dudești, arestați în vederea deportării, să fie puși imediat în libertate.

Plecând de la Mihai Antonescu cu Richter am trecut pe la biroul meu, unde tot mai așteptau Mani Filderman (Bacău) și alții, rezultatul demersurilor mele. Am spus la toți că nu se mai fac deportări și că trebuie să mulțumească lui Richter (care era de față) și lui Killinger.

Killinger era departe de a fi filosemit, cum am mai spus, însă el era de părere că evreii trebuie ținuți cât mai departe de front. Evreii din Calea Dudești, plecând pe străzile Bucureștiului, strigau "Trăiască Antonescu!" Astfel se scrie istoria – călăul devenind eroul!

www.dacoromanica.ro

Eu eram convins că evreii plecați dimineață cu trenul vor fi readuși la București cu același tren. Centrala Evreilor trimisese, din ordinul meu, două camioane cu îmbrăcăminte și alimente, pe la ora 10 dimineața, în urmărirea trenului, pentru că eu constatasem la Gara București-mărfuri că mulți evrei – care probabil fuseseră aduși din lagăre, sau care fuseseră jefuiți – erau îmbrăcați foarte sumar. Camioanele plecaseră cu Isak Adania – șeful cantinelor, care era un om de ispravă – și așteptam întoarcerea lui. Adania a venit târziu după-amiază și a comunicat că a reușit să "prindă" trenul la o gară oarecare, însă pe linie nu se știe nimic de un ordin de întoarcere. M-am dus deci seara la Mihai Antonescu acasă (la Băneasa) și l-am rugat să se intereseze la Interne de soarta trenului. Antonescu era sigur că trenul se va întoarce, eu însă îl știam pe Vasiliu capabil de orice crimă, dovadă că nici Tirelman nu se întorsese încă în București. La Interne nemaifiind nimeni, l-am rugat pe Antonescu să telefoneze la Inspectoratul Gării de Nord pentru a afla dacă există un ordin de întoarcere a trenului. Gara a răspuns (inspectorul Rădulescu) că nu are nici o cunoștință, că se poate însă ca ordinul să fi fost dat pe linie. A doua zi dimineața nu se întorsese încă nimeni din trenul deportaților în București. M-am dus iar la Mihai Antonescu, la Președinție, iar el mi-a spus că a vorbit cu Piki Vasiliu, care a declarat că ordinul mareșalului Antonescu s-a executat.

Abia a doua zi a venit de la Interne un răspuns scris la ordinele scrise date de Mihai Antonescu pentru transferarea lui Tirelman sub escortă la Președinție.

Răspunsul era laconic: *"Evreul Tirelman a decedat"*, iscălit *Vasiliu*. Pe urmă s-a aflat tot adevărul. *Că trenul deportaților își continuase drumul până în Transnistria, unde la prima gară un plutonier de jandarmi pe nume Constantinescu, din ordin telefonic, împușcase tot transportul de evrei. Eu și azi sunt convins că această operațiune de pe urma căreia Piki Vasiliu nu a avut de suferit nimic, nu s-a putut face fără știrea mareșalului Antonescu.*

www.dacoromanica.ro

Dacă doamna Tirelman nu ar fi venit la mine cu noaptea în cap, intervențiile mele ar fi suferit o întârziere, iar Vasiliu ar fi avut timp să mai expedieze la moarte unul sau două trenuri. Din această cauză am făcut o adresă Centralei, care a fost publicată în *Gazeta Evreiască*, în care spuneam că acțiunea doamnei Tirelman mi-a dat posibilitatea să salvez viața la mulți evrei și că, în consecință, doamna Tirelman va primi tot restul vieții o pensie de 20 000 lei lunar de la Centrală.

După împușcarea evreilor din trenul deportaților eu eram ferm hotărît să părăsesc Centrala Evreilor. Simțeam că nu se poate conta pe mareșalul Antonescu, iar Mihai Antonescu avea și el destule greutăți cu generalii regimului. Am fost însă destul de slab ca să cedez insistențelor lui Ritgen, lui Mihai Antonescu, lui Filderman (Bacău), lui Adania, lui Grün, care toți spuneau că dacă plec voi avea populația evreiască pe conștiință etc., etc.

Cam la două săptămâni după întâmplările descrise mai sus Piki Vasiliu, ca să se răzbune contra mea, a invitat pe toți directorii de gazetă din București la o ședință la Ministerul de Interne și a înmânat fiecăruia un memoriu scris pe două pagini și intitulat: *Cine este Radu Lecca?* În acest expozeu erau trecute toate acuzațiile care se găseau în fișa de la Siguranță, de care am mai vorbit, și mai erau alte acuzații noi: fusesem doi ani în Rusia în serviciul bolșevicilor și că eram considerat rușinea familiei mele, iar în ultimul timp mă ocupam cu sabotarea directivelor guvernului în problema evreiască etc. Piki Vasiliu a spus directorilor că ei pot începe campania în presă. Unul din directori, Mircea Grigorescu de la ziarul *Timpul* l-a înștiințat pe Mihai Antonescu, care a dat ordin ziarelor să nu pornească campania.

Eu am aflat acest lucru abia după câteva săptămâni de la Streitman, vechi gazetar, președintele Centralei. *Piki Vasiliu nu putea să rişte o astfel de acțiune fără să fi încunoștiințat și pe mareșalul Antonescu care, probabil, pe această cale "elegantă" dorea să mă compromită în ochii nemților și să-mi răsplătească*

www.dacoromanica.ro

serviciile pe care i le adusesem. Mihai Antonescu mi-a spus mai târziu că a oprit această campanie de presă, bazată de altfel pe calomnii balcanice, guvernul Antonescu neavând nici un interes să strice relațiile mele cu Killinger și cu nemții. Azi îmi pare rău că Vasiliu nu a spus adevărul și că nu am fost în serviciul bolșevicilor, în realitate! Din directorii de ziare de atunci mai trăiesc și azi Grigorescu, Leontescu și alții.

În 1946 nu s-a prezentat un singur om, din cei care au scăpat cu viață în Calea Dudești în 1942, pentru a-mi lua apărarea în fața Tribunalului Poporului.

Tot în 1942 au sosit la Președinție multe cereri de evrei din Transnistria care îl rugau pe mareșalul Antonescu să le permită întoarcerea în țară. Foarte mulți dintre evreii deportați din Bucovina erau de religie catolică și nunțiul papal Andrea Cassulo intervenea mereu la Mihai Antonescu pentru repatrierea catolicilor. Mihai Antonescu, ca să scape de Cassulo, îl trimitea la mine, care nu aveam nici o putere.

Într-o bună zi am primit însă o adresă din partea cabinetului militar al mareșalului Antonescu, ca să examinez toate cererile transnistrienilor, în număr de câteva mii, și să fac un referat cu propuneri de soluționare. Am studiat aceste cereri câteva zile și am făcut un referat prin care propuneam readucerea în țară a mai multor categorii de evrei originari din Basarabia și Bucovina.

Aceste categorii erau: foști funcționari ai statului român, austriac sau rus; pensionari; decorați de război români sau austrieci; creștinați până în august 1940; copii sub 10 ani cu părinții lor, dacă copii erau creștinați etc. După o socoteală sumară, cam 40-50% din deportați urmau să se întoarcă în Basarabia și Bucovina. Mareșalul Antonescu a aprobat propunerea mea și a ordonat să-i înaintez tabele cu evreii care îndeplinesc condițiile, iar aceste tabele să fie transmise pe urmă miniștrilor de justiție și de interne pentru control.

Am înaintat un prim tabel cu 100 de familii evreiești lui Mihai Antonescu, anexând și actele doveditoare că îndeplinesc

www.dacoromanica.ro

condițiile stabilite de mareșalul Antonescu. După câteva zile Mihai Antonescu mi-a înapoiat tabelul și dosarele, însă el mai adăugase pe tabel douăzeci de evrei, în cap cu cunoscutul bogătaș explorator de păduri ale Fondului Religionar din Bucovina, Nathan Klipper. Am spus lui Mihai Antonescu că evreii propuși de el nu intraseră în prevederile mareșalului Antonescu și că ministrul de justiție și cel de interne vor ridica obiecții dacă nu voi fi în posesia unui ordin scris. El a spus că va lămuri pe cei doi miniștri la telefon, dacă vor ridica obiecții. Toată această chestiune nu îmi convenea pentru că toată lumea avea să creadă că Klipper cu toată familia sa și cu tot personalul societății "Dacia Forestieră" trebuie să fi plătit multe milioane pentru a obține repatrierea. Și în realitate așa era, pentru că "afacerea Klipper" era patronată de doamna Pociovălișteanu, mama amantei domnului Mihai Antonescu, doamna Ileana Kerciu!

L-am trimis pe secretarul meu, avocatul Eftimiu, cu tabelul celor care urmau să fie repatriați, la ministrul de justiție – Constantin (Coti) Stoicescu[73] – și la ministrul de interne – generalul Dumitru Popescu – pentru control. Nici unul din cei doi miniștri nu a ridicat nici o obiecțiune, și ambii au iscălit alături de semnătura mea.

Piki Vasiliu aflând în aceeași zi că se fac repatrieri din Transnistria și că listele se întocmesc de mine, s-a dus la mareșalul Antonescu, protestând contra faptului că poliția și jandarmeria nu sunt consultate, amenințând ca de obicei cu demisia.

Am aflat de la Mihai Antonescu cele petrecute și l-am rugat să comunice mareșalului Antonescu că eu renunț la întocmirea listelor de repatriere, cu cea mai mare plăcere, în favoarea generalului Piki Vasiliu. Judecând după chestia Klipper, știam ce mă așteaptă la întocmirea listelor viitoare și, cu toate insistențele care le-a depus Monseniorul Cassulo, nu am vrut să mai mă ocup cu selecționarea repatriaților. Dacă rămâneam în această chestiune aș fi repatriat încă 60-70 mii de evrei care intrau în prevederile textului redactat de mine și aprobat de

www.dacoromanica.ro

mareşalul Antonescu. Cele 100 de familii – reprezentând 450 de evrei – propuse de mine cu prima listă şi readuse în Bucovina erau toate de oameni săraci (lista mai există).

Piki Vasiliu şi jandarmii care urmau să facă repatrierile din Transnistria, după renunţarea mea, nu s-au mai ţinut de aprobarea dată de mareşalul Antonescu. Au format comisii de jandarmi şi poliţişti din oamenii lui Vasiliu pe loc, în Transnistria, şi au încasat de la câţiva evrei bogaţi aproximativ două sute de milioane de lei şi multe bijuterii, pentru a-i repatria. Aveam pe vremuri şi numele bogătaşilor şi sumele plătite de la serviciul meu de informaţii evreiesc. În total au fost repatriaţi de banda lui Piki Vasiliu vreo 200 de evrei.

Toată această chestiune este bine cunoscută de toţi evreii din Bucovina şi de funcţionarii Preşedinţiei de atunci (O. Vlădescu, colonel Galin, domnişoara Nasta, colonel Iamandi etc.).

După ocuparea Bucovinei în 1941 de către trupele româneşti, oraşul şi judeţul Dorohoi au trecut sub administraţia Guvernământului Bucovinei. Evreii din Bucovina şi din Dorohoi au fost deportaţi în 1941, aproape în totalitate, în Transnistria. Din Dorohoi rămăseseră numai acei evrei care se aflau în timpul deportărilor la muncă militară şi cărora nu li se dădea voie de către militari să plece în Transnistria ca să-şi caute familiile.

Din Dorohoi erau deportate în total 8 000 de persoane. Mareşalul Antonescu mi-a spus în câteva rânduri că *el nu înţelege să aplice evreilor din Vechiul Regat şi din Ardeal acelaşi tratament ca evreilor din Basarabia şi Bucovina.* Profitând de aceste cuvinte spuse de el, i-am făcut o adresă arătând că evreii din Dorohoi, care ca şi cei din Bucureşti sau Iaşi au urmat întotdeuna soarta ţării, sunt profund nedreptăţiţi, fiind deportaţi în Transnistria. Am cerut deci să se aprobe întoarcerea lor la Dorohoi. *Mareşalul Antonescu a aprobat propunerea mea, astfel că cei 8 000 de evrei din Dorohoi au fost readuşi în oraşul lor natal.*

www.dacoromanica.ro

Tot în anul 1942 a avut loc şi "afacerea Adesgo", care merită să fie redată pentru că ilustrează moravurile de la Ministerul de Finanţe.

Într-o bună zi s-a prezentat la mine un evreu pe nume Kupferschmied. El a arătat că până la venirea legionarilor în 1940, el fusese coproprietarul fabricii de ciorapi "Adesgo", având ca asociat pe supusul german Drexel. "Adesgo" era pe acel timp cea mai importantă fabrică de ciorapi din Sud-Estul Europei. De frica legionarilor, Kupferschmied a vândut fictiv partea lui din fabrică lui Drexel. După câtva timp Drexel a interzis lui Kupferschmied să mai calce pe la fabrică, considerându-l definitiv lichidat prin actul de vânzare făcut. Kupferschmied, ca să se răzbune contra lui Drexel, mi-a adus un denunţ scris contra fabricii "Adesgo", arătând că de ani de zile, în complicitate cu funcţionarii de la vamă, statul este frustrat de zeci de milioane lei la importurile de materii prime şi că "Adesgo" ţine o contabilitate dublă pentru a nu plăti impozite etc. În denunţ erau arătate locurile unde se găsesc documentele doveditoare şi multe alte detalii.

Kupferschmied făcea un autodenunţ pentru că toate fraudele fuseseră făcute de el în complicitate cu Drexel, prin lege însă, el era scos din cauză ca denunţător. Fiind vorba de fraude în valoare de 200 milioane lei, m-am dus la ministrul de finanţe, generalul Nicolae Stoenescu, şi l-am pus la curent cu situaţia. Stoenescu aflând că Drexel este vicepreşedintele coloniei germane din Bucureşti şi membru foarte activ al Partidului Naţional Socialist German, a refuzat să dea curs afacerii, cerând întâi consimţământul lui Killinger.

Am spus lui Killinger toată afacerea, iar el mi-a răspuns că nu este ministrul Reichului pentru a apăra pe nemţii care fac potlogării în România şi a delegat pe consilierul Rödel de la legaţie ca să asiste la descinderea care urma să se facă la "Adesgo", pentru a-i raporta rezultatul. Colonelul Emanoil, secretar al Ministerului de Finanţe, împreună cu 20 de

www.dacoromanica.ro

funcționari, a condus personal descinderea și percheziția care s-au făcut în locurile arătate de denunțător, simultan.

Spusele lui Kupferschmied s-au dovedit exacte și s-au dresat contravenții în valoare de câteva sute milioane lei. S-a mai pus sechestru și pe o sumă de 100 milioane lei, lichidă. Drexel a angajat ca avocați pe Istrate Micescu și Alexandru Ottulescu, cu suma de 20 milioane lei.

Colonelul Emanoil, secretar general, s-a declarat denunțătorul fraudei, pentru a încasa suma rotundă de 30 milioane lei, în conformitate cu legea.

Aflând de această enormitate, că un secretar general pretinde o primă de denunțător, m-am dus la generalul Stoenescu și am protestat, arătând că denunțătorul este Kupferschmied. Stoenescu nu a vrut să țină cont. M-am dus la doamna mareșal Antonescu și am determinat-o să ceară toată suma pentru Patronaj, ca fiind cedată de Kupferschmied și de mine. Astfel colonelul Emanoil a fost nevoit să renunțe la prima de denunțare.

Killinger, aflând de la Ritgen despre pretențiile colonelului Emanoil, a spus lui Mihai Antonescu, cu ocazia unei mese, la care am asistat și eu, că are mai multă considerație pentru Kupferschmied decât pentru secretarul general Emanoil.

"Afacerea Drexel" a fost unul din motivele principale care l-au determinat pe Antonescu să-l înlăture pe generalul Stoenescu de la Finanțe și să-l numească pe Alexandru Neagu[74].

Pentru că am menționat "masa" la care am asistat și eu, trebuie să fac unele precizări.

Încă la începutul anului 1941 Killinger ne-a rugat pe Ritgen și pe mine să organizăm în fiecare săptămână o masă la care să poată lua parte el, Mihai Antonescu și alte personalități germane și române. Scopul acestor mese, fără etichetă, era ca românii și germanii să aibă ocazia să se cunoască mai bine. Aceste mese aveau loc la început în diferite localuri din București, ca "Flora", "Luzana", "Pescăruș" etc. Din partea nemților erau întotdeuna nelipsiți Killinger, consilierul de legație Rödel, Ritgen, colonel Schumacher, iar din partea românilor Ovid Vlădescu, Eugen

www.dacoromanica.ro

Cristescu, generalul Pălăngeanu (prefect de poliție), Constantin Maltezeanu (un prieten al meu), Dănulescu (ministrul muncii) și de cele mai multe ori Mihai Antonescu. Afară de acești "membri permanenți" se mai invitau alte peronalități germane și române, după dorința lui Killinger, sau a lui Antonescu.

Începând din iulie 1942 aceste mese aveau loc în str. Sf. Ștefan, la sediul biroului meu. Elc nu aveau caracter politic și în cursul lor se discutau mai mult evenimentele de pe front și isprăvile vânătorești ale lui Killinger. Cristescu însă nu se ținea de această regulă. El venea de fiecare dată cu interpretul său, colonelul Proca, și trecea cu Killinger într-o cameră vecină și raporta "despre ultimele comploturi legionare" puse la cale la Berlin sau la Rostock, unde el avea informatori. Aceste informații ale lui Cristescu se dovedeau **întotdeauna** a fi din domeniul fanteziei. *Cristescu prinsese slăbiciunea mareșalului Antonescu, care se temea de legionari, și timp de patru ani a exploatat această frică, alimentând-o cu tot felul de invenții și transformându-se în specialist indispensabil în problemele legionare.* Killinger nu avea simpatii pentru Cristescu și îmi spunea despre el că este preocupat numai de mâncare, de femei și de lux.

La una din aceste mese s-au pus bazele viitorului guvern general Nicolae Rădescu[75]. Lucrurile s-au petrecut astfel: Dimineața eu fiind la Legația Germană în biroul lui Killinger, el mi-a arătat o scrisoare iscălită "general Rădescu", în care acest general îl acuza de toate nenorocirile prin care trece țara. M-a întrebat dacă îl cunosc pe semnatar. Am spus că nu am auzit niciodată de el. Killinger a aruncat scrisoarea la coș, fără a-i da importanță. Seara a avut loc masa săptămânală, la care bineînțeles nu a lipsit Cristescu, care era în posesia unei copii a scrisorii lui Rădescu. El a spus că Rădescu a trimis astfel de copii la toți șefii de partide politice și că va fi sancționat prin trimiterea la lagărul din Târgu Jiu. Killinger l-a rugat pe Cristescu să nu facă din acest general, de altfel necunoscut, un erou național și un martir, ceea ce și urmărește probabil, prin

www.dacoromanica.ro

scrisoarea trimisă, şi să-l lase în pace. Cristescu însă ca să-şi arăte devotamentul, nu a ascultat şi Rădescu a mers la Târgu Jiu, cu clasa I, unde a ţinut compania lui Radu Xenopol şi domnişoarelor Nicodem, devenind astfel ministeriabil.

Mihai Antonescu începând cu 1943 nu mai era agreat la Berlin, cu toate că continua să fie ministru de externe. Ribbentrop dăduse chiar instrucţiuni lui Killinger să trateze toate chestiunile direct cu mareşalul Antonescu. Singurul loc unde se întâlneau Mihai Antonescu şi Killinger era biroul meu din str. Sf. Ştefan, unde aveau loc aceste mese.

Am avut ocazia să fac pe interpretul la o discuţie care a avut loc între Mihai Antonescu şi Killinger, privind împuşcarea a aproximativ 20 000 de evrei pe teritoriul Transnistriei de către poliţia ucraineană, adusă special de la Pervomaisk în acest scop. Mareşalul Antonescu făcuse lui Killinger o notă de protest în această chestiune. Killinger, interesându-se la Comandamentul german despre motivele care au determinat aceste execuţii, a aflat următoarele: Trupele române au evacuat – cred din regiunea Nikolaev – toată populaţia evreiască, pentru a o trece în Ucraina. Comandamentul german aflând de această evacuare a comunicat Marelui Stat Major că nu poate tolera în spatele frontului astfel de coloane compacte de evrei şi că ar fi bine ca evreii să fie întorşi înapoi. Comandamentul român însă nu a ţinut seama de acest sfat şi a adus pe evrei pe malul Bugului, cu scopul de a-i trece la Pervomaisk, în regiunea militară germană. Comandamentul german a comunicat prefectului român, colonel Modest Isopescu, să nu treacă evreii peste Bug, pentru că – în vederea simplificării lucrurilor – o trupă germană va trece peste pod şi va executa pe evrei în locul unde se găsesc. *Astfel au fost executaţi pe malul Bugului, în zona românească, câteva zeci de mii de evrei de către poliţia ucraineană comandată de nemţi.*

Killinger mai avusese în această chestiune o întrevedere cu mareşalul Antonescu, acum însă adusese copia comunicării făcută de Comandantul german celui român, privind aceşti evrei. La cererea lui Mihai Antonescu am făcut pe loc o traducere

www.dacoromanica.ro

scrisă a acestui document în limba română. Killinger mai spunea că bijuteriile, banii şi valuta care se găseau asupra celor executaţi ar fi fost adunate şi au rămas pe malul românesc. Operaţia de incinerare a cadavrelor a fost executată de poliţia ucraineană în prezenţa autorităţilor române. Această convorbire nu a avut loc în prezenţa celorlalţi comeseni. Eu am rămas cu impresia că atât Comandamentul german, cât şi cel român erau egal de vinovate de această crimă nemaipomenită.

La aceste mese au fost invitaţi, rând pe rând, mai toţi miniştrii antonescieni, afară de generalul Vasiliu şi generalul Ştefleа, şi multe alte personalităţi din administraţia ţării. Până în ianuarie 1943 aceste invitaţii erau foarte căutate. După bătălia de pe Volga treburile nemţilor mergând rău, a scăzut brusc cererea. Acelaşi lucru s-a întâmplat şi cu decoraţiile germane "Vulturul negru". Până în 1943 Mihai Antonescu îmi dădea mereu liste de oameni care ar merita să fie decoraţi, afară de toţi cei care veneau direct la mine. După 1943, spre marea mea mulţumire, a încetat şi cursa după decoraţii.

În 1942 evreii din România au scăpat de un mare pericol.

După cum se ştie, ataşatul de poliţie german Kurt Geissler fusese rechemat de la Legaţia Germană din Bucureşti imediat după rebeliune. La cererea lui Killinger, care se ferea de S.S.-işti, acest post a rămas vacant 18 luni. Din cauza războiului şi a marelui număr de nemţi care se găseau în ţară, operaţiunile de poliţie deveneau tot mai frecvente, astfel că Himmler a cerut insistent ministrului de externe german Ribbentrop ca să fie trimis un ataşat de poliţie din cadrele S.S. la Legaţia Germană din Bucureşti. Ribbentrop nu a putut să refuze, şi astfel Himmler a trimis la Bucureşti pe colonelul S.S. Böhme, ataşat pe lângă Killinger. Böhme nu era o personalitate de rând. El fusese vice-guvernator al Boemiei (Cehia) şi câtva timp chiar guvernator, după asasinarea faimosului călău Heydrich, care era secundul lui Himmler şi guvernatorul Boemiei.

Himmler alesese pe Böhme pentru că îl credea capabil – graţie trecutului său – să ţină piept lui Killinger. Böhme avea

www.dacoromanica.ro

o reputaţie tot atât de proastă ca Heydrich şi ambii se întreceau în cruzime faţă de populaţia evreiască şi cehă. Sunt cunoscute represaliile contra populaţiei cehe ordonate de Böhme după atentatul reuşit făcut de patrioţii cehi contra lui Heydrich[76].

Killinger când a auzit de această numire mi-a spus, că va începe o vreme grea pentru Centrala Evreilor, pentru că generalul Vasiliu, generalul Ştefleа şi alţi generali, când vor simţi că au spate în problema evreiască pe colonelul Böhme, vor căuta să forţeze mâna mareşalului Antonescu.

Richter, care nu era decât căpitan S.S., şi care între timp se mai "domesticise", era foarte îngrijorat de sosirea acestui şef.

Böhme sosind la Bucureşti, imediat după ce s-a prezentat lui Killinger s-a dus în biroul subalternului său Richter şi i-a ordonat să-i prezinte pe şeful Centralei Evreilor. Richter a telefonat doctorului Gingold, care peste câteva minute a sosit însoţit de Grossman, şeful departamentului financiar. Böhme adresându-se lui Gingold i-a spus pe un ton de comandă că trebuie imediat să-i găsească un apartament şi să-l mobileze, el neavând de gând să stea la hotel.

Eu, aflând această obrăznicie, am interzis lui Gingold şi lui Grossman să execute ordinele lui Böhme. Ei însă de frică să nu se nască o sfadă, care să se spargă în capul lor, au trecut peste ordinul meu şi i-au mobilat apartamentul lui Böhme[77]. Viitorul a dovedit că ei aveau dreptate.

L-am chemat pe Richter şi l-am întrebat cum au putut – el şi Böhme – să se adreseze Centralei Evreilor peste capul meu; ştiind bine că această instituţie este în subordinele mele? Richter, care era între ciocan şi nicovală, a spus că Böhme a procedat după cum a învăţat în Cehia. Killinger, căruia m-am plâns, a fost de părere să nu deschid ostilităţile cu Böhme pe această chestiune şi să aştept ca să văd cum îşi va desfăşura activitatea pe viitor, după ce va fi luat contactul cu toată ambianţa din ţară.

Am urmat sfatul lui Killinger, şi când l-am cunoscut pe Böhme, peste două zile, nu am atins chestiunea apartamentului

www.dacoromanica.ro

şi a mobilei. Stând însă de vorbă cu el mai îndelung, mi-am dat seama că o înţelegere între noi va fi imposibilă. El îl acuza pe Killinger de slăbiciune condamnabilă faţă de evrei şi de guvernul român, iar de Richter spunea că îl va readuce în lumea realităţii. Vorbea exact ca şi cum ar fi însărcinat de guvernul german să pună ordine în problema evreiască din România. Era atât de obraznic şi încrezut, încât mă întrebam dacă este în toate minţile. Richter în schimb, la fiecare două minute lua poziţia de drepţi şi aproba cuvintele şefului.

Când am plecat de la această întrevedere nu eram însă nemulţumit, pentru că am înţeles că convieţuirea acestui individ cu Kilinger nu va fi de lungă durată. A fost chiar de durată mai scurtă decât mi-aş fi putut închipui!

La câteva zile a avut loc una din mesele de care am vorbit mai sus. Cristescu şi-a făcut apariţia extrem de agitat, comunicând în gura mare că acum un sfert de oră a primit ştirea de la omul său din Berlin, că Horia Sima ar fi dispărut şi că este probabil în drum spre ţară. Toţi românii prezenţi, inclusiv Mihai Antonescu, care cunoşteau zvonurile care circulau de mult că nemţii ar avea de gând să-l readucă pe Sima la guvern, aşteptau o lămurire de la Killinger. Killinger a spus că informaţia lui Cristescu nu poate fi exactă, pentru că dacă Horia Sima ar fi fugit de la Berlin, primul care ar fi fost informat ar fi fost el şi Legaţia Germană, or el nu primise nici o înştiinţare.

A doua zi, Killinger având o şedinţă cu toţi colaboratorii săi de la legaţie, le-a comunicat că guvernul român a primit o informaţie greşită, cum că Horia Sima ar fi fugit de la Berlin şi că ar fi în drum spre ţară. Ar fi deci bine, a adăugat Killinger, ca toţi cei prezenţi să liniştească pe cunoscuţii şi prietenii lor români. Când Killinger a spus aceste cuvinte s-a auzit o voce din sală: *"Dar rău mai sunteţi informat domnule ministru, eu ştiu de la departamentul meu de trei zile despre fuga lui Sima."* Vocea era a colonelului Böhme, care până atunci stătuse impasibil cu un surâs ironic pe buze.

Killinger şi-a pierdut răbdarea şi, apostrofându-l vehement pe Böhme, i-a atras atenţia că el a uitat că face parte din

www.dacoromanica.ro

funcționarii legației și că este deci sub ordinele sale, și că datoria lui ar fi fost să aducă imediat la cunoștința superiorului său știrea primită de la Berlin, privind fuga lui Sima, astfel s-ar fi evitat ca ministrul Germaniei să dea guvernului român relații care nu corespund cu adevărul. Guvernul român poate, cu drept cuvânt, pune în dubiu buna-credință a guvernului german care, după toate aparențele, vrea să adoarmă vigilența autorităților române. De altfel, a adăugat Killinger, această chestiune nu se poate considera închisă și va avea consecințe grave pentru atașatul de poliție.

Tot în această zi Killinger m-a rugat să-i dau factura mobilei cumpărate de Centrala Evreilor pentru colonelul Böhme – el fiind hotărît să plece la Berlin pentru a obține rechemarea acestuia din postul de atașat de poliție.

S-a repetat exact istoria lui Geissler, iar chestiunea Böhme a ajuns și ea până la Hitler. Killinger a obținut câștig de cauză, iar la întoarcerea sa în București mi-a spus că factura mobilei i-a fost de foarte mare ajutor[78].

Peste câteva zile Killinger m-a întrebat dacă activitatea permanentă a lui Richter, ca consilier pe lângă mine, mai este necesară, pentru că se gândește să-l numească pe el atașat de poliție, pentru ca să închidă definitiv drumul unor noi surprize dezagreabile de tipul Geissler și Böhme. Eu fiind de părere că Richter nu mai are ce îndruma la Centrala Evreilor, el a fost numit de Killinger atașat de poliție, rămânând totodată și consilier în problemele evreiești. După numirea lui Richter eu nu am avut niciodată un conflict serios cu el, cu toate că întreținea informatori la Centrala Evreilor în rândul "îndoctrinaților". El era tânăr, avea soție și copil la București, și știa că pierzând postul de la legație va fi nevoit să plece drept pe front.

Scurtă vreme după această numire a lui Richter, a fost o întâmplare interesantă cu Max Auschnitt. Se știe că acest bogătaș fusese condamnat de regele Carol la închisoare pentru

www.dacoromanica.ro

că nu se lăsase şantajat. Carol cerea ca Auschnitt să-i vândă acţiunile societăţilor "Reşiţa" şi "Titan Nădrag", care le poseda. În caz contrar era ameninţat că i se va dresa un proces de devize şi de fraude fiscale. Auschnitt a preferat să meargă la închisoare. După venirea lui Antonescu cu legionarii la putere, nemţii au cerut în două rânduri extrădarea lui Auschnitt, pentru motive care îmi scapă. Antonescu a refuzat extrădarea. Auschnitt avea "concediu" de la închisoare şi era internat la un sanatoriu din Bucureşti. El s-a hotărît să fugă din ţară şi în acest scop a convenit cu un aviator român, care urma să-l ducă la Constantinopol.

Într-o zi *ataşatul de poliţie Richter*, plin de bucurie, mi-a spus că a reuşit să pună mâna pe Auschnitt, el urmând să plece a doua zi cu un aviator la Constantinopol, iar acest aviator, fiind în slujba nemţilor, va simula o pană şi va ateriza în Bulgaria, de unde Auschnitt va fi ridicat de nemţi şi dus în Germania[79].

Situaţia în care eram pus era destul de delicată, pe de o parte ştiam că Antonescu era contra extrădării lui Auschnitt, pe de alta îmi venea greu să abuzez de încrederea care mi-a arătat-o Richter. În ce privea persoana lui Auschnitt eu cunoşteam exact rolul care îl jucase în economia ţării. El fusese deţinătorul monopolului tablei. Adevărul însă era că el fusese administratorul acestui monopol, care în realitate aparţinea tuturor politicienilor liberali şi ţărănişti care se perindau la putere. Politicienii găsiseră această formulă ingenioasă pentru a-şi procura venituri mari personale pe spinarea ţării, fără nici un risc. Dacă tabla ar fi fost un monopol al statului, ca spirtul, tutunul etc., pentru politicieni ar fi fost mai greu să-şi însuşească veniturile, existând o contabilitate a statului. Auschnitt s-a putut menţine ca mandatar al tuturor vârfurilor politice din ţară ani de-a rândul, graţie tactului şi discreţiei – calităţi pe care le poseda. Când regele Carol a vrut să intre el în posesia monopolului tablei, Auschnitt era atât de bogat, avea atâţia bani depuşi în străinătate, încât era dispus să cedeze, însă patronii, în special Maniu, doctor N. Lupu, Virgil Madgearu şi Tătărăscu l-au obligat să reziste.

www.dacoromanica.ro

În cele din urmă m-am hotărît să-l salvez pe Auschnitt, considerând că în calitatea sa de evreu el avea dreptul la asistența Centralei, deci a mea. L-am chemat pe doctorul Gingold și i-am dat instrucțiunea să meargă imediat la Auschnitt și să-i comunice din partea mea să nu plece mâine dimineață cu avionul. Gingold s-a dus, iar Auschnitt n-a mai plecat.

Richter a rămas foarte mirat de schimbarea bruscă a hotărîrii lui Auschnitt, însă nu a aflat niciodată adevărul. Eu personal nu l-am văzut pe Auschnitt niciodată, iar când a venit să mă caute la *Hotel Splendid*, unde locuiam, probabil pentru a-mi cere o explicație sau a-mi mulțumi, am refuzat să-l primesc.

Care din politicienii români, fiind în locul meu, ar fi făcut la fel? Totuși ***Auschnitt este unul din puținii evrei – poate singurul – care a avut curajul în 1946 să trimită o adresă la Tribunalul Poporului, certificând că Centrala Evreilor (eu) a făcut maximum ce se putea face în acele timpuri pentru populația evreiască din țară.***

Scurt timp după întoarcerea lui Killinger de la Berlin, unde fusese în chestia Böhme, am primit o scrisoare de la Paris de la un evreu pe nume Donner, pe care îl cunoșteam de pe vremea când eram administratorul societății S.A.B.R.A., iar el proprietarul unui restaurant franco-român. Donner îmi arăta că guvernul francez Laval hotărîse extrădarea evreilor români din Paris, chiar și celor deveniți cetățeni francezi, autorităților germane, pentru a fi deportați în lagărele din Polonia. Îmi mai spunea Donner că mulți evrei unguri fuseseră scutiți de deportare, la intervenția guvernului maghiar, și trimiși la Budapesta, și mă ruga ca și evreii români, sau de origine română, ca el, să se poată întoarce în țară.

Am vorbit cu Killinger și am reușit să-l conving să intervină la Ministerul de Externe German pentru ca evreii români, în urma cererii guvernului român, să fie repatriați. L-am pus pe Mihai Antonescu, ministru de externe, să facă o adresă în acest sens Legației Germane din București și să dea dispoziții Consulatului Român de la Paris să înmâneze certificatele de

www.dacoromanica.ro

naționalitate română evreilor de origine română deveniți francezi. Astfel au sosit la București peste 150 de evrei de la Paris, dintre care mulți nu mai fuseseră în țară de 30 de ani.

Cu alte cuvinte, francezii care se lăudau a fi cel mai cult și civilizat popor din Europa îi trimiteau pe evrei în lagărele de exterminare din Polonia, iar "prototipul agentului hitlerist", căci astfel am fost calificat de guvernul francez De Gaulle, într-o adresă făcută în 1945 guvernului sovietic, îi salva.

La București se găseau circa trei sute de evrei refugiați din Germania. Cei mai mulți dintre ei erau angajați la două firme mari germane din București: "Sonnag" și "Dorna Vatra", având carnete cu drept de exercitare a profesiei, eliberate de mine. Richter, în calitatea sa de atașat de poliție german, avea controlul tuturor supușilor nemți din România. El a ordonat firmelor germane să concedieze pe evrei. Firmele, cu multă părere de rău, au executat ordinul. Evreii au rămas pe drumuri și, fiind mai toți săraci, mi s-au adresat mie pentru ajutor. Eu le-am spus să-și caute slujbe la firme române, iar eu le voi preschimba carnetele. Astfel au și făcut. Firmele române i-au angajat cu plăcere, ei fiind toți specialiști.

Lui Richter nu i-am spus nimic, însă el, având informatori la Centrală, a aflat tot ce am făcut. Fără să mă anunțe pe mine Richter a cerut prin legație guvernului român extrădarea evreilor germani, invocând că și guvernul a extrădat evreii români din Franța.

Chestiunea era destul de abil pusă și Mihai Antonescu se găsea în încurcătură. Eu i-am spus că este o mare deosebire între cele două extrădări. Evreii români din Paris nu erau refugiați politici, astfel cum sunt evreii germani din România, iar guvernul francez i-a declarat pe evreii români din Franța indezirabili, pe când guvernul român n-a declarat pe evreii germani din România indezirabili. Totuși Mihai Antronescu, fricos, a hotărît să-i extrădeze pe evrei, afară de cazul când eu aș reuși să-l determin pe Killinger să renunțe de bună-voie la cererea adresată guvernului. M-am dus deci la Killinger, neavând nici un sprijin din partea românilor, și după o lungă

www.dacoromanica.ro

discuție în care am arătat argumentele sus-menționate, adăugând că acești evrei sunt foarte utili firmelor române, am căzut la un compromis. M-am obligat să expediez pe evreii germani cu primul transport de emigranți în Palestina, unde, de altfel, se găseau mai toți evreii din Germania.

Relațiile mele cu Richter nu au suferit în urma acestui incident, am interzis însă "îndoctrinaților", în primul rând lui Willman Grünberg, de a mai călca la Legația Germană fără autorizația mea.

Centrala Evreilor avea o secție de emigrare, care, în conformitate cu legea, trebuia să organizeze toate emigrările. Primul meu gând după înființarea Centralei a fost să trimit cât mai mulți evrei – în special pe cei din Transnistria – în Palestina sau în alte țări primitoare, evreii fiind aproape în totalitate dornici să plece.

Palestina, care ar fi fost țara cea mai indicată să-i primească pe evrei, refuza vizele de intrare din ordinul englezilor.

Turcia nu-i primea pe evrei decât în tranzit. Vizele de tranzit prin Germania sau Bulgaria erau extrem de greu de obținut. Evreii bogați mai primeau câte o viză din țările Americii Latine, însă costa foarte mulți bani. Nu se puteau face decât emigrări ilegale în Palestina, prin vase care naufragiau intenționat pe coastă. Însă și aceste emigrări erau foarte scumpe. Emigranții trebuiau să plătească tot vasul. Riscurile erau mari, pentru că la astfel de întreprinderi nu se întrebuințau vase cu certificate de navigabilitate, doar toate vechiturile putrezite prin porturi. Dovadă, catastrofa cu vasul "Struma".

M-am gândit deci să intru în tratative cu *Jointul* din America pentru a obține, prin influența lui, vize de intrare masive fie în Palestina, fie în America. M-am hotărît să-l trimit pe doctor Gingold în Elveția, pentru a lua contact acolo cu delegații *Jointului*. Legația Elvețiană, din motive necunoscute, a refuzat doctorului Gingold viza de intrare în Elveția.

www.dacoromanica.ro

Mai târziu mi-am dat seama că în America, Anglia şi alte ţări se utiliza la maximum nenorocirea căzută pe evrei, în scop propagandistic, iar în realitate nici Anglia, nici America nu ridicau un deget când era vorba de ajutor efectiv, ba din contră, cu cât era mai mare persecuţia contra populaţiei evreieşti din partea lui Hitler, cu atât creştea şi posibilitatea de propagandă antinazistă. Dar nici conducerea sionistă din România, în cap cu Benvenisti şi Zissu, nu avea interes ca grosul populaţiei evreieşti să părăsească ţara. Aşa cum se va vedea mai jos, când voi descrie anumite situaţii financiare, sioniştii primeau ajutoare masive pentru populaţia evreiească săracă, însă aceste ajutoare rămâneau în buzunarul conducerii. Şi Filderman, care era reprezentantul *Jointului* în România, primea un ajutor de 100 000 dolari pe lună, care nu mergeau la destinaţie. Dacă nu era să mai fie evrei în România, ar fi încetat şi sursa de venit a conducătorilor evreilor. Programul era deci simplu: evreii bogaţi să plece, iar cei săraci, cu nenorocirile lor, să rămână, pentru a fi monetizaţi de conducere.

Atât sioniştii cât şi Filderman aveau tot interesul să descrie Centrala Evreilor şi pe mine, pe lângă *Joint* şi Oficiul Palestinian, ca pe călăii evreilor, pentru a împiedica luarea de contact, ***care ar fi dus la rezolvarea problemei evreieşti din România şi Transnistria şi încetarea necesităţii de a mai da ajutoare.***

Conducerea sionistă, Filderman şi plutocraţia evreiească utilizau larg Centrala Evreilor în ţară, fiind toţi, cu familiile lor, funcţionari ai Centralei, pentru a beneficia de dreptul de a-şi exercita profesiile, pentru a se putea plimba în toată ţara şi pentru a fi scutiţi de a presta muncă obligatorie. În străinătate însă, Centrala devenea o instituţie de prigoană hitleristă.

Evreii din Transnistria, când s-au întors în ţară, aduşi tot de mine, cum se va vedea mai jos, în loc să rupă în bucăţi pe Zissu, pe Benvenisti, pe Löwenstein, pe Eşanu, pe Filderman etc., au fost aruncaţi de plutocraţia evreiască pe pista doctorului Gingold şi a mea. ***Sunt convins că nici azi cei mai mulţi evrei care au***

www.dacoromanica.ro

fost deportați în Transnistria nu știu că nenorocirile lor au fost bine-venite pentru buzunarele conducătorilor sioniști și pământeni (uniunea lui Filderman), care din această cauză nu aveau nici un interes să pună capăt barbariilor din Transnistria.

În toată această constelațiune trebuie căutat și motivul care i-a determinat pe elvețieni să refuze viza doctorului Gingold.

Dificultățile întâmpinate la emigrarea evreilor se mai măreau și prin faptul că în România, Marele Stat Major și Ministerul de Interne erau contra emigrării evreilor pentru aceleași motive de ordin financiar personal ca și sioniștii și Filderman.

Dacă mai adăugăm că și nemții, pentru a fi agreabili arabilor, erau contra emigrărilor, tabloul este aproape complet. ***Cu nemții și cu generalii români, cum se va vedea mai jos, am ajuns la o înțelegere, însă cu sioniștii, cu englezii și cu americanii, niciodată.***

La începutul anului 1942 Centrala Evreilor a organizat, cu ajutorul societății de turism "România", care era semistatală, câteva expedieri de evrei care au "naufragiat" pe coasta palestiniană. Am mai dat autorizații de a face astfel de transporturi unui căpitan de cursă lungă din Galați, însă aceste emigrări, care în total nu au întrecut patru sute de emigranți, erau prea costisitoare, din cauză că se pierdeau vasele, iar personalul de navigație risca să facă și închisoare în Palestina. Singura soluție serioasă era aceea de a obține certificate de emigrare în Palestina.

În acest scop Mihai Antonescu, la cererea mea, s-a adresat reprezentantului Crucii Roșii Internaționale în România, un elvețian pe nume Charles Kolb. Peste câteva zile a venit răspunsul lui Kolb prin care se arăta că emigrările în Palestina de către evreii din România nu se puteau face decât prin Oficiul Palestinian, iar acest oficiu avea un reprezentant la București în persoana lui A.L. Zissu. Acest Zissu era bine-cunoscut la Berlin, unde trăise mai mulți ani, posedând o vilă foarte somptuoasă, trăgând venituri mari din trustul zahărului din România și fiind

www.dacoromanica.ro

ginerele faimosului bogătaş Carol Zimmer, care avea monopolul lacurilor şi culorilor germane în România.

Acest Zissu, neavând altă grijă în viaţă, învăţase limba şi teologia ebraică şi era considerat un mare talmudist. Eu am scris în 1942 o scurtă istorie a evreilor în limba germană, arătând că toată doctrina lui Moses (Moise) se trage de la egipteni. Nu am publicat această scriere niciodată, însă a fost tradusă în limba română de Raul Schina, un funcţionar de la Ministerul de Finanţe.

Zissu era indignat că negam divinitatea lui Moses. Zissu mai era indignat că doctor Gingold – un catolic – conducea Centrala Evreilor. Astfel, o colaborare cu Zissu în chestia emigrării, pe lângă că el avea interese cu totul contrarii Centralei Evreilor, devenea imposibilă. Rarele certificate de emigrare în Palestina pe care Zissu le-a primit în 1942, prin intermediul Oficiului Palestinian, sucursala Constantinopol, le-a pus la mezat, încasând sume variind de la 1-5 milioane lei de certificat. Acest lucru este cunoscut de toţi evreii din România.

Am încercat deci să intru în legătură cu englezii de la Constantinopol pentru a obţine certificate de emigrare. Cunoşteam bine pe unul din directorii trustului "Philips" din Olanda, pe nume Smit. El administra fabricile pe care le avea trustul în Ungaria, România şi Turcia şi avea legături foarte bune atât cu americanii, cât şi cu englezii. Eu ajutasem fabrica "Philips" din Bucureşti, lăsându-i toţi funcţionarii şi lucrătorii evrei, şi mai făcusem servicii destul de importante şi lui Smit personal. Smit a luat contact la Constantinopol atât cu Ambasada Engleză, cât şi cu cea americană, arătând toată situaţia tragică a evreilor din Transnistria, care în orice moment riscă să fie masacraţi de trupele germane. ***A arătat că guvernul român – contrar sfaturilor germane – face tot posibilul pentru a înlesni evreilor emigrarea.*** Totul a fost în zadar. Americanii au arătat o indiferenţă totală pentru această problemă, care o considerau de competenţa *Jointului*, iar englezii l-au trimis pe Smit să discute cu Charles (Haim) Barlas, reprezentantul Oficiului Palestinian la Constantinopol.

www.dacoromanica.ro

Barlas a spus că certificatele care i se trimit din Palestina, puține la număr, servesc pentru toate țările din estul Europei, ocupate de hitlerişti, şi că nu poate mări cota României[80] (ce cotă!?) în detrimentul celorlalți. *De altfel, spunea Barlas, evreii din Transnistria primesc ajutoare mari din America şi chiar din Turcia pleacă mereu vagoane cu alimente şi îmbrăcăminte – via Bulgaria – în România şi Transnistria. Inutil să spun că în România nu a sosit niciodată un singur transport de alimente sau îmbrăcăminte pentru evrei.* Mai târziu, în 1944, am aflat că conserve, ciocolată, medicamente şi haine destinate evreilor din România se vindeau în Bulgaria, cu complicitatea anumitor persoane din Oficiul Palestinian.

Astfel stând lucrurile, Centrala Evreilor, în materie de emigrare legală, se găsea la bunul plac al lui Zissu, al lui Barlas şi al lui Filderman. *Radio Londra* şi *Radio America* plângeau însă în fiecare zi de mila evreilor din România şi din Transnistria "masacrați de guvernul hitlerist Antonescu".

Mai târziu voi avea ocazia să revin asupra chestiunii emigrării şi se va vedea că cu bani se puteau totuşi obține vize palestiniene în număr destul de mare.

Am menționat în câteva rânduri serviciul meu de informații de la bursa neagră, şi este necesar să fac unele precizări. După revizuirea evreilor de către comisia centrală, în câmpul muncii şi al economiei, am obținut de la mareşalul Antonescu dreptul de a elibera populației evreieşti din țară, în caz de nevoie, după aprecierea mea personală, carnete de scutire de muncă cu drept de exercitarea profesiei.

Foarte mulți evrei nu adresaseră cereri comisiei centrale, pentru că se găseau "aranjați" la Marele Stat Major, ci figurau ca făcând muncă obligatorie în cadrul armatei, iar în realitate, cu ajutorul mitei, se plimbau în Bucureşti, ocupându-se în special cu bursa neagră. Aceşti evrei îşi dădeau acum seama că carnetele eliberate de comisia centrală sunt respectate de toate autoritățile şi că sunt mai stabile – şi poate mai ieftine – ca "aranjamentele" cu militarii, care, pe lângă că erau foarte costisitoare, depindeau

www.dacoromanica.ro

de schimbarea unui şef. Toţi evreii ştiau că eu declarasem în nenumărate rânduri că urmăresc ca să transform mita în taxă oficială.

Evreii sus-menţionaţi făceau cereri la Centrala Evreilor oferind sume de bani, după puterea de plată a fiecăruia, în schimbul carnetelor de scutire de muncă. Centrala examina prin direcţia ei financiară oferta postulantului şi dacă găsea că propunerea este echitabilă mi-o înainta mie pentru a hotărî. De multe ori Centrala, înaintându-mi cererea, propunea majorarea taxei oferite. La început eu aprobam întotdeauna propunerea direcţiei financiare a Centralei. Am avut însă o serie de reclamaţii, de unde se părea că rezultă că oamenii foarte bogaţi scăpau ieftin, pe când alţii mai săraci erau încărcaţi. Am organizat deci un serviciu pesonal de informaţii la bursa neagră pentru a verifica propunerile Centralei. Şeful acestui serviciu era Jacques Leon, un vechi specialist de bursă neagră, unde lucra cu fraţii şi nepoţii.

De multe ori propunerile Centralei – intenţionat sau neintenţionat – erau absolut ridicole. Voi da un exemplu care pare aproape de necrezut.

Centrala a înaintat cererea unui evreu pe nume Schenerman, recomandându-mi să-i aprob un carnet gratuit, el fiind sărac.

Serviciul de informaţii a stabilit că este vorba de aşa-zisul "rege al dolarului", care, cu ajutorul Legaţiei Elveţiene, face traficuri de sute de milioane de lei, având la dispoziţie şi curierii diplomatici ai legaţiei, şi că poate plăti uşor un milion de lei. L-am impus deci pe Schenerman cu un milion. Doctor Gingold – preşedintele Centralei – a venit să-mi spună că este sigur o greşeală din partea mea şi că făcându-se un control la domiciliul lui Schenerman s-a constatat că trăieşte într-o mansardă, neavând nici mobilierul strict necesar. Am rămas surprins şi am retrimis chestiunea spre cercetare lui J. Leon, care a reconfirmat că este vorba de "regele dolarului".

Astfel toată problema a rămas nerezolvată, Centrala rămânând la părerea ei, cum că eu sunt indus în eroare. După câteva zile Eugen Cristescu a făcut cu organele sale o descindere

www.dacoromanica.ro

într-un apartament din Bulevardul Elisabeta, fiind pe urmele unei afaceri de spionaj. Acolo a găsit întinsă o masă mare, la care luau parte mulți domni și doamne în ținută de seară, iar în capul mesei prezida prefectul Poliției Capitalei. Se serba ziua de naștere a lui Schenerman! Într-o cameră i-a găsit un cufăr plin cu valută, în valoare de 200 milioane lei. Cristescu l-a arestat pe Schenerman și a ridicat cufărul. Peste câteva zile însă a fost nevoit să-l elibereze pe Schenerman și să-i restituie cufărul, legea nepedepsind pe deținătorul de valută, ci numai pe traficant.

Centrala a intrat în posesia unui milion de lei, însă șeful serviciului financiar Dolfi Grossman, în sufletul lui, a jurat răzbunare contra lui Jacques Leon.

Doctor Gingold era un naiv, care se lăsa dus de nas de Grossman și chiar eu, în acel timp, credeam încă în sinceritatea lui Grossman.

Un alt caz care dovedea necesitatea unui serviciu de informații este următorul. Într-o zi s-a prezentat la mine la Președinție protopopul Mureșanu, fratele doamnei Goga. Adresându-mi-se cu "fiule", a spus că a crescut de mic copil pe un biet evreu, orfan, care îi ține contabilitatea și scriptele bisericii. Spre marea lui mirare, acest orfan fusese impus de Centrala Evreilor la plata nemaiauzită de un milion lei pentru eliberarea unui carnet de scutire de muncă. Mă ruga să repar această greșeală, datorată sigur unei confuzii de nume și să eliberez un carnet gratuit. Am chemat la telefon Centrala și am cerut relații despre "secretarul" protopopului, pe nume Radu. Răspunsul a fost că acest Radu a fost câțiva ani reporter la ziarul *Adevărul*, pe urmă șef crupier la tripoul lui Gavrilă Marinescu din Parcul Carol, iar că în ultimul timp făcuse o avere considerabilă la bursa neagră. L-am întrebat pe protopop dacă nu cumva pe orfanul lui îl cheamă altfel, pentru că despre Radu există cu totul alte informații și nu aș putea să îl reduc decât la 500 000 lei. Spre stupoarea mea, protopopul a spus: *"Stai fiule, să mă duc afară, unde el mă așteaptă și să mă consult cu el"*. După câteva minute protopopul s-a întors și a spus: *"Ne-am sfătuit și acceptăm să plătim 500 000 lei."*

www.dacoromanica.ro

Cei prezenți la această scenă au rămas uimiți de lipsa simțului rușinii la acest protopop, însă peste câteva zile el a dat o explicație. Fiind întrebat mai mult în glumă, de către un director al Președinției, ce a fost cu secretarul Radu, el a răspuns că scopul scuză mijloacele, iar scopul a fost creștinesc, de a-l salva pe Radu din ghearele diavolului (diavolul eram probabil eu).

Protopopul Mureșanu a prins însă gust la banii evreiești, și peste o lună a dat o nouă lovitură. Profitând de faptul că este fratele doamnei Goga, atotputernica zilei, el a cerut Marelui Stat Major să i se repartizeze în cadrul muncii obligatorii un număr de circa 50 de evrei – pe care i-a desemnat nominal – pentru a-i utiliza la construirea unei biserici.

Cererea a fost aprobată, iar Mureșanu a convenit cu evreii ca ei să-și caute de treburile lor, iar în schimb să-i plătească lui câte zece mii lei lunar fiecare, urmând ca el să cumpere cu acești bani material de construcții și să plătească mâna de lucru românesc.

Peste câteva luni de zile eu am aflat despre acest "aranjament" și am trimis un inginer de la Centrală ca să constate în ce stadiu se găsește construcția bisericii. Pe locul viran destinat construcției nu era decât un șanț și nu se vedeau nici un fel de materiale de construcții. L-am chemat pe protopopul Mureșanu și i-am spus că din moment ce el nu utilizează evreii la lucru eu le voi găsi altă întrebuințare, și i-am propus să pun la dispoziție banii necesari clădirii, sub supravegherea și controlul inginerilor desemnați de mine. Mureșanu s-a supărat, nu a acceptat propunerea și a spus că se va plânge Marelui Stat Major și mareșalului Antonescu dacă nu îi voi lăsa pe evrei. Eu am dat evreilor carnete de scutire de muncă, făcându-i să plătească la Centrală taxe mai mici ca mita cerută de protopop. Fiind vorba de câteva milioane încasate de Mureșanu, am comunicat toată afacerea lui Mihai Antonescu, rugându-l să vorbească cu mareșalul pentru a lua măsuri. Mihai Antonescu, peste câteva zile, mi-a spus că ar fi mai bine să închidem afacerea Mureșanu. Nu știu dacă Mihai Antonescu a vorbit cu mareșalul, dar rezultatul ar fi fost întotdeauna același, pentru că influența doamnei Goga era prea mare.

www.dacoromanica.ro

Relaţiile mele cu Marele Stat Major deveneau din ce în ce mai proaste. Eu acordam scutiri de muncă cu dreptul de a exercita profesia la mulţi evrei care erau repartizaţi Marelui Stat Major, în cadrul serviciului militar transformat în muncă, şi din această cauză scădeau veniturile personale ale multor domni din această instituţie. Centrala Evreilor având nevoie de sume mari extrabugetare, ajutoare pentru Transnistria, cantine etc., ele se acopereau cu taxele încasate pentru scutirile aprobate. Mihai Antonescu îmi spunea că la fiecare consiliu de miniştri, generalul Ştefl ea şi Piki Vasiliu deschideau focul asupra Centralei şi asupra mea. Eram acuzat că încasez sume enorme de bani fără nici un control din partea statului, că am dezorganizat toate detaşamentele de muncă evreieşti prin scutirile care le-am acordat, că sistemul introdus de mine, de a acorda evreilor scutiri de serviciul militar (muncă) contra unei taxe, înseamnă că le-am creat o situaţie privilegiată în stat, pentru că nici un român nu se poate întoarce de pe front în ţară (acasă) contra unei taxe, că cumpăr de pe piaţă medicamente, încălţăminte şi îmbrăcăminte de care ţara are nevoie pentru a le trimite în Transnistria, că am numit la Centrala Evreilor 4 000 de funcţionari, în timp ce altă dată doctor Filderman conducea Uniunea Comunităţilor Evreieşti cu douăzeci de funcţionari, că am repartizat pe toţi medicii evrei la spitalele evreieşti, în timp ce spitalele cu răniţi duc mare lipsă de doctori, că scot o gazetă evreiască în limba română care nu este supusă cenzurii militare ca toate gazetele româneşti etc.

Ca urmare la toate aceste atacuri, mareşalul Antonescu a dat ordin generalului V. Cuzen, preşedintele Curţii de Conturi, să controleze personal gestiunea financiară a Centralei Evreilor. Această dispoziţie era ridicolă şi absolut ilegală. Centrala nu se întreţinea cu banii statului, doar cu banii evreilor, iar controlul financiar se făcea de cenzorii evrei. Totuşi generalul Cuzen, prieten de şcoală al mareşalului Antonescu, s-a complăcut în situaţia de "controlor" şi timp de doi ani şi jumătate a venit

www.dacoromanica.ro

regulat de două ori pe săptămână la Centrală. Evreii erau măguliți, pentru că președintele Curții de Conturi era în rang mai mare ca un ministru. Cu toate că generalul Cuzen a raportat mareșalului Antonescu că contabilitatea Centralei este în cea mai perfectă ordine și că toate cheltuielile și încasările se fac în cadrul legii Centralei, atacurile generalilor nu au încetat. Mareșalul Antonescu, sătul de discuțiile care aveau loc la fiecare consiliu de miniștri, a hotărît ca împuternicitul guvernului (eu), care până atunci era sub ordinele sale directe, să treacă sub ordinele unui consiliu restrâns de miniștri, prezidat de ministrul justiției.

Acest consiliu urma să aibă loc în fiecare săptămână la Ministerul de Justiție. Membrii Consiliului erau: ministrul poliților (Piki Vasiliu), șeful Marelui Stat Major (generalul Ștefleа), ministrul marinei (amiral Nicolae Păiș), ministrul românizării (Titus Dragoș), ministrul muncii (Constantin Dănulescu), ministrul justiției (Ionel Marinescu), Radu Lecca[81]. Această hotărîre a fost luată în luna august 1942. Până atunci sediul meu fusese la Președinție. Începând cu această dată mi-am mutat biroul în str. Sf. Ștefan. Este incontestabil că înființarea acestui consiliu restrâns de miniștri însemna o victorie a generalilor asupra mea; eu nu mi-am înaintat însă demisia, fiind hotărît să accept lupta.

Aprobările date de comisia centrală de revizuire a evreilor, cât și cele date de mine personal, expirau toate în 30 iunie 1942. Urma să se facă o nouă revizuire a evreilor. Mihai Antonescu a hotărît ca această revizuire să se facă de către magistrați la sediile tuturor tribunalelor din țară, pentru a evita orice discuții din partea generalilor. Toate cererile evreilor au fost deci înaintate de Centrala Evreilor comisiilor de magistrați numite de ministrul justiției. Comisiile de magistrați de tribunal au aprobat pentru toată țara numai 20 000 de scutiri, deci cu 15 000 mai puține decât aprobase la începutul anului comisia centrală de revizuire. Am hotărît deci cu Mihai Antonescu să dăm evreilor dreptul de a face apel. S-au format astfel comisii noi pe lângă toate curțile de apel, unde s-au judecat dosarele respinse de

www.dacoromanica.ro

prima instanță. Curțile de apel au mai aprobat încă 10 000 de cereri. Totuși eu nu eram încă mulțumit, astfel că s-a mai format o comisie compusă din membrii Curții de Casație. Această ultimă comisie, prezidată de procurorul general al Curții de Casație, Gică Ionescu, având ca membri pe consilierii Spoială și Lăzărescu, a mai aprobat încă 5 000 de cereri de scutire.

În total au lucrat 250 de magistrați în comisiile de revizuire ale evreilor. Diurnele magistraților erau plătite de mine cu bani de la Centrală. Aceste diurne erau foarte mari, astfel că magistrații făceau tot posibilul pentru a fi numiți de ministrul de justiție în comisii.

Mihai Antonescu și eu credeam că acum, când scutirile evreilor erau aprobate de magistratura țării, atacurile diverșilor generali vor înceta. Generalii însă nu au încetat, au înglobat în acuzațiile lor și pe magistrați, spunând că ei s-au compromis primind diurne de la evrei.

Mihai Antonescu spunea că problema evreiască a compromis Marele Stat Major, Magistratura și că rămâne să mai compromită și Patriarhia. Centrala Evreilor a perceput de la evreii cărora le fuseseră aprobate cererile taxe foarte mici. Taxele erau repartizate global, după numărul de carnete, pe județ. Astfel, sediile județene ale Centralei scuteau de taxă pe evreii săraci, încărcându-i pe cei înstăriți.

Richter nu prea era mulțumit că numărul carnetelor aprobate nu scăzuse. Eu i-am arătat că chiar dacă s-ar micșora numărul carnetelor, situația reală a evreilor nu s-ar schimba, în schimb ar crește veniturile ofițerilor de la Marele Stat Major și ar scădea veniturile Centralei.

După această revizuire a rămas în picioare vechea decizie a mareșalului Antonescu, cum că, în cursul anului, eu sunt singurul autorizat să retrag carnete autorizând evreilor exercitarea profesiunii și să aprob altele noi, în caz de nevoie.

După revizuirea magistraților am avut două incidente cu palatul regal, care au contribuit și ele la arestarea mea în 1944. Primul a fost cu regina Elena. Se știe că Centrala Evreilor

www.dacoromanica.ro

elibera majoritatea carnetelor gratis, încasând taxele respective de la evreii mai bogați. Astfel doctorul Blatt, oculistul reginei Elena, fusese impus de comisia financiară a evreilor din Centrală la plata sumei de 100 000 lei. Doctorul Blatt era cel mai mare oculist din țară și câștiga cel puțin un milion de lei pe lună. Blatt s-a prezentat la mine cu o scrisoare a reginei prin care ea îmi cerea ca Blatt, fiind un profesionist sărac, să fie scutit de plata acestei taxe. I-am spus lui Blatt că dorința reginei este pentru mine un ordin și că voi face chiar mai mult decât mi se cere. Blatt fiind prezent, am chemat la telefon pe Halbertal de la Comunitatea Evreiască, unde se administra fondul destinat asistenței pauperilor și am dat ordin, ca pe viitor, doctorul Blatt să primească un ajutor de 5 000 lei lunar. Blatt dându-și seama că se face de râs în fața tuturor evreilor, m-a rugat să retrag ordinul și s-a dus să plătească taxa la care era impus. S-a plâns însă reginei, care la rândul ei s-a plâns lui Mihai Antonescu.

Al doilea incident a fost cu generalul Constantin Sănătescu, mareșal al palatului. Acest general mi-a adresat o scrisoare, cerându-mi pe un ton de comandă să fie scutit un tehnician evreu din garajul regal. Am trimis scrisoarea înapoi, fără comentarii și fără răspuns.

Tot în acel timp Legația Franței mi-a făcut o adresă, plângându-se că comisiile de magistrați au respins cererea unui evreu care era în serviciul legației ca expert în chestiuni bancare (bursa neagră). Am răspuns legației că eu nu pot înregistra o cerere de la o legație străină, decât dacă îmi este înaintată prin Ministerul de Externe Român. Ministrul Franței l-a întrebat pe Mihai Antonescu dacă această regulă se aplică și Legației Germane din București.

După revizuirea carnetelor de către comisiile de magistrați, și-a început activitatea consiliul restrâns de miniștri de care am vorbit mai sus. La primul consiliu care a avut loc am constatat că ministrul de justiție Marinescu, care prezida consiliul, făcuse

www.dacoromanica.ro

alianță cu militarii și că nu aveam decât doi miniștri imparțiali: pe Dragoș și pe Dănulescu.

La această primă ședință, Marele Stat Major a atacat problema scutirilor de muncă ale evreilor. Cum nu se putea lega de aprobările date de comisiile de magistrați, a cerut ca eu să reduc cu 2 000 numărul funcționarilor de la Centrala Evreilor pe țară. Am arătat că toți funcționarii sunt cu slujbe bine determinate și în caz de revocare voi fi nevoit să închid școli, cantine, sinagogi și chiar spitale. Totul a fost în zadar. Punându-se propunerea la vot, toți militarii și ministrul de justiție au votat pentru acceptarea propunerii Marelui Stat Major, motivând că în timp de război nevoile de mână de lucru ale militarilor primează nevoilor, de orice natură ar fi ele, ale populației civile. A rămas ca la ședința din săptămâna viitoare eu să înaintez consiliului tabelul evreilor concediați, pentru ca ei să poată fi încadrați la muncă.

Eu știam prea bine care era soarta evreilor intrați pe mâna Marelui Stat Major. Am citat mai sus exemplul cu protopopul Mureșanu și mai erau sute de astfel de cazuri. Eram deci hotărît să nu execut ordinul consiliului și în caz de nevoie să mă retrag, abandonând soarta evreilor în mâna militarilor români.

Plecând de la acest consiliu mi-a venit în gând să-mi procur un tabel al tuturor repartizărilor de evrei în cadrul muncii făcute de Marele Stat Major, pentru a dovedi consiliului de miniștri sau mareșalului Antonescu că nu nevoia de mână de lucru stă la baza cererii Marelui Stat Major, ci alte considerente.

La Cercul Teritorial din București, pe unde treceau toate repartizările de evrei făcute de Marele Stat Major, Secția I, scriptele erau ținute de 10 secretari evrei, care și ei lucrau în cadrul muncii obligatorii. Am reușit să determin pe doi dintre acești secretari să-mi facă o copie a tuturor repartizărilor de evrei ordonate de Marele Stat Major în sectorul București.

Când a avut loc viitorul consiliu de miniștri, peste o săptămână, eu aveam în buzunar repartizarea Marelui Stat Major pentru 12 000 de evrei din sectorul București. Din partea Marelui Stat Major luau parte la consiliu generalul Ion Arhip,

www.dacoromanica.ro

subșeful Marelui Stat Major și colonelul Ilie Dumitrescu, șeful Biroului "Evrei" din Secția I a M.St.M. Fiind întrebat dacă am executat ordinul consiliului, am răspuns că nu, pentru că s-au ivit fapte noi care trebuie să le aduc la cunoștința domnilor miniștri. *"Marele Stat Major* – am spus – *a motivat cererea de anulare a carnetelor prin nevoile de mână de lucru care le-ar avea. Să vedem ce a făcut Marele Stat Major cu cei 12 000 de evrei care îi are repartizați la lucru în București."* Și am pornit să citesc repartizările, făcând comentariile necesare.

Am început cu ziarul *Curentul,* unde Pamfil Șeicaru avea repartizați 200 de evrei ca colportori. Numele lui Șeicaru este atât de elocvent, am spus, încât nu este nevoie să mai cercetăm întrebuințarea care se dă acestor evrei. După Pamfil Șeicaru a venit rândul lui Stelian Popescu de la ziarul *Universul.* Avea și el 150 de evrei repartizați pentru colportaj! Pe urmă am citit numele evreilor repartizați de Marele Stat Major firmelor particulare din București, contrar legilor existente care dădeau acest drept numai comisiilor de revizuire, sau mie. Iar la sfârșit am arătat că Marele Stat Major a repartizat 50 de evrei până și revistei *Glasul Monachilor.* Astfel stând lucrurile, era evident că Marele Stat Major nu îmi cerea 2 000 de evrei din cauza lipsei de mână de lucru, iar singura explicație care o găseam era sentimentul de ură împotriva populației evreiești care domină la Marele Stat Major și în rândurile armatei române. *"Acest sentiment de ură* – am spus – *nu era împărtășit și de consilierul german în problemele evreiești pe lângă guvernul român, cu toate că este un ofițer din cadrele S.S. El este de părere că cererea Marelui Stat Major nu este justificată, neavând nici o bază economică, singura care contează în interiorul țării în timp de război."* Generalul Arhip s-a adresat colonelului Dumitrescu, întrebând dacă repartizările citite de mine corespund realității. Primind un răspuns afirmativ, a cerut să se ridice ședința, rămânând ca toată chestiunea să se hotărască la viitoarea adunare. Până și ministrul de justiție Marinescu, omul doamnei Goga, a fost nevoit să recunoască că repartizările făcute de Marele Stat Major nu sunt raționale.

www.dacoromanica.ro

La şedinţa care a avut loc peste o săptămână, am ajuns la înţelegerea tacită că Marele Stat Major renunţă la cei 2 000 de evrei de la Centrală, iar eu nu voi insista asupra repartizărilor evreilor făcute de Marele Stat Major. Mediatorul acestei înţelegeri, înainte de a se deschide şedinţa, a fost Marinescu.

Marele Stat Major şi Vasiliu nu s-au liniştit însă, şi în aceeaşi şedinţă au găsit un nou cal de bătaie: emigrările.

Au cerut ca consiliul de miniştri să interzică emigrările evreilor pentru două motive: *primul*, că vasele întrebuinţate pentru emigrări nu se mai întorc în ţară şi deci tonajul marinei comerciale este în permanentă scădere. *Al doilea*, că evreii care pleacă în străinătate, pe lângă că fac în Europa propagandă antiromânească, mai duc cu ei material informativ militar şi economic.

Am răspuns că vasele care pleacă sunt epave, care stau de ani de zile neîntrebuinţate în porturi. Deci nu poate fi vorba de "marină comercială". În ce priveşte materialul informativ economic şi militar, cred mai curând că miile de evrei repartizaţi de Marele Stat Major, Direcţiei Generale a Statisticii Statului Român pot reprezenta un pericol de spionaj. Această direcţie generală era condusă de Sabin Manuilă, rudă cu Mihai Popovici şi protejatul doamnei Goga. (În 1944 s-a dovedit că Manuilă şi mulţi dintre evreii care lucrau cu el erau în serviciul spionajului american. Voi reveni mai târziu asupra acestei chestiuni.) Obiecţiile mele nu au fost luate în consideraţie, iar consiliul, cu majoritate de voturi, a interzis orice emigrare pe viitor. Militarii apărau deci interesele engleze şi germane, contrare celor româneşti, lăsând la o parte barbaria de a declara o populaţie indezirabilă, de a-i lua toate drepturile şi de a nu-i da voie să plece.

Peste câteva săptămâni Marele Stat Major a venit cu o nouă pretenţie. A declarat Marele Stat Major că nu are îmbrăcăminte, încălţăminte, rufe şi haine pentru evreii care se găsesc la muncă, deci Centrala Evreilor să plătească pentru toate aceste necesităţi suma de 2 miliarde lei. Eu am refuzat să plătesc această sumă,

www.dacoromanica.ro

iar după lungi discuții am spus că voi vorbi cu direcția financiară a Centralei pentru a vedea dacă putem strânge un miliard. Marele Stat Major nu a fost însă de acord, și toată chestiunea a rămas în suspensie. Peste câteva zile am fost chemat de mareșalul Ion Antonescu la Președinție, unde avea loc un consiliu de generali.

Am fost introdus în camera de consiliu, unde se găseau generalii Ilie Șteflea, Ion Arhip, Gheorghe Dobre, Dumitru Popescu, Constantin Vasiliu, Nicolae Șova și colonelul Radu Davidescu. Mareșalul Antonescu m-a anunțat că a hotărît să impună evreilor din România o taxă de 2 miliarde lei, care urmează să fie plătită în cursul unei luni, iar el va hotărî modul de întrebuințare a acestei sume. Nu mai era vorba de Marele Stat Major și de îmbrăcăminte și hrana evreilor din detașamentele de muncă. Am încercat să discut această taxă, însă mareșalul Antonescu mi-a tăiat vorba, spunându-mi să comunic evreilor că: *"Dacă nu vor plăti, vor vedea cine este mareșalul Antonescu."* A mai adăugat că i-a salvat pe evrei de două ori și este rândul lor să facă un sacrificiu.

Este incontestabil că ideea acestei taxe a pornit de la Marele Stat Major, iar mareșalul Antonescu, având antecedentul lui Filderman, a fost de aceeași părere. Centrala Evreilor a hotărît să facă comisii de impunere pe bresle pentru a colecta *"taxa mareșalului"*. Aceste comisii lucrau foarte încet și primeam zilnic reclamații, de unde rezulta că milionarii scăpau prea ieftin. Eu dădeam toate impunerile făcute de comisii spre verificare serviciului meu de informații și constatam că în multe cazuri bogătașii erau menajați. Eu nu puteam să mă substitui comisiilor de impunere, am făcut însă încetul cu încetul o listă de 1 000 bogătași, în special de la bursa neagră, care nu erau impuși după posibilitățile lor de plată.

Mareșalul Antonescu fixase un termen de o lună pentru depunerea banilor. Când a trecut luna Centrala nu colectase decât vreo 200 de milioane lei, care erau depuși la C.E.C.

Mareșalul Antonescu m-a amenințat că va trimite pe toți evreii la muncă. Eu îmi dădeam seama că Ion Antonescu este

www.dacoromanica.ro

din ce în ce mai influențat de Vasiliu, Șteflea etc., și că este capabil de orice act de violență. Mihai Antonescu nu era destul de puternic să țină cap tuturor generalilor, mai cu seamă că era și deochiat la nemți.

Știam bine că evreii înstăriți, chiar dacă se vor duce la muncă, vor face aranjamente cu Marele Stat Major și nu vor avea de suferit, însă câteva zeci de mii de salariați săraci, plecând la muncă, își lăsau familiile pe drumuri. Centrala Evreilor n-ar fi avut posibilitatea să întrețină aceste familii, nemaiexistând evrei liberi care să plătească taxe. Până atunci nu mă amestecasem în impunerile care le făceau comisiile pe bresle pentru colectarea *"taxei mareșalului"*, acum însă, pentru considerentele arătate, m-am decis să intervin. L-am chemat pe doctor Gingold și i-am dat lista celor 1 000 de evrei îmbogățiți la bursa neagră. În dreptul fiecăruia era marcată averea aproximativă de care dispune. Totalul acestor averi se ridica la aproape zece miliarde lei. Am hotărît ca toți acești evrei să plătească solidar 600 milioane de lei. Rămânea ca să stabilească între ei cine și cât plătește. Dacă nu vor plăti suma cerută, voi anula carnetele lor de scutire de muncă cu drept de exercitare a profesiei și se va forma cu ei un detașament special de muncă, unde nu vor mai exista aranjamente.

Înainte de a păși pe această cale am avut o lungă sfătuire cu informatorii mei evrei de la bursa neagră, le-am arătat răspunderea morală care o poartă în caz că informațiile lor ar fi greșite. Ei m-au asigurat că pot să mă angajez fără frică și că suma va fi plătită mai repede decât îmi pot închipui. Doctor Gingold s-a arătat foarte sceptic, el spunea – influențat de Grossman – că informațiile mele sunt greșite și că evreii nu vor putea plăti și vor merge la muncă. Spre marea mirare a doctorului Gingold, 48 de ore după ce a făcut cunoscut "bursierilor" hotărîrea mea, suma cerută a fost depusă la casieria Centralei. Evreii de la bursa neagră nu m-au iertat însă niciodată pentru această impunere și au jurat răzbunare atât mie, cât și lui Jacques Leon, despre care se știa că este informatorul meu.

www.dacoromanica.ro

Dolfi Grossman, şeful secţiei financiare a Centralei şi membrii comisiilor de impunere pe bresle făceau toţi parte din clica plutocraţiei evreieşti strânsă în jurul lui Filderman. Centrala mai strânsese între timp alte 200 milioane lei, astfel că am putut comunica mareşalului Antonescu că poate dispune de o primă tranşă de un miliard de lei.

Mareşalul Antonescu mi-a dat o listă cu diferite instituţii cărora urma să le vărs 600 milioane lei. Cea mai importantă repartizare de fonduri era pentru orăşelul Soveja, care fiind distrus de cutremurul din 1940 urma să fie refăcut.

Doamna Maria mareşal Antonescu a aflat de această contribuţie a evreilor şi, întâlnindu-mă la Preşedinţie, mi-a spus că Centrala Evreilor, care dispune de atâţia bani, ar putea să fie mai darnică cu Oficiul (Consiliul) de Patronaj. Am spus doamnei Antonescu că am 400 milioane lei, care stau la dispoziţia mareşalului. Ea mi-a spus că-mi va face o adresă oficială, ca aceste 400 milioane să fie vărsaţi Patronajului. Astfel a şi făcut. Eu nu aveam nici un motiv să-l anunţ pe mareşalul Antonescu, şi am vărsat 400 milioane la casieria Patronajului contra chitanţă.

De altfel nu era primul ajutor care îl primea Patronajul de la Centrală. Doctor Gingold mai colectase la începutul anului 1942 una sută milioane lei pentru Palatul Invalizilor, unde era amenajat un spital de răniţi de care avea grijă Patronajul. Mai vărsasem Patronajului, în câteva rânduri, câteva zeci de milioane de lei şi prezentasem doamnei Antonescu pe Ilia Hlebnikian care, fiind foarte bogat – cum am arătat mai sus –, cheltuia sume mari cu spitalele Patronajului. În schimb Centrala Evreilor şi eu puteam conta pe sprijinul doamnei Antonescu în lupta cu generalii. *Doamna Antonescu m-a ajutat ca să pot readuce în ţară pe cei 8 000 de evrei din Dorohoi deportaţi în Transnistria din samavolnicia generalilor.* Am mai obţinut prin ea de la generalul Gheorghe Dobre autorizaţia de a trimite medicamente, îmbrăcăminte, încălţăminte şi geamuri în lagărele din Transnistria.

www.dacoromanica.ro

Câteva zile după ce am vărsat Patronajului cele 400 milioane, am întâlnit în holul Președinției pe mareșalul Antonescu cu doamna Antonescu. M-a oprit și m-a întrebat câți bani mai am la C.E.C. Am răspuns că nu mai am aproape nimic. El, foarte mirat, a întrebat ce am făcut cu cele 400 milioane pe care le aveam acum două zile. Doamna Antonescu m-a scos din încurcătură, spunând că le-a luat pentru Patronaj. Mareșalul nu a mai zis nimic, însă mi-a trimis un ordin scris ca să nu mai plătesc niciodată bani fără semnătura lui.

În săptămânile care au urmat Centrala Evreilor a mai plătit mareșalului Antonescu circa 150 milioane lei în contul celor 2 miliarde, iar restul de 850 milioane nu s-a mai plătit niciodată. Am plătit însă alte sume, care aveau altă proveniență, cum se va vedea mai jos.

Consiliul de miniștri pentru chestiuni evreiești continua să aibă loc în fiecare săptămână, iar eu mă găseam în permanență sub focul Marelui Stat Major și al lui Piki Vasiliu. Există registrul cu rezumatele fiecărui consiliu – redactate de secretarul consiliului Kendi – de unde rezultă dușmănia înverșunată care o purtau generalii Centralei și mie. (Acest registru din arhiva Ministerului de Justiție se găsea în 1951 la Securitate.)

Centrala Evreilor nu dispunea încă în anul 1942 de fonduri importante. Pe primul semestru al anului scutirile de muncă se dăduseră gratis la evrei. În semestrul al doilea Centrala a încasat pentru carnetele de scutire sume destul de modeste, cu care în mare parte s-au plătit diurnele magistraților.

S-au încasat sume relativ mai importante pe carnetele de scutire aprobate de mine în afara comisiilor. Totuși nevoile de bani extrabugetari creșteau mereu. *Doamna Antonescu cerea bani pentru Patronaj, Mihai Antonescu cerea mereu bani pentru județul Argeș, unde făcea școli, biserici etc. – pentru a câștiga popularitate în caz de alegeri –, mai era și Killinger, care avea și el multe nevoi, pentru motivele care le voi arăta. Dacă Centrala Evreilor cu mine nu am fi avut sprijinul acestor persoane, cu mareșalul Antonescu și cu generalii săi noi nu am*

www.dacoromanica.ro

fi putut rezista nici o săptămână. Câteva mii de evrei ar fi dus o viață de huzur dând mită, iar câteva sute de mii ar fi murit prin lagăre, dacă militarii ar fi avut mână liberă în problema evreiască.

De cel mai mare ajutor, atât mie cât și Centralei, a fost Killinger, nu prin intervențiile lui directe, care erau destul de rare și se produceau numai în caz de mare nevoie, însă ***prin pasivitatea lui, care făcea ca toată lumea să fie convinsă că Germania aprobă tot ce fac în problema evreiască.***

Nevoile bănești ale lui Killinger aveau la bază inflația care bântuia în România. Marca germană era stabilizată la 60 de lei încă din anul 1939. De atunci, până în 1942, prețurile crescuseră în România de trei ori, iar marca rămăsese tot la 60. Banca Națională nu cumpăra mărci decât în cantitățile stabilite prin convenții, neavând ce face cu ele, Germania neavând mărfuri de exportat. La bursa neagră, marca se oferea la 30-40 de lei de către soldații germani în trecere. Lefurile funcționarilor germani de la Legația Germană erau plătite în mărci care se schimbau conform convenției de Banca Națională la cursul de 60 lei. În 1942 funcționarii germani aveau deci un venit real de trei ori mai mic ca în 1940, pentru că venitul lor în mărci nu crescuse, în Germania nefiind inflație. În 1941-1942 economiștii germani Hermann Neubacher și Karl Clodius au dus tratative fără sfârșit cu guvernul român pentru a obține restabilizarea mărcii germane, însă fără succes. Funcționarii Legației Germane se plângeau lui Killinger că nu mai au cu ce face față cheltuielilor strict necesare.

Killinger împărțise funcționarilor tot fondul de presă și de ajutor al legației. Eu cunoșteam toată această situație atât de la Ritgen și Rödel, cât și de la însuși Killinger. Am oferit lui Killinger să-i dau țigări pentru spitalele de răniți, unde se ducea mereu în vizită. A acceptat cu plăcere, dându-mi chitanță de primire. Chitanțele pentru țigări se contabilizau la Centrală. Mai târziu luam de la Killinger chitanța pentru țigări, iar în realitate îi dădeam contravaloarea în bani.

www.dacoromanica.ro

A venit un timp când Killinger avea nevoie de bani mulți. Toată Legația Italiană a lui Benito Mussolini rămăsese, după răscoala lui Pietro Badoglio, lipsită de mijloace. Însărcinatul de afaceri al lui Mussolini la București, Triandafilo, nu avea nici cu ce plăti chiria localului legației. El cu tot personalul lui trăiau pe spinarea lui Killinger.

Nu puteam contabiliza la Centrală chitanțe de bani luați pentru Killinger, astfel că aceste fonduri, cum vom vedea mai jos, când voi vorbi de Mihai Antonescu și Marele Stat Major, mi le procuram la negru și nu treceau prin contabilitatea Centralei.

Astfel se explică cum am putut salva pe evrei în anii 1943-1944 în trei rânduri din situațiuni extrem de grave. Banii dați lui Killinger, lui Antonescu și altora m-au costat pe mine viața, iar evreilor le-am salvat-o.

La 1 ianuarie 1943 expira valabilitatea scutirilor de muncă aprobate de comisiile de magistrați evreilor. Acest moment era așteptat cu nerăbdare de Marele Stat Major, Vasiliu și ministrul de justiție. Ei contau să reducă, cu ajutorul magistraților de tribunal, numărul scutirilor la jumătate și să nu mai facă comisii cu magistrații de curte și de casație.

Am aflat de aceste planuri prin Constantin Dănulescu, ministrul muncii. Dacă acest proiect ar fi fost realizat, Centrala Evreilor ar fi pierdut cea mai mare parte a veniturilor extrabugetare, cu care s-a alimentat Patronajul, donațiile propagandistice ale lui Mihai Antonescu, Transnistria etc., etc., iar Marele Stat Major ar fi intrat iar în epoca de aur în care fusese în 1941.

Am explicat lui Mihai Antonescu toată situația și l-am sfătuit să profite de criticile care le aduseseră chiar Piki Vasiliu și generalul Șteflea magistraților la ultima revizuire, pentru a hotărî ca toate scutirile să se prelungească fără altă formalitate pe 6 luni, evitându-se astfel discuțiile și criticile care se nasc cu ocazia revizuirii scutirilor.

Mihai Antonescu era de acord, însă era necesar ca și mareșalul Antonescu să-și dea consimțământul, fiind evident că

www.dacoromanica.ro

generalii nemulţumiţi se vor adresa lui. Mareşalul Antonescu nu era deloc mulţumit. El spunea că înfiinţase consiliul restrâns de miniştri tocmai pentru a nu mai avea de-a face cu Centrala Evreilor. Fiind chemat şi eu la consfătuirea celor doi Antoneşti, am spus mareşalului că munca evreilor în detaşamente nu dă absolut nici un rezultat şi am adus ca exemplu poligonul de tragere, unde un detaşament de muncă al Marelui Stat Major, compus din 3 000 de evrei, lucrează de un an fără spor, iar alt detaşament de evrei în număr de câteva sute, lucrează tot fără rezultat vizibil la Cimitirul Sevastopol. Evreii din detaşamentele formate de Marele Stat Major, afară că nu dau randament la muncă, mai costă statul sume importante pentru întreţinere. Evreii care sunt scutiţi de muncă plătesc, în schimb, Centralei Evreilor taxe apreciabile, cu care această instituţie poate ajuta Patronajul şi multe alte instituţii româneşti.

Mareşalul Antonescu m-a mai întrebat care este părerea consilierului german. Am spus că Richter este de părere că foarte mulţi evrei sunt buni meseriaşi şi specializaţi atât în producţie, cât şi în comerţ şi că este antieconomic ca într-o ţară ca România, lipsită cu desăvârşire de tehnicieni şi specialişti, aceşti evrei să fie puşi la săpat pământ şi la cărat pietriş, în loc să fie întrebuinţaţi în specialitatea lor.

Până la sfârşit am avut câştig de cauză şi mareşalul Antonescu şi-a dat consimţământul ca scutirile de muncă cu drept de exercitare a profesiunii în vigoare să fie prelungite fără revizuire pe timp de 6 luni, începând cu 1 ianuarie 1943. Totodată, mareşalul Antonescu, la cererea mea, mi-a reconfirmat dreptul de a acorda oricărui evreu, în caz de necesitate, libera exercitare a profesiunii şi scutirea de muncă. Astfel, spre marea nemulţumire a generalilor şi a ministrului de justiţie atacul plănuit contra Centralei şi contra mea nu a reuşit.

La una din şedinţele consiliului restrâns de miniştri, Piki Vasiliu, spre marea mea mirare, a supus colegilor o cerere a unei firme pe nume "Kochinos", din Bucureşti, care dorea să facă un transportat de câteva mii de evrei în Palestina, având certificate

www.dacoromanica.ro

de emigrare palestiniene și vase sub pavilion străin. Piki Vasiliu era de părere ca consiliul să aprobe această cerere și nu mai ridica chestiunea spionajului și a siguranței de stat care făcuseră ca emigrările evreilor să fie oprite de el și de Marele Stat Major, cu câteva luni înainte. Acum Vasiliu spunea că cu cât pleacă mai mulți evrei, cu atât este mai bine pentru țară.

Eu am luat cuvântul și am spus următoarele: *"Organizarea emigrării evreilor incumbă, după lege, Centralei Evreilor, și este normal ca să fie astfel, pentru că situația evreilor din Transnistria și România este atât de critică, încât ei sunt gata să dea tot ce posedă pentru a ajunge în Palestina. Dovadă că armatorul vasului «Struma», în asociație cu câțiva evrei incorecți, a încasat de la 900 de pasageri emigranți suma de un miliard lei. Noi nu trebuie să permitem ca un Pandelis sau Kochinos oarecare să vină în țară și să monetizeze situația tragică a evreilor. Centrala Evreilor chiar dacă ar încasa taxe foarte mari de emigrare de la evreii înstăriți, aceste taxe își găsesc întrebuințarea tot pentru evreii rămași aici, sau pentru alte opere de ajutorare și sunt, deci, utile. Dacă domnul Kochinos posedă certificate de emigrare palestiniene și dispune de vase sub pavilion neutru, el trebuie în primul rând să se adreseze Centralei Evreilor atât pentru chestiunile tehnice, cât și pentru cele financiare. Dacă s-ar generaliza sistemul ca evreii bogați să poată părăsi țara, am rămâne numai cu evrei pauperi, care fiind în majoritate luați la muncă de Marele Stat Major ar lăsa familiile lor acasă muritoare de foame. Centrala însă, nemaiavând de unde percepe taxe, n-ar putea să mai ajute aceste familii nenorocite. Eu sunt pentru emigrarea evreilor, însă cel mai mare număr de certificate palestiniene trebuie să revină acelor evrei, în primul rând din Transnistria, care sunt lipsiți de mijloace. Aceasta nu înseamnă că cer domnului Kochinos să facă filantropie, pentru că Centrala va avea grijă ca el să nu iasă cu mâna goală. Nu pot admite în nici un caz ca consiliul de miniștri să-și dea asentimentul pentru organizarea unui nou jaf de tipul celui făcut cu vasul «Struma»."*

www.dacoromanica.ro

Domnul Vasiliu a răspuns că noi nu putem obliga firma "Kochinos" să treacă sub ordinele Centralei Evreilor și că toată problema este de a ști dacă îi lăsăm pe evrei să plece sau nu. În ce privește condițiile de plată care se vor stabili între evrei și firma "Kochinos" ele sunt de ordin particular și nu privesc statul. De când mareșalul Antonescu hotărîse, peste capul consiliului restrâns de miniștri, ca să nu se mai facă comisii de revizuire judecătorești ale evreilor, iar eu rămăsesem cu dreptul de a retrage și de a aproba scutiri de muncă cu drept de exercitare a profesiilor, ministrul de justiție Marinescu devenise mai prudent și nu se mai pronunța din principiu în favoarea generalilor. Și în cazul Kochinos, Marinescu a propus să se amâne discuția și hotărîrea pentru o săptămână, pentru ca eu să pot lua contact și cu conducerea Centralei Evreilor.

Plecând de la această ședință am fost chemat de doamna Antonescu. Ea mi-a spus că a venit în audiență la dânsa un grec care i-a oferit 100 milioane lei pentru Patronaj, în caz că s-ar realiza un proiect de emigrare a câtorva mii de evrei, realizare care depinde în primul rând de mareșalul Antonescu și de mine. Eu am spus doamnei Antonescu să nu se angajeze în această chestiune, pentru că oferta făcută de grec este ridicolă și să aștepte ca eu să pot lua cunoștință de amănuntele acestei afaceri.

Plecând de la doamna Antonescu am fost chemat la telefon de Alfred Tester care dorea să-mi facă o comunicare foarte importantă. Tester era un englez, avocat din Londra, fost partizan al lui Oswald Mosley, care, prin împrejurări ciudate, ajunsese unul din șefii serviciului secret militar german în Sud-Estul Europei. Tester, pe lângă această ocupație, mai era și mare om de afaceri. Avea cai de curse, o mare băcănie ("Kulke") și o bancă. Îl cunoscusem pe Tester în biroul lui Killinger și știam de la Ritgen și Rödel că el (Tester) era aspru criticat de S.S.-iști și că se bucura însă de încrederea militarilor germani.

L-am găsit pe Tester în biroul lui din str. Amiral Bălescu, unde mă aștepta în compania domnului W. Filderman și a lui Costache Bursan, fost deputat liberal de Hunedoara.

www.dacoromanica.ro

Eu îl cunoşteam pe Bursan încă din timpul când eram student la Paris în anii 1911-1914. Ştiam că fusese arestat de Cristescu sub bănuiala de a fi informator englez şi pus în libertate, iar Killinger îmi spusese că Bursan, având legături bune cu englezii, aducea servicii importante de ordin diplomatic cu ocazia călătoriilor sale la Constantinopol[82]. Bursan, pe care nu îl văzusem de 32 ani, mi-a spus că a reuşit să obţină la Constantinopol câteva mii de certificate de emigrare în Palestina pentru doctorul Filderman, reprezentantul *Jointului* în România şi că firma "Kochinos" urma să organizeze cu vasele ei, care erau sub pavilion străin, transportul emigranţilor evrei în Palestina. Firma "Kochinos" îşi asigurase şi adeziunea autorităţilor militare germane pentru realizarea emigrărilor care urmau să se facă în colaborare cu domnul Tester, reprezentantul Abwehrului (Biroul 2 german). Bursan şi Filderman m-au rugat să nu mă opun la realizarea acestui proiect care îmi va fi explicat în toate detaliile lui de domnul Tester.

Toată chestiunea mi se părea extrem de suspectă. Nu înţelegeam ce amestec putea să aibă Abwehrul în emigrarea evreilor din România. Această chestiune putea să intereseze eventual pe ministrul Germaniei, dar în nici un caz autorităţile militare germane. Motivul pentru care Filderman şi Bursan se adresaseră lui Tester trebuia căutat probabil în dispoziţiile pe care le primise Bursan la Constantinopol. Tester era o persoană foarte discutată la nemţi. Gestapoul credea că el este un agent al Intelligence Service-ului, iar militarii, în frunte cu colonelul Herman von Stransky[83], şeful Abwehrului german din România, şi Killinger îl credeau sincer şi devotat cauzei germane.

Despre Bursan ştiam că intrase în serviciul lui Cristescu pentru a fi pus în libertate şi că după fiecare călătorie la Constantinopol, unde vindea material de la societatea "Laromet", la care era coproprietar cu Radu Xenopol, făcea o vizită lui Killinger şi îl informa despre intenţiile americanilor şi englezilor. Şi de Bursan se spunea, chiar în cercurile Legaţiei Germane, că ar fi un agent dublu. Eram deci foarte curios să aud explicaţiile lui Tester şi să aflu cum ajunsese generalul Vasiliu să se ocupe de această chestiune.

www.dacoromanica.ro

După ce Bursan şi Filderman au plecat, am rămas singur cu Tester şi am aflat de la el următoarele: Firma "Kochinos" era numai un paravan în dosul căreia se ascundea faimosul Jean Pandelis, organizatorul expediţiei "Struma". Pandelis fusese desemnat chiar la Constantinopol pentru această nouă însărcinare, fiind considerat cel mai bun specialist în tratativele care urmau să se ducă cu oamenii politici români. Se ştia la Oficiul Palestinian că Pandelis dăduse mită la toate ministerele interesate în chestiuni de emigrare cu ocazia afacerii "Struma", în toamna 1941. Oamenii de la conducere nu se schimbaseră în România, şi Pandelis, pentru această nouă afacere, călca pe drumuri cunoscute. De altfel Pandelis nu înşelase aşteptările mandatarilor săi, pentru că în câteva zile obţinuse promisiunea tuturor departamentelor de care depindeau emigrările evreilor că-i vor da tot sprijinul. Pandelis se înţelesese cu Piki Vasiliu, cu Marele Stat Major, cu ministrul marinei, cu Siguranţa, cu Ministerul de Finanţe, cu Căpitănia portului Constanţa şi rămânea numai să se înţeleagă cu mine, prin intermediul lui Tester.

Întâi l-am întrebat pe Tester care erau interesele care îl împingeau pe el să se ocupe de emigrarea evreilor. El mi-a răspuns că Abwehrul este foarte interesat de a avea informatori în ţările neutre şi în cele inamice, iar printre evreii emigranţi se vor găsi şi unii, special instruiţi de el, în acest scop informativ. Totodată, Tester se gândea să înfiinţeze în ţările neutre sucursale ale băncii pe care o avea în Bucureşti, iar aceste sucursale urmau să fie conduse de unii evrei din rândul emigranţilor. Sucursalele băncii sale, spunea Tester, se vor specializa în problema emigrării evreilor din România, colectând bani de la toate rudele evreilor români, care se găseau în străinătate, în vederea organizării emigrărilor colective. Tester spunea, pe bună dreptate, că fiecare evreu din România are rude în străinătate care l-ar ajuta cu plăcere ca să poată părăsi ţara, însă lipseşte organizaţia care să aibă legături în ţară şi să prezinte oarecare garanţii. Sucursalele băncii lui Tester, intrând în legătură cu evreii din România şi Anglia, având rude în România şi Transnistria, vor putea colecta un bogat material informativ.

www.dacoromanica.ro

Din toată această expunere a lui Tester, eu am înțeles că Abwehrul nu era decât un pretext, și că în realitate el urmărea să speculeze chestiunea emigrărilor, ca fiind extrem de bănoasă.

La întrebarea mea dacă Filderman este de acord cu acest plan bancar, Tester a răspuns că directorii de sucursală din țările neutre vor primi scrisori de acreditare morală pe lângă toate organizațiile evreiești din lume semnate de doctorul Filderman, reprezentatul *Jointului* în România.

Am spus lui Tester că nu pot avea nimic contra creării unei organizații în țările neutre cu scopul de a facilita emigrările și de a colecta material informativ util Abwehrului, nu cred însă necesar, pentru atingerea acestor ținte, să se dea lui Pandelis posibilitatea să stoarcă de la evreii bogați câteva miliarde de lei. Toată lumea știe că cei 900 de emigranți de pe vasul "Struma" au plătit lui Pandelis și complicilor săi din conducerea sionistă peste un miliard de lei. Fiecare evreu de pe "Struma" a plătit deci în medie peste un milion de lei, fără ca să i se dea certificat de emigrare în Palestina. Îmi închipui că acum, când Pandelis dispune și de certificate de emigrare aduse de Bursan, prețurile care le va cere vor fi și mai ridicate. Legea prevede ca Centrala Evreilor să se ocupe de emigrarea evreilor, având dreptul să încaseze taxe în folosul populației evreiești nevoiașe.

Tester a obiectat că Pandelis nu poate fi înlăturat, el fiind impus de Oficiul Palestinian de la Constantinopol![84] În ce privește taxele care le încasează Pandelis, ele sunt în proporție cu obligațiile pe care le are față de autoritățile române, față de Oficiul Palestinian de la Constantinopol și față de Filderman. Astfel, numai generalul Piki Vasiliu și Marele Stat Major sunt prevăzuți în devizul lui Pandelis cu contravaloarea taxelor percepute de la circa 800 de emigranți și mai rămâne să stabilim numărul de locuri (mită) care le pretinzi dumneata. Pentru a întări cele spuse, Tester a scos din buzunar o hârtie și mi-a citit toate "locurile" (termen elegant pentru mită) destinate autorităților românești. În capul listei figura Piki Vasiliu, fiind urmat de amiralul Păiș, ministrul marinei, Marele Stat Major etc.

www.dacoromanica.ro

Am cerut lui Tester câteva zile răgaz înainte de a mă pronunța, neavând decât un singur gând, acela de a întocmi un plan pentru dărâmarea definitivă a "șperțarilor". Bineînțeles nu am comunicat încă lui Tester intențiile mele.

Plecând de la Tester m-am gândit că ar fi bine să mă consult în toată această chestiune cu Killinger. Am explicat lui Killinger toată situația, și l-am rugat să mă ajute ca să pot ajunge cu concursul lui Tester, în posesia unor probe hotărîtoare contra tuturor mituiților. Am susținut că Abwehrul nu are nevoie de Pandelis pentru a trimite evreii informatori în țările neutre, iar Tester poate înființa sucursale la bancă, pentru a înlesni emigrările evreilor, în colaborare cu Filderman care este bine văzut de evreii din America și Anglia. Am adăugat că sunt "convins" că Tester este condus în toată acțiunea lui de dorința de a servi intereselor Abwehrului și că nu urmărește scopuri materiale personale, astfel că va fi ușor pentru Killinger a-l determina să părăsească linia tâlharilor în compania cărora se găsea acum, pentru a mă ajuta pe mine, ca să demasc pe Vasiliu, Șteflea etc. La toate acestea se mai adăuga că Pandelis va alege pe toți evreii bogați, care pot plăti taxe mari pentru emigrare, iar Centrala Evreilor va rămâne cu toată sărăcimea și nu își va mai putea procura fonduri de ajutorare. (Știam că acest punct îl interesează pe Killinger.)

Killinger avea obiceiul să se consulte în chestiunile delicate cu consilierul W. Rödel, care îi fusese colaborator și în America și în Slovacia. Eu știam că Rödel nu avea simpatii pentru Tester, pe care îl considera afacerist și nesincer față de Germania. Când Rödel a auzit această "ultimă" ispravă a lui Tester a spus lui Killinger că el este de părere că ar fi o rușine ca Abwehrul – cu alte cuvinte, armata germană – să patroneze o astfel de afacere murdară de corupție, sub pretextul ridicol de a trimite evrei spioni în țările neutre. Acești spioni se pot trimite foarte ușor pe calea uscată, cu vize în regulă, prin Elveția, în toate țările neutre. În ce privește sucursalele de bancă care dorește domnul Tester să le înființeze în vederea emigrării evreilor din România, aceasta nu poate fi decât o afacere personală, pe care dorește să

www.dacoromanica.ro

o acopere cu interese imaginare ale Abwehrului. Rödel era de părere ca domnul Killinger să-l cheme pe Tester și să-i pună în vedere că ar fi necesar ca el să dea tot concursul lui Lecca pentru demascarea miniștrilor și autorităților corupte de Pandelis. Făcând acest lucru el aduce un serviciu României, lui Ion Antonescu și deci și Germaniei.

Killinger a acceptat acest punct de vedere și fără a mai pierde timp l-a poftit pe Tester să se prezinte la el. Întrevederea Tester-Killinger a avut loc în prezența mea și a lui Rödel. Spre marea mea mirare Tester nu a ridicat cea mai mică obiecție la propunerea făcută de Killinger și s-a declarat de acord să mă ajute pe mine, cu tot ce îi stă în putință, pentru a stabili dovezi concrete de vinovăție ale mituiților. De comun acord cu mine s-a făcut pe loc, de față fiind Killinger și Rödel, un plan de acțiune.

Urma ca Tester să aibă o convorbire cu Pandelis, sub pretextul de a stabili cam câte locuri (certificate și locuri pe vapor) s-ar putea da lui Lecca și Centralei. Cu această ocazie s-ar înșira toate locurile promise miniștrilor și autorităților. Toată această convorbire Tester-Pandelis, care urma să aibă loc în casa lui Tester, trebuia să fie ascultată la microfon de doi funcționari ai Abwehrului și protocolată. Totodată, Tester făcând lista locurilor promise va face dinadins mai multe greșeli și confuzii. Va întinde lista spre verificare lui Pandelis care, constatând greșelile, le va corecta cu mâna lui. Pe urmă toată lista va fi aruncată la coș. În caz de reușită a acestui plan, ar fi existat și martori și probe scrise contra celor mituiți de Pandelis.

Am plecat de la această conferință odată cu Tester și mă așteptam ca el să mă întrebe despre motivele care m-au determinat să mă duc la Killinger și să îmi facă reproșuri. El însă a dat dovadă de un cinism nemaiîntâlnit de mine, criticând vehement pe Pandelis, pe Bursan și pe Filderman și dându-mi a înțelege că el niciodată nu a urmărit altceva decât demascarea complicilor lui Pandelis.

Două zile după aceste evenimente Tester mi-a comunicat că planul stabilit s-a executat întocmai. Tester îl chemase pe

www.dacoromanica.ro

Pandelis la o consfătuire sub pretextul că eu cer foarte multe locuri pe vapor pentru Centrala Evreilor și că ar trebui făcută o calculație exactă a locurilor pe care le-ar putea ceda Pandelis. Tester a avut grijă să instaleze un microfon în camera vecină biroului său, unde ascultau doi funcționari de la Abwehr care cunoșteau bine limba engleză, în care avea loc această convorbire.

Tester a luat un creion și sub dictatul lui Pandelis a înșirat toate locurile destinate autorităților române. Pandelis spunea că numărul acestor locuri nu trebuie să întreacă 1 200, el mai având obligații mari față de *Joint* (Filderman) și la Constantinopol. Tester făcând adunarea rezulta că nu rămâneau decât 200 de locuri pentru Lecca și Centrala Evreilor. Pandelis a spus că trebuie să fie o greșeală și luând lista de la Tester a constatat că atât cifrele, cât și numele erau încurcate de Tester. A refăcut deci pe aceeași hârtie toată socoteala, scriind cu mâna lui numele și cifrele. Acum rezulta că rămâneau 500 de locuri pentru Centrală. Tester a spus că va încerca să mă convingă și Centrala să se mulțumească cu 500 de locuri, cu toate că cerusem 1 000. Pandelis a spus lui Tester că chiar dacă Lecca nu va fi de acord, proiectul de emigrare totuși va fi aprobat în consiliul de miniștri care va avea loc sâmbătă, pentru că generalul Vasiliu, generalul Șteflea, amiralul Păiș și ministrul de justiție Marinescu sunt câștigați de Pandelis și formează majoritatea, în caz de punere la vot.

Hârtia cu socotelile, scrisă de Pandelis și Tester, a fost aruncată la coș. După plecarea lui Pandelis, cei doi funcționari de la microfon au iscălit protocoale despre tot ce au auzit, iar hârtia cu socotelile scrise de mâna lui Pandelis a fost fotocopiată.

Când am fost în posesia acestor documente m-am dus cu Tester la Killinger, pentru a stabili drumul de urmat. Killinger era de părere să aduc la cunoștință mareșalului Antonescu și lui Mihai Antonescu toată situația, înainte de a deschide discuția în consiliul restrâns de miniștri care trebuia să aibă loc a doua zi. Nu l-am găsit pe Mihai Antonescu decât în ziua următoare care

www.dacoromanica.ro

era şi ziua în care trebuia să dau răspunsul meu consiliului de miniştri privind cererea lui Kochinos. Mihai Antonescu a luat cunoştinţă de documentele mele şi înainte de a merge la mareşalul Antonescu l-a chemat pe generalul Constantin Pantazi, ministrul de război, ca să se consulte şi cu el. Pantazi nu era un susţinător al lui Piki Vasiliu şi era de părere ca eu să deschid chestiunea în consiliul restrâns de miniştri, astfel ca mareşalul Antonescu să se găsească în faţa unui fapt devenit public şi să fie obligat să ia măsuri.

De altfel, mareşalul Antonescu lipsea de la Preşedinţie şi Mihai Antonescu, chiar dacă ar fi dorit, nu avea cum să-l încunoştiinţeze. La ora 10 însă, eu trebuia să mă prezint în faţa consiliului de miniştri pentru a da răspunsul la cererea lui Kochinos.

Am sosit la Ministerul de Justiţie, unde avea loc consiliul, cu întârziere şi cererea lui Kochinos era tocmai în discuţie şi gata să fie aprobată. Am luat cuvântul şi adresându-mă domnilor miniştri le-am spus că această cerere nu se poate aproba, pentru că domnul Pandelis, care este organizatorul acestei afaceri de emigrare şi adevăratul proprietar al firmei "Kochinos", creată ad-hoc pentru a ascunde persoana lui Pandelis, foarte rău famată de când cu afacerea "Struma", declară – şi am probele în buzunar – că a mituit pe generalul Vasiliu, pe amiralul Păiş şi pe generalul Şteflea pentru a obţine autorizaţia cerută de el. Generalul Vasiliu s-a ridicat furios şi a declarat că voi fi dat în judecată pentru calomnii. Eu am răspuns foarte calm că el greşeşte, pentru că Pandelis spune că a convenit să dea mită şi el trebuie deci dat în judecată. Am scos din buzunar fotocopia cifrelor şi numelor scrise de Pandelis şi am citit-o consiliului. Ministrul de justiţie a ridicat şedinţa, iar cei trei militari – Vasiliu, Păiş şi Arhip, care ţinea locul lui Şteflea – au părăsit sala. Rămânând cu miniştrii Marinescu, Dragoş şi Dănulescu le-am spus că am arătat documentele mele lui Mihai Antonescu şi generalului Pantazi şi că aştept ca mareşalul Antonescu să ia o hotărîre.

www.dacoromanica.ro

În după-amiaza acestei zile m-am dus la biroul lui Tester unde, spre surprinderea mea, l-am găsit pe Pandelis. Nu știu de ce natură a putut fi discuția între Tester și Pandelis, am constatat doar că Pandelis cunoștea cele petrecute la consiliul de miniștri. L-am rugat pe Tester să mă lase să discut cu Pandelis între patru ochi. Am făcut lui Pandelis propunerea ca el să-mi dea o declarație amplă arătând toate persoanele care au fost cumpărate de el cu ocazia plecării vasului "Struma" și toate aranjamentele făcute de el cu oamenii politici în afacerea "Kochinos". În schimb eu mă angajez să obțin de la mareșalul Antonescu un avion pentru ca el să poată pleca în Grecia, scăpând astfel de arestare. Pandelis, fără a sta pe gânduri, a respins propunerea mea și mi-a spus că, dacă mă interesează, să iau cunoștință că în afacerea "Struma" a plătit autoritățile românești în cap cu Ministerul de Interne, Președinția Consiliului de Miniștri, Direcția Generală a Poliției, autoritățile marinei comerciale, Ministerul de Finanțe, Secția I a M.St.M., Direcția Generală a Muncii, Prefectura Poliției Capitalei etc., *aproximativ patru sute milioane lei*, iar în afacerea actuală (Kochinos), leul fiind mai devalorizat, urma să plătească *un miliard de lei*, după cum am putut afla de la Tester. Nu va consimți însă niciodată să îmi dea o declarație scrisă și așteaptă cu mare liniște judecata. A adăugat că-i pare foarte rău că eu am luat atitudine contra lui și că m-am angajat pe o cale care mă va duce la un eșec sigur, pentru că partidul lui este mai tare ca al meu.

Eu l-am întrerupt și l-am întrebat dacă el crede în mod sincer că "șperțarii" lui sunt mai puternici ca mareșalul Antonescu, care este cu mine. El a dat din umeri și mi-a spus că în curând mă voi convinge.

Din nefericire pentru mine, a trebuit să mă conving peste puține zile că Pandelis avea dreptate și că el cunoștea mai bine ca mine mentalitatea păturii conducătoare din România. Mihai Antonescu a comunicat mareșalului Antonescu scandalul petrecut la consiliul restrâns de miniștri și ambii au hotărît ca primă măsură, după ce a fost ascultat și ministrul Marinescu, să

www.dacoromanica.ro

desființeze consiliul restrâns de miniștri, iar acuzațiile aduse de mine să fie supuse judecății Tribunalului Militar, în fața căruia Pandelis urma să compară sub stare de arest.

După câteva zile a avut loc procesul în fața instanțelor judecătorești militare din București. Tribunalul a declarat ședința secretă. Martorii acuzării erau Tester, eu și cei doi funcționari nemți de la microfon. Pandelis era apărat de toți avocații "specialiști" în tribunale militare, în cap cu Vespasian V. Pella.

Părerile experților în grafologie erau divergente, iar o supraexpertiză nu a luminat tribunalul, nefiind nici ea categorică. Pandelis nu recunoștea faptele afirmate de Tester și de cei doi ascultători la microfon. Avocații susțineau că probele scrise sunt un fotomontaj. Eu am arătat activitatea lui Pandelis în afacerea "Struma" care a dus la moartea unui număr de 900 de emigranți evrei în raza portului Constantinopol. El a încasat, am spus eu, de la acești emigranți, în tovărășie cu comitetul de conducere sionist din București și societatea "Alyia", peste un miliard de lei și ar fi putut ușor să salveze viața acestor nenorociți dacă i-ar fi transbordat la Constantinopol pe alt vapor, atunci când a constatat că vasul "Struma" este în pericol de a se scufunda. Emigranții însă nu mai aveau bani și nu mai erau interesanți pentru Pandelis și complicii săi! Am citit depoziția dată în fața autorităților turcești de singurul supraviețuitor de pe vasul "Struma", pe nume Croitoru, din care rezultă neîndoielnic vina lui Pandelis. Am arătat împrejurările în care am aflat că în spatele firmei "Kochinos" se ascunde Pandelis și am confirmat cele spuse de Tester. Am arătat că, la cererea generalului Vasiliu și a generalului Șteflea, consiliul de miniștri a suspendat de mai multe luni emigrarea evreilor pe cale maritimă și terestră și că cererea firmei "Kochinos" a fost recomandată consiliului de miniștri spre aprobare tocmai de acești domni generali sus-menționați, care până acum erau adversarii emigrării. Eu m-am opus – am spus – aprobării acestei cereri atunci când am aflat că firma "Kochinos" este un paravan al armatorului Pandelis și când domnul Tester mi-a spus toată situația de care ați luat cunoștință și dumneavoastră.

www.dacoromanica.ro

Cu toate că dovezile vinovăției lui Pandelis erau foarte puternice, Tribunalul Militar l-a achitat, motivând lipsa de dovezi concludente. Cel mai lovit de această sentință a fost Tester, în calitatea lui de reprezentant al Abwehrului, fiind bănuit de fotomontaj și nedându-se nici o considerație funcționarilor de la microfon, considerați uneltele lui. Am fost nevoit să recunosc că Pandelis avea dreptate când spunea că "partidul" lui este mai tare!

A doua zi după ce s-a dat această sentință amiralul Păiș a demisionat din postul de ministru de marină. El a fost singura victimă ministerială a afacerii "Kochinos". L-am întrebat pe Mihai Antonescu, căruia îi povestisem despre întrevederea avută cu Pandelis, ce părere are despre sentința dată de militari, el mi-a răspuns textual: *"Ce vrei, asta-i țara!"* Mihai Antonescu confunda *țara* cu *politicienii* și *generalii* care o conduceau, și care în Europa, cu drept cuvânt, erau considerați mai corupți ca profesorii lor de la Constantinopol!

După dizolvarea consiliului de miniștri restrâns ar fi fost normal ca eu să trec iar la ordinele Președinției Consiliului de Miniștri, unde fusesem la început. Mareșalul Antonescu însă nu dorea să reînceapă discuțiile cu generalii privind persoana mea și Centrala Evreilor la fiecare consiliu de miniștri care se ținea și se gândea să mă treacă cu Centrala Evreilor la un minister. În consecință, Mihai Antonescu m-a întrebat dacă aș dori să colaborez cu arhitectul Ion D. Enescu, noul ministru al muncii, care luase locul lui C. Dănulescu. Ar fi fost normal ca eu, în astfel de condiții, să îmi înaintez demisia. Totuși nu am demisionat, pentru că eram convins că în momentul în care nu voi mai fi la Centrala Evreilor generalii și politicienii se vor răzbuna, găsindu-mi un nod în papură pentru a mă aresta, sau, în cel mai fericit caz, trimițându-mă ca mobilizat pe front, cu "instrucțiuni speciale".

Următoarea întâmplare denotă că generalii și politicienii erau capabili de orice mârșăvie. Eu aveam în strada Nicolae Bălcescu, în blocul "Crețulescu", o cameră cu chirie, unde

www.dacoromanica.ro

primeam de obicei informatorii de la bursa neagră, care nu doreau să fie văzuți la biroul meu din strada Sfântu Ștefan. Jacques Leon, principalul informator, avea o cheie la această cameră și lăsa notele informative cerute de mine pe o masă, unde eu le găseam. În cameră era un dulap, o masă de scris și patru scaune.

A doua zi după dizolvarea consiliului de miniștri restrâns în urma afacerii "Kochinos", trecând dimineața în strada Bălcescu pentru a lua note informative cerute de mine portarul mi-a spus că camera mea este sigilată de Cabinetul 2 instrucție, judecătorul Nicolae Calleya, urmând să se facă o percheziție în prezența mea. M-am dus la Cabinetul 2 instrucție, iar Calleya mi-a spus că există o plângere contra mea, în urma căreia el îmi va percheziționa camera.

Cunoscând obiceiurile poliției și justiției românești de a găsi cu ocazia percheziției materiale subversive sau corpuri delicte, aduse chiar de ele, am cerut ca la percheziție să asiste un martor. Percheziția a avut loc, iar martorul meu nu a ridicat ochii de pe Calleya și grefierul său, astfel că rezultatul a fost cu totul negativ.

M-am dus la Mihai Antonescu, care nu era în curent cu cele întâmplate, și am cerut explicații. Ministrul de justiție a comunicat lui Mihai Antonescu că un evreu, proprietarul firmei "Cartea de aur", făcuse un denunț că eu și Jacques Leon ținem sume mari de bani, în special aur și documente subversive, în strada Nicolae Bălcescu.

Adevărul era că eu fiind urmărit zi și noapte de agenții lui Vasiliu, am fost văzut în câteva rânduri ieșind cu Leon din blocul "Crețulescu", iar evreul de la "Cartea de aur" era un om de paie.

Dacă Vasiliu și Marinescu au fost capabili de o astfel de ticăloșie, știindu-mă în funcție și în termeni buni cu Mihai Antonescu, cu doamna Antonescu și cu Killinger, ce nu ar fi făcut ei știindu-mă lipsit de orice apărare! Aceasta este judecata care mi-am făcut-o atunci când am hotărît să nu îmi dau demisia și să accept colaborarea cu ministrul muncii, despre care știam că era omul doamnei Goga, cu care eu nu aveam raporturi.

www.dacoromanica.ro

Totuşi am pus lui Mihai Antonescu condiţia ca ministrul Enescu şi oamenii lui (secretari generali, directori generali) să nu se amestece în treburile Centralei, eu fiind trecut la acel departament mai mult *pro forma*. Mihai Antonescu l-a chemat pe Enescu şi în prezenţa mea s-a stabilit că eu voi avea o gestiune autonomă în cadrul ministerului[85].

În primele zile după trecerea mea la Ministerul Muncii, Centrala Evreilor a primit ştiri de la evreii deportaţi la Moghilev (Transnistria) că *ajutoarele în medicamente, efecte, unelte etc. trimise de Centrala Evreilor din Bucureşti sunt înstrăinate de jandarmeria română în complicitate cu unii evrei "şefi" ai deportaţilor*. Am cerut deci lui Mihai Antonescu autorizaţia de a merge la Moghilev pentru a controla pe loc dacă ajutoarele trimise de noi din ţară ajung la destinaţie. Vizita mea la Moghilev a fost declarată inoportună atât de domnul Gheorghe Alexianu, guvernatorul Transnistriei, cât şi de domnii generali, în cap cu Vasiliu.

Pentru a nu crea dificultăţi lui Mihai Antonescu nu am insistat. Am găsit însă o soluţie mai bună. Cum am avut ocazia să mai scriu, eu eram în termeni foarte cordiali cu nunţiul papal, Monseniorul Andrea Cassulo, care mă vizita foarte des, interesându-se de evreii catolici. El era decanul corpului diplomatic şi cei doi Antonescu aveau pentru el multă consideraţie. L-am rugat să spună lui Mihai Antonescu că Vaticanul se interesează de soarta evreilor din Transnistria, printre care sunt şi mulţi catolici, pentru că se zice să sunt lipsiţi de îmbrăcăminte, hrană, medicamente şi locuinţe şi că este însărcinat să ceară guvernului român autorizaţia de a vizita ghettoul din Moghilev pentru a constata dacă nu este cazul ca Vaticanul să trimită ajutoare.

Cassulo era întotdeauna gata să ajute oamenii nenorociţi şi a acceptat propunerea mea. Eu am explicat lui Cassulo tot ce trebuia să facă la Moghilev, în cazul când s-ar aproba călătoria lui. I-am spus cu care evrei să ceară să vorbească, fără ca să fie prezenţi jandarmii, ce să întrebe etc.

www.dacoromanica.ro

Mareşalul Antonescu şi în special Mihai Antonescu erau foarte sensibili la ce se spune de guvernarea lor în ţările neutre. Când Mihai Antonescu a auzit că Vaticanul se interesează de evreii din Transnistria a fost nevoit să accepte călătoria lui Cassulo, pentru a arăta că guvernul român nu are ce ascunde. A rămas ca Monseniorul Cassulo să fixeze data călătoriei sale.

Eu am spus lui Cassulo să nu se grăbească cu plecarea, pentru ca guvernul român să aibă timp să facă ordine în ghettourile din Transnistria, ceea ce va fi în avantajul deportaţilor. Şi astfel a şi fost!

După audienţa lui Cassulo au început să curgă ordinele telefonice din partea Preşedinţiei către Alexianu la Odessa şi către prefecţii militari de judeţe, pentru ca evreii să aibă locuinţe, medicamente, hrană bună etc., şi să nu aibă de ce să se plângă lui Cassulo. După zece zile Cassulo a plecat şi a găsit la Moghilev totul în perfectă ordine. La întoarcerea sa în ţară a scris un articol elogios la adresa guvernului român în ziarul papal *Osservatore Romano*, lăudând modul "uman" de a proceda al lui Antonescu faţă de evreii deportaţi. Cassulo ştia însă de la mine totul despre "umanitarismul" jandarmilor lui Piki Vasiliu şi era fericit că adusese un serviciu deportaţilor.

Cu o altă ocazie Cassulo a salvat viaţa la patru evrei în următoarele împrejurări:

Evreii, încă de pe urma legionarilor, nu aveau dreptul să aibă telefoane (abia în toamna anului 1943 am reuşit să obţin telefoane pentru evrei, cum voi arăta mai jos). Patru evrei, printre care o doamnă şi fratele lui A. Grossman de la Centrala Evreilor, au reuşit să-şi instaleze acasă telefoane cu ajutorul unor tehnicieni complici de la societatea de telefoane. Fiind descoperiţi, au fost condamnaţi de Tribunalul Militar la moarte, fiind învinuiţi de spionaj. În realitate ei utilizau telefonul pentru a organiza partide de poker, fiind jucători pasionaţi şi pierde-vară. Pedeapsa era ridicolă. M-am dus la Mihai Antonescu şi, cunoscându-i slăbiciunea, i-am atras atenţia că o astfel de condamnare exagerată va fi desigur comentată în

www.dacoromanica.ro

străinătate. Mareşalul Antonescu, cu care Mihai Antonescu s-a sfătuit, a fost însă inflexibil şi sentinţa urma să fie executată.

Am avut ideea să-l rog pe Cassulo să se ducă la Mihai Antonescu şi să-i spună că a fost întrebat de Vatican în ce împrejurări au fost condamnaţi la Bucureşti patru evrei la moarte. Cassulo s-a dus. După o oră am fost chemat de Mihai Antonescu care mi-a spus că am avut dreptate când am bănuit că străinătatea se va sesiza de condamnarea celor patru evrei, pentru că la Roma s-a şi aflat, iar nunţiul papal a cerut amănunte. Rezultatul a fost că cei patru evrei au fost puşi în libertate. *Nimic nu ilustrează mai bine servilitatea şi venalitatea tribunalelor militare din vechea Românie, ca contrastul între achitarea lui Pandelis şi condamnarea la moarte a unei evreice bătrâne, pentru că avea viciul pokerului.*

Din primele zile după ataşarea mea Ministerului Muncii s-a dovedit că ministrul Enescu nu se ţine de cuvânt. Au început intervenţiile. Enescu avea un fiu care zilnic se prezenta cu un teanc de cereri, care întotdeauna aveau ca obiect reduceri la taxele fixate de Centrala Evreilor sub aprobări de scutiri de muncă gratuite. Aceste cereri, luate de mine sau lupă, se dovedeau mereu a fi "afaceri". La început am aprobat câteva din aceste hârtii, cu speranţa că vor înceta, însă apetitul vine mâncând, şi hârtiile se tot înmulţeau.

Toţi directorii generali de la Ministerul Muncii, şi în special secretarul general Petrescu, nu concepeau să aibă în grajd o vacă atât de lăptoasă ca Centrala Evreilor şi să nu o mulgă. A izbucnit un prim scandal cu fabrica "Apretura". Această fabrică era militarizată, fiind proprietatea unui evreu foarte bogat (arhimilionar), refractar la plata taxelor impuse de Centrala Evreilor. Colonelul Dobre, administratorul militar al fabricii, s-a prezentat la mine cerând ca evreul militar să fie scutit de taxe. Am refuzat. Colonelul Dobre s-a dus la ministrul Enescu şi s-a plâns şi a obţinut ca Enescu să scrie pe cererea lui *"Se aprobă. Domnul Lecca va executa"*. Colonelul Dobre, triumfător, s-a întors la biroul meu şi mi-a aruncat pe masă cererea aprobată de

www.dacoromanica.ro

Enescu. Am luat cererea și am rupt-o, aruncând-o la coș și am spus colonelului Dobre să comunice domnului Enescu că eu nu pot aproba o cerere pentru care toți evreii mă vor bănui, pe bună dreptate, că am făcut o afacere personală. Dacă îl scutește pe Weissman de taxe, el care stă în rând ca avere cu baronul Neuman și cu Max Auschnitt, ce vor spune micii comercianți evrei care își plătesc regulat taxele? Colonelul Dobre s-a înfuriat și față de doi secretari ai mei a început să înjure ca la cazarmă. Eu am încheiat un proces-verbal, iscălit de doi martori despre toată această scenă și l-am trimis mareșalului Antonescu pentru a dispune. Dobre a fost trimis pentru o lună în lagărul din Târgu Jiu.

După "afacerea Dobre", Enescu s-a liniștit, nu astfel însă și secretarul general al ministerului, avocatul Petrescu. Profitând de faptul că primul meu secretar, Vasile Isăceanu, era un funcționar al Ministerului Muncii, detașat la mine de pe vremea lui Dănulescu, îl teroriza. Îi aducea cereri lui Isăceanu spunându-i să facă ce știe, însă să le aducă aprobate.

Într-una din zile, aflându-mă la Președinție în biroul lui Mihai Antonescu, am fost chemat la telefon de Isăceanu care îmi comunica că s-a prezentat din nou Petrescu cu un teanc de cereri, toate cunoscute de mine ca afaceri, spunând că dacă nu vor fi aprobate îl va destitui pe Isăceanu din funcția de funcționar al Ministerului Muncii. Am spus lui Isăceanu să-l dea afară din birou, din ordinul meu, pe Petrescu. Isăceanu a executat ordinul, iar a doua zi a apărut în *Monitorul Oficial* destituirea lui Isăceanu din rândul funcționarilor Ministerului Muncii, pentru neexecutarea de ordine.

Această pedeapsă era foarte gravă, pentru că un destituit nu mai putea ocupa o funcție la stat. Decizia de destituire era iscălită de ministrul Enescu. Ar fi fost o josnicie din partea mea ca să nu sar în ajutorul lui Isăceanu. Am întocmit deci un memoriu, arătând toată situația mea de la Ministerul Muncii – anexând o mare parte din cererile transmise spre aprobare de Enescu și de Petrescu, refuzate de mine ca neserioase – și l-am înaintat mareșalului Antonescu, cu

www.dacoromanica.ro

rugămintea să dispună reintegrarea lui Isăceanu în corpul funcționarilor, el fiind absolut nevinovat, eu asumându-mi întreaga răspundere a celor petrecute. Am mai adăugat că în cazul când mareșalul Antonescu nu ar găsi întemeiată reintegrarea lui Isăceanu, eu să fiu considerat demisionat. Demisia mea era de altfel inutilă, pentru că *eu puteam în orice moment părăsi serviciul, neavând nici o numire oficială, cum am arătat mai sus, și nefiind trecut pe nici un stat de plată.* Rămăsesem "împuternicit pentru studiere", or studierea se terminase în ianuarie 1942.

A trecut o săptămână fără ca mareșalul Antonescu să ia o hotărîre. Eu am predat toată arhiva mea unui inspector, pe nume Aurel Giurgiuvanu, rugându-l să-mi țină locul, și nu am călcat la birou două săptămâni. După două săptămâni mareșalul Antonescu m-a chemat telegrafic de la Iași, unde mă retrăsesem în casa soției mele, pentru a da verdictul. Antonescu făcuse investigații asupra cererilor pe care eu refuzasem să le aprob și constatase că Enescu și Petrescu nu aveau dreptate. În consecință, Isăceanu a fost reintegrat și reabilitat prin *Monitorul Oficial*, iar Centrala Evreilor și cu mine am fost scoși de sub tutela Ministerului Muncii și retrecuți la Președinția Consiliului de Miniștri, la ordinele celor doi Antonescu. Mă întorsesem deci la situația din 1942. *Verdictul a fost dat în favoarea mea pentru că se constatase că toate intervențiile Ministerului Muncii erau exclusiv în favoarea unor evrei milionari.*

Eu am dat în cursul anilor multe aprobări la intervenționiști – săraci, însă când știam bine că la mijloc sunt afaceri nu am putut tolera ca arhimilionari ca Enescu, care se lăuda de a fi ultranaționalist și antisemit, să pactizeze cu plutocrația evreiască sau să se lase mituit de ea.

Și eu am încasat, cum voi arăta mai jos, bani de la evrei, care nu au fost înregistrați. Însă destinația acestor bani a fost în văzul tuturor, în interesul vital al întregii populații evreiești (Mihai Antonescu, Killinger, doamna Kerciu, Marele Stat Major etc.). Am ținut întotdeauna să am martori evrei și români la toate

www.dacoromanica.ro

plăţile pe care le-am făcut. Puteam deci să-l acuz pe Enescu şi banda din jurul lui cu conştiinţa absolut împăcată.

Un singur lucru bun am moştenit de la Ministerul Muncii: Enescu mă rugase să dau un post de inspector unui fost preşedinte de secţie al Curţii de Casaţie, pensionar, pe nume Mandrea. Am dat lui Mandrea, care era relativ sărac şi bătrân, un post de sinecură. La câtva timp Mandrea mi-a spus că este în termeni de mare prietenie cu generalul Enache Borcescu, şeful Secţiei I de la Marele Stat Major, de care depindea munca obligatorie a evreilor şi cu care eu eram în permanent conflict. Din iniţiativă proprie, Mandrea s-a oferit să găsească o cale de înţelegere între generalul Borcescu şi mine. Nu a durat mult şi Mandrea mi-a spus că Borcescu este originar din comuna Grebeni-Râmnicu Sărat şi fiind fiu de ţăran ajuns mare general, ar dori să facă în comuna sa natală mai multe lucrări de utilitate obştească (şcoală, creşă, reparaţii la biserică). Am trimis răspuns lui Borcescu prin Mandrea că sunt gata a-i pune la dispoziţie suma care o necesită pentru lucrările proiectate. Primind răspuns afirmativ, am încredinţat lui Mandrea milioanele care se cereau (nu mai ţin minte câte, dar în orice caz sub zece) şi din această zi au dispărut ca prin farmec toate dificultăţile pe care le aveam cu Secţia I. Ba mai mult, Borcescu s-a oferit să-mi dea la societatea de telefoane (care depindea tot de el, fiind militarizată) oricâte telefoane doresc, însă pe răspunderea mea, pentru evrei. *Astfel am putut da la foarte mulţi evrei telefoanele care le fuseseră ridicate pe vremea legionarilor.*

Cu câteva săptămâni înainte fuseseră condamnaţi la moarte cei patru evrei pentru instalaţii de telefoane. Generalul Borcescu avea un adjunct, pe colonelul Ioan Boldur Lăţescu care se ocupa exclusiv de evrei. El era un om de înţeles şi ţinea legătura permanentă între Borcescu şi mine. Pentru a facilita deplasările, Centrala Evreilor i-a pus la dispoziţie o maşină *Lasalle* de lux. Generalul Ştefleа, şeful Marelui Stat Major, care îşi dădea seama că Piki Vasiliu şi toţi generalii de la Interne nu reuşiseră să mă dărâme, şi că ministrul muncii avusese şi el un eşec, s-a gândit

www.dacoromanica.ro

că ar fi mai prudent să se lepede de foştii lui tovarăşi de prigoană contra mea şi să nu se mai amestece în problema evreiască, lăsându-i pe Borcescu şi pe Boldur să se descurce cu mine. Astfel, atât la Bucureşti, cât şi în toate capitalele de judeţ, cercurile teritoriale, care depindeau tot de generalul Borcescu, trăiau în armonie cu Centrala Evreilor din Bucureşti şi direcţiile ei judeţene. Au încetat veşnicele reclamaţii ale Marelui Stat Major, cum că eu scutesc de muncă (serviciul militar) pe toţi evreii necesari apărării naţionale, şi toate hotărîrile mele în această privinţă erau prompt executate.

Am mai putut elibera la câteva mii de evrei din cei care se găseau la muncă obligatorie (serviciul militar) carnete de scutire de muncă cu dreptul de exercitare a profesiei. **Numărul celor scutiţi s-a ridicat până la patruzeci de mii.** Acum puteam fi acuzat cu drept cuvânt că creasem evreilor din Vechiul Regat o situaţie privilegiată, pentru că majoritatea românilor erau mobilizaţi, iar majoritatea evreilor erau în posesia carnetelor mele şi se puteau ocupa de treburile lor. Totuşi evreii bogaţi erau nemulţumiţi. Ei ar fi dorit să fie şi liberi, şi să nu plătească nici taxe la Centrală.

Cum am mai spus, care dintre ţăranii români ce se găseau la Cotul Donului nu ar fi dat bucuros un pogon de pământ din cele trei care le posedau pentru a se întoarce acasă? Mentalitatea marilor bogătaşi evrei o caracterizează atitudinea miliardarului Izvoranu de la Bacău. El era impus de direcţia financiară a Centralei Evreilor la taxa ridicolă de două milioane lei pentru carnetul de scutire de muncă. El era în acel timp un mare industriaş, ***cel mai important furnizor de postav al armatei.*** Izvoranu a cerut să-i reduc taxa la un milion, în caz contrar el preferă să presteze muncă obligatorie la militari. Eu am refuzat. Izvoranu credea că va fi mobilizat pe loc la industriile lui militarizate, cum fusese până atunci. Eu l-am rugat pe colonelul Boldur Lăţescu să-l trimită pe Izvoranu la un detaşament unde se prestează muncă manuală efectivă. Altădată, când eram în dezacord cu Borcescu, un astfel de lucru ar fi fost imposibil de

www.dacoromanica.ro

obținut. Acum dorința mea a fost satisfăcută, iar peste șapte zile, Izvoranu, care săpa la șosele, mi-a trimis răspuns că dorește să plătească taxa cerută de Centrală. Am ridicat taxa la patru milioane, pe care Izvoranu a plătit-o fără a mai face obiecții. Izvoranu avea în acel timp, după informațiile precise pe care le aveam de la bursa neagră, numai în Elveția un depozit de 15 milioane franci elvețieni (600 milioane lei).

Eu primeam multe reclamații, semnate și anonime, prin care mi se arăta că la Centrala Evreilor lucrează ca funcționari sute de evrei tineri, feciori de bani gata, care nu plăteau nici o taxă pentru carnetele de scutire, având și ore de birou foarte reduse, ceea ce le permitea să se ocupe și de comerț. M-am convins că aceste reclamații erau justificate. Am dat deci ordin lui Gingold, președintele Centralei Evreilor, să concedieze pe toți funcționarii în vârstă de la 18 la 25 ani și să-i înlocuiască cu oameni lipsiți de mijloace, care se găsesc la muncă. Cei concediați puteau face cerere pentru exercitarea profesiunii la firme comerciale, plătind taxele de scutire, pe care le va stabili comisia financiară a Centralei.

Acest ordin, care se poate găsi și azi în arhiva Centralei Evreilor și în *Gazeta Evreiască*, a provocat o adâncă nemulțumire în rândul plutocrației și a protipendadei politice evreiești. Pentru că toți își aveau fii "aranjați" la Centrală, primind lefuri și trăind (fiind bogați) pe spinarea evreilor care plăteau taxe, Gingold și directorii de secțiuni de la Centrală au încercat să saboteze ordinul meu, invocând că printre evreii de la muncă nu se găsesc intelectuali care să poată face față programului de lucru din birourile Centralei. Atunci am publicat în *Gazeta Evreiască* că evreii care au făcut un an consecutiv muncă obligatorie pot petiționa direct la mine pentru a primi carnete de scutire gratuite, iar în locul lor vor pleca la muncă alți evrei tineri, care nu au mai făcut muncă.

Rezultatul a fost că am scutit un număr însemnat de evrei care se găseau în detașamente de lucru, fără a mai trimite alții în locul lor și fără ca colonelul Boldur și Borcescu să

www.dacoromanica.ro

protesteze. Tinerii feciori de bani gata au primit și ei carnete de scutire, plătind însă taxele stabilite de direcția financiară a Centralei.

Fiind din nou la Președinția Consiliului de Miniștri, Mihai Antonescu s-a gândit să regularizeze și situația mea juridică față de Centrala Evreilor. Postul de **împuternicit al guvernului pentru reglementarea problemelor evreiești**, care era prevăzut în *Legea Centralei Evreilor*, dar care de fapt nu fusese ocupat de nimeni, prin nici o decizie, a fost desființat, iar toate atribuțiile care prin lege reveneau acestui împuternicit au trecut asupra unui **comisar general al guvernului pentru Centrala Evreilor**. În acest post de comisar general am fost numit eu. **Postul era onorific și nu bugetar**[86].

Trecerea mea la Președinție avea multe părți bune și una foarte proastă: eram asaltat din toate părțile de cereri de bani. Clienții mei cei mai constanți erau Mihai Antonescu și doamna Antonescu (Patronajul). Mihai Antonescu dorea să facă din județul Argeș, de unde era originar, un fief electoral și în acest scop clădea biserici, înzestra școli, înființa cămine etc., iar banii necesari în mare parte îi dădeam eu, de la Centrală. *Doamna Antonescu avea nesfârșite nevoi de bani pentru Patronaj. Afară de Președinție mai era Killinger, care începând cu al doilea semestru al anului 1943, după defecțiunea Italiei, ducea o lipsă tot mai mare de "valută" românească.* La toate acestea se adăugau nevoile extrabugetare de asistență ale evreilor (Transnistria, cantine etc. etc.). **Toate aceste cheltuieli, enorme, se acopereau cu taxele de la carnetele de scutire de muncă cu drept de exercitarea profesiei.**

Era normal ca **cei 4 000 de plutocrați arhimilionari** să suporte greul taxelor. Aceste taxe erau absolut necesare pentru a salva viața întregii populații evreiești. Voi vorbi despre distribuirea banilor evreiești mai târziu, într-un capitol special.

În a doua parte a anului 1943 evreii au trecut prin două situații extrem de grave, și numai grație obligațiilor pe care

www.dacoromanica.ro

le aveau atât nemții, cât și românii față de mine ei au scăpat cu viață. Presa evreiască, plutocrații evrei și politicienii români care s-au năpustit asupra mea după 23 august 1944, când s-au văzut la mal, au "uitat" aceste momente tragice și este cazul să le reamintesc.

La București exista un gazetar elvețian pe nume Karl Gyr despre care am mai vorbit și care fusese în serviciul lui Geissler. El fiind omul S.S.-iștilor, a intrat în serviciul lui Richter, atunci când acesta a fost numit atașat de poliție german. Gyr, având relații bune cu Legația Elvețiană, a recrutat pe curierul acestei legații, pe nume Hans Welti, ca informator pentru Richter. Evreii din România, în special sioniștii, Filderman și multe alte personalități marcante evreiești, duceau o vastă corespondență clandestină cu străinătatea cu ajutorul Legației Elvețiene. Welti, ca curier diplomatic, ducea această corespondență la Berna și aducea de acolo răspunsurile. Welti fiind în serviciul lui Richter, îi dădea toată corespondența evreiască la fotocopiat, înainte de a o duce la Berna. Cu răspunsurile care veneau proceda la fel. Dacă Richter ar fi întreprins vreo acțiune pe baza conținutului acestor scrisori sursa acestor informații ar fi secat imediat, în consecință el tăcea, nu spunea absolut nimic la nimeni și aduna material. Astfel a format un dosar cu câteva sute de fotocopii. Când a considerat că materialul adunat nu mai necesită nici o completare, s-a dus cu tot dosarul la Killinger pentru a porni acțiunea.

Din scrisorile evreilor rezulta o serie întreagă de fapte extrem de grave. Voi începe cu sioniștii. Președintele sioniștilor în România era avocatul Mișu Benvenisti. El îmi fusese recomandat pe vremuri de Mihai Antonescu și eu îi dădusem o slujbă la Centrala Evreilor. La rugămintea lui Benvenisti eu scutisem de muncă obligatorie (serviciul militar), câteva sute de *haluți* – organizație de tineret sionistă care învăța special agricultura pentru a deveni coloniști în Palestina, al căror șef era el – pentru care obținusem autorizația de a lucra la o fermă lângă București, arendată de ei, unde făceau practică. Acești haluți

www.dacoromanica.ro

fiind considerați săraci, erau scutiți de orice taxă față de Centrală. *Din colecția de documente a lui Richter rezulta că Benveniști și acești haluți primeau multe milioane de lei de la organizații sioniste din Palestina și din S.U.A., pentru a organiza în România partizani care trebuiau să pornească acțiunea imediat ce frontul s-ar fi apropiat de hotarele țării. Din scrisorile halufilor rezultă că ei reușiseră să-și procure puști-mitraliere, dinamită pentru a distruge podurile în drumul de retragere al armatei și uniforme germane, pentru a putea lucra mai în siguranță. Ei mai scriau că au reușit să mituiască militari români și germani, prin care au primit tot armamentul necesar luptelor de partizani. Mai spuneau că grație carnetelor de scutire de muncă primite pe bani grei de la Centrala Evreilor (aveau carnete gratuite) ei aveau posibilitatea de a se deplasa în țară și de a organiza centrele de partizani. Cereau cu fiecare scrisoare să li se trimită alți bani, pentru a putea cumpăra carnete de scutire pentru alți luptători sioniști, care se mai găseau la munca obligatorie istovitoare.*

Într-o scrisoare, unul din haluți, pe nume Cornel Iancu, spunea că 5 000 de partizani sunt gata de luptă și alți 5 000 așteaptă numai bani ca să-și poată procura armament și carnete.

Din rândul sioniștilor erau peste cincizeci de semnături pe astfel de scrisori.

Uneori Welti aducea în țară (în scrisori) bancnote americane și elvețiene. În general însă, organizațiile sioniste din străinătate depuneau banii la bănci din America sau din Elveția, pe numele postulaturii. Aici în țară se găseau cumpărători, de obicei tot evrei, pentru valută depusă în străinătate.

Tot Welti ducea scrisori prin care titularul român al unui cont la o bancă din străinătate transfera bani pe contul – tot în străinătate – al cumpărătorului din România.

Ajutorul sionist din străinătate nu trecea prin mâna unui singur șef. Erau mulți sioniști în România cărora li se deschideau de către comitetele de ajutorare conturi în străinătate. Mai toate aceste tranzacții se făceau la bursa neagră din București și îmi erau în mare parte cunoscute prin serviciul meu

www.dacoromanica.ro

de informații. Nu cunoșteam însă, înainte de a lua cunoștință de actele lui Richter, proveniența valutei. Îmi aduc aminte că cei mai mari cumpărători de valută la București erau frații Karmitz (Drogheria "Standard"), domnul C. Angelescu (liberal), Ungureanu (negustor de faianță), Rosenblat, Medvedief, Izvoranu etc.

Benvenisti într-o zi mi-a cerut un carnet de scutire de muncă pentru un sionist sărac de la Botoșani, care oferea o taxă de 2 000 lei la Centrală. **Eu i-am aprobat carnetul gratis**. În corespondența lui Richter era un pasaj unde Cornel Iancu scria: *"În sfârșit am reușit să obținem și pentru fratele – urma numele evreului din Botoșani – un carnet. A trebuit însă să plătim 500 000 lei."*

Bineînțeles că sioniștii în scrisorile lor cereau bani pentru a putea ajuta pe frații din Transnistria, cărora în realitate – cum se poate constata și azi – **nu le-au dat niciodată nimic**.

Tot prin Welti ducea și Filderman toată corespondența cu Jointul din S.U.A., al cărui reprezentant era. El primea în medie 100 000 de dolari pe lună. Principalul lui cal de bătaie erau evreii din Transnistria, pe care nu îi ajuta cu nimic. Doctorul Gingold avusese însă naivitatea de a-l numi pe Filderman într-un comitet de asistență pentru evreii din Transnistria, care exista pe lângă Centrala Evreilor. Prin această numire Filderman își făcuse o carte de vizită, însă comitetul nu a văzut niciodată culoarea banilor gangsterilor.

Filderman mai avea încă un sistem ingenios de a stoarce banii de la *Joint*. El fiind în apropierea Centralei și având și mulți informatori, în primul rând pe Dolfi Grossman, afla chestiunile pe care le supuneau aprobării mareșalului Antonescu sau lui Mihai Antonescu. Dau ca exemplu: readucerea evreilor din Dorohoi, deportați în țară, permisiunea de a trimite medicamente, haine etc. în Transnistria, desființarea interzicerii pentru evrei de a cumpăra alimente în piață înainte de ora 10, anularea ordinului dat de unii prefecți militari din Moldova ca evreii să poarte semnul lui David pe piept; evacuarea sinagogilor

www.dacoromanica.ro

ocupate de armată; restituirea spitalelor evreieşti, ocupate de militari, Centralei etc.

În aceste cazuri Filderman, în calitatea sa de rege neîncoronat al evreilor, adresa şi el o cerere mareşalului Antonescu, cerând personal aprobarea chestiunii, pentru obţinerea căreia eu intervenisem. De cele mai multe ori cererea lui Filderman sosea la Preşedinţie când chestiunea era gata aprobată. Filderman avea însă grijă să înregistreze cererea, luând număr. *El trimitea copia cererii cu număr de înregistrare Jointului în S.U.A., arătând că graţie sacrificiilor băneşti ale evreilor din S.U.A. el a reuşit să obţină ceea ce în realitate obţinusem eu.*

Eu cunoşteam de mult petiţiile lui Filderman, care nici nu ajungeau până la mareşalul Antonescu, şi le atribuiam faptului că el nu putea să uite că fusese preşedintele Uniunii Comunităţilor Evreieşti şi dorea să se afle şi acum în treabă, însă documentele lui Richter m-au luminat.

Cu toate că sioniştii şi doctor Filderman au monetizat în mod criminal nenorocirile populaţiei evreieşti din Transnistria, după 23 august au fost consideraţi ca victime şi eroi. Iar eu, care am salvat în 1944 evreii din Transnistria (cum voi arăta mai jos), am fost condamnat la moarte fiind "prototipul agentului hitlerist".

Killinger şi Richter, în care se trezise iar S.S.-istul, au hotărît să meargă la mareşalul Antonescu pentru a cere sancţiuni imediate. Norocul evreilor a fost că am fost chemat şi eu de Killinger şi Richter pentru a lua cunoştinţă de conţinutul documentelor. *Mi-am dat seama că dacă Killinger merge la mareşalul Antonescu, va începe un pogrom mai teribil ca cele de la Iaşi sau Odessa. În cel mai fericit caz s-ar fi mulţumit să evacueze populaţia evreiască în Transnistria. Din primul moment eu eram convins că toată chestia cu partizanii şi muniţiile era o escrocherie inventată de sionişti pentru a stoarce bani de la Aliaţi.*

Am spus lui Killinger că sunt absolut convins că ne găsim în faţa unor escroci şi nicidecum partizani. Dacă el însă va merge la mareşalul Antonescu, acesta nu va mai pierde timpul ca să facă cercetări şi va dicta pe loc sancţiuni, mai cu seamă pentru

www.dacoromanica.ro

că din scrisorile lui Filderman s-ar putea deduce că el (mareșalul) este venal. În acest caz Centrala va fi desființată, iar eu voi avea de suferit pentru că am dat carnete de scutire de muncă haluților. Am propus lui Killinger ca eu, împreună cu generalul Nicolae Pălăngeanu, prefectul Poliției Capitalei, pe care el îl cunoștea bine de la mesele săptămânale, să facem o cercetare serioasă, iar dacă vom stabili că este vorba numai de escroci, toți haluții să fie trimiși într-un detașament special de muncă grea la șosele, cu excepția celor care au călcat legile țării prin corespondență clandestină și trafic de bursă neagră, cărora li se vor aplica pedepsele prevăzute de lege. Killinger, *care știa că odată cu dispariția Centralei ar înceta să curgă fondurile de la mine* și care nu era chiar așa de sigur ca Richter că ne găsim în fața unui complot militar, pentru că în trei ani de ședere în țară învățase să cunoască mentalitatea balcano-levantină, mai cu seamă a evreilor spanioli de tipul lui Benvenisti, a acceptat propunerea mea cu condiția că dacă vom descoperi o latură complotistă să fie înștiințat imediat, pentru ca el să meargă cu Richter la mareșalul Antonescu.

Richter mai avea un bucluc. El promisese lui Welti că în ziua când va face uz de documentele fotocopiate îi va da 6 milioane de lei pentru ca Welti, fiind atunci nevoit să părăsească slujba de la Legația Elvețiană, să aibă cu ce trăi. Welti dorea să cumpere un apartament și să deschidă un restaurant la București. Când Richter a luat acest angajament, neavând bani, se gândea să ceară bani de la mine. Acum venise acest moment. Eu am promis că voi da acești bani după ce vom merge împreună la generalul Pălăngeanu.

Din colecția de documente a lui Richter am ales pe acelea care se refereau la organizarea partizanilor, lăsând deoparte corespondența lui Filderman și tot ce era de natură pur financiară, și am mers cu Richter la generalul Pălăngeanu. Am cerut lui Pălăngeanu să aresteze pe toți semnatarii acestor scrisori, fără zgomot, și să descopere armele, dinamita, uniformele etc. *Fiind prieten cu el și știind că este un protector al evreilor, l-am rugat să nu comunice încă nimic mareșalului*

www.dacoromanica.ro

Antonescu și Ministerului de Interne, pentru că eu am convingerea că ne găsim în fața unei escrocherii și nu a unui complot. Pălăngeanu fiind și el de această părere, a acceptat propunerea mea.

L-am scos din cauză pe Filderman, pentru că după legea devizelor nu putea fi considerat un delict faptul că transfera devize de proveniență străină, care se găseau în străinătate, de pe un cont de bancă pe altul. Or, Filderman nu primise și nu negociase, ca mulți dintre haluți, bancnote străine. Dacă am fi încercat să arătăm *Jointului* că este escrocat de Filderman, desigur nu am fi fost crezuți și nu am fi ajutat cu nimic situația materială a evreilor din Transnistria. Punându-l însă pe Filderman în cauză, mareșalul Antonescu ar fi luat cunoștință de scrisorile în care era insinuat că guvernul – deci el, de care depindeau aprobările în chestiune – este venal. Cum Filderman se considera și era considerat conducătorul spiritual al evreilor din România, mareșalul Antonescu, așa cum îl cunoșteam, ar fi luat măsuri drastice contra tuturor evreilor. Richter era foarte nemulțumit că Filderman nu va fi arestat, însă a trebuit să accepte punctul meu de vedere, pentru că dacă Centrala Evreilor ar fi fost dizolvată de mareșalul Antonescu nu ar mai fi avut posibilitatea să plătească lui Welti. ***Știam de la Mihai Antonescu că mareșalul Antonescu în mai multe rânduri a exprimat părerea că nu înțelege rostul Centralei Evreilor pe care au propus-o nemții, ea fiind în realitate o instituție de protecție a evreilor, care nu aduce nici un folos statului.***

Generalul Pălăngeanu a făcut vreo 20 de arestări din rândul sioniștilor, în cap cu Mișu Benvenisti. Unul din cei arestați, pe nume Cornel Iancu, haluț, avea în buzunar un cec de un milion lei, asupra unei bănci din București, semnat de Benvenisti. El a mituit pe comisarul care-l arestase și a fugit. Peste câteva zile a fost rearestat. **Din cercetările făcute de poliție s-a constatat din primul moment, că toată organizația de partizani era imaginară și avea ca scop stoarcerea de fonduri.** Mihai Antonescu aflând că protejatul său Benvenisti este arestat, m-a chemat de urgență pentru a-i da explicații. Spunându-i despre ce

www.dacoromanica.ro

este vorba, m-a rugat să fac în așa fel ca Benvenisti să fie scos din cauză, fără ca nemții să ridice obiecții. Pălăngeanu era de părere că Benvenisti era cel mai vinovat și că haluții urmaseră exemplul dat de el. Totuși, Benvenisti a fost scos din cauză!!

Câțiva haluți au fost dați în judecată și condamnați de Tribunalul Militar la 2-4 ani de închisoare[87]. După punerea în libertate a lui Benvenisti, care stătuse arestat două zile, mareșalul Antonescu a aflat de "complotul" sionist și ne-a chemat, pe generalul Pălăngeanu și pe mine, ca să-i dăm lămuriri. Noi i-am arătat că este vorba de o escrocherie și de un trafic de devize. Mareșalul a cerut ca vinovații să fie judecați, iar Mihai Antonescu, care era prezent, să facă o notă de protest Legației Elveției. Mihai Antonescu a răspuns că a și vorbit cu ministrul Elveției[88], care a declarat că curierul diplomatic lucra pe cont propriu, deci fără știrea legației, și că a fost concediat. ***Astfel s-a terminat o afacere care ar fi putut să aibă urmări tragice pentru populația evreiască.***

Mihai Antonescu, căruia i-am spus tot istoricul acestor documente, a rămas uimit că am reușit să-l împiedic pe Killinger de a interveni personal pe lângă mareșal, într-o vreme (retragerea armatelor germane) când de la Berlin se dăduse cuvântul de ordine: ***Distrugerea evreilor!***

El mi-a repetat în multe rânduri că nu ar fi reușit să împiedice trimiterea evreilor în Transnistria, care sigur ar fi hotărît-o mareșalul. În Polonia și Rusia au fost omorîți sute de mii de evrei sub pretextul că ar putea fi partizani, dar haluții noștri, care se mândreau de a fi partizani și cereau bani pentru a mitui ostașii români și germani!! Este drept că peste câteva luni, astfel cum voi arăta mai jos, același mareșal Antonescu mi-a aprobat readucerea evreilor din Transnistria în țară. Acest fapt nu este în contrazicere cu cele expuse.

În 1943 Antonescu credea încă în victorie, pentru că Killinger îi spusese și îmi spusese și mie că feldmareșalul Erich von Manstein considera situația strategică atât de bună, încât îi ceruse lui Hitler 20 de divizii de pe frontul de vest (probabil

www.dacoromanica.ro

blindate), obligându-se în schimb să rostogolească (*aufrollen*) frontul rusesc de la sud spre nord. Mai târziu s-a aflat că Hitler i-a refuzat aceste divizii, invocând că bătălia decisivă se va da pe frontul de vest şi nu de est, iar Manstein, pentru că călcase consemnul, care era "să nu se ceară întăriri pentru frontul răsăritean", a fost scos din comandă. **Abia după această întâmplare, mareşalul Antonescu a început să se îndoiască de victorie.** Mihai Antonescu mi-a spus că atunci când mareşalul Antonescu a aflat despre destituirea lui Manstein, a bănuit că Hitler nu mai dispunea de rezerve, pentru că era prea copilăresc de a considera frontul rusesc un front secundar.

Astfel, cum convenisem cu Killinger, am anulat la 150 de sionişti şi haluţi carnetele de scutire de muncă, iar Marele Stat Major a format cu ei un detaşament de muncă care a lucrat în nordul Moldovei la şosele. M-am întâlnit cu acest detaşament în martie 1944, cu ocazia ofensivei ruseşti la Iaşi. Toţi haluţii erau foarte bine echipaţi, voioşi şi sănătoşi. Ei mi-au trimis o delegaţie pentru a-mi mulţumi că nu i-am predat nemţilor, astfel cum se aşteptau!

Curierul Welti a primit din mâna lui Richter 6 milioane lei şi nu a mai auzit niciodată nimic despre el.

La câteva zile după afacerea curierului elveţian, evreii din România au trecut prin momentul cel mai greu din toţi aceşti ani tragici (1940-1944).

Am avut ocazia să arăt mai sus că Mihai Antonescu, cu toate că era ministrul de externe al României, nu avea relaţii personale cu conducătorii hitlerişti de la Berlin, iar mareşalul Antonescu fusese rugat să nu fie însoţit de Mihai Antonescu cu ocazia vizitelor pe care le făcea la Berlin lui Hitler. Nici Killinger nu avea relaţii cu Ministerul de Externe, decât cu ocazia meselor din biroul meu.

În iarna 1943-1944 Richter a primit de la Himmler, din Berlin, prin curier special, o scrisoare adresată lui Mihai Antonescu cu ordin de a i-o înmâna personal. **Prin această**

www.dacoromanica.ro

scrisoare, redactată în termeni măgulitor de amicali, Himmler, trecând peste mareşalul Antonescu, îi cerea lui Mihai Antonescu nici mai mult nici mai puţin decât extrădarea tuturor evreilor din Ardealul de sud şi din Banat, pretextând că armata germană duce lipsă de braţe de muncă în atelierele militare din Polonia.

Mihai Antonescu era şi vanitos şi fricos. Himmler era mai mult ca oricând omul zilei la Berlin, iar Mihai Antonescu se vedea iar intrat în graţiile guvernului german. Fără a sta mult pe gânduri, rugându-l pe Richter să aştepte câteva minute, Mihai Antonescu a trecut în biroul mareşalului şi **ambii au hotărît să dea curs cererii lui Himmler, scăpând astfel de mişcarea iredentistă maghiară din Ardeal, ai cărei purtători erau evreii.**

Mihai Antonescu a dictat deci, Richter fiind de faţă, răspunsul afirmativ al guvernului român, punând ca singură condiţie *ca transportul să se facă cu garnituri germane, România ducând lipsă de vagoane.* Richter, odată în posesia acestei scrisori, jubila. Abia întors la Legaţia Germană, a comunicat telefonic ministrului Himmler la Berlin rezultatul audienţei sale, iar răspunsul a fost înmânat curierului S.S. special, care aştepta. Tocmai în acea zi eu lipsisem din Bucureşti, iar întorcându-mă seara, Richter mi-a comunicat la telefon marele succes obţinut de el în audienţa avută. Târziu seara, am fost chemat de urgenţă de Mihai Antonescu la vila din Băneasa, unde locuia. El mi-a spus, punându-mă în curent cu tot ce se întâmplase, că reflectând bine regretă mult răspunsul pripit pe care l-a înmânat lui Richter. *Acum el mă ruga să găsesc o modalitate pentru a scăpa de necesitatea de a deporta evreii ardeleni.*

I-am spus lui Antonescu că nu văd încă nici o posibilitate de a repara greşeala comisă şi că mă voi consulta şi cu Killinger. Am mai spus lui Antonescu că plecarea evreilor din Ardeal va dezorganiza complet industria şi comerţul din această regiune, iar locurile vacante vor fi ocupate de saşi şi de şvabi.

www.dacoromanica.ro

A doua zi m-am dus la Killinger, la ora obișnuită, și i-am spus că Mihai Antonescu a dat răspunsul lui Himmler fără să se consulte cu mine, iar plecarea evreilor din Ardeal va fi o grea lovitură, nu numai pentru industria regională, dar și pentru Centrala Evreilor, evreii din Ardeal fiind, după cei din București, cei mai înstăriți din țară, ei suportând 50% din totalul taxelor impuse de noi. Am adăugat că eu nu mă voi preta la imoralitatea de a excepta de la deportare pe evreii bogați și indispensabili producției și comerțului, pentru a lovi numai în ceilalți. Killinger mi-a răspuns că Berlinul este în posesia răspunsului lui Antonescu și că el nu mai poate face nimic, mai cu seamă fiind vorba de Himmler. El m-a sfătuit să mă duc la Berlin, să-mi încerc norocul cu Himmler. Tot ce Killinger spunea că poate să facă era să mă recomande Ministerului de Externe German, arătând scopul vizitei mele în Germania și dându-și părerea că plecarea evreilor din Ardeal nu ar fi oportună din punct de vedere economic nici Reichului, nici României. Killinger se oferea să comunice Ministerului de Externe German că Mihai Antonescu a comis o greșeală de a da un consimțământ fără a se consulta cu specialistul în materie.

Soluția lui Killinger nu prea îmi surâdea, pentru mai multe motive. Aveam în anturajul lui Himmler doi dușmani, pe Geissler și pe Böhme. Afară de asta, când părăsisem Germania în 1936, astfel cum am arătat mai sus, nu am rămas în termeni prea buni nici cu Rosenberg, nici cu Schickedanz și refuzasem invitația lui Rosenberg, transmisă prin Maletke, de a-mi relua activitatea la ziarul *Völkischer Beobachter*.

Am exprimat fără înconjur temerile mele lui Killinger și am adăugat că dacă Himmler ar dori să se răzbune, iar eu aș dispărea pur și simplu în Germania, deportările s-ar face fără piedică, iar politicienii din România nu ar plânge după mine. Killinger nu s-a arătat deloc mirat de bănuielile mele, pentru că el se cunoștea cu Himmler mai bine ca mine. Mi-a spus însă că va vorbi la telefon cu Ministerul de Externe German pentru a obține pentru mine o invitație oficială a Reichului, astfel că voi fi în siguranță. Afară de aceasta urma ca și Richter să mă acompanieze.

www.dacoromanica.ro

Killinger s-a ţinut de cuvânt şi încă în cursul zilei a transmis guvernului român o invitaţie oficială pentru mine din partea Ministerului de Externe German. Fapt interesant este că tot în această zi am primit la biroul meu vizita unui domn Gattenburg, pe care îl cunoşteam, el fiind unul din secretarii lui Maniu.

Maniu, pe care eu nu-l cunoşteam personal, aflase despre deportările evreilor, care urmau să se facă în Ardeal şi îmi comunica prin Gattenburg că el nu este pentru lagărele din Transnistria şi nelegiuirile comise acolo, mă va trimite pe mine la conferinţa de pace pentru a răspunde. Acest mesaj a fost preludiul la titlul pompos de "criminal de război" cu care m-au dotat în 1946 politicienii franco-români.

Afară de asta Maniu dădea dovadă de o inconştienţă şi de o rea-credinţă totală. Maghiarofobia îl împingea până la crimă, iar pe mine mă făcea responsabil de o situaţie în care nu aveam absolut nici un amestec. Acest Gattenburg, fiind relativ tânăr, sigur mai trăieşte şi poate fi interogat.

Vestea despre deportarea evreilor din Ardeal s-a răspândit ca un fulger. Mihai Antonescu era asaltat de telefoane şi răspundea că chestiunea este încă în studiu. Richter şi cu mine am plecat cu trenul prin Polonia. La Berlin la gara "Friedrichsstrasse" eram aşteptaţi de un delegat al Ministerului de Externe German, care ne-a condus la *Hotel Eden*. Richter nu a rămas în Berlin decât câteva ore şi a plecat să-şi vadă familia în vestul Germaniei. Am fost condus la Ministerul de Externe, unde Joachim von Ribbentrop fiind absent, un director mi-a spus că Himmler, de care depindea chestiunea în care venisem la Berlin, a fost anunţat de sosirea mea şi va discuta cu mine. Am fost condus de un reprezentant al Ministerului de Externe la sediul S.S.-ului, unde am fost prezentat lui Ernst Kaltenbrunner şi lui Suhr. Aceştia doi, după ce m-au ascultat cu multă atenţie, mi-au spus că chestiunea pentru care venisem nu o poate soluţiona decât "şeful", pe care îl voi putea vedea seara la masă, fiind invitatul lui în casa oaspeţilor, pe o insulă din Wannsee.

www.dacoromanica.ro

Kaltenbrunner cunoștea proiectul cu evreii din Ardeal și îmi spunea că s-au și dat dispoziții Direcției Căilor Ferate pentru a pregăti garniturile necesare transportului.

Am dejunat la *Hotel Eden* cu Kaltenbrunner, Suhr și alți doi ofițeri S.S. M-am ferit să vorbesc de Geissler și Böhme. După masă a venit directorul de la Externe cu care vorbisem dimineața, pentru a-mi arăta Berlinul. I-am spus că eu cunosc Berlinul mai bine ca Bucureștiul, astfel că ne-am mulțumit să luăm împreună o cafea. Cu această ocazie am aflat că Killinger rugase Ministerul de Externe German să facă tot posibilul ca călătoria mea să nu fie zadarnică, pentru că și el era convins că deportarea evreilor ardeleni va produce o criză economică dureroasă.

Seara am fost condus de Suhr la casa oaspeților S.S.-ului din Wannsee. Această casă era extrem de luxoasă. Himmler nu era prezent și trimisese vorbă să nu fie așteptat cu masa pentru că, fiind reținut, va veni mai târziu. Am stat deci la masă cu Kaltenbrunner, Suhr și alți doi ofițeri superiori S.S. Luxul acestei mese era în contrast cu sărăcia pe care o constatasem în Berlin, unde nu se putea cumpăra absolut nimic fără cartelă. Conversația cu Kaltenbrunner și tovarășii săi nu a fost animată. S-a discutat de petrolul românesc și am fost întrebat de motivul scăderii producției. Am mai fost întrebat de Kaltenbrunner dacă printre evreii din România se găsesc mulți meseriași, ca croitori, blănari, electricieni etc. Pe vremea aceea nimeni nu cunoștea însă realitatea despre soarta evreilor din Polonia. Eu ca și toată lumea credeam că evreii sunt puși la muncă istovitoare. La întrebarea lui Kaltenbrunner am răspuns micșorând numărul meseriașilor evrei, mărind în schimb numărul comercianților, despre care presupuneam că nu au căutare.

Foarte târziu, seara, a sosit și Heinrich Himmler. Eu, cum am mai spus, nu îl cunoșteam, îl văzusem doar de multe ori la Nürnberg, pe scenă. El s-a scuzat că nu a putut veni mai devreme și m-a întrebat dacă aș fi dispus "la o cafea" să-i comunic scopul vizitei mele. La un semn al lui Himmler toți

www.dacoromanica.ro

colaboratorii săi s-au eclipsat și am rămas singur cu el. I-am spus că Mihai Antonescu, influențat de dorința de a satisface cererea domnului Himmler, și-a dat consimțământul la deportarea evreilor transilvăneni fără a cunoaște adevărata situație pe care o ocupă mulți din acești evrei în viața economică a țării. România nu este o țară care se poate compara cu Germania. În Germania, toți evreii care au fost scoși din viața economică a Reichului au fost cu ușurință înlocuiți de calfe germane. În România o înlocuire a evreilor cu cadre românești este încă imposibilă. *În România, în toate timpurile, industria și comerțul au fost în mâna străinilor și în special a evreilor.* Românii sunt agricultori, funcționari, avocați și doctori. În Ardeal și muncitorii de la fabrici sunt în mare parte evrei. Astfel, numai la Timișoara și la Arad sunt 14 000 de evrei (bărbați și femei) muncitori la fabrică. În fabricile ardelene și bănățene lucrează una mie cinci sute (1 500) de tehnicieni evrei. Este drept că întreprinderile comerciale și industriale evreiești au fost românizate în toamna anului 1940, însă această românizare este din nefericire încă teoretică. Evreii din posturile de conducere comerciale și industriale, în urma etatizării din 1940, au fost dublați de personal românesc, acest personal nu avea însă nici o pegătire tehnică sau comercială, astfel că nici azi nu este încă în măsură de a-i înlocui pe evrei. La asta se adaugă că cei mai mulți dublanți sunt mobilizați. Muncitorii evrei din fabricile textile nu au fost dublați și nu pot fi înlocuiți de azi pe mâine cu mână de lucru adusă de la țară, meseria lor fiind de mare specialitate.

Aceste argumente și multe altele le-am întărit prezentând statistici complete de la direcția statisticii a Centralei Evreilor. Am mai spus lui Himmler să controleze la Camera de Comerț Româno-Germană din Berlin și va constata că ***toate industriile și firmele comerciale importante germane sunt reprezentate în România de evrei.***

Himmler s-a dovedit înțelegător, s-a arătat însă nemulțumit de faptul că dăduse dispoziții la căile ferate germane pentru transportul evreilor, iar acum trebuiau contramandate. În

www.dacoromanica.ro

concluzie, Himmler m-a întrebat dacă cred că în 6 luni evreii din România vor deveni "disponibili", accentuând că suntem în mare întârziere față de celelalte țări europene. Am răspuns că voi răspunde la această întrebare la București, pentru că rămâne de văzut dacă Mihai Antonescu va putea face demobilizările de români necesare în vederea înlocuirii evreilor. Am adăugat că această înlocuire nu depinde de mine, care conduc Centrala Evreilor, ci de Ministerul Muncii și de Ministerul Românizării.

Himmler m-a însărcinat să comunic lui Mihai Antonescu să facă în așa fel ca după 6 luni să dispară toate dificultățile ilustrate de mine, care stau în calea deportării evreilor din Ardeal. Himmler l-a chemat pe Suhr, care aștepta în camera vecină, și i-a dat ordin să contramandeze imediat la direcția căilor ferate plecarea garniturilor spre România. Himmler a mai stat cu mine de vorbă un sfert de oră, interesându-se de "prietenul" său Killinger și despre Mișcarea Legionară din țară. A mai spus să comunic mareșalului Antonescu și lui Mihai Antonescu că speră în curând să poată vizita România. Târziu noaptea, Himmler s-a scuzat că este nevoit să plece, spunându-mi că casa oaspeților și subalternii săi îmi stau la dispoziție.

Am rămas deci cu Kaltenbrunner și subalternii săi, iar influența băuturilor franceze a mai dezlegat limbile. Astfel am aflat că Kaltenbrunner și Suhr erau foarte mirați de păsuirea pe care o obținusem de la șeful lor. A doua zi, după această noapte memorabilă, m-am prezentat la *Wilhelmstrasse* (Externe) unde am exprimat lui Ribbentrop mulțumirile lui Mihai Antonescu pentru sprijinul acordat. Am telefonat la Ministerul Răsăritului *(Östministerium)* pentru a vorbi cu Rosenberg, el fiind însă absent am vorbit cu Maletke, cu care am luat dejunul.

Am aflat de la el că cu șase ani în urmă Goga ceruse lui Rosenberg ca eu să fiu arestat cu ocazia unei călătorii la Berlin, iar Rosenberg nu fusese de acord. Tot de la Maletke am aflat că situația din Ungaria era tulbure și că conducerea germană regretă acum dictatul de la Viena, care înstrăinase simpatiile românilor și ale sârbilor, aducând în schimb povara italiană. De când cu defecțiunea italiană, spunea Maletke, ungurii caută

www.dacoromanica.ro

să se sustragă de la orice efort militar serios, iar lui Antonescu nu i se poate cere mai mult, știind că opinia publică românească, cu drept cuvânt, este antigermană.

Această declarație a lui Maletke oglindea, desigur, și părerea lui Rosenberg, și mi-am adus aminte de ea mai târziu, cu ocazia arestării regentului Miklos Horthy, în următoarele împrejurări: Eram într-o dimineață la Killinger, când el mi-a povestit întâmplările din Ungaria și arestarea lui Horthy. În cursul conversației mi-a spus următoarele: *"Îți vorbesc nu în calitate de ministru al Germaniei, însă dacă aș fi în locul lui Antonescu nu aș sta pe gânduri și aș intra cu cele 7 divizii, care le am la granița ungară, în Ardealul de nord. Însă repet, nu a vorbit ministrul Germaniei."*

Ieșind de la Killinger, l-am întâlnit pe Ritgen, care mi-a spus: *"Ce mai așteaptă Antonescu? De ce nu ocupă Ardealul?"* Am repetat aceste cuvinte imediat lui Antonescu, spunându-i că făcând legătura cu ce mi-a spus Maletke la Berlin, consider că cuvintele lui Killinger trebuiau interpretate ca o invitație către noi de a ocupa Ardealul. Mareșalul Antonescu a stat pe gânduri și a hotărît "să nu provoace încurcături lui Hitler". Viitorul a dovedit că Antonescu făcea mai bine dacă urma sugestia lui Killinger. *De altfel, fiind în 1946 cu Antonescu la Jilava, el mi-a spus în două rânduri că regretă că a pierdut ocazia de a reunifica Ardealul, lăsând această operațiune altora, care au făcut-o cu sacrificii mai mari pentru țară decât s-ar fi cerut cu ocazia căderii lui Horthy.*

După întrevederea mea cu Maletke am trecut și pe la Legația Română din Berlin, unde l-am găsit pe Alexandru Hodoș – omul lui Goga – care era atașat de presă cu grad de ministru. El nu era în grațiile Ministerului de Externe German, pentru că fusese omul de încredere al lui Goga, despre care nemții acum spuneau că a fost marioneta lui Carol al II-lea.

Am regretat mult că nu am putut întâlni la Berlin pe prietenii mei Schön și Bresse. Richter, care lipsise din Berlin două zile, s-a întors și a rămas foarte mirat de păsuirea obținută de la

www.dacoromanica.ro

Himmler. El mi-a spus că plecase din Berlin pentru că prevedea că cererea mea va fi respinsă şi nu dorea să fie atras în discuţiile care urmau să aibă loc, el găsindu-se între ciocan şi nicovală (Killinger şi Himmler).

Am plecat în aceeaşi zi, însoţit de Richter, prin Polonia, la Bucureşti[89]. Am fost însoţit la gară de un director de la Ministerul de Externe. Cum eu observasem la Ministerul de Externe o mare sărăcie de ţigări şi alimente, am promis acestui director că, atunci când voi sosi la Bucureşti, voi trimite 500 de pachete individuale cu ţigări şi alimente funcţionarilor de la *Wilhelmstrasse* prin curierul Legaţiei Germane. Acest cadou, am spus, este din partea ministrului Killinger.

Astfel s-a putut repara marea greşeală făcută de Mihai Antonescu şi aprobată de mareşalul Antonescu, de către "prototipul agentului hitlerist". Pentru că astfel am fost calificat în actul de acuzare în faţa Tribunalului Poporului în anul 1946!

În această expunere eu am arătat exact cum s-a desfăşurat toată chestiunea deportărilor din Ardeal. Pentru că activitate mea în această problemă a fost bagatelizată de politicienii români şi de Tribunalul Poporului, doresc să mai fac unele precizări.

Mihai Antonescu nu m-a autorizat să cer anularea aprobării date în numele lui. El a spus: *"Fă ce ştii, caută de aranjează etc."* Era şi normal, pentru că nu se putea decât face de râs, cerând faţă de o persoană atât de importantă ca Himmler revenirea asupra unei aprobări date cu câteva ore înainte, într-o chestiune atât de gravă ca deportarea evreilor, cerută prin curier special. Eu am utilizat numele lui Mihai Antonescu, spunând că a făcut o prostie, pe care o recunoaşte, neconsultându-se cu mine. **Eu sunt acela care am cerut amânarea, pentru motive economice.** Un prototip de hitlerist ar fi spus lui Antonescu că este bine ce a făcut, şi nici nu s-ar fi gândit să meargă la Killinger. Ba mai mult, ar fi spus lui Killinger – dacă Mihai Antonescu ar fi încercat o tatonare prin altă persoană – să nu se amestece în treburile lui Himmler. De altfel, Killinger, cum am arătat, nu era deloc dornic să aibă un nou conflict cu Himmler, iar ministrul de externe german, Ribbentrop, a trimis răspuns,

www.dacoromanica.ro

cum am arătat, că problema depinde numai de Himmler. Mihai Antonescu era atât de vanitos, încât nu ar fi făcut personal *mea culpa* față de Himmler, chiar dacă ar fi fost în joc existența tuturor evreilor din România și Transnistria.

În ce mă privește – "prototipul agentului hitlerist din Europa" – aș fi putut, dacă la mijloc ar fi fost numai o problemă economică națională și de bani (taxe către Centrală), să opresc în România pe toți evreii milionari din Ardeal și să-i predau pe ceilalți, înlocuindu-i cu sași, șvabi și maghiari. Sașii atât așteptau.

De altfel, Ritgen mi-a spus că ***cererea lui Himmler de a i se preda evreii din Ardeal a fost provocată de Andreas Schmidt, șeful partidului hitlerist al sașilor și șvabilor din România[90] – care doreau să ocupe locurile deținute de evrei în industrie și comerț.*** Mi s-a mai spus, atât în 1944 cât și în 1946, că oricine s-ar fi dus în locul meu la Berlin ar fi obținut amânarea. Deci nu este un merit. Și această afirmație este în totul greșită și inspirată de rea-credință.

Întâi, care este românul care ar fi primit o invitație oficială a Reichului de a veni la Berlin, pentru a discuta o problemă interesantă, fără a fi acreditat de guvernul român? *Eu am obținut această invitație oficială numai grație lui Killinger. Ea ținea locul unei acreditări din partea României. Pentru altul Killinger nu ar fi făcut intervenția la Ministerul de Externe German.*

În al doilea rând, Ministerul de Externe German a comunicat lui Killinger, după întoarcerea mea în țară, că Himmler a păsuit deportările pentru că argumentele invocate de Lecca, sprijinite pe o bogată documentare, au fost convingătoare. Eu însă spun că într-o discuție așa de delicată cu Himmler, argumentele nu sunt suficiente, trebuie să mai cunoști și ambianța și limba. Afară de asta, am avut norocul că Himmler, care știa foarte bine că eu sunt pușcăriașul de la Paris și adversarul lui Geissler și al legionarilor din timpul rebeliunii din 1941, se mai distanțase de Horia Sima, de când Antonescu intrase în război alături de Hitler și de când Sima făcuse înscenarea nereușită de a fugi din Germania.

www.dacoromanica.ro

Himmler, în cursul conversației, mi-a spus că intenționează să ne "ușureze" și de evreii din Vechiul Regat, după preluarea celor din Ardeal. ***Deci păsuirea pe care am obținut-o a salvat viața evreilor din Regat, cât și a celor din Transilvania. Mareșalul Antonescu, dacă ar fi intrat pe panta deportărilor, ar fi făcut și el ceea ce a făcut mai târziu Szálasi în Ungaria.***

Mai erau români din cercurile politicienilor care spuneau, după întoarcerea mea în țară, că s-au contramandat deportările pentru că evreii m-au mituit și că eu înscenasem toată istoria deportărilor pentru a trage foloase materiale. Această calomnie vulgară nu stă în picioare, pentru că ar fi însemnat că eu lucram în această "punere în scenă" de acord cu Himmler, cu Killinger, cu Mihai Antonescu și cu mareșalul Antonescu!

Când am sosit la București atât Mihai Antonescu, cât și Killinger s-au arătat foarte mulțumiți de rezultatul obținut. Am spus lui Killinger că țin la dispoziția sa 500 de pachete pentru funcționarii Ministerului de Externe German, iar el a fost încântat. Am comunicat Centralei Evreilor că deportările din Ardeal s-au amânat pe 6 luni, și am dat decizie (care se poate găsi și azi) că *toți evreii din Ardeal care vor fi în posesia unui carnet de scutire de muncă cu drept de exercitarea profesiei eliberat de mine vor fi scutiți de deportare atunci când va avea loc*. Am făcut acest lucru pentru că mai erau în Ardeal mulți evrei care preferau să fie "aranjați" la cercurile teritoriale (M. St.M.) decât să aibă carnete de scutire. *Astfel Centrala Evreilor a putut încasa taxe destul de importante pentru carnetele noi emise de mine.*

Aplicând vechiul meu principiu de a transforma mita în taxe oficiale, eu înzestram Centrala, însă măream mereu numărul dușmanilor mei, pentru că le tăiam apa de la moară.

Am mai dat o decizie că toți evreii din Ardeal se vor putea înscrie în Centrala Evreilor în vederea emigrării. Prin această decizie *eu urmăream să pun în mișcare conducerea sionistă pentru ca ea să exercite o presiune asupra evreilor din America și Anglia în vederea obținerii certificatelor de emigrare în Palestina, prin care se putea salva viața unei întregi populații.*

www.dacoromanica.ro

Calculul meu a fost greșit. Domnii de la conducerea sionistă aveau interes să facă emigrări pe sprânceană, de unde cădeau mulți bani în buzunarele lor, iar emigrarea în masă pentru ei nu era interesantă. Totuși, eu am făcut demersurile necesare pe lângă mareșalul Antonescu pentru a obține anularea ordinului de interzicere a emigrării emis de consiliul restrâns de miniștri, cum am relatat mai sus.

Am mai cerut mareșalului Antonescu să-mi pună la dispoziție un vas al S.M.R.-ului (Serviciul Maritim Român), pentru ca Centrala Evreilor să-i facă transformările necesare astfel ca la fiecare călătorie să poată transporta în condiții civilizate câteva mii de emigranți. Gândul meu era ca taxele de transport pe care le încasau afaceriștii, ca Pandelis și alții, ale căror vase nu prezentau nici o siguranță pentru viața emigranților, să revină statului. Urma ca vasul S.M.R. să debarce emigranții la Constantinopol, de unde puteau, având vizele necesare, să continue drumul pe uscat sau cu alte vase neutre. M-am asigurat ca Marele Stat Major, unde în locul generalului Borcescu fusese numit colonelul Gheorghe Zamfirescu, să nu facă opoziție acestui proiect, în cazul când mareșalul Antonescu i-ar fi cerut avizul. Doamna Antonescu, având nevoie – ca întotdeauna – de bani pentru Patronaj, pleda și ea pentru cauza Centralei.

Totuși, au trecut multe săptămâni înainte ca mareșalul Antonescu să ia o hotărîre, pentru că ministrul de interne, Piki Vasiliu, din motive de siguranță de stat, era contra emigrării, uitând că supusese cu câteva săptămâni înainte cererea lui Kochinos-Pandelis spre aprobarea consiliului de miniștri. Killinger, care ar fi putut să protesteze, pentru că directivele de la Berlin erau în principiu contra emigrărilor în Palestina, avea interesul ca Centrala să încaseze cât mai multe taxe și închidea ochii. Până la sfârșit am obținut de la mareșalul Antonescu un vas care a fost amenajat pentru emigranți de către Centrala Evreilor. Nu am apucat însă să fac nici un transport de evrei, survenind 23 august 1944[91].

Astfel, cum se vede și se poate constata și azi prin documente și gazeta evreilor din acel timp, eu am făcut tot

www.dacoromanica.ro

ce mi-a stat în putință pentru ca după 6 luni Himmler să nu mai aibă ce lua din Ardeal. Mi s-a spus atunci de unii evrei din Vechiul Regat că atunci când va veni termenul fatal Himmler va cere în locul evreilor din Ardeal pe evreii din Moldova. Eu însă eram sigur că de astă dată Mihai Antonescu nu va repeta prostia pe care o făcuse în iarna 1943-1944.

Orice critici mi s-au adus și poate mi se vor mai aduce în legătură cu deportarea evreilor din România, rămân trei fapte istorice pe care nu le va putea dărâma nimeni:

1. Himmler a cerut evreii;
2. Mihai Antonescu și mareșalul Antonescu au cedat evreii;
3. Evreii au rămas pe loc și în viață.

Eu rămân convins, după atâția ani, că dacă nu ar fi existat Killinger și "prototipul agentului hitlerist", nu ar mai fi existat la 23 august 1944 un singur evreu pe tot teritoriul României.

Sunt mulți evrei care în completă necunoștință de cauză îi consideră pe cei doi Antonescu ca pe salvatorii poporului evreiesc din România. Eu însă pun următoarele întrebări: Cine a patronat legile antisemite din anii 1940-1941? Cine a refuzat să aplice sancțiuni asasinilor populației evreiești din Iași, cu toate că ministrul Germaniei nu se opunea? Cine a înființat lagărele de exterminare din Transnistria? Cine a ordonat exterminarea și deportarea evreilor din Basarabia și Bucovina? Cine a tolerat asasinatele făcute de Marele Stat Major Român și de poliția ucraineană germană pe Bug? Cine a rechiziționat spitalele evreiești dând afară bolnavii? Cine a rechiziționat azilurile de bătrâni, zvârlindu-i pe aceștia în stradă? Cine a refuzat să vândă pâine la evrei?

Răspunsul este mereu același: Antonescu!

Dar cum se face că începând din ianuarie 1942 situația evreilor din România s-a schimbat radical în bine? Oare cei doi Antonești, care aveau la activul lor crimele din care numai o parte sunt înșirate mai sus, s-au transformat peste noapte în filosemiți?

Răspunsul este categoric: Nu!

www.dacoromanica.ro

Schimbarea se datorează exclusiv înființării Centralei Evreilor, care nu este o creație antonesciană. Nici o singură frază din *Legea Centralei Evreilor* nu este redactată de cei doi Antonești.

Centrala Evreilor a înființat carnetele de scutire de muncă și dreptul de exercitare a profesiei, care fusese luat evreilor de Antonescu; a refăcut școlile, spitalele, azilurile și a înființat asistența în așa fel că nici un evreu nu a mai suferit de foame, de frig și de lipsă de îngrijire medicală. Toate aceste realizări, care nu sunt decât o mică parte din opera Centralei, au fost posibile prin punerea la contribuție a plutocrației evreiești care până atunci lucra în cârdășie cu șperțarii români. Desigur, au fost și în sânul Centralei oi negre, însă nici o umbră nu poate cădea asupra operei generale a acestei insitituții.

În iarna 1943-1944 generalul Ion Arbore, ministrul aprovizionării[92], a făcut a doua încercare de a încasa de la Centrala Evreilor un miliard de lei, motivând că evreii nu au utilizat decât 10% din cartelele barate de pâine. Cum am mai spus, pâinea integrală care se vindea evreilor pe cartele barate era mai scumpă ca pâinea care se vindea creștinilor pe cartele nebarate. De astă dată generalul Arbore își asigurase consimțământul mareșalului Antonescu pentru această taxă cu totul ilegală.

Eu m-am dus la doamna Antonescu și i-am spus că dacă voi fi nevoit să plătesc lui Arbore un miliard de lei, nu voi mai fi în măsură să ajut cu nimic societatea de patronaj. Totodată am adresat o plângere scrisă mareșalului Antonescu. S-a dovedit că tactica cu Patronajul era bună, pentru că Antonescu a dat ordin lui Arbore să închidă definitiv dosarul pâinii evreiești.

Cele două instituții românești care profitau mai mult de munca obligatorie pe care o datorau evreii în schimbul serviciului militar erau Patronajul și Direcția Generală a Statisticii. Marele Stat Major era asaltat de cereri din partea lui Sabin Manuilă, directorul general al Statisticii, și de doamna

www.dacoromanica.ro

Antonescu, conducătoarea Patronajului. Manuilă avea circa 4 000 de evrei care făceau așa-zisa muncă obligatorie în calitate de specialiști la Statistică, iar doamna Antonescu 1 000 de evrei, la diferite intreprinderi ale Patronajului.

Marele Stat Major, cu care relațiile mele deveniseră normale, astfel cum am arătat mai sus, a hotărît, dorind să scape din încurcătură, ca evreii de la Statistică și Patronaj să fie repartizați de mine în cadrul evreilor scutiți de muncă cu carnete. Trebuie să menționez că Killinger îmi vorbise în două rânduri despre acest Manuilă, care era rudă cu Mihai Popovici și despre care el, Killinger, fusese informat atât de la Berlin, cât și de la Abwehr că ar fi în serviciul americanilor. Killinger atrăsese mareșalului Antonescu, cu ocazia unei călătorii comune la Berlin, atenția asupra lui Manuilă, însă Antonescu, ca ofițer de stat major, era în admirația graficelor și statisticilor prezentate de Manuilă, și a răspuns că este un om verificat.

Făcând o inspecție evreilor de la Statistică, am constatat că numai 400 (patru sute) lucrau efectiv în birouri, iar restul făceau serviciul "acasă", lucrând, după spusele lui Manuilă, la "scripte". Am mai constatat, prin serviciul de informații al Centralei și al meu, că mai toți evreii lui Manuilă erau înstăriți. Mi-a fost imposibil de a pune ordine la Statistică, pentru că Manuilă era favoritul și protejatul doamnei Goga și deci al mareșalului Antonescu. Am obținut doar ca evreii lui Manuilă să plătească taxe foarte reduse la Centrala Evreilor, în schimbul carnetelor de scutire de muncă aprobate de mine.

Informațiile lui Killinger s-au dovedit a fi fost exacte, după 23 august, când evreii de la Statistică au oferit lui Manuilă un somptuos banchet la "Luzana", în cursul căruia s-au ținut toasturi prin care evreii îi mulțumeau lui Manuilă de a fi scăpat de ghearele Marelui Stat Major și ale lui Lecca, făcându-le cinstea de a colabora cu el la marea cauză aliată. Am spus tot acest episod pentru că sunt sigur că și azi, dacă americanii întreține spionaj în România, trebuie căutați și în rândul foștilor slujbași ai lui Manuilă, a căror listă se poate găsi sigur și azi în arhivele Marelui Stat Major.

www.dacoromanica.ro

La începutul anului 1944 situația evreilor din Transnistria devenise foarte critică. Se aflase cum că nemții în retragerea lor masacraseră pe toți evreii.

Am vorbit cu Mihai Antonescu și cu doamna mareșal Antonescu rugându-i să mă ajute ca să obțin aprobarea mareșalului Antonescu de a readuce pe toți deportații în țară.

Am arătat, în câteva convorbiri consecutive pe care le-am avut cu mareșalul Antonescu, că opinia publică mondială ne-ar face pe noi responsabili pentru pogromurile care le-ar comite armata germană în Transnistria. Aceste exterminări barbare ale populației evreiești dezarmate și pașnice ne-ar atrage – pe drept cuvânt – ura tuturor evreilor din lume și oprobiul tuturor oamenilor civilizați, fără nici un profit pentru țară. Mareșalul Antonescu se lăsa greu, temându-se de un conflict cu Germania. L-am asigurat pe Antonescu din partea Germaniei, spunându-i că Killinger mi-a comunicat că mareșalul Antonescu este liber pe acțiunile sale și poate face cu evreii din Transnistria tot ce crede că cadrează mai bine cu interesele României.

Astfel, Antonescu a dat ordin ca evreii din Transnistria să fie evacuați în regiunea Vijnița. El mi-a spus textual:

– La Vijnița este abundență de cartofi, deci vor avea ce mânca. Cine va încerca însă să treacă peste Vijnița în țară, va fi împușcat.

Astfel au fost salvați evreii din Transnistria și nu au împărtășit soarta tuturor celorlalți evrei din Bielorusia și Polonia, pe care armata germană, în retragere, i-a exterminat.

Repet că Mihai Antonescu, doamna Antonescu și Killinger mi-au fost de un prețios ajutor în obținerea acestei aprobări.

Acești evrei, pe care eu i-am salvat din Transnistria, strigau în 1946 în sala unde se judeca procesul Antonescu *"La moarte cu Lecca"!* Politicienii, militarii și plutocrații evrei le spuseseră acestor nenorociți că eu eram acela care îi trimisesem în anul 1941 în Transnistria! Eram țapul ispășitor și nu aveam

www.dacoromanica.ro

posibilitatea să mă apăr, întrebările mele fiind veşnic considerate "neconcludente". În schimb, titlul pompos de "împuternicit al guvernului" se pretа la perfecţie acestei mistificări. Adevărul despre acest titlu l-am expus în această scriere.

Fiind la Moscova, în 1945, am fost învinuit, *în urma informaţiilor primite de la guvernul român*, de către ajutorul domnului Beria, într-o şedinţă plenară la care luau parte 15 ofiţeri din N.K.V.D., de a fi trimis o mare parte din evreii din Bucovina şi Basarabia în lagărul de exterminare de la Auschwitz (Oswiecim). Fiind acuzat de guvernul ţării mele, şi fără a avea martori sau documente de apărare la îndemână, cum puteam să mă dezvinovăţesc?

Tot în anul 1944, după venirea lui Szálasi la putere în Ungaria, a început prigoana, bine-cunoscută, contra evreilor unguri[93]

Mareşalul Antonescu a dat un ordin ca toţi evreii unguri care ar încerca să treacă clandestin frontiera româno-maghiară să fie împuşcaţi.

Mulţi evrei unguri au reuşit să se refugieze în România, cumpărând complezenţa organelor de pază grănicereşti. Ei s-au refugiat în Bucureşti, oraş mare, unde era mai lesne de a trece neobservaţi.

Aflînd la Bucureşti de la coreligionarii lor despre atitudinea luată de mine în toate problemele evreieşti, s-au hotărît să-mi trimită o delegaţie pentru a-mi cere ajutor. Delegaţia care s-a prezentat la mine era compusă din rabini şi femei. Ei m-au rugat să-i ajut să plece în Turcia şi în Palestina. Au oferit să plătească orice sumă numai să le salvez viaţa.

Eu le-am spus că au greşit adresa oferindu-mi bani, însă voi încerca să-i ajut din compasiune pentru situaţia lor tragică de a se găsi între două morţi.

Mulţi din evreii unguri aveau paşapoarte cu vize turceşti sau sud-americane, luate de pe timpul lui Horthy. Alţii nu aveau vize. Le-am spus să stea deocamdată la Bucureşti, cât mai neobservaţi, şi că voi vorbi cu prefectul poliţiei ca el să nu facă

www.dacoromanica.ro

caz de prezența lor în Capitală, dacă ar primi vreo reclamație. Am mai promis că voi căuta să obțin vize turcești pentru cei fără vize.

Bătrânul rabin care conducea delegația a spus:

– Unde nu am avut noi în Ungaria pe un Lecca, dar să știi că orice s-ar întâmpla în viitor – și se vor întâmpla lucruri mari – noi îți vom sta la dispoziție, cu orice ne vei cere.

El mi-a înmânat un fel de talisman, scris în limba ebraică, cu care mi se vor deschide toate ușile evreilor credincioși.

Am vorbit cu Pălăngeanu, care îmi era prieten, să închidă ochii asupra evreilor unguri refugiați la noi.

Pe Mihai Antonescu l-am rugat să vorbească cu prietenul său Suphi Tanriöer, ministrul Turciei, ca să dea evreilor vize de tranzit, urmând ca ei să-și procure vize de destinație la Constantinopol. Mihai Antonescu nu putea să-mi refuze acest serviciu, iar Tanriöer a aplicat vizele de tranzit (era ordin de la guvernul turc să nu se dea vize de intrare în Turcia la evrei), contrar obiceiului de a se da astfel de vize numai pe pașapoarte cu vize de destinație.

Mareșalul Antonescu și Piki Vasiliu nu au știut niciodată de prezența evreilor refugiați din Ungaria[94].

Este drept că și generalul Nicolae Diaconescu, directorul general al poliției, a luat sub protecția sa pe câțiva evrei unguri, fără știrea lui Piki Vasiliu, rugându-mă să le facilitez plecarea în Palestina.

Dacă "prototipul agentului hitlerist" ar fi comunicat mareșalului Antonescu prezența în țară a evreilor refugiați din Ungaria, sunt sigur că acesta ar fi dat ordin ca legea să se aplice și ei să fie împușcați, pentru a da un exemplu, împiedicând astfel pe alți evrei unguri să-și încerce norocul în România.

La procesul din 1946 nici unul din evreii unguri, din care majoritatea erau în Palestina, nu a intervenit prin scrisori sau telegrame în favoarea mea pe lângă Tribunalul Poporului.

Tot în 1944 s-a întâmplat un fapt extrem de regretabil cu prietenul meu Ritgen.

www.dacoromanica.ro

Richter încercase în câteva rânduri să-l determine pe Ritgen să rupă relaţiile cu medicul curant al soţiei, doctorul Schöfer, evreu, de care am mai vorbit. Richter bănuia că Schöfer, profitând de slăbiciunea lui Ritgen, îl împinge la tot felul de intervenţii în favoarea prietenilor lui Schöfer, dându-i acestuia poate chiar informaţii de ordin politic. Ritgen refuza categoric să se despartă de acest doctor.

Richter avea mulţi informatori evrei, în special printre evreii austrieci. El a întins lui Ritgen o cursă, cu ajutorul evreilor informatori. Astfel s-a dovedit că mulţi evrei îşi procurau prin doctorul Schöfer (Ritgen) vize de tranzit prin Bulgaria, care pe cale normală nu se puteau obţine decât cu aprobarea autorităţilor militare germane. La o conferinţă pe care a ţinut-o Killinger la Legaţia Germană, cu toţi colaboratorii săi, Richter, faţă de toţi funcţionarii, l-a acuzat pe Ritgen de trafic, aducând probe indiscutabile. Killinger a fost nevoit să-l trimită în aceeaşi zi pe Ritgen la Berlin, pentru ca Ministerul de Externe German să hotărască. Ritgen nu s-a mai întors de la Berlin, iar soţia lui a rămas cu copiii la Bucureşti, cu doctorul Schöfer.

Tocmai în ziua acestei întâmplări eu mă găseam la Iaşi.

Ritgen nu s-a mai întors niciodată în ţară. A telefonat doar o singură dată soţiei sale. Se spune că era la Berlin sub stare de arest[95]. La scurtă vreme după plecarea lui a avut loc atentatul contra lui Hitler de la Marele Cartier German în iulie 1944. Cu ocazia represaliilor conduse de Himmler, Ritgen şi fratele său, director la D.N.B. (agenţia oficială de presă) ar fi fost împuşcaţi. Ritgen era un antihitlerist şi prieten al României. Pe lângă acestea era şi un protector al evreilor. El era singurul diplomat german care avea în permanenţă contact cu cei doi Antonești, care îl simpatizau, reuşind de multe ori să modereze hotărîrile radicale – de multe ori necugetate – ale mareşalului.

Şi pe vremea legionarilor Ritgen încercase – însă fără succes – să tempereze setea de răzbunare şi de sânge a lui Horia Sima. Lui Killinger i-a părut rău că a fost nevoit să-l trimită pe Ritgen la Berlin şi mi-a spus cu amărăciune, făcând aluzie la Richter,

www.dacoromanica.ro

care îl denunțase pe Ritgen: "Cine a îmbrăcat uniforma S.S. nu mai este om în cuvântul sau prietenia căruia poți să te mai încrezi."

Nu cunosc conținutul documentelor pe care le-a produs Richter contra lui Ritgen. Știu însă că atât Richter, cât și alți membrii ai legației îl invidiau pe Ritgen pentru traiul mare de viață care îl ducea, având zilnic invitați la el acasă și automobil personal la scară, în timp ce ei duceau lipsă de lei. *Ritgen își putea permite acest lux pentru că câștigase mulți bani cu furniturile făcute de mine intendenței germane (colonel Schumacher), unde îl aveam ca asociat.* Eu îi păstrez o amintire bună, cu toate că grație stăruințelor depuse de el și Mihai Antonescu eu am acceptat să fiu mediator între Richter, cu programul său radical antisemit, și dorințele lui Mihai Antonescu și Ritgen, acțiune în urma căreia mi-am petrecut o mare parte din viață în închisoare.

La începutul anului 1944 dr. Gingold – președintele Centralei Evreilor – a cerut asimilarea cu românii la o comisie care exista pe lângă Președinție, prezidată de un consilier de curte pe nume Ghimpa[96]. Astfel de asimilări, după lege, puteau obține acei evrei care aveau merite speciale față de Statul Român sau în domeniul științei.

Am susținut cauza lui Gingold față de comisia de asimilare astfel că cererea lui a fost aprobată. Gingold, devenit român, nu mai putea fi președintele Centralei Evreilor. Urma deci să numesc un nou președinte.

Gingold în activitatea lui de peste doi ani s-a dovedit a fi un om cinstit și harnic. Avea defectul de a fi fricos, în special față de Richter, și de a urma prea mult sfaturile anumitor plutocrați evrei cuibăriți la Centrală. Ca mai toți oamenii fricoși, el era aspru și distant față de subalterni și plecat față de superiori. La asta se adăuga că Gingold era un catolic practicant și din această cauză evreii credincioși sau habotnicii îl considerau trădător al cauzei evreiești, neținând seama de calitățile sale.

La plecare Gingold mi-a recomandat călduros ca urmaș al său pe Dolfi Grossman, care până atunci fusese șeful direcției

www.dacoromanica.ro

financiare a Centralei. Eu ştiam prin serviciul meu de informaţii că Grossman era un protector al evreilor bogaţi, el singur fiind dintr-o familie de plutocraţi. Mai ştiam despre Grossman că el servea directorului Poliţiei Capitalei, un colonel pe nume Manolescu, o rentă lunară de câteva zeci de mii de lei, fără să se fi consultat cu mine. Această rentă nu era necesară pentru interesele Centralei şi servea, probabil, intereselor personale pe care le avea Grossman, pentru că prefectul poliţiei, generalul Pălăngeanu, era foarte serviabil şi trăia cu mine în termeni de prietenie. În consecinţă, am propus lui Cris Cristian să accepte preşedinţia Centralei. El a refuzat, pe motiv că nu ar avea destui aderenţi în sânul Centralei, el fiind suspectat de a fi un om de stânga, care ar atrage şi duşmănia autorităţilor româneşti asupra Centralei. El m-a sfătuit să-l numesc pe Grossman, care se bucură de simpatiile funcţionarilor Centralei şi ale autorităţilor româneşti. Astfel, am comis greşeala de a-l numi pe Grossman preşedinte.

Dificultăţile cu Grossman au început din primul moment al numirii sale, din cauza taxelor fixate asupra cametelor de scutire de muncă cu drept de exercitare a profesiei. Eu hotărîsem încă din primul semestru al anului 1943 ca evreii bogaţi să plătească o taxă specială, fixată de la caz la caz de comisia financiară a Centralei, pentru cametele de scutire. Eu controlam, prin serviciul meu de informaţii, seriozitatea taxelor stabilite de comisiile centralei şi le măream, sau le scădeam, atunci când mă convingeam că nu corespundeau cu posibilităţile de plată ale postulantului. Astfel, oamenii de rând, ca slujbaşi, meseriaşi etc. plăteau taxe foarte modeste, iar plutocraţii trebuiau să poarte grosul dărilor. Grossman, în dorinţa de a proteja pe plutocraţi, îmi propunea de a unifica taxele pe toată ţara şi de a renunţa la taxele speciale, mărind în schimb impunerea generală. Sistemul propus de Grossman ar fi avut ca urmare ca un mic funcţionar să plătească acum taxă ca un arhimilionar de la bursa neagră. Grossman mai susţinea ca bogătaşii evrei să fie supuşi la contribuţii benevole. Eu nu am putut accepta acest punct de

www.dacoromanica.ro

vedere, iar Grossman m-a amenințat cu demisia, pe care eu am primit-o cu plăcere. El însă, sfătuit probabil de plutocrați, și-a retras demisia, acceptând punctul meu de vedere privind impunerile. Ura lui Grossman și a plutocraților s-a întors contra lui Jacques Leon, șeful informatorilor mei de la bursa neagră. Am mai hotărît ca în provincie, unde nu aveam un serviciu de informații organizat ca la București, președintele local al Centralei să perceapă taxele tuturor camerelor din ținutul său de la bogătașii locali. Se înțelege de la sine că aceste măsuri luate de mine nu au contribuit la ridicarea popularității mele în rândul plutocraților.

Azi, după 20 de ani, consider că măsurile luate de mine erau absolut drepte și în interesul întregii populații evreiești. Și azi, dacă s-ar controla registrele de contabilitate ale Centralei, s-ar putea constata câte mii de evrei au primit camere gratuite, sau în schimbul unor taxe modeste, grație sistemului de a-i impune pe milionari.

După 23 august Grossman și prietenii săi plutocrați au plătit toate gazetele din București ca să pornească o campanie furibundă contra mea, pe chestia taxelor ce le-aș fi stors de la populația evreiască sărăcită. Nu s-a scris însă nici un cuvânt de cele două miliarde lei aruncate de Filderman în împrumutul de război, în interes pur personal și strânse într-adevăr de la populația nevoiașă.

Trebuie să recunosc că singura gazetă care nu m-a atacat pe chestiunea taxelor, astfel cum se poate constata și azi, a fost ziarul *Scânteia*. Până și ziarul *Ardealul*, căruia în anul 1943 i-am plătit toate datoriile, dându-i posibilitatea să apară, m-a atacat. Ziarul *Timpul*, care mai aparținea cred domnului Gafencu, mi-a trimis vorbă la Prefectura Poliției – unde eram arestat – că încetează campania contra unei plăți de 5 milioane lei. Am depus o plângere la Parchet contra calomniilor debitate de acest ziar, plângere care se mai poate găsi în arhivele Ministerului de Justiție și care nu s-a judecat până azi.

Tot grație lui Filderman și plutocraților, Grossman, care fusese condamnat cu Gingold în 1946, de Tribunalul Poporului,

www.dacoromanica.ro

la 25 de ani detenție, a fost achitat în apel. Amănunte despre această achitare se pot găsi în declarațiile date de mine la Securitate în anul 1952.

În 1944, când frontul era în apropierea Iașului, comandamentul Armatei 4 române (generalul Mihail Racoviță)[97] a dat ordin ca toți evreii din Moldova – bărbați și femei, bătrâni și tineri – să fie întrebuințați la săparea tranșeelor. Centrala Evreilor urma să procure lopeți și hrană. Dacă acest ordin ar fi privit și populația română, nu aș fi avut nimic de zis, însă această discriminare, într-o chestiune care interesa mai mult pe români decât pe evrei, era intolerabilă. M-am dus deci la mareșalul Antonescu și într-o discuție destul de violentă – în cursul căreia mi-am oferit demisia – am obținut ca acest ordin să fie imediat revocat. Toți evreii din nordul Moldovei, care fuseseră ridicați de poliție cu forța și duși la săpat pe câmp, au fost lăsați liberi. Dacă nu aș fi obținut revocarea, majoritatea bătrânilor și a femeilor ar fi murit, neavând nici adăposturi, nici haine.

La obținerea acestei revocări de ordin, m-a ajutat și colonelul Boldur Lățescu, din Marele Stat Major, Biroul "Evrei", arătând că aportul de muncă al evreilor și evreicelor bătrâni este egal cu zero. Marele Stat Major nu îmi mai făcea nici o opoziție, astfel cum am mai spus, pentru motivele cunoscute.

La procesul Antonescu în 1946, în care figuram și eu, generalul Racoviță a depus ca martor. Am profitat de prezența lui pentru a-i pune întrebarea: dacă populația evreiască a fost scoasă în Moldova la munca tranșeelor în primăvara anului 1944 și dacă a primit ordin de la București ca evreii și evreicele să fie lăsați liberi? Racoviță a confirmat cele spuse de mine, însă juriul a declarat că această problemă nu interesează procesul care se judecă. Am constatat în schimb că juriul se interesa de taxele pe care le plăteau bogătașii evrei pentru carnetele de scutire de muncă. Viețile oamenilor salvați prin contramandarea ordinului sus-menționat cântăreau mai puțin decât banii speculanților de la bursa neagră.

www.dacoromanica.ro

Tot în ziua când a fost audiat generalul Racoviță a depus ca martor și dr. W. Filderman. El se lăudase – față de mai mulți evrei în primăvara 1944 – cum că mareșalul Antonescu eliberase pe evrei de la munca tranșeelor în urma unui protest scris pe care îl adresase el Președinției. Aș fi dorit să-i pun în această privință o întrebare, pentru ca să se afle adevărul din gura lui Antonescu. Știind însă că chestiunea nu interesează juriul, *l-am întrebat pe Filderman ce făcea cu suta de mii de dolari pe care o primea lunar ca ajutor de la Joint și dacă cu acești bani mituia membrii din guvernul Antonescu? La această întrebare neașteptată Filderman a rămas uluit, președintele tribunalului însă i-a venit în ajutor, declarând întrebarea mea neconcludentă și dispensându-l pe martor de a răspunde.*

Am expus mai sus cum monetiza Filderman în America, pe lângă Joint, tot ce Centrala Evreilor cu mine obțineam în favoarea evreilor de la guvernul român. Ar fi fost o ocazie unică pentru a demasca toată escrocheria care se făcea de grupul Filderman cu banii de la Joint.

După 4 aprilie 1944, când bombardamentele aviației americane erau în plină desfășurare, primarul general al Capitalei, pe nume general Ion Râșcanu, a dat ordin Centralei Evreilor să-i pună la dispoziție zece mii de evrei pentru a strânge dărâmăturile pe străzile Bucureștiului. Eu am răspuns lui Ion Râșcanu că Centrala nu poate primi ordine de la el, iar eu – căruia ar fi trebuit să se adreseze pentru a obține mână de lucru evreiască – refuz cererea lui.

Generalul Râșcanu – care fusese cândva superiorul lui Antonescu – s-a dus să i se plângă[98].

Antonescu m-a chemat și mi-a dat ordin să-i dau lui Râșcanu toți evreii disponibili. Am spus lui Antonescu că nu am evrei disponibili, pentru că toți acei care sunt în București și depind de mine posedă carnete de scutire de muncă iscălite de mine, pentru care au plătit taxe. Antonescu susținea că este vorba de un caz de forță majoră. Am replicat că în acest caz eu voi fi nevoit să

www.dacoromanica.ro

restitui taxe în valoare de aproximativ două sute cincizeci de milioane lei, care în cea mai mare parte au fost dați de mine Patronajului și altor instituții românești, pentru că nu este posibil să pun pe evrei la muncă și să le iau și bani. În cele din urmă m-am înțeles cu Antonescu ca să dau generalului Râșcanu elevii și studenții de la școlile evreiești, în vârstă de 15 până la 18 ani. Munca lor urma să fie de 4 ore pe zi, astfel că puteau să-și urmeze și cursurile.

Pentru această măsură am fost mult criticat de părinții elevilor. Se spunea – cu totul pe nedrept – că am luat copii și i-am pus la manipulat și descărcat bombe neexplodate. Aceasta era o pură invenție pentru că bombele neexplodate erau descărcate de trupele de geniu.

De altfel, în tot timpul cât au prestat elevii această muncă nu a avut loc un singur accident. Faptul de a pune la muncă copii de 15-18 ani nu constituie o barbarie, pentru că la țară toți copiii muncesc de la vârsta de 8 ani la munci mult mai grele ca adunatul dărâmăturilor.

Despre informatorii evrei la Siguranța Generală, la Prefectura Poliției din București, la Serviciul Special de Informații al lui Cristescu și la Legația Germană am dat declarații detaliate la Securitate în anii 1951-1953, astfel că nu este cazul să le repet.

În toți acești ani, când a existat Centrala, eu nu am aplicat pedepse decât de două ori. **Primul pedepsit a fost Filderman. El a scris o scrisoare plină de insulte doctorului Gingold în anul 1942.** El reproșa lui Gingold că a primit – în calitatea sa de catolic – președinția unei instituții evreiești, care astfel a devenit un organ de persecuție a populației mozaice. **Mai spunea Filderman că nicăieri în lume evreii nu sunt atât de persecutați ca în România. Filderman scria aceste rânduri atunci când carnetele de scutire de muncă cu drept de exercitare a profesiei intraseră în vigoare, când școlile și spitalele evreiești fuseseră reînființate și când populația evreiască, după doi ani grei, începuse să răsufle ușurată.**

www.dacoromanica.ro

Știind că Filderman se lăuda că este coleg de clasă cu Antonescu și în termeni cordiali cu el, m-am gândit să arăt mareșalului care sunt părerile fostului său coleg. Antonescu a fost foarte supărat și a hotărît să-i dovedească lui Filderman că există locuri în lume unde evreii trăiesc mai prost ca în România, de exemplu în Transnistria. În consecință, a dat ordin lui Piki Vasiliu să-l trimită pe Filderman sub escortă specială în Transnistria la Moghilev. Totodată Antonescu m-a însărcinat să fac toate demersurile necesare pe lângă Killinger și Richter pentru a primi asigurări că trupele germane de poliție (S.S., S.D.) nu îl vor răpi pe Filderman de la Moghilev. Killinger a luat contact cu armata germană, astfel că am putut da asigurări lui Antonescu.

Piki Vasiliu – care era prieten cu W. Filderman – l-a expediat într-un compartiment de clasa I, cu soția și medic curant, în compania unui maior de jandarmi, la Moghilev.

La Moghilev, Filderman a fost instalat într-o casă confortabilă peste drum de jandarmerie, astfel că era păzit zi și noapte contra eventualelor atentate sau tentative de răpire germane.

Toate gazetele din țările neutre și din America au adus știrea cum că Filderman a fost deportat în Transnistria, la moarte sigură, din cauza intervențiilor sale curajoase pe lângă guvernul român în favoarea populației evreiești. Mai târziu, când am citit corespondența lui Filderman cu *Jointul*, interceptată de Richter, *m-am întrebat întotdeauna cum puteau americanii să fie atât de naivi să creadă că Antonescu, care îl surghiunise pe Filderman, era în același timp accesibil banilor și din această cauză satisfăcea cererile lui Filderman.*

Peste 30 de zile Filderman a fost iertat și readus în țară, fiind acum catalogat definitiv ca erou martir al cauzei evreiești.

La câteva zile după întoarcerea sa din Moghilev, Filderman a venit la mine și m-a rugat să intervin pe lângă nemți în favoarea fiului său, care fusese arestat în sudul Franței, sub numele de Filimon, pentru a fi deportat în Polonia. Am spus lui Filderman

www.dacoromanica.ro

că cererea sa îmi pare curioasă, pentru că după însăşi spusele sale, evreii din Germania şi din celelalte ţări ocupate de nemţi o duc mult mai bine ca cei din România. Totuşi am intervenit prin Killinger la Ministerul de Externe German.

Al doilea caz când am aplicat o pedeapsă unui evreu în anii când exista Centrala a fost cu ziaristul A.L. Zissu. Oficiul Palestinian – al cărui reprezentant în România era Zissu – îi trimitea din când în când certificate de emigrare în Palestina. Pentru fiecare certificat Zissu cerea de la evreii doritori de a emigra de la un milion lei în sus. Eu consideram că aceşti bani erau încasaţi pe teritoriul României şi aveam deci dreptul de a cunoaşte destinaţia care li se dă. Existau trei posibilităţi: Dacă aceşti bani erau încasaţi de Zissu în folos personal, era o escrocherie. Dacă banii erau încasaţi pentru Oficiul Palestinian, doream să aflu pe ce cale se făcea transferul în străinătate, pentru că la Banca Naţională nu exista nici o cerere de devize de-a lui Zissu. Dacă banii erau utilizaţi pentru ajutoare date populaţiei evreieşti din ţară, eu eram de acord. Doream însă să cunosc care sunt beneficiarii donaţiilor, pentru ca asistenţa dată de Centrala Evreilor să nu încalce asistenţa dată de sionişti. Zissu nu dorea să discute despre aceste chestiuni şi pretindea că atât statul, cât şi Centrala Evreilor nu se puteau amesteca în chestiunile sale particulare.

Am vorbit cu Mihai Antonescu despre această problemă şi el a hotărît să-l poftească pe Zissu la o consfătuire la care să ia parte şi şef rabinul Alexandru Şafran. Această consfătuire a avut loc la Preşedinţie. Şafran a fost de părere ca Zissu să împartă banii încasaţi la populaţia evreiască nevoiaşă din România, sub controlul Centralei Evreilor. Zissu a răspuns lui Şafran că el – Zissu – este şeful spiritual al evreilor din România, iar Şafran nu are nici o calitate să dea sfaturi. Mihai Antonescu, constatând intransigenţa lui Zissu, a ridicat şedinţa şi a hotărît să-l trimită pe "şeful spiritual" la lagărul din Târgu Jiu, pentru 30 de zile[99].

Guvernul român ar fi putut să impiedice traficul pe care îl făcea Zissu, nedând evreilor răzleţi vize de ieşire din ţară

www.dacoromanica.ro

(emigrarea în grupuri era însă interzisă de consiliul restrâns de miniştri, cum am arătat mai sus), însă aceasta însemna să-i frustrăm pe nedrept pe evreii doritori de a pleca.

După o lună Zissu s-a întors la Bucureşti, sărbătorit de sionişti ca martir al neamului.

Din cauza pedepselor aplicate de Mihai Antonescu şi de mareşal lui Filderman şi lui Zissu eu mi-am făcut din aceşti doi fruntaşi evrei duşmani de moarte. Nu este deci de mirare că după 23 august toată presa evreiască a deschis focul contra mea. La atacurile presei evreieşti se mai adăuga şi invidia şi ura politicienilor şi generalilor care mă considerau miliardar şi omul nemţilor. Politicienii, judecând cu mentalitatea lor bizantină, nu puteau să conceapă că un om care a dat în dreapta şi stânga atâtea sute de milioane să nu-şi fi reţinut partea leului pentru sine. *Realitatea era că eu trăiam toţi anii din urmă cu banii câştigaţi în afacerea de compensaţie Hlebnikian, de care am vorbit, şi din comisioanele încasate în calitate de furnizor al intendenţei germane. Este drept că furniturile făcute intendenţei germane mi-au adus câştiguri importante, care mi-au permis să renunţ în tot timpul la orice retribuţie din partea statului.*

În toată epoca antonesciană nu a existat un singur om să imite exemplul dat de mine, cu toate că mulţi din demnitari ca: Ion Marinescu, Ion Marian, Atta Constantinescu etc. erau arhimilionari. În schimb **eu plăteam inspectorilor mei 50 000 lei lunar, atunci când leafa unui general era de 40 000 de lei. Preşedintele Centralei avea un stipendiu de una sută mii lei lunar şi toate speseîe de reprezentare şi de deplasare plătite. Miile de funcţionari evrei de la Centrală aveau toţi lefuri care le permitea să trăiască comod.**

Eu nu aveam la Bucureşti, ca toţi politicienii liberali şi ţărănişti, case şi apartamente somptuoase. Mă mulţumeam cu căsuţa bătrânească pe care o avea soţia mea la Iaşi. La Bucureşti am locuit 10 ani, până în aprilie 1944, la *Hotel Splendid* din Calea Victoriei. Era un hotel de clasa a II-a. În 4 aprilie 1944 când hotelul a fost bombardat de americani, iar majoritatea lucrurilor mele au fost furate sau au ars, a ars şi un manuscris la

www.dacoromanica.ro

care lucram de 10 ani, cu tot materialul documentar prin care dovedeam pe calea mecanismului monetar că în țările capitaliste de economie liberă raționalizarea duce forțat la război. *Nimeni nu poate spune că m-a văzut în toți acești ani în cluburi sau localuri de petrecere.*

Astfel, domnii politicieni când m-au calomniat că am făcut miliarde la Centrala Evreilor vorbeau din invidie, pentru că le luasem osul la care rodeau până la înființarea Centralei. Eu și azi, după 20 de ani, consider că pedepsele date lui Filderman și lui Zissu erau mult prea blânde și că nu meritau ca eu să intervin după o lună la Antonescu pentru ca ei să fie lăsați liberi.

Totuși pedepsirea lui Filderman și a lui Zissu, somități evreiești, despre care se știa că va vorbi presa din lumea întreagă, dovedește ce ușor ar fi fost pentru prototipul "agentului hitlerist" care eram să obțin de la Antonescu trimiterea în Transnistria a tuturor evreilor din Moldova. Aveam la biroul meu din Președinție o colecție de sute de scrisori anonime, provenite în special din orașele din Moldova, prin care mi se cerea – fie în termeni violenți, fie sub formă de sfat – să nu pierd momentul atât de oportun de a trimite pe evrei în Galiția sau în Transnistria, care erau locurile lor de origine.

În actul de acuzare care mi s-a dresat în fața Tribunalului Poporului în anul 1946 am fost învinuit de a fi trimis în 1941 evreii din Dorohoi în Transnistria. *Această acuzație se bazează pe o rezoluție a mea pe o cereré unde spuneam: "Se va duce la familia sa în Transnistria".*

Adevărul însă este cu totul altul. În 1941 Marele Stat Major a ridicat pe toți evreii valizi din Dorohoi la muncă în detașamente. În lipsa acestor evrei de acasă, au fost ridicate familiile lor – părinți, soții, copii minori – și duse în Transnistria. Evreii de la muncă întorcându-se acasă, în concediu de muncă, au găsit casele lor pustii și familiile deportate. Acești evrei au adresat cereri individuale, în foarte mare număr, mareșalului Antonescu, cerând să fie readuse familiile lor în țară. Mulți din acești evrei cereau – în caz că nu li se vor putea readuce familiile – să li se

www.dacoromanica.ro

îngăduie să plece şi ei în Transnistria pentru a putea hrăni copiii minori, soţiile şi părinţii bătrâni.

Aceste cereri ale evreilor erau bazate pe sentimente umane şi perfect justificate, faptul de a separa familiile fiind considerat de mine o barbarie fără pereche. Eu în acel timp lucram la *Legea Centralei Evreilor*, iar mareşalul Antonescu mi-a înaintat toate aceste cereri ale evreilor din Dorohoi, pe care nici nu le citise, rugându-mă să-mi formulez părerea. Mihai Antonescu, cu care m-am consultat, mi-a spus că readucerea evreilor din Transnistria este imposibilă, pentru că Dorohoiul trecuse din punct de vedere administrativ la ţinutul Bucovinei. Din cererile multor evrei rezulta însă că Statul Major, având nevoie de mână de lucru, nu dădea voie evreilor nici să se ducă la familiile lor din Transnistria.

Rezoluţia mea era deci în avantajul evreilor şi nicidecum o măsură represivă. De altfel, rezoluţia mea nu era hotărîtoare, ci numai un sfat dat mareşalului Antonescu. Dar sfatul meu nu a fost luat în consideraţie şi barbaria separării familiilor a continuat. *Dacă persoana care a produs rezoluţia mea* – citată mai sus – *din actele Preşedinţiei ar fi fost de bună-credinţă, ar fi produs şi multe alte rezoluţii ale mele din acelaşi lot, care sunau astfel: "Marele Stat Major nu poate-invoca nici o lege umană prin care să fie îngăduită separarea unor familii nevinovate şi împiedicarea părintelui de a-şi hrăni copii."*

Dacă domnul în chestiune ar fi produs una din aceste rezoluţii, juriul ar fi fost edificat. Însă cea mai evidentă dovadă că cele spuse de mine sunt purul adevăr, este faptul că în 1942, după repetate cereri din partea mea adresate mareşalului Antonescu, am obţinut, în sfârşit, readucerea tuturor evreilor deportaţi din Dorohoi în ţară. Acest fapt îl poate confirma oricare dintre evreii dorohoieni deportaţi în 1941.

Tot în 1944, în luna aprilie, s-a întâmplat un fapt care denotă modul dezordonat în care lucra Marele Stat Major Român.

La două săptămâni după încetarea ofensivei ruseşti din martie 1944 în regiunea Iaşului, Killinger mi-a spus într-o

www.dacoromanica.ro

dimineață că situația pe frontul Moldovei s-a calmat definitiv și că Comandamentul german a putut să retragă de pe front Divizia *Grossdeutschland*, grație căreia se respinsese ofensiva din luna trecută[100].

Văzându-l pe Mihai Antonescu i-am comunicat cuvintele liniștitoare auzite de la Killinger. Mihai Antonescu a repetat aceste cuvinte mareșalului Antonescu care m-a chemat imediat, făcându-mi aspre reproșuri că nu am comunicat imediat un fapt atât de important ca retragerea diviziei blindate germane de pe front, pe care el nu îl cunoștea.

Am răspuns mareșalului că nu mi-a trecut prin minte ca Marele Stat Major Român să poată ignora o mișc re de trupe pe frontul român petrecută cu câteva zile în urmă. Antonescu a chemat Marele Stat Major la telefon, care nu era nici el în curent cu retragerea diviziei blindate germane. Astfel lucrau generalii noștri.

Tot în primăvara anului 1944 Killinger mi-a spus că este informat de multe surse cum că opinia publică din România devine pe zi ce trece mai ostilă Germaniei, iar din Berlin a fost întrebat de ce spiritul combativ al armatei române este atât de scăzut? El mi-a cerut părerea. Eu am arătat fără nici un menajament adevărata situație. Am spus că războiul alături de Germania împotriva Rusiei nu a fost niciodată popular în România. Românii consideră că Germania a cedat lui Veaceslav Molotov Basarabia și nordul Bucovinei, pentru a-și face interesele momentane de politică externă, și că tot Germania a atribuit ungurilor nordul Ardealului și bulgarilor Cadrilaterul. Atât timp cât Germania zbura din victorie în victorie, românii își reținеau resentimentele. De când însă Germania a început retragerea în Rusia, limbile s-au dezlegat, iar Antonescu este din ce în ce mai criticat pentru că s-a băgat într-un război atunci când politica cea mai indicată ar fi fost neutralitatea. Nimeni nu crede în fabula că Ardealul de nord se va recâștiga pe câmpurile de luptă din Rusia, pentru că ungurii luptă ca și noi alături de nemți. În ce privește Basarabia și Bucovina, opinia publică spune că dacă Germania ar fi câștigat războiul cu Rusia, fără

www.dacoromanica.ro

ajutorul militar român, s-ar fi repetat istoria din 1917-1918, şi chiar nemţii ne-ar fi restituit aceste provincii. Această opinie publică bineînţeles a pătruns şi în armată, şi împiedică ca soldaţii români să aibă spiritul combativ. Singurul remediu la această situaţie ar fi – după părerea mea – restituirea imediată a Ardealului de nord. Această restituire însă în plin război, şi cu un guvern Szálasi la Budapesta, devotat Germaniei, îmi pare, dacă nu imposibilă, sigur foarte greu de înfăptuit[101].

Killinger m-a întrebat dacă sunt dispus să fac un memoriu în sensul celor spuse, pentru ca el să-l trimită la Berlin ca răspuns la întrebarea care i-a fost pusă, arătând că acestea sunt părerile unui român prieten sincer al germanilor. Am spus lui Killinger că eu sunt gata să iscălesc acest memoriu, pentru că el redă exact situaţia din România.

Am făcut memoriul, l-am iscălit, iar Killinger l-a trimis Ministerului de Externe German, cu comentarii care eu nu le cunosc. O copie a acestui memoriu, pe care o aveam printre hârtiile mele, a fost luată în 1944 de judecătorul Calleya, Cabinetul 2 de instrucţie al Parchetului Bucureşti. Nu ştiu ce s-a făcut cu această copie. Voi reveni mai jos asupra activităţii acestui judecător şperţar, fost legionar, Nicolae Calleya, pentru a ilustra activitatea unui magistrat din acele timpuri.

Killinger mi-a spus că Ministerul de Externe German nu a dat niciodată un răspuns la memoriul meu.

Înainte de a trece la partea financiară a problemei evreieşti, doresc să fac o scurtă descriere a evenimentelor de politică externă din anul 1944.

Eu eram în permanent contact cu Killinger, cât şi cu Mihai Antonescu, şi cunosc aproape toate gândurile care îi preocupau în acele vremuri. Mihai Antonescu era convins că nemţii vor pierde războiul şi în nenumăratele discuţii pe care le avea cu mareşalul Antonescu a reuşit să-l convingă că România nu avea decât o singură cale de urmat: armistiţiul. Totuşi, între Mihai Antonescu şi mareşal era o divergenţă. ***Mihai Antonescu susţinea că armistiţiul trebuie încheiat cu ruşii. Mareşalul ar fi***

www.dacoromanica.ro

dorit să aducă pe anglo-americani în țară și să încheie armistițiul cu dânșii ca ocupanți ai teritoriului României. Mihai Antonescu credea că anglo-americanii nu vor veni niciodată în România, pentru că trecerea trupelor lor prin Grecia și Bulgaria, sau chiar Iugoslavia, i-ar fi costat sânge, or ei nu erau dispuși să verse sânge. Această parte a războiului – sacrificiile de oameni – spunea Mihai Antonescu, revenea exclusiv armatei rusești. Mihai Antonescu mai susținea că atunci când Germania va fi pe trei sferturi zdrobită de bombardamentele aviației americane și de armata rusă și nu vor mai exista riscuri, nici necesitatea de a sacrifica oameni, anglo-americanii vor face debarcări în vestul Europei. *Hitler – spunea Mihai Antonescu – face greșeala de a crede că lupta decisivă se va da pe frontul de vest, iar acest front nu va exista niciodată, pentru că negustorii americani preferă să pună la dispoziția rușilor tot potențialul lor industrial, obligându-i în schimb să verse sânge, în timp ce ei fac războiul cu amenințări de debarcare.*

Până în cele din urmă cei doi Antonești s-au pus de acord ca să se facă propuneri de armistițiu atât anglo-americanilor, cât și rușilor. Cu primii urmează să trateze mareșalul Antonescu, iar cu rușii Mihai Antonescu.

Tratativele duse de Mihai Antonescu cu doamna Aleksandra Kollontai – ambasadoarea Rusiei la Stockholm – sunt prea cunoscute și nu voi insista asupra lor. Condițiile puse de Stalin erau inacceptabile.

Cu anglo-americanii tratau în numele mareșalului Antonescu – Barbu Știrbey și generalul Traian Teodorescu, atașatul militar al României la Ankara. *Formula mareșalului Antonescu era următoarea: Dacă anglo-americanii vor veni la Dunăre, nu se va găsi un singur soldat român să tragă un foc de armă, astfel că ei vor putea ocupa țara, în timp ce armata română va ține frontul din Moldova, împiedicând pe ruși să înainteze.*

În luna mai 1944, în timp ce Știrbey și Teodorescu tratau, s-a întâmplat următorul fapt, rămas necunoscut chiar de

www.dacoromanica.ro

membrii guvernului cei mai marcanți din acel timp: Ataşatul aero german – generalul Alfred Gerstenberg –, care comanda şi zona aeriană a regiunii petrolifere, a fost convocat la Berlin pentru a asista – împreună cu alți generali germani marcanți – la experiențele care se făceau cu un explozibil nou. Experiența de care trebuiau să ia cunoştință generalii era următoarea: Li s-a arătat o pădurice de o suprafață de câteva hectare, în mijlocul căreia a fost instalat un material explozibil. Satele din jurul pădurii – la o distanță de 10 km – au fost evacuate, iar invitații au fost duşi la o distanță apreciabilă. A fost provocată o explozie pe cale electrică, iar generalii au fost duşi să viziteze pădurea care o văzuseră câteva minute înainte.

Pădurea nu mai exista, iar tot pământul era răscolit pe toată suprafața pădurii, ca şi cum locul ar fi fost desfundat cu tractorul. Li s-a spus generalilor că în curând va intra în acțiune pe front acest explozibil, iar efectul lui va fi hotărîtor în acest război. Gerstenberg, întorcându-se la București, a spus lui Killinger cele văzute, iar Killinger a comunicat lui Antonescu (mareşalul) despre această experiență. Mareşalul Antonescu s-a gândit că ar fi bine să nu se grăbească cu încheierea armistițiului, nici cu ruşii nici cu americanii.

Eu am fost însă atunci foarte sceptic în privința acestui explozibil. Mă gândeam că dacă Germania ar fi avut numai o singură bombă de terea descrisă de Gerstenberg ar fi aruncat-o la Londra pentru a impresiona opinia publică engleză. Poate că toată pădurea era subminată, astfel că efectul exploziei a fost cel descris, sau poate chiar că toată chestiunea era un bluff, pentru a reda încrederea aliaților Germaniei, descurajați.

Cert este însă că po tea generalului Gerstenberg a jucat un rol important în con ucerea tratativelor de armistițiu în curs. Credința mareşalului Antonescu în explozibilul miraculos german era întărită şi prin faptul că tot în acel timp japonezii depuneau toate eforturile în calitate de intermediari să-l determine pe Hitler de a încheia o pace separată cu Rusia, în

www.dacoromanica.ro

condiții acceptabile, iar el refuză să discute. Antonescu își zicea că această intransigență față de o situație destul de grea pe frontul de luptă, nu-și are explicație decât prin explozibilul miraculos.

Eu am citit condițiile pe baza cărora Stalin era gata să discute cu Hitler. Killinger le primise de la Ministerul de Externe German. Generalul Traian Teodorescu – ataşatul militar – care trata cu anglo-americanii, a venit la Bucureşti pentru a cere anumite instrucțiuni de la mareşalul Antonescu. Nu i s-au dat instrucțiunile cerute şi a fost rugat să aştepte la Bucureşti. Între timp Antonescu a plecat cu Killinger la Berlin (după atentatul lui Klaus von Stauffenberg asupra lui Hitler[102]). La întoarcere Antonescu l-a trimis pe Teodorescu la Ankara, fără a-i mai da instrucțiunile cerute în anumite chestiuni ridicate de anglo-americani.

Hitler îl asigurase pe Antonescu că în cel mai scurt timp va intra în funcțiune arma nouă şi irezistibilă. Killinger era la curent cu tratativele pe care le duc cei doi Antonești cu anglo-americanii şi cu rușii. De altfel aceste tratative erau cunoscute de tot oraşul. Sigur că şi Ministerul de Externe German era pus în curent. Odată discutând cu Killinger despre posibilitatea de a încheia pacea,. el mi-a spus că ştie că Antonescu ar fi dispus să încheie un armistițiu, iar dacă România crede că-şi poate ameliora situația făcând acest pas, el, Killinger, nu are nimic de obiectat, cu condiția ca interesele armatei germane să nu fie ştirbite.

Aceste cuvinte ale lui, sigur, nu erau aruncate la întâmplare şi sunt convins că această directivă venea de la Berlin. L-am întrebat pe Killinger cum ar putea un astfel de armistițiu să nu ştirbească interesele armatei germane? El mi-a răspuns că, în primul rând, *teritoriul României ar trebui să rămână neocupat de armatele aliate.*

Eu am interpretat cuvintele lui Killinger în sensul că Germania nu mai are forțe militare suficiente pentru a ajuta armata română să-şi apere hotarele şi că preferă, în consecință,

www.dacoromanica.ro

ca România să încheie un armistițiu pentru a nu fi invadată în întregime printr-o acțiune militară rusă.

Am comunicat lui Mihai Antonescu vorbele lui Killinger și am adăugat interpretarea dată de mine. Mihai Antonescu a fost de aceeași părere ca mine. Rămânea însă semnul de întrebare asupra explozibilului, despre care am vorbit mai sus. De altfel, Killinger îmi spusese de multe ori "că pentru Germania tot războiul a devenit o problemă de oameni *(menschenproblem)* pentru că ea are armament, însă lipsesc oamenii care să-l mânuiască".

El mai spunea că nu se poate avea încredere în italieni, unguri, slovaci și croați, iar în ultimul timp și românii dau semne de vădită descurajare, atunci când nu luptă cot la cot cu unități germane. Killinger făcea o greșeală confundând "descurajare" cu "ură".

Mareșalul Antonescu fiind întrebat de mine la Jilava în anul 1946 de ce nu a încheiat armistițiul în mai 1944, a recunoscut că a făcut o greșeală așteptând până s-a produs fuga generală a armatei în august 1944. Mai spunea că cunoștea spiritul comandanților și al trupei, că dorea însă să nu-i dea prilejul lui Hitler – în caz că ar fi fost victorios prin arma misterioasă – să considere chestiunea Ardealului de nord definitiv închisă. Tot Antonescu spunea că din punct de vedere strategic frontul din Moldova era pentru ruși un front secundar, și că o victorie în șesul Moldovei, în mod normal, nu ar fi rezolvat încă trecerea Carpaților.

"Atacul din luna august de la Iași nu s-ar fi produs dacă Maniu nu ar fi avut grijă să comunice aliaților starea de spirit care domnește în rândurile armatei române, care la prima ocazie prielnică va lepăda armele fără să combată."

Aceste cuvinte ilustrează perfect halul în care ajunsese România: Antonescu îi poftea pe anglo-americani să ocupe țara, Maniu îi poftea pe ruși, iar Gheorghe Brătianu cu Tătărăscu ar fi dorit să apară diviziile lui De Gaulle, care puteau considera România ca a doua lor patrie! În acest timp, pentru a completa

www.dacoromanica.ro

tabloul, legionarii de la Rostock îi bombardau pe Himmler şi Hitler cu scrisori, arătând că numai ei ar putea stăpâni situaţia din România, ridicând moralul populaţiei şi al trupelor şi punând la dispoziţia cauzei comune alte contigente pe care Antonescu le ţine la vatră.

Această tristă situaţie se datora numai partidelor politice care în 1940 nu au avut curajul să-şi asume răspunderea guvernării, aducându-i pe legionari cu Antonescu la cârma ţării. Tot Brătianu şi Maniu şi-au dat asentimentul pentru intrarea României în război în 1941.

Cum se putea susţine în aceste condiţii în 1946, în faţa Tribunalului Poporului, că Tomescu, Netta, Vulcănescu, Lecca etc. sunt vinovaţi de dezastrul ţării, în timp ce Brătianu, Maniu şi toţi fruntaşii liberali şi ţărănişti se plimbau în libertate, ba mai mult, apăreau şi ca martori ai acuzării?

Această concepţie nu a fost sigur a poporului, şi deci a Partidului Comunist, dar s-a născut tot în mintea politicienilor şi a plutocraţiei, care doreau să-şi consolideze poziţiile prin găsirea unor ţapi ispăşitori.

Cu mine situaţia era mai complicată. În tot cursul anului 1944 am primit avertismente directe sau prin scrisori iscălite de necunoscuţi sau anonime, prin care mi se aduceau critici aspre pentru politica mea faţă de evrei. *Mi se reproşa că am făcut evreilor viaţa mai uşoară şi mai bună decât o aveau chiar românii în ţara lor.* Mi se repeta mereu că în timp ce românii mor pe front, evreii stau în oraşele ţării, nu prestează nici o muncă şi se îmbogăţesc pe zi ce trece cu tot felul de afaceri. Eu am putut constata, mai cu seamă în anul 1944, că antisemitismul era adânc înrădăcinat în multe pături ale populaţiei române. La ţară făcuse ravagii propaganda antisemită dusă de clerul ortodox.

Partidul Liberal, în special Brătienii, utilizau şi ei antisemitismul drept cal de bătălie în timpul alegerilor. Partidul

www.dacoromanica.ro

cuzist avea mulți aderenți în toată Moldova, iar legionarii lucrau în toată țara mână în mână cu popii.

Astfel stând lucrurile, situația mea în țară era destul de șubredă, pentru că o parte din oameni – necunoscând adevărul – mă acuzau pentru legăturile mele cu Killinger. Eram acuzat în acest sens chiar de stațiunile de radio-emisiune străine, iar altă parte mă urau spunând că sunt filosemit și vândut evreilor.

Nu mă așteptam însă niciodată că voi fi judecat pentru tratamentul inuman care l-aș fi aplicat populației evreiești din țară. Adevărul este că trăisem peste 35 de ani în țară, unde antisemitismul era necunoscut, și nici eu nu puteam să-mi asimilez această doctrină. Chiar relațiile mele personale cu bătrânul profesor Cuza nu aveau la bază antisemitismul, doar multe vederi comune în ce privește comerțul nostru exterior și economia țării. Dovadă că, chiar în Iași, sediul profesorului A.C. Cuza, eu scriam articole pentru ziarul *Opinia*, care era evreiască.

Altă dovadă că nu eram antisemit o constituie faptul că nu am ocupat nici o funcție în guvernul Cuza din 1938.

Dar ce poate fi mai dovadă decât atitudinea mea din 1940-1941, când grație activității depuse de mine Antonescu a putut face față rebeliunii și nu s-a format un guvern Horia Sima, care ar fi atras nenorociri și mai mari asupra locuitorilor țării decât le-a atras guvernul Antonescu? Însă din nefericire, noțiunea de adevăr și de dreptate nu este sinonimă decât la ruși în cuvântul *Pravda*. La noi, dreptatea, până în 1946, mergea de cele mai multe ori mână în mână cu minciuna.

În tot anul 1944 situația financiară a României era extrem de precară. Marele deficit bugetar care se acoperea cu emisiuni noi de bancnote făcea ca prețurile să se urce, în timp ce salariile nu se măreau în același ritm cu scumpetea. În unele regiuni ale țării, ca Basarabia și Banatul, exista supraproducție de produse agricole care nu găseau cumpărători. Aceste produse nu se puteau vinde nemților, pentru că ei nu aveau lei, nici mărfuri de dat în clearing. Exportul în străinătatea neutră era extrem de

www.dacoromanica.ro

greu, din cauza necesității de a preda devizele rezultate din vânzare Băncii Naționale la un curs extrem de scăzut.

Afară de asta, nemții, care mureau de foame, făceau dificultăți pentru tranzitarea produselor agricole românești prin teritorii ocupate de ei, furnizorii armatei făceau averi imense, iar aparatul fiscal al Ministerului de Finanțe era putred. În decurs de trei ani au fost schimbați patru miniștri de finanțe, fără ca să se poată pune ordine la acest minister. Nemții, din cauza scumpetei, cereau tot mai mulți lei pentru întreținerea instituțiilor germane din țară, care erau foarte numeroase. Ei neavând mărfuri de dat în schimb, Antonescu refuza să le mărească alocația, stabilită într-o vreme când prețurile erau cu cel puțin 50% mai scăzute. Afară de speculanți, de furnizori ai armatei și de intermediari, toată lumea era nemulțumită. Mihai Antonescu avea obiceiul să discute cu mine toate aceste greutăți financiare.

Eu am supus lui Mihai Antonescu un plan care putea să aducă – cel puțin pentru moment – o ușurare generală. Am propus ca eu să vorbesc cu Killinger ca Germania să pună la dispoziția Ministerului de Finanțe Român o jumătate de vagon de aur, reprezentând aproximativ un milion de napoleoni (cocoșei). Acești napoleoni să fie vânduți prin percepții la public, la prețul bursei negre – deci 15 000 lei napoleonul. Să nu se admită ca o persoană să cumpere mai mult ca 10 napoleoni. Să se țină o evidență cu numele cumpărătorilor. Din cele 15 miliarde rezultate din vânzarea aurului, jumătate să fie dată nemților, iar jumătatea a doua să fie sau distrusă, sau întrebuințată în caz de absolută nevoie pentru plățile statului.

Cumpărătorii pentru aur se găseau printre deținătorii de bancnote în abundență. Toți țăranii, în special cei din jurul orașelor mari – la București, vânzătorii de cartofi și zarzavat din împrejurimi – înotau în bancnote care se devalorizau pe zi ce trece și erau gata să cumpere aur pentru salbe.

Acest proiect mulțumea pe toată lumea pentru că ar fi încetat urcarea prețurilor pentru câtva timp, din cauză drenării

www.dacoromanica.ro

bancnotelor, ar fi pus statul în posibilitate de a micşora circulaţia fiduciară (bancnotele), ar fi pus capăt discuţiilor fără sfârşit cu nemţii în fiecare lună pentru mărirea alocaţiilor, ar fi pus regiunile agricole cu supraproducţie în posibilitate de a-şi vinde produsele nemţilor şi ar fi mulţumit şi pe nemţi, care primeau pe aurul lor mai mulţi lei decât ar fi primit la Banca Naţională la cursul oficial al aurului.

Acest proiect, redat aici în linii mari, era elaborat de mine în toate amănuntele, bazându-se pe statistici precise şi pe experienţe făcute de alte ţări în anii 1919-1923.

Mai propuneam ca după realizarea acestui proiect să fie modificată legea devizelor, dându-se libertate negocierii libere a devizelor şi a aurului pe piaţă, Banca Naţională urmând să controleze numai devizele provenite din exportul ţării. Am arătat că bursa neagră, fiind clandestină, nu ajută decât la devalorizarea leului.

Motivele care mă determinau de a cere modificarea legii devizelor erau şi ele expuse cu date precise şi amănunţite. Mihai Antonescu a studiat acest proiect şi după câteva zile s-a declarat de acord cu el, rămânea numai partea cea mai importantă, ca nemţii să pună la dispoziţie aurul.

Am expus tot proiectul meu lui Killinger, ştiind că Germania mai dispune de anumite rezerve de aur – capturi de război. Killinger a dat tot proiectul în studiu ataşatului comercial – expert în materii financiare şi monetare – Henrik Klugkist. Acesta din urmă a declarat proiectul acceptabil, cerând însă ca cota de lei care urma să revină germanilor să fie mărită la 75%, iar Germania să acopere cu această majorare de 25% o parte din datoriile pe care le avea în clearingul româno-german.

Eu consideram că această propunere era acceptabilă, pentru că România avea destule mărci îngheţate, soarta cărora era foarte problematică în viitor. Mihai Antonescu a fost şi el de părerea mea, considerând că Germania va pierde războiul şi că mărcile îngheţate îşi vor pierde orice valoare.

Killinger a hotărît să-l trimită pe Klugkist la Berlin pentru a discuta cu Banca Reichului în vederea obţinerii aurului.

www.dacoromanica.ro

Între timp, în București, Banca Națională – care avea un consiliu de administrație liberal – se opunea cu toată tăria realizării acestui proiect. Ea considera că vânzarea aurului pe piață echivala cu abrogarea legii devizelor, lege la care ea ținea morțiș, fără a putea aduce nici un argument serios în susținerea pretențiilor ei. Eu susțineam că legea devizelor, pentru a avea o oarecare eficacitate, ar fi trebuit să pedepsească faptul de a poseda devize străine și moneda de aur, nu numai negocierea lor.

Acest lucru însă nu convenea protipendadei Țării Românești, pentru că toți fugeau de lei și aveau aur și devize străine. Nu exista o singură legație străină sau un singur consulat care să fi vândut vreodată devize la Banca Națională pe cursul oficial. Banca Națională – susțineam eu – ar face mai bine să controleze îndeaproape exportul petrolului și al produselor petrolifere în țările neutre, unde prețul de vânzare arătat nu era niciodată cel real, iar supraprețul era transformat în conturi de devize în străinătate, care alimentau, ca și legațiile străine, bursa neagră. Controlul amănunțit al prețurilor de vânzare al produselor petrolifere nu conveneau însă domnilor liberali, care erau mai toți interesați în societățile petrolifere. Această rezistență a consiliului de administrație al Băncii Naționale și a liberalilor a durat câteva săptămâni, când, în fine, mareșalul Antonescu și Mihai Antonescu au hotărît să treacă peste această rezistență, având din partea lor și pe guvernatorul Băncii Naționale, Constantin Angelescu.

În fine, Klugkist, care amânase plecarea lui la Berlin pentru a obține consimțământul dr. Schacht, a putut să plece. Se făcuse însă sfârșit de iulie, Klugkist s-a întors cu aprobarea autorităților de resort germane, urmând ca proiectul să fie realizat, iar Germania să pregătească aurul. Între timp s-a făcut însă 23 august.

Politicienii care au preluat guvernul – care făcuseră atâta opoziție – acum au preluat ideea și nemaiavând aur de la nemți, au luat aur de la Banca Națională și, pentru a salva aparențele

www.dacoromanica.ro

legii devizelor, în loc să bată moneda de aur, au făcut faimoasele medalii.

Mihai Antonescu mi-a spus odată în glumă, atunci când se lovea de opoziția consiliului de administrație al Băncii Naționale, că dacă noi am fi propus ca aurul german să se vândă prin toate sediile Partidului Liberal din provincie, opoziția ar fi încetat ca prin farmec. Cred că avea dreptate.

În expunerea mea de până acum am uitat să menționez două cazuri interesante.

Eu eram în termeni buni cu doctorul Câmpeanu, cunoscutul medic de la Brașov. El, în anul 1942 era medicul șef al Prefecturii de Poliție a Capitalei și mi se plângea mereu că gardienii publici din Capitală nu au nici un spital. Generalul Pălăngeanu, prefectul poliției, și cu mine am hotărît, spre bucuria lui Câmpeanu, să clădim un spital al gardienilor publici. M-am înțeles cu doctorul Justus, reprezentantul unui puternic concern german de instalații medicale (sanitare) din Hamburg, care la București avea și magazinul "Chiroptica", să înzestrăm noul spital cu aparatura cea mai modernă de pe acele vremuri. Pălăngeanu, cu inginerii de la Prefectură au întocmit devizul, care se ridica la 200 milioane lei. Am vărsat lui Pălăngeanu, de acord fiind și comisia financiară a Centralei Evreilor, un prim acont de 25 de milioane lei pentru a cumpăra locul și materiale de construcție. Spre marea mea mirare, a doua zi Pălăngeanu mi-a restituit cecul, spunând că Piki Vasiliu aflând de clădirea spitalului a spus că nu se pot primi cadouri făcute cu bani evreiești de la acest domn (eu), cu care Ministerul de Interne nu trebuia să aibă nici un contact. *Asta nu împiedica pe Piki Vasiliu să cumpere cu banii de la evrei fabrica textilă din Ardeal, pe cont propriu. Banii pentru cumpărarea fabricii erau de la evreii din Transilvania (repatrieri) și de la vânzarea autorizațiilor de călătorie evreilor din România.*

Eu am luat aceste 25 de milioane și cum era înaintea Paștelui evreiesc am dat la fiecare familie săracă evreiască – după

www.dacoromanica.ro

numărul componenților – un ajutor între 5 și 10 mii de lei. În acel timp un ou de găină la țară nu costa decât 3 lei. Toate aceste chestiuni se pot controla prin *Gazeta Evreiască* în care a fost publicat ordinul meu către sediile Centralei din toată țara.

Al doilea caz care mai trebuie menționat a fost cu Opera Română. Pe acel timp (1943) Capitala nu avea operă. Mihai Antonescu a hotărît să clădească opera pe locul viran care se găsea la întretăierea bulevardelor. În acest scop mi-a cerut să-l subvenționez cu bani de la Centrală. Am dat în două rânduri sume care totalizau multe zeci de milioane (nu mai țin exact minte cât), însă nu am putut afla niciodată ce s-a făcut cu acești bani, pentru care eu am primit chitanțe în regulă. Cert este că nu s-a făcut operă, nu s-a început nici clădirea și nu s-au adunat nici materiale de construcție.

Cineva care citește aceste rânduri ar fi poate înclinat să creadă că eu luam pâinea de la gura bieților evrei, pentru a face donații la români. Este complet inexact, pentru că instituțiile de binefacere evreiești – pentru populația săracă – erau în plină floare. **Centrala lua bani pe carnete de la plutocrații evrei, pentru care taxele erau o jucărie în comparație cu numerarul care îl posedau și cu câștigurile care le făceau de pe urma carnetelor, care le permitea să se ocupe cu comerțul de mărfuri și de bani (bursa neagră).**

Cu taxele plătite de plutocrații evrei s-au putut face sute de opere de binefacere atât pentru evrei, cât și pentru români. Și ce este mai important, **s-au putut schimba, grație unor bani cheltuiți la locuri unde trebuia, directivele antisemite care guvernau acele timpuri.**

Îmi pare rău că nu mi-a fost dat să fac o "Centrală" a politicienilor pentru că aș fi transformat fața României în doi ani!

Am să redau un fapt foarte banal, din care se poate deduce însă cum trăia populația evreiască pe vremea Centralei:

www.dacoromanica.ro

Eu ceream lui Gingold câteva tichete de cantină pentru a le da unui comisionar evreu (bătrân şi bolnav) de la *Hotel Splendid*. Îmi rămăseseră şi mie două tichete. Aveam obiceiul să vizitez diferitele instituţii, ca aziluri, spitale etc., fără să mă anunţ şi, când era posibil, fără să-mi dau identitatea. Am luat deci un tichet pentru o cantină din Dudeşti şi m-am prezentat să iau masa de la prânz. Am găsit un local la stradă foarte curat, în care erau şase mese mari, la care puteau lua loc uşor 30 de pérsoane. Existau feţe de masă şi tacâmuri de bună calitate. Mai toate mesele, cu toate că era ora prânzului, erau goale. O servantă, domnişoara Fany, mi-a indicat o masă la care să iau loc şi mi-a cerut tichetul. Am dat un tichet, iar ea uitându-se la el a spus că este perimat de o lună. Eu am protestat, spunând că sunt din Iaşi, unde am primit acest tichet de la Centrală şi că sunt flămând. Asupra acestora a venit o doamnă mai în vârstă, care era responsabila cantinei şi a spus că de astă-dată îmi va servi masa, însă dacă am tichete mai multe perimate să mă duc să le preschimb la Centrala din Bucureşti. Mi s-au servit trei feluri de mâncare abundente şi foarte bine gătite. Între timp veneau mereu bătrâni şi bătrâne cu sufertaşe şi luau mâncare, pe care o duceau acasă.

Domnişoara Fany a intrat cu mine în vorbă, la toate mesele nefiind decât trei clienţi. M-a întrebat cum se face că fiind relativ tânăr şi bine îmbrăcat sunt nevoit să mănânc la cantina săracilor. Am spus că am fost multă vreme la munci şi că la Iaşi viaţa este mai grea ca la Bucureşti. Fany a răspuns că şi la Bucureşti a fost destul de prost până s-au făcut "carnetele" şi că nu se putea dovedi cu servitul mâncării la prânz, atât de mare era afluenţa. Acum nu au rămas decât 50 de clienţi din bătrâni şi bătrâne, pe când înainte erau câteva sute. Fany luându-mă pe evreieşte – limba pe care din fericire o cunoşteam relativ bine – m-a sfătuit să mă duc la Lecca, care cu siguranţă, fiind vorba de un om care a fost la muncă, îmi va face mutaţia la Bucureşti şi îmi va da şi un carnet gratuit pe primele 6 luni. La Bucureşti – spunea Fany – *"poţi să câştigi bani mulţi cu comerţul, dacă te ţii de treabă"*. Când eram în plină conversaţie a intrat un evreu

www.dacoromanica.ro

bătrân cu un sufertaş şi uitându-se lung la mine s-a dus şi a vorbit ceva la urechea responsabilei. Responsabila a venit la masa unde conversam cu Fany şi a cerut scuze că nu m-a recunoscut şi s-a oferit să-mi arăte bucătăria şi cămara. Fany şi-a ascuns obrazul cu amândouă mâinile, iar eu am vizitat cămara. Era plină de saci de fasole, de zahăr, de făină, iar în rafturi nu mai era loc de cutii de conserve. Doamna îmi spunea că rămâne în fiecare zi atâta mâncare, încât este nevoită să ţină doi porci într-un coteţ de curte. Ba spunea că s-au schimbat timpurile şi că toţi evreii şi-au găsit o ocupaţie şi nu mai sunt nevoiţi să recurgă la cantina pauperilor. Chiar din clienţii înscrişi la această cantină unii neglijează să-şi ridice mâncarea gătită, care astfel rămâne şi se împarte şi la românii pauperi din cartier.

Dacă Himmler ar fi văzut această cantină evreiască, în timp ce în Germania lumea murea de foame, ne-ar fi împuşcat pe mine, pe Richter şi pe Killinger cu mâna lui.

Domnişoara Fany nu s-a mai arătat pentru că făcuse şi unele reflecţii, nu tocmai amabile, la adresa doctorului Gingold, de care spunea că este mândru şi mai greu de apropiat ca un rege. În timp ce la cantinele Centralei, care erau conduse de un om vrednic, Isak Adania, era această abundenţă, la cantinele româneşti – cum era instituţia "Pâinea zilnică", era mizerie şi o murdărie de nedescris. Cunosc această situaţie, pentru că am fost în câteva rânduri la "Pâinea zilnică", încă înainte de război, pentru a da ajutoare.

Dar nu numai cantinele Centralei erau într-o situaţie înfloritoare, ci şi azilurile de bătrâni şi bătrâne *(Elisabethum)* şi spitalele. Azilurile aveau camere curate, paturi bune, apă caldă şi rece, closete civilizate, bucătării înzestrate cu tot ce trebuie şi asistenţă medicală şi medicamente gratuite. Aş fi dorit să trăiesc şi eu la adânci bătrâneţi într-unul din azilurile întreţinute de Centrala Evreilor. Gingold, fiind medic, avea înainte de toate grija spitalelor evreieşti. Aveam la aceste spitale atâţia doctori, încât venea la cinci bolnavi un doctor. Instalaţiile sanitare erau

www.dacoromanica.ro

din cele mai moderne, iar medicamente, în special germane, în abundență.

Am vizitat odată "Iubirea de oameni" cu ministrul sănătății, doctorul Petre Tomescu, și el a recunoscut că spitalele românești sunt din toate punctele de vedere mai înapoiate.

Aș vrea să știu care este evreul sau evreica care pot susține cu inima curată că în timpul Centralei, fiind săraci sau bolnavi au rămas flămânzi, sau fără îngrijire medicală și medicamente?

La români foamea, cerșetoria și lipsa de asistență erau la ordinea zilei. Nu a existat cerșetor evreu pe vremea Centralei. **Toți,** dar **toți evreii săraci,** primeau asistență în bani, lunară.

În timpul bombardamentelor americane, evreii sinistrați au primit de la Centrală ajutoare în bani, substanțiale, nu ca la români, unde sinistrații au fost catalogați, și catalogați au rămas.

Această organizație de ajutorare a săracilor nu exista numai la București, era la fel și în țară. **La Iași, familiile celor asasinați de nemți și de români în iunie 1941 erau ajutate lunar.** Pe lângă toate aceste ajutoare, care se dădeau în țară, mai era și Transnistria, unde se trimiteau mereu medicamente, rufărie, haine, ghete, geamuri și multe altele.

Tot cu banii de la taxele pe carnete se făcea și multă asistență pentru români. O mare parte din orașul Iași a fost pavată cu banii aprobați de mine la Centrală. Tot la Iași am refăcut toate monumentele istorice, care din cauza incuriei românilor ajunseseră într-un hal lamentabil.

Primarul Iașului, pe nume Ifrim, era în fiecare săptămână în "vizită" la biroul meu din București, iar Mihai Antonescu, "gelos" pe Iași, îmi spunea să mai las deoparte Iașul și să mă mai ocup și de orașele din județul Argeș. Cu banii de la Centrală s-a refăcut orașul Soveja, care fusese complet distrus de cutremurul din 1940. În județul Argeș s-a refăcut o comună care fusese luată de ape, sub formă de sat model. La Strehaia, în județul Mehedinți, era o catedrală de pe timpul lui Mihai Viteazul, unul din cele mai vechi și frumoase monumente istorice din țară, pe care partidele politice nu reușeau să o restaureze de 40 de ani.

www.dacoromanica.ro

Centrala a restaurat această catedrală. La Bacău, Centrala a pus la dispoziție fondurile pentru facerea școlii de menaj. La Huși s-a clădit un teatru.

În județul Dorohoi arsese mai de mult faimosul liceu internat "Bașotă". Politicienii n-au fost în stare să-l refacă; Centrala l-a refăcut.

Centrala a refăcut casa lui Cuza Vodă de la Galați, căzută în ruină, și a refăcut biblioteca lui Ion Creangă, tot din Galați.

Pe lângă toate aceste opere, din care am citat numai o parte, Centrala întreținea cu bani Oficiul de Patronaj, care și el a ajutat multă lume și nu a fost întotdeauna criticat pe bună dreptate. *Centrala Evreilor a putut înfăptui atâtea opere utile societății evreiești și românești, fără a poseda sau administra un singur bun imobil evreiesc din toate câte fuseseră etatizate în 1940.* **Aceste bunuri erau administrate de Ministerul Românizării. Nu cunosc o singură operă de utilitate generală făcută de acest minister, cu toate că administra o avere imensă.** Dacă Centrala ar fi avut numai o parte din imobilele evreiești ar fi realizat lucruri nepieritoare. Totuși am fost acuzat de Tribunalul Poporului că am ajutat cu banii Centralei prieteni politici. Nici orașul Iași cu străzile și monumentele lui, nici "Cuza Vodă" sau "Creangă", sau orașul Soveja, sau catedrala lui Mihai Viteazul etc. etc., nu pot reprezenta prieteni politici. De altfel, nici un politician liberal, țărănist sau cuzist nu a îndrăznit vreodată să-mi ceară bani, pentru că știau că vor fi refuzați.

Ajutam pe oricine, dar nu pe politicieni!

Dacă am dat bani lui Killinger și lui Mihai Antonescu și la alții, cum voi arăta mai jos, nu se poate susține că mi-au fost prieteni politici. ***Killinger nu a fost un prieten politic, dar un prieten, pur și simplu. Și el știa foarte bine că ideile mele sunt foarte distante de nazism.***

Banii pe care i-am dat acestor oameni au fost dați în interesul vital al evreilor.

Tot la Tribunalul Poporului am fost acuzat că pe lângă banii dați la prietenii politici, nu m-am uitat nici pe mine. Dacă eu aș fi fost din aluatul lui Mihai Popovici, al lui Goga, al doctorului N. Lupu, al lui Gheorghe Tătărăscu sau al lui Eduard Mirto etc.,

www.dacoromanica.ro

eu aş fi avut în străinătate un cont de câteva zeci de milioane de franci elveţieni sau dolari, şi 23 august nu m-ar fi prins în ţară. Nimeni nu avea atâtea posibilităţi să fure ca mine. Eu însă am fost mai bogat în 1942, când am înfiinţat Centrala, ca la 23 august 1944.

Eu câştigasem foarte mulţi bani ca intermediar oficial al intendenţei germane, unde mi se plătea 5% pe toate cumpărăturile făcute. Am vândut mărfuri în valoare de multe sute de milioane numai de la firmele "Vartparonian" şi "Hlebnikian" şi de la "Stan Rizescu". Aceste date sunt controlabile şi azi.

La "Rizescu" era un director tânăr pe nume Agalide.

Cu cât Centrala făcea mai multă asistenţă la evrei şi la români, cu atât – lucru paradoxal – se mărea şi duşmănia românilor de toate categoriile faţă de mine. Românii de rând invidiau pe evrei pentru cantinele, spitalele, şcolile, universităţile şi teatrele lor, care erau mult superioare celor româneşti. Îi mai invidiau pentru faptul că *"stau toată ziua la cafenea sau la prăvălie, că sunt elegant îmbrăcaţi şi câştigă mulţi bani, în timp ce românii mor ca muştele pe front"*.

Erau invidiaţi funcţionarii evrei de la Centrală pentru că, în general, nu prestau decât 4 ore servici, având salarii mai mari ca românii, care lucrau de la 8-10 ore zilnic.

Politicienii, generalii şi protipendada română se gândeau, văzând atâta asistenţă dată românilor, ce bine dacă aceşti bani ar fi stat în buzunarele lor şi se gândeau cu regret la timpurile cele bune înainte de 1942, când fiecare evreu înstărit îşi avea "sfântul său la Ierusalim" şi se sinchisea de persoana sa în primul rând, şi nu se gândea la obştea evreiască, după dictonul vechi: *"Fiecare pentru sine şi Dumnezeu pentru toţi, şi Caritatea bine ordonată începe cu mine însumi". Plutocraţii evrei scrâşneau din dinţi, văzând asistenţa dată românilor pe banii lor, şi îşi făceau socoteala că altă dată scăpau mai ieftin, când nu existau taxele pe carnete.*

Dacă eu în 1942 m-aş fi mulţumit să supraveghez legile existente, în primul rând legea Iaşinschi (conform căreia până

www.dacoromanica.ro

la sfârșitul anului 1941 nici un evreu nu avea dreptul să rămână în întreprinderi particulare sau de stat) și statutul militar al evreilor, toți evreii din România, cu excepția plutocraților, ar fi fost deportați în Polonia și în Transnistria, spre satisfacția românilor de rând, iar plutocrații și înstăriții și-ar fi găsit fiecare un protector bine plătit cu ajutorul căruia ar fi scăpat de aplicarea măsurilor generale. În acest caz, după 23 august 1944 nu m-aș fi lovit de ura întregii populații române, în cap cu politicienii și generalii, și nu aș fi avut contra mea nici pe plutocrații și înstăriții evrei. Din evreii deportați în Polonia și în Transnistria este problematic dacă ar fi supraviețuit vreunul, iar morții nu acuză, și cum spune proverbul italian: "călăresc repede". Sigur că nu aș fi fost extrădat guvernului sovietic, unde acuzațiile care mi-au fost aduse de guvernul De Gaulle, au căzut pe un teren fertil, eu fiind caracterizat ca "prototipul agentului hitlerist", iar hitleriștii fiind, pe bună dreptate, urâți la Moscova.

În România am fost acuzat că am jupuit populația evreiască, impunându-i taxe insuportabile pentru carnetele de scutiri de muncă. Este greu de imaginat o acuzație mai nedreaptă. Toate taxele percepute pe carnete erau benevole, iar nici eu nu eram obligat, prin nici o lege sau regulament, să eliberez astfel de carnete de scutiri. Scutirile erau o pură favoare, pentru că legea obliga pe toți evreii de la 18 la 50 de ani să presteze serviciul militar. Eu obținusem prin decizie prezidențială (Antonescu) dreptul de a elibera de serviciul militar pe acei evrei pe care îi consideram eu – pentru diverse motive, nespecificate – că merită această favoare.

Eu eliberam de muncă pe considerente economice, pe considerente de umanitate și pe considerente de taxe. Dacă unui evreu nu-i plăcea să plătească taxele cerute de Centrală pentru carnet, nu avea decât să rămână în rândul evreilor de la muncă. Încetul cu încetul au beneficiat de favoarea carnetelor de scutire de serviciul militar peste 60% din oamenii în vârstă de 18-50 ani.

Și pentru aceste scutiri eram aspru criticat de români, care spuneau că lor nu le acordă nimeni scutiri de armată și de front. Însă, când vrei să distrugi un om – astfel cum a fost dorința

www.dacoromanica.ro

tuturor, privind persoana mea, după 23 august 1944 – faci săgeată din orice lemn.

Se pune întrebarea: cum am putut menține acest regim de favoare față de evrei, aproape timp de 3 ani, având toată opinia publică ostilă? Răspunsul este clar și incontestabil: grație banilor.

Am mai fost învinuit în 1946 cum că singurul criteriu după care acordam carnete de scutire de muncă erau banii și că în consecință nu primeau carnete decât evreii bogați. Această acuzație este falsă din toate punctele de vedere, pentru că dacă se vor controla condicile Centralei se va constata că multe mii de carnete erau aprobate de mine gratis, iar că dintre evreii bogați foarte mulți erau la muncă la Marele Stat Major, fiind probabil "aranjați" acolo.

După 23 august 1944 foarte mulți români dornici de a se adapta timpurilor s-au transformat peste noapte în filosemiți și acuzatori. Dar să văd și eu pe acel român care a avut curajul să intervină pentru evrei în anii 1942-1944, sau să protesteze contra vreunei măsuri luate de armatele româno-germane în Rusia sau Transnistria. În schimb, când am obținut, după o luptă grea cu mareșalul Antonescu, în anul 1944, readucerea tuturor evreilor deportați în Transnistria, pentru a nu fi masacrați de nemți în retragere, am primit zeci de scrisori iscălite și anonime de la români care mă acuzau nu numai că nu am scăpat țara de evrei, dar am mai adus și evreii din Rusia, astfel că acum sunt mai mulți ca înainte.

În ziua de 23 august dimineața, la ora 9, m-am dus la Legația Germană ca să discut cu Killinger despre un adăpost contra bombelor, pe care el dorea să-l construiască la ferma "Garoma", pe șoseaua București-Ploiești, unde se refugiau membrii Legației Germane în timpul bombardamentelor. În anticamera lui Killinger am găsit adunați pe generalul Karl Spalke, atașat militar german la București, pe ajutorul său, colonelul Braun, pe atașatul de presă al legației, Welkisch, pe consilierul de legație Gerhard Stelzer și pe secretara lui Killinger domnișoara Hella Petersen.

www.dacoromanica.ro

Toți acești domni știau că eu sunt prieten cu Killinger și n-au făcut un secret din preocupările pe care le aveau despre întâmplările care urmau să aibă loc în acea zi. *Ei spuneau că sunt informați precis că va avea loc în cursul zilei o lovitură de stat (Putsch), care va avea ca urmare formarea unui guvern Sănătescu și încheierea unui armistițiu cu rușii peste capul armatei germane.*

De altfel și Antonescu vorbise ieri (22 august) de armistițiu cu ministrul Karl Clodius, însă după o înțelegere prealabilă cu nemții privind condițiile armistițiului. Ei veniseră *in corpore* la ministrul Killinger pentru a-l determina să ia toate măsurile necesare pentru a preîntâmpina și zădărnici "putschul" plănuit, însă constataseră că el este convins că informațiile lor sunt fanteziste și refuza să ia orice măsură preventivă.

Eu le-am spus că tot Bucureștiul vorbește de peste o lună de un guvern general Sănătescu, iar în privința armistițiului știu atât: că Mihai Antonescu mi-a spus aseară că el "nu poate duce război având pe ruși la Iași".

Am intrat la Killinger și l-am întrebat ce crede despre situația militară și despre armistițiul de care vorbesc domnii din anticameră. **El mi-a răspuns că România, regele și partidele politice "nu pot comite un act echivalent cu o sinucidere, încheind un armistițiu fără a avea armata în poziție de luptă pe o linie de rezistență. Un astfel de armistițiu ar fi echivalent cu o capitulare fără condiții. Or, el nu crede ca regele să admită o astfel de capitulare".**

Killinger a mai adăugat că de când este ministru în România au circulat mereu tot felul de zvonuri alarmiste privind când pe legionari, când pe Aliați etc. Toate aceste zvonuri s-au dovedit întotdeauna fără bază serioasă, și ce ar fi fost dacă în fiecare dată el ar fi luat măsuri preventive. De astă-dată lucrurile se vor petrece la fel, iar colaboratorii săi se vor liniști.

În ce privește frontul, Killinger a spus că pierderea orașului Iași nu înseamnă însă că s-a pierdut războiul, iar mareșalul Antonescu va stabiliza desigur frontul pe o linie nouă, definitivă, care există. Pe urmă se va vedea ce rămâne de făcut.

www.dacoromanica.ro

Când am ieşit de la Killinger, toţi domnii colaboratori mai erau în anticameră. Ei m-au întrebat ce spune ministrul. Eu le-am răspuns că ministrul este optimist şi nu crede în posibilitatea unei lovituri de stat. *Toţi colaboratorii erau dezamăgiţi, iar Welkisch spunea că se va repeta în mai rău istoria din Italia.*

Eu am plecat la biroul meu, iar la ora 11.30 m-am dus la Preşedinţie, pentru a discuta cu doamna Antonescu o chestiune bănească a Patronajului. Doamna Antonescu era foarte calmă şi mi-a spus că bărbatul ei s-a dus la palat, pentru a-l pune în curent pe regele Mihai cu situaţia de pe front [103]. **Ea a adăugat că totul este pierdut pentru că nemţii ne-au trădat. Ei au promis că ne vor apăra şi nu s-au ţinut de cuvânt.**

Pe când discutam cu doamna Antonescu în biroul ei a intrat Ovid Vlădescu. El m-a rugat să trec în biroul său pentru că ar vrea să-mi comunice ceva important. Am întrerupt conversaţia cu doamna Antonescu şi l-am urmat pe Vlădescu. El mi-a spus că cu câteva minute înainte avusese vizita colonelului Mădârjac de la Interne, care spunea că la minister se vorbeşte că mareşalul Antonescu şi generalul Piki Vasiliu ar fi arestaţi la palat.

Vlădescu m-a rugat să mă informez la Legaţia Germană dacă acolo este cunoscut ceva în această privinţă. Eu am cerut chiar din biroul lui Vlădescu să vorbesc la telefon cu Killinger. Dându-mi-se legătura, l-am întrebat pe Killinger dacă este ceva nou, pentru că circulă tot felul de zvonuri. El mi-a răspuns scurt că s-a întâmplat un lucru nemaiauzit şi a închis telefonul.

Am comunicat în consecinţă lui Vlădescu că bănuielile lui Mădârjac par a se adeveri.

M-am întors la doamna Antonescu şi i-am spus că se pare că mareşalul Antonescu este reţinut la palat. Doamna Antonescu a rămas iar foarte calmă şi mi-a spus că "*arestarea mareşalului Antonescu era de prevăzut*". Am întrebat-o ce are de gând să facă şi mi-a răspuns, cu acelaşi calm, că nu este de făcut nimic şi că aşteaptă desfăşurarea evenimentelor.

www.dacoromanica.ro

NOTE

1. La 20 februarie/5 martie 1918, Constantin Argetoianu, ministrul justiției, semnează din partea României un tratat preliminar de pace cu Puterile Centrale. Tratatul de pace va fi semnat însă la București, la 24 aprilie/7 mai 1918. În epocă și mai târziu, s-a folosit curent sintagma "pacea de la Buftea-București".

2. Precizarea este de circumstanță, datorată, probabil, repetatelor interogatorii și numeroaselor declarații pe care autorul le dăduse până atunci. Intrarea trupelor române în Basarabia s-a produs la începutul anului 1918, înainte de "pacea" de la București.

3. Este vorba de garnitura de tren care a părăsit România în iunie 1918, traversând Austro-Ungaria spre Elveția. Trenul transporta peste 200 de personalități politice, ziariști etc. în frunte cu Take Ionescu.

4. Herbert Clark Hoover, președinte al S.U.A. între 1929 și 1933. După primul război mondial a condus Administrația Americană pentru Ajutor *(American Administration Relief* – ARA), organism care s-a ocupat cu aprovizionarea regiunilor afectate de război. La București, ARA a trimis o misiune condusă inițial de maiorul J. Green și apoi, din martie 1919, de colonelul W.N. Haskins (Ion Stanciu, *Aliați fără alianță. România și S.U.A., 1914-1920*, București, 1992, p. 173, 203 și urm.). *Near East Relief* (Ajutorul pentru Orientul Apropiat era, probabil, o subdiviziune a ARA.

5. Constantin Argetoianu a fost ministru al agriculturii și domeniilor între 24 noiembrie 1927 – 10 noiembrie 1928 (președinte al Consiliului de Miniștri – Vintilă I.C. Brătianu).

6. Mihai Popovici a deținut portofoliul finanțelor în perioada 13 iunie – 10 octombrie 1930 (guvernul Iuliu Maniu) și 10 octombrie – 18 aprilie 1931 (guvernul G.G. Mironescu).

www.dacoromanica.ro

7. În februarie 1929 guvernul Iuliu Maniu a obținut de la marea finanță mondială un împrumut de peste 100 000 000 dolari destinat, în special, realizării stabilizării monetare (din acest motiv este cunoscut ca "împrumutul stabilizării"). Cu acest prilej, cercurile financiare internaționale au impus un "consilier tehnic" pe lângă Banca Națională Română în persoana lui Charles Rist. După un alt împrumut obținut în 1930 de la "International Telephone and Telegraph Corporation" (soldat cu concesionarea telefoanelor pe timp de 20 de ani), în martie 1931 România a contractat un nou împrumut extern finanțat de un consorțiu internațional având în frunte "Banque de Paris et de Pays Bas" ("împrumutul de dezvoltare"). Între condițiile puse de creditorii externi a fost și aceea a prelungirii mandatului consilierului Charles Rist pe lângă B.N.R. În acest context, destituirea guvernatorului B.N.R., Dimitrie Burileanu, a declanșat un scandal politic de proporții. Deși ca guvernator fusese numit dr. Constantin Angelescu, Burileanu a intentat proces guvernului și a avut câștig de cauză prin sentința Curții de Apel din 9 iulie 1931. Conflictul va fi rezolvat prin numirea, la 14 iulie 1931, ca guvernator al B.N.R. a lui Mihail Manoilescu (vezi Grigore Gafencu. *Însemnări politice 1919-1939*, București, 1991, p. 115-125, 162; N.Z. Lupu, *Planul de la Geneva. Implicațiile lui politice în România 1939-1933*, București, 1973, p. 13-28).

8. "Monopolul chibriturilor" (pe 30 de ani) a fost concesionat trustului suedez "Svenska Tändsticks Aktiebolaget" în iulie 1929, ca urmare a faptului că subscrisese cu 30 milioane dolari la "împrumutul de stabilizare". O altă societate suedeză, "Svenska Vägaktiebolaget", a obținut după împrumutul din 1931 concesiunea construcției unor șosele.

9. Proiectul data din 1928 și viza realizarea unei "uniuni" româno-ungare sub sceptrul regelui Carol II de Hohenzollern -Sigmaringen (aflat la acea dată în Anglia, ca persoană particulară sub numele Carol Caraiman, împreună cu Elena Lupescu-Wolf) ca "răsplată" pentru susținerea pretențiilor teritoriale revizioniste ale Ungariei față de Iugoslavia și Cehoslovacia. Proiectul a fost inițiat de Barbu Ionescu (Moritz Leibovici) – gazda din Anglia a perechii Carol-Lupescu – și de lordul Harold Rothermere, cel mai important susținător al revizionismului ungar, care se obliga să furnizeze, în contrapartidă, și un substanțial împrumut financiar pentru România.

www.dacoromanica.ro

Reuşita "complotului de la Londra" – astfel numit de presa liberală românească – era condiţionată de revenirea în ţară a lui Carol şi de urcarea sa pe tron în detrimentul fiului său, Mihai. Planul urmărea sosirea lui Carol cu prilejul serbărilor organizate de Partidul Naţional Ţărănesc la Alba Iulia, în mai 1928 (fuseseră pregătite chiar două avioane şi fusese întocmit un manifest). În cele din urmă, "complotul" a eşuat, Carol şi Lupescu fiind expulzaţi din Anglia. Restauraţia a fost astfel amânată până în iunie 1930.

10. Formal, criza s-a declanşat datorită demisiei ministrului industriilor, Mihail Manoilescu, la sfârşitul lunii martie. La 4 aprilie 1931 guvernul G.G. Mironescu demisionează, regele Carol al II-lea încredinţând mandatul pentru formarea noului guvern lui Nicolae Titulescu, sosit în ţară încă din martie. Intenţia declarată a lui Titulescu a fost de a alcătui "un guvern de concentrare de partide", tentativă eşuată după intense tratative cu principalele partide politice (vezi şi Grigore Gafencu, *op. cit.*, p. 122-130).

11. Faptul este confirmat de Nicolae Iorga, devenit preşedinte al Consiliului de Miniştri la 18 aprile 1931 (N. Iorga, *Orizonturile mele. O viaţă de om aşa cum a fost*, Bucureşti, 1984, p. 700).

12. Implicarea lui Radu Lecca în aşa-numita "afacere a cifrului" de la Ministerul de Externe Francez a provocat, într-adevăr, senzaţie la Bucureşti. Grigore Gafencu nota cu acest prilej că "Lecca Rodolf" (sic!) e "un escroc binecunoscut", pentru ca ulterior să afle secretul prezenţei acestuia în capitala României în zilele când se hotăra soarta mandatului lui Titulescu (Grigore Gafencu, *op. cit.*, p. 159-161). De altfel, chiar mareşalul Ion Antonescu declara la procesul din mai 1946 că nu ştiuse de existenţa lui Radu Lecca (până la întâlnirea lor din ianuarie 1941) decât din "incidentul de la Paris".

13. La 7 septembrie 1931 Nicolae Titulescu a fost ales preşedinte al celei de-a XII-a sesiuni ordinare a Adunării Generale a Societăţii Naţiunilor, păstrându-şi astfel funcţia dobândită la cea de-a XI-a sesiune.

14 Deoarece după cel de-al doilea război mondial asocierea cuvintelor "exterminare" şi "evrei" a căpătat o conotaţie semantică

www.dacoromanica.ro

precisă, avem datoria să precizăm că afirmaţia lui Lecca, indiferent din ce motive a exprimat-o, nu i se poate imputa lui Corneliu Zelea Codreanu. Spre edificare, citãm pasajul cel mai *dur* care poate fi găsit în scrierile sale cu privire la "chestiunea evreiască din România acelor ani:

"Sunt legi făcute de Dumnezeu, care orânduiesc viaţa popoarelor. Una din acèste legi este ***legea teritoriului****. Dumnezeu a lăsat un teritoriu determinat fiecărui popor pentru ca să trăiască, să crească, să se desvolte şi să-şi creeze pe el cultura sa proprie.*

Problema jidănească în România ca şi aiurea constă în **încălcarea de către jidani a acestei legi naturale a teritoriului**. Ei ne-au încălcat teritoriul nostru. Ei sunt infractorii, şi nu eu, popor român, sunt chemat să suport consecinţele infracţiunii lor. Logica elementară ne spune: infractorul trebue să suporte consecinţele infracţiunii săvârşite. Va suferi? N-are decât să sufere. Toţi infractorii suferă. Nici o logică din lume nu-mi va spune, să mor eu pentru infracţiunea săvârşită de alţii.

Deci problema jidănească nu se naşte din **"ură de rasă"**. Ea se naşte dintr-un delict săvârşit de jidani faţă de legile şi ordinea naturală în care trăiesc toate popoarele lumii.

Rezolvarea problemei jidăneşti?

Iat-o: reintrarea delicvenţilor în această ordine naturală universală şi respectarea legalităţii naturale." (Corneliu Zelea Codreanu, *Pentru legionari*, Sibiu, Editura "Totul pentru Ţară", 1936, p. 92).

Este evident că Leca uzează de clişee postbelice antilegionare, căci după acuzaţia privind exterminarea evreilor urmează aceea de *antimonarhism* pe care, se ştie, Codreanu nu a promovat-o, ci din contră. Spre edificare citãm:

"In fruntea neamurilor, deasupra elitei, se află monarhia.

Resping republica.

În istorie s-au văzut monarhi buni, foarte buni, slabi sau răi. Unii s-au bucurat de onoruri şi dragostea popoarelor până la sfârşitul vieţii, altora li s-a tăiat capul. N-au fost, deci, toţi monarhii buni. Monarhia însă, a fost **totdeauna bună**. Nu trebue să se confunde omul cu instituţia, trăgându-se concluzii false.

Pot fi preoţi răi, dar pentru aceasta, nu putem trage concluzia, că trebue să desfiinţăm Biserica şi să ucidem pe Dumnezeu cu pietre.

Sunt, desigur, şi monarhi slabi sau răi, dar nu putem renunţa la monarhie.

www.dacoromanica.ro

În agricultură, avem un an bun şi un an rău, sau unul bun şi doi ani răi; cu toate acestea, lumii nu i-a trecut încă prin gând, să se lase de agricultură." (*Ibidem*, p. 426).

15. Guvernul Alexandru Vaida Voievod – în care Nicolae Titulescu deţinea portofoliul afacerilor străine – a depus mandatul la 13 noiembrie 1933, a doua zi preşedinte al Consiliului de Miniştri fiind desemnat I.G. Duca.

16. Este şi punctul de vedere adoptat *oficial* de Mişcarea Legionară: "În seara zilei de 29 Decembrie 1933, pe peronul gării Sinaia, legionarii Nicolae Constantinescu, Ion Caranica şi Doru Belimace împuşcă pe primul-ministru I. G. Duca, *pedepsind astfel pe autorul material al dizolvării Gărzii de Fier şi al asasinării legionarilor*" (*Cronologie legionară, în Almanahul "Cuvântul" 1941*, p. 37; vezi şi *Istoria Mişcării Legionare scrisă de un legionar*, Bucureşti, Editura Roza Vânturilor, 1993, p. 22).

17. Investindu-l pe Gheorghe Tătărăscu cu formarea guvernului (3 ianuarie 1934), regele Carol al II-lea spera ca numirea să-i confere acestuia, automat, şi funcţia de preşedinte al Partidului Naţional Liberal. Manevra a fost dejucată de Comitetul Central al P.N.L. care, la propunerea Delegaţiei Permanente, a desemnat ca şef al partidului, la 4 ianuarie 1934, pe Constantin (Dinu) I.C. Brătianu, Gheorghe Tătărăscu fiind ulterior numit secretar general. Totuşi despre perioada 1934-1937, datorită menţinerii lui Tătărăscu la şefia guvernului, s-a spus că este marcată de o "dualitate" a conducerii P.N.L.

18. Octavian Goga prezida la acea dată Partidul Naţional Agrar, A.C. Cuza – Liga Apărării Naţional Creştine, iar Gheorghe Brătianu gruparea liberală desprinsă din P.N.L. în iunie 1930 ("georgiştii").

19. Pavel Petrovici Skoropadski a devenit hatman la 30 aprilie 1918, după ocuparea Ucrainei de către trupele Puterilor Centrale.

20. Întâlnirea dintre regele Ferdinand şi ministrul de externe austro-ungar, Ottokar Czernin, a avut loc la Răcăciuni, la 14/27 februarie 1918; la Congresul de pace de la Berlin (1878), Rusia – în

www.dacoromanica.ro

înțelegere cu Austro-Ungaria – a impus României cedarea a 3 județe din sudul Basarabiei (Bolgrad, Cahul și Ismail).

21. Julius Streicher, gauleiter și general S.A. onorific, edita un săptămânal violent antisemit, *Der Stürmer*.

22. După împlinirea termenului de un an în care legionarii nu au avut dreptul la partid politic și semn electoral (așa cum stipula decretul de desființare a Gărzii de Fier din decembrie 1933), generalul Gheorghe (Zizi) Cantacuzino-Grănicerul a înscris, din ordinul lui Corneliu Zelea Codreanu, Partidul "Totul pentru Țară" (10 decembrie 1934). Noua formațiune politică a primit autorizarea Comisiei Centrale Electorale din Ministerul Justiției la 20 martie 1935.

23. Gheorghe Brătianu a fost primit de Adolf Hitler la 16 noiembrie 1936 (vezi și Mihail Sturdza, *România și sfârșitul Europei. Amintiri din țara pierdută*, Rio de Janeiro, Madrid, 1966, p. 61 și urm.).

24. La 30 iunie 1934 ("noaptea cuțitelor lungi"), Ernst Röhm, șeful S.A. (*Sturmabteilung* – Batalioanele de asalt) și o mare parte din liderii acestei formațiuni paramilitare au fost arestați și ulterior lichidați. Deși acuzația formală a fost de "puci", motivul real al eliminării S.A. a fost lupta pentru putere.

25. Evacuată de trupele aliate în iunie 1930, Renania a fost ocupată de armata germană la 7 martie 1936.

Reeferendumul din Saar a avut loc la 13 ianuarie 1935, această regiune – aflată sub administrarea Ligii Națiunilor, conform prevederilor tratatului de pace de la Versailles (1919) a fost realipită Germaniei la 1 martie 1935.

26. Reinhard Heydrich, organizatorul și șeful S.D. (*Sicherheitdienst* – Servicul de Siguranță) preluase din 1934 și conducerea direcției centrale a Gestapoului (*Geheime Staats Polizei* – Poliția Secretă de Stat). Ulterior, șef al R.S.S.H.A. (*Reichssicherheithauptamt* – Biroul Central al Siguranței Reichului).

www.dacoromanica.ro

27. Congresul de constituire al Partidului Național Creștin – prin fuzionarea Partidului Național Agrar și a Ligii Apărării Naționale Creștine – a avut loc la 14 iulie 1935, la Iași.

28. O altă tentativă de apropiere a celui de-al treilea Reich de România a fost întreprinsă de Hermann Göring care, la 4 decembrie 1936, a declarat ministrului României la Berlin, Nicolae Petrescu-Comnen, intenția Berlinului de a încheia cu București un tratat politic și economic. Principala clauză politică era garantarea integrității teritoriale a statului român de către Germania, cu condiția ca România să nu încheie vreun acord politico-militar cu U.R.S.S. La 25 martie 1937 guvernul român a respins propunerile lui Göring (*Politica externă a României. Dicționar cronologic*, București, 1986, p. 217-218; alte amănunte la Mihail Sturdza, *op. cit.*, p. 60-62).

29. Întâlnirea de la Răcăciuni este relatată pe larg de Constantin Argetoianu care confirmă varianta Czernin (Lecca) în privința comportării regelui Ferdinand, dar nu amintește nimic despre plebiscit. (Constantin Argetoianu, *Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri*, vol. IV, *Partea a V-a (1917-1918)*, București, 1993, p. 168-170).

30. Alegerile din 20 decembrie 1937 au fost primele din istoria parlamentară de până atunci a țării când partidul care organiza alegerile – P.N.L. în cazul de față – nu a reușit să obțină 40% din sufragiile exprimate, pierzând astfel prima majoritară. Această situație s-a datorat, în principal, pactului "de apărare a libertății alegerilor și de neagresiune între partidele din opoziție" încheiat între P.N.Ț. și Partidul "Totul pentru Țară" (25 noiembrie 1937) la care au aderat și P.N.L. (Gheorghe Brătianu) și Partidul Agrar (C. Argetoianu).

La aceste alegeri, Partidul "Totul pentru Țară" a obținut 15,58% din voturi (66 mandate), iar Partidul Național Creștin numai 9,15% (39 mandate).

31. Cabinetul național creștin (cunoscut sub numele de guvernul Goga-Cuza) a primit investitura la 29 decembrie 1937. Ministrul cuzist era Gheorghe Cuza (ministrul muncii); A.C. Cuza era ministru de stat, fără portofoliu. Cei 4 miniștri "rupți din alte partide" dețineau

www.dacoromanica.ro

următoarele portofolii: Armand Călinescu – Interne, Virgil Potârcă – Lucrările Publice, V. Rădulescu-Mehedinți – Justiția, Istrate Micescu – Externele.

32. După guvernul Goga-Cuza au urmat trei cabinete succesive prezidate de Patriarhul Miron Cristea (10 februarie – 28 martie 1938; 30 martie 1938 – 31 ianuarie 1939 și 1 februarie – 6 martie 1939), în care Armand Călinescu a deținut portofoliul Internelor (și ad-interim alte ministere), fiind practic omul forte al guvernului. Armand Călinescu a devenit președinte al Consiliului de Miniștri la 7 martie 1939.

33. Probabil o eroare: Jean Louis Barthou, ministru de externe al Franței, a fost asasinat la Marsilia, la 9 octombrie 1934, atentat în care a pierit și regele Alexandru I al Iugoslaviei. La data vizitei regelui Carol al II-lea la Paris, prim-ministru al Franței era Edouard Daladier, iar ministru de externe Georges Bonnet.

34. Turneul european al regelui Carol al II-lea a avut loc în anul 1938 și a inclus Londra (15-18 noiembrie) și Parisul (19-21 noiembrie). Cum întrevederile nu s-au soldat cu nici un rezultat, suveranul român a fost convins să întreprindă o vizită neoficială în Germania, unde s-a întâlnit, la Berghof, cu Hitler (24 noiembrie 1938) și Göring (26 noiembrie 1938).

35. Frontul Renașterii Naționale, "partidul unic" proiectat de Armand Călinescu și creat de Carol al II-lea, a luat ființă la 15 decembrie 1938.

36. La 23 martie 1939 s-a semnat la București "Tratatul asupra promovării raporturilor economice dintre România și Germania", cunoscut și sub numele de "acordul Wohlthat-Bujoiu", după numele lui Helmuth Wohlthat, director ministerial și Ion Bujoiu, ministrul economiei naționale – principalii negociatori și doi dintre semnatarii acestuia.

37. Mihail Moruzov conducea Serviciul Special de Informații, aflat la acea dată în subordinea Președinției Consiliului de Miniștri. Arestat

www.dacoromanica.ro

în septembrie 1940, Moruzov a fost asasinat de legionari la 27 noiembrie 1940, la Jilava.

38. Horia Sima a intrat în guvernul Gheorghe Tătărăscu la 28 iunie 1940, ca subsecretar de stat la Ministerul Educației Naționale. A deținut pentru scurt timp (4-7 iulie 1940) portofoliul cultelor și artelor în guvernul Ion Gigurtu.

39. Wilhelm Canaris era șeful Abwehrului, serviciul de informații al armatei germane. Radu Lecca folosește termenul de "biroul 2" (denumirea serviciului francez omonim) în sens generic, pentru a desemna serviciile de informații ale armatelor.

40. Armand Călinescu a fost asasinat de legionari la 21 septembrie 1939.

41. Guvernul Ion Gigurtu și-a început investitura la 4 iulie 1940 și a fost demis la 4 septembrie 1940.

42. Între Iuliu Maniu și Ion Antonescu există un acord stabilit în cursul unei întrevederi din 1 septembrie 1940, la care aderaseră Brătienii și Stelian Popescu. În conformitate cu acest acord, oricare din părțile contractante ar fi fost chemate alcătuiască guvernul ar fi trebuit să pună drept condiție *sine qua non* abdicarea regelui Carol al II-lea. În cursul procesului din mai 1946 protagoniștii acordului au interpretat diferit clauzele lui. Astfel, Iuliu Maniu a susținut că Ion Antonescu a încălcat înțelegerea primind să fie investit președinte al Consiliului de Miniștri de către Carol al II-lea. În replică, mareșalul Ion Antonescu a arătat că în intervalul 4-6 septembrie i-a contactat în două rânduri pe Iuliu Maniu, Dinu și Gheorghe Brătianu, precum și pe alți lideri politici, care i-au încuviințat acțiunea. După abdicarea regelui (6 septembrie 1940), Antonescu nu a mai găsit înțelegere din partea marilor partide politice care, pe de o parte, au refuzat să preia puterea și, pe de altă parte, i-au oferit generalului o participare simbolică, cu "specialiști", la constituirea noului guvern.

43. Până acum istoriografia română și cea germană (Hillgruber) au considerat că Ion Antonescu nu a avut contacte cu reprezentanții Germaniei decât după internarea sa la Mânăstirea Bistrița (iulie 1940),

www.dacoromanica.ro

contacte realizate prin intermediul lui Mihai Antonescu. În memoriile sale, Mihail Manoilescu susține că în iunie 1940, înainte de formarea guvernului Gigurtu, au avut loc o serie de întrevederi între colonelul (pe atunci) Alfred Gerstenberg și mareșalul Constantin Prezan. Desfășurate în casa lui Prezan, la aceste întâlniri ar fi participat chiar Ion Antonescu și doamna Olga Prezan în calitate de translator ad hoc, stabilindu-se ca noul guvern să fie alcătuit de Antonescu împreună cu legionarii (Mihail Manoilescu, *Dictatul de la Viena. Memorii iulie-august 1940*, București, 1991, p. 46-47).

44. Din cercetările întreprinse ulterior rezultă că asasinatele de la Jilava, Snagov și Strejnicu din 26-27 noiembrie 1940 au fost premeditate și nu au fost, așa cum au pretins legionarii, o izbucnire de "justiție revoluționară". Liderii legionari – Horia Sima, Mihail Șturdza etc. au susținut, în epocă și mai târziu, că asasinatele nu au fost ordonate de conducerea Mișcării Legionare.

În iulie 1941 au fost judecați legionarii implicați în asasinatele din 26-27 noiembrie 1940. Din 38 de acuzați, 20 au fost condamnați la moarte (parte din ei în contumacie). La 28 iulie 1941 șapte dintre ei, în frunte cu Ștefan Zăvoianu, fostul prefect al Poliției Capitalei, au fost executați.

45. Mareșalul Edward Rydz-Smigly s-a refugiat în România în septembrie 1939 împreună cu alți demnitari polonezi. În pofida atitudinii sale arogante față de autoritățile române, acestea i-au înlesnit, în decembrie 1940, părăsirea României. Deși germanii au fost "intoxicați" cu zvonul fugii mareșalului în Vest, acesta a trecut clandestin în Ungaria și apoi în Polonia, în tentativă de a lua legătura cu mișcarea de rezistență. A murit în decembrie 1941, la Varșovia.

46. Vizita generalului Ion Antonescu la Berghof (14 ianuarie 1941). În depoziția sa la procesul din mai 1946 Ion Antonescu a susținut că el a interpretat refuzul lui Horia Sima de a-l însoți în Germania drept un avertisment.

47. Divizia 3 Infanterie, la comanda căreia Ion Antonescu s-a găsit între 1933-1937.

48. În timpul rebeliunii legionare (21-24 ianuarie 1941) au fost asasinați 118 evrei (vezi Aurică Simion, *Regimul politic din România*

www.dacoromanica.ro

în perioada septembrie 1940 – ianuarie 1941, Cluj-Napoca, 1976, p. 253).

49. Manfred von Killinger a sosit la București la 24 ianuarie 1941.

50. Așa cum rezultă din raportul înaintat la 26 februarie 1941 Ministerului de Externe German, Manfred von Killinger a mers pe "cartea" lui Ion Antonescu în conflictul acestuia cu legionarii, ceea ce era de așteptat după opțiunea făcută de Hitler încă de la 14 ianuarie. Surprinzător a fost însă faptul că noul ambasador german a profitat de ocazie pentru a se debarasa de acei membri ai legației, în special aparținând S.S. și S.D., implicați în susținerea legionarilor. Din documentul citat, rezultă că Manfred von Killinger nu l-a avut ca sursă de informații numai pe Radu Lecca, deși în cazul Kurt Geissler "tușa" acestuia e evidentă. Printre cei incriminați se afla și Schikert, corespondentul de presă, unul din amicii lui Lecca. La 1 martie 1941, generalul Ion Antonescu a intervenit și el, cerând Berlinului rechemarea mai multor reprezentanți ai S.S.-ului și S.D.-ului: von Bolschwing, Geissler, Meran, Könen, Wenzel, Konradi, Langenecker, Kräutle etc. (Aurică Simion, *op. cit.*, p. 287-295).

51. Primul plebiscit (numit oficial "Adunarea obștească plebiscitară a națiunii române") s-a desfășurat între 2-5 martie 1941 și a chemat populația României să exprime, prin vot deschis, "aprobarea sau dezaprobarea asupra chipului cum mareșalul Antonescu a condus țara de la 6 septembrie 1940". Interpretat ca un vot de încredere pentru modul de soluționare a chestiuni legionare, plebiscitul s-a soldat cu 2 960 298 voturi "Da", față de numai 2 996 voturi "Nu".

52. Vasile Iașinschi a fost ministrul muncii, sănătății și ocrotiri sociale în perioada 14 septembrie 1940 – ianuarie 1941. Radu Lecca se referă aici la *Decretul-lege nr. 3 825 din 12 noiembrie 1940 privind românizarea personalului din întreprinderi.*

53. Generalul Emanoil Leoveanu a fost director general al Direcție Generale a Poliției în ianuarie-decembrie 1941.

54. Mihail Stelescu a părăsit Mișcarea Legionară în anii '30, înființând o formațiune dizidentă ("Cruciada Românismului"). A fost

www.dacoromanica.ro

asasinat la 16 iulie 1936 de o echipă formată din zece legionari ("Decemvirii").

55. Cu toate că afirmaţiile lui Radu Lecca trebuie apreciate cu maximă prudenţă – având în vedere, în special, implicarea sa ca martor al acuzării în farsa judiciară înscenată lui Lucreţiu Pătrăşcanu –, nu putem trece cu vederea că ele sunt confirmate, cel puţin parţial, de Belu Silber (Andrei Şerbulescu) în memoriile sale. Astfel, despre Sami Margulies, Silber spune că era "un vechi membru de partid şi tot atât de vechi agent de Siguranţă" (Andrei Şerbulescu, *Monarhia de drept dialectic. A doua versiune a memoriilor lui Belu Silber*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1991, p. 43). De asemenea, Belu Silber relatează astfel întâlnirea sa cu Vintilă Ionescu: *"În 1930 am fost arestat sub acuzaţia că eram spion sovietic, ceea ce de altfel corespundea adevărului. Mă ancheta un poliţist deştept, Vintilă Ionescu. Ştia despre mine totul şi ceva pe deasupra"* (*Ibidem*, p. 27). În pofida recunoaşterii formale, făcute sub presiune, în timpul procesului Pătrăşcanu, Belu Silber susţinea că nu a fost şi agent al Siguranţei, ci numai că, după arestarea din 1930, a fost ţinut sub o strictă supraveghere.

56. Generalul Jacques Popescu a fost numit subsecretar de stat la Interne la 4 februarie 1941.

57. Generalul Nicolae Diaconescu a primit funcţia de director general al Direcţiei Generale a Poliţiei în decembrie 1941.

58. Hermann Neubacher era prezent în România încă din vara anului 1940 şi deţinea funcţia de împuternicit cu probleme economice, cu rang de ministru, la Legaţia Germană (1940-1943).

59. Despre evenimentele tragice de la Iaşi din vara anului 1941, vezi Aurel Karetki, Maria Covaci, *Zile însângerate la Iaşi (28-30 iunie 1941)*, Bucureşti, 1978; Mihai Pelin, *Minciunile lui Malaparte*, în *Antonescu, Mareşalul României şi războaiele de reîntregire*, Veneţia, 1986, p. 574-578.

60. *Decretul regal nr. 2 125 din 30 iulie 1943*, publicat în "Monitorul Oficial", nr. 177 din 31 iulie 1943.

www.dacoromanica.ro

61. Vasul "Struma" a părăsit portul Constanța la 12 decembrie 1941 fără ca problema vizelor de intrare în Palestina să fie rezolvată. Din acest motiv, ajuns la Istanbul la 16 decembrie, vasul nu a primit autorizația de a intra în port și a debarca pasagerii. După o lungă așteptare "Struma" a ridicat ancora la 24 februarie 1942, îndreptându-se spre Burgas. În aceeași zi a fost torpilat de submarinul sovietic *SC-213*. Din cei peste 700 pasageri nu au fost salvați decât patru (vezi Nicolae Koslinski, *Acțiuni umanitare*, în "Lupta Întregului Popor," nr. 3/1988).

62. Generalul de aviație Wilhelm Speidel a fost șeful Misiunii Militare Germane a Aerului în România. Rechemarea sa în Germania s-a produs fie în iunie 1942, din motive de sănătate (Andreas Hillgruber, *Hitler, König Carol und Marschall Antonescu. Die Deutsch-Rumänischen Beziehungen 1934-1944, Wiesbaden, 1954, p. 153)*, fie la începutul anului 1943, datorită implicării sale într-o afacere veroasă dezvăluită de autoritățile de la București (Ion Gheorghe, *Rumäniens Weg zum Satelliten-staat*, Heidelberg, 1958, p. 178).

63. Mareșalul Ion Antonescu a fost, într-adevăr, bolnav începând de la sfârșitul anului 1941, boala agravându-se în 1942, fără ca medicii să poată stabili un diagnostic precis. Într-una din depozițiile sale la procesul din mai 1946, Eugen Cristescu, șeful Serviciului Special de Informații (1940-1944), a afirmat că diagnosticul real – malarie – a fost pus de un medic adus de la Viena, doctorul Eppinger. Oricum, în aceeași perioadă, pe lângă "remediile" Veturiei Goga, Antonescu a primit din partea lui Hitler o... bucătăreasă specializată în rețete vegetariene și dietetice.

64. Generalul Eugen Zwiedeneck a fost subsecretar de stat pentru românizare, colonizare și inventar (aprilie – decembrie 1941).

65. Asupra legăturilor lui Hermann von Ritgen și Gustav Richter cu diverse personalități ale comunității evreiești din România vezi declarația lui Radu Lecca din 1950 în *Sioniști sub anchetă. A.L. Zissu. Declarații, confruntări, interogatorii.: 10 mai 1951 – 1 martie 1952*, ediție de Mihai Pelin, București, 1993, p. 68-71.

www.dacoromanica.ro

66. "*Preşedinţia Consiliului de Miniştri.*
Noi,
Mihai Antonescu, Vicepreşedinte şi Preşedinte ad-interim al Consiliului de Miniştri.
În baza dispoziţiunilor decretelor nr. 1 799 din 21 iunie 1941 şi nr. 1 916 din 21 iunie 1941, decidem:
Art. unic – Domnul director Radu Lecca, din Preşedinţia Consiliului de Miniştri, este însărcinat să se ocupe cu pregătirea lucrărilor pentru reglementarea regimului evreilor.

Dat la 30 octombri 1941

Vicepreşedinte şi Preşedinte ad-interim al Consiliului de Miniştri
Mihai Antonescu

Nr.49"

67. La 16 decembrie 1941, prin *Decretul-lege nr. 3 145* a fost dizolvată Federaţia Uniunilor de Comunităţi Evreieşti din Ţară şi s-a înfiinţat Centrala Evreilor din România. Prin *Decretul nr. 319* din 30 ianuarie 1942 era promulgat *Regulamentul pentru organizarea şi funcţionarea Centralei Evreilor din România.*

68. H.St. Streitman a fost preşedinte al Centralei Evreilor de la 7 februarie 1942 până în decembrie 1942. I-a succedat dr. Nandor Gingold care a deţinut această funcţie de la 21 decembrie 1942 până la 3 aprilie 1944, când a demisionat (datorită naturalizării ca român "în toate drepturile"). După această dată funcţia a fost girată de Adolf Grossman (Grozea).

69. În Regulamentul din ianuarie 1942 se stipula, în art. 1, că Centrala Evreilor *"îşi exercită atribuţiunile sub directivele şi controlul împuternicitului guvernului pentru reglementarea regimului evreilor".*

70. Decizia privind revizuirea situaţiei evreilor a fost promulgată la 2 martie 1942. Comisia Centrală de Revizuire a acordat circa 20 000 scutiri de muncă obligatorie. În noiembrie 1942 activitatea de revizuire a fost preluată de o comisie interministerială.

71. În aşa-numita stenogramă publicată imediat după procesul din mai 1946, din interogatoriul lui Radu Lecca rezultă că ar fi vorba de 4

www.dacoromanica.ro

milioane de evrei recenzați, o eroare evidentă! *(Procesul marei trădări naționale. Stenograma desbaterilor de la Tribunalul Poporului asupra guvernului Antonescu*, București, 1946, p. 152). După o altă sursă, "recensământul de sânge evreiesc" din 1942 ar fi dat drept rezultat 294 149 evrei (*Evreii din România în anii 1940-1944*, vol. I: *Legislația antievreiască*, București, 1993 p. XXVI).

72. Aici, ca și în cazul relatării despre pogromul de la Iași din iunie 1941, Radu Lecca acordă credit unor versiuni suspect de apropiate de cele avansate în rechizitoriile proceselor din 1945-1946. În cazul de față, chiar *Procesul marei trădări naționale* avansează cifra de 1 200 de evrei comuniști deportați în Transnistria (Vapniarka), dar menționează că aproximativ 800 dintre ei au supraviețuit acestei încercări *(Procesul marei trădări naționale*, p. 42, 101, 103).

73. Constantin C. Stoicescu, ministru al Justiției între 15 februarie 1941 – 14 august 1942.

74. Alexandru Neagu a fost numit ministru al finanțelor la 25 septembrie 1942 și a deținut această funcție până la 1 aprilie 1944.

75. Generalul Nicolae Rădescu a fost președinte al Consiliului de Miniștri din 6 decembrie 1944 până în martie 1945.

76. Reinhard Heydrich, la acea dată Reichsprotektor al Boemiei și Moraviei, a fost ucis într-un atentat, la 27 mai 1942, la Praga, de un comando cehoslovac instruit în Anglia. Represaliile au fost extrem de dure, cel mai cunoscut exemplu fiind cel al satului Lidice.

77. Gerhard Steltzer, prim consilier al Legației Germane din București, arată că Standartenführerul S.S. Böhme declarase că misiunea sa era "de a spori patrimoniul lui Himmler" *(Din memoriile lui Gerhard Steltzer*, în "Arhiva", supliment de istorie al ziarului "Cotidianul", an II, nr. 11/26 februarie 1993).

78. Evadarea lui Horia Sima din Germania și fuga sa în Italia s-au produs în decembrie 1942, știrea fiind primită la București în noaptea de 24/25 decembrie 1942, după versiunea acreditată de Eugen

www.dacoromanica.ro

Cristescu care susține că Manfred von Killinger a fost cel care a anunțat guvernul român (Aurică Simion, *Preliminarii politico-diplomatice ale insurecției române din august 1944*, Cluj-Napoca, 1979, p. 229-230).

79. Prin manevrele lui Carol al II-lea, Max Auschnitt a fost înlocuit de Ernest Urdăreanu, mareșalul Palatului, la președinția consiliului de administrație al Uzinelor și Domeniilor Reșița. Ulterior, Auschnitt a fost trimis în judecată pentru gestiune frauduloasă, sesizarea fiind făcută de Urdăreanu. A fost condamnat în martie 1940 la 6 ani închisoare și la plata a 98 milioane de lei și a peste 100 000 lire sterline. După tentativa nereușită relatată de Radu Lecca, Auschnitt va părăsi totuși țara în primăvara anului 1944.

80. În mai 1939 guvernul britanic a publicat o "carte albă" conținând propunerile sale relativ la politica față de Palestina (aflată la acea dată sub protectorat britanic). În acest document a fost fixată cifra maximă admisă de autoritățile britanice pentru evreii care doreau să emigreze în Palestina: 75 000 pentru anii 1939-1945. În pofida evoluției dramatice a situației populației evreiești din Europa, guvernul britanic a eliberat vize pentru Palestina în limita angajamentului din 1939. Oricum, evenimentele la care face referire Lecca s-au produs la începutul anului 1944, atunci când A.L. Zissu a devenit reprezentantul *Jewish Agency* în România.

81. Constantin (Piki) Z. Vasiliu, subsecretar de stat la Ministerul de Interne; Titus Dragoș, subsecretar de stat al românizării, colonizării și invetarului; contraamiral (r.) – ulterior, viceamiral – Nicolae Păiș, subsecretar de stat pentru Marină la Ministerul Apărării Naționale (aprilie 1941 – februarie 1943).

82. Constantin Bursan transporta totodată și corespondența între Wilhelm Filderman și Haim (Charles) Barlas, șeful biroului de la Istanbul al Jewish Agency.

83. Maiorul Herman von Stransky, căsătorit cu o româncă, asigura legătura între Abwehr și S.S.I.. El fusese desemnat pentru această misiune încă de la întâlnirea W. Canaris – M. Moruzov din martie 1940. Șeful Abwehrului din România era colonelul Wilhelm Rödel.

www.dacoromanica.ro

84. După mărturia lui A.L. Zissu, Jean Pandelis "avea de la Jewish Agency concesiunea transporturilor de emigranți legali (primiți în Palestina de autoritățile britanice – *n.n.*)" (*Sioniști sub anchetă*, p. 218).

85. *"Noi,*

Arhitect I.D. Enescu, ministru subsecretar de stat al Subsecretariatului de stat al Muncii,

Văzând dispozițiunile art. 18 din Legea pentru înființarea și organizarea Subsecretariatului Muncii, publicat în Monitorul Oficial nr. 209 din 7 septembrie 1943, Decidem:

Art. 1. – Domnul Radu D. Lecca se numește Comisar general pe lângă acest subsecretariat pentru probleme evreiești.

Art. 2. – Atribuțiunile Comisarului general sunt cele prevăzute de art. 19 din susmențiunata lege.

Art. 3. – Domnul Radu D. Lecca, în calitatea de mai sus, va rezolva și semna în numele nostru toate lucrările ce cad în atribuția acestui comisariat.

Art. 4. – Domnul director al Personalului este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a acestei deciziuni care se va publica în Monitorul Oficial.

Dată la 7 septembrie 1943
Ministru Subsecretar de stat Arhitect
I.D. Enescu.
Nr. 51.432".

86. Trecerea de la Subsecretariatul de stat al muncii la Președinția Consiliului de Miniștri s-a produs în luna mai 1944 (*Evreii din România între anii 1940-1944*, vol. I, p. 252).

87. Despre "afacerea haluților" care a determinat, între altele, desființarea Executivei Sioniste conduse de Mișu Benvenisti și înlocuirea ei cu una condusă de A.L. Zissu, vezi amănunte în *Sioniști sub anchetă*, passim.

88. Ministrul Elveției la București era René de Weck.

89. Chestiunea evacuării evreilor din sudul Ardealului și vizita lui Radu Lecca la Berlin sunt plasate de Andreas Hillgruber în anul 1942.

www.dacoromanica.ro

Potrivit istoricului german, Gustav Richter a informat Berlinul că Mihai Antonescu a solicitat în scris ca serviciile germane să asigure transportul evreilor din județele Arad, Timișoara și Turda în zona Lublin (Polonia) până la 10 septembrie 1942. Pentru a definitiva proiectul acestei acțiuni Radu Lecca a fost trimis la Berlin. Spre deosebire de Lecca însă, Hillgruber susține că acesta nu a fost primit la Berlin decât de consilierul de legație Rademacher, tratament ce ar fi jignit profund Bucureștii (Andreas Hillgruber, *op. cit.*, p. 241).

90. Andreas Schmidt era conducătorul Grupului etnic german din România.

91. Radu Lecca se referă în exclusivitate la transporturile pe care a încercat să le organizeze Centrala Evreilor din România, pentru că în anul 1944, până la 23 august, au părăsit România mai multe vase cu emigranți evrei: "Milka", "Mariţa", "Bella Citta (Belița)", "Kasbek", "Morina", Bülbül", "Mefkure" (ultimul, torpilat de sovietici). Protecția acestor transporturi a fost asigurată de nave de luptă românești. (Jurgen Rohwer, *Nave de refugiați evrei în Marea Neagră.* 1943-1944, în "Magazin Istoric", au XXVII, nr. 9 și 10/1993; Nicolae Koslinski, *1944. Escortarea navelor cu emigranți evrei*, în "Magazin Istoric", au XVII, nr. 11/1993). Despre întreaga problemă a emigrării și despre modul ei de rezolvare în anii guvernării Antonescu vezi, pe larg, în *Emigrarea populației evreiești din România în anii 1940-1944*, București, 1993.

92. Generalul Ion Arbore, subsecretar de stat pentru aprovizionarea armatei și populației civile.

93. Corect: după instalarea guvernului Döme Sztójyi (22 martie 1944).

94. Radu Lecca omite din relatarea sa acțiunea de salvare a refugiaților evrei din nord-estul Transilvaniei și Ungaria, acțiune inițiată și organizată de Moshe Carmilly-Weinberger (rabinul Clujului) și Raoul Șerban și susținută la București atât de autoritățile guvernamentale, cât și de partidele politice (P.N.Ț.) și reprezentanți de marcă ai comunității evreiești. Prin intermediul Mitropolitului Nicolae

www.dacoromanica.ro

Bălan, şef-rabinul a solicitat şi a obţinut din partea mareşalului Ion Antonescu sprijinul pentru emigrarea cu prioritate a evreilor refugiaţi din calea terorii declanşate de autorităţile ungare. De altfel, chestiunea aceasta a constituit tema unei întruniri ţinute în iunie 1944 la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, şi conduse de Mihai Antonescu. Deşi participanţi la acest eveniment, Radu Lecca şi A.L. Zissu trec sub tăcere adevărata sa desfăşurare (vezi *Sionişti sub anchetă*, p. 99-102).

95. Gerhard Steltzer susţine în memoriile sale o versiune diferită în privinţa arestării ataşatului de presă Herman von Ritgen. Aşfel, motivul arestării acestuia era acuzaţia pe care i-o adusese Manfred von Killinger că transmitea informaţii lui Mihai Antonescu. La Berlin însă, Ritgen ar fi fost eliberat imediat şi ar fi început o susţinută campanie anti-Killinger la Ministerul de Externe German (*Din memoriile lui Gerhard Steltzer*, loc. cit, an II., nr. 4 (16/23 iulie 1993). Mihai Pelin este, în schimb, mult mai aproape de versiunea Lecca atunci când afirmă că Ritgen ar fi fost pur şi simplu răpit de poliţia criminală germană în luna iunie 1944 (Mihai Pelin, *Requiem pentru Convenţia de la Geneva*, Veneţia, 1988, p. 53). Despre Ritgen şi arestarea sa vezi şi opinia lui Eugen Cristescu în Studiu Introductiv.

96. Preşedintele Centralei Evreilor a fost "asimilat în totul cu românii" prin Decretul nr. 77/31 martie 1944, cu numele de Iosef N. Ferdinand Gingold (*Evreii din România între anii 1940-1944*, vol. I, p. 244).

97. Generalul Mihail Racoviţă a deţinut comanda Armatei 4 române de la 15 martie (data mobilizării) până la 1 august 1944.

98. Generalul în retragere Ion Râşcanu a fost numit primar al Bucureştilor la 14 noiembrie 1942. El îi fusese într-adevăr "superior" lui Ion Antonescu, în timpul primului război mondial, când Râşcanu conducea Secţia Operaţii a Marelui Cartier General, iar viitorul mareşal, Biroul 1 Operaţii din această secţie.

99. Din declaraţiile date de A.L. Zissu în anul 1950-1952 în faţa organelor de anchetă rezultă că detenţia în lagărul de la Târgu Jiu s-a

www.dacoromanica.ro

consumat în septembrie-octombrie 1942 şi a avut drept cauză o ieşire ireverenţioasă faţă de Comitetul Central al Centralei Evreilor în chestiunea "împrumutului reîntregirii".

În schimb, deşi relatează cu lux de amănunte discuţiile aprinse purtate cu Mihai Antonescu cu ocazia întrunirii din vara anului 1944 (vezi nota 94), A.L. Zissu nu pomeneşte decât despre ameninţări, dar nu şi despre o pedeapsă (*Sionişti sub anchetă*, p. 216-241).

100. Ofensiva sovietică s-a declanşat la 4 martie 1944. Retragerea diviziilor blindate germane de pe frontul din Moldova s-a produs mai târziu, în vara anului 1944.

101. La acea dată, prim-ministru al Ungariei era Döme Sztójy. Ferenc Szálasi a devenit prim-ministru la 16 octombrie 1944.

102. Este vorba de ultima întrevedere Hitler-Antonescu, desfăşurată la Rastenburg ("Wolfsschanze") la 5/6 august 1944. Atentatul împotriva lui Hitler a avut loc la 20 iulie 1944.

103. Audienţa solicitată de mareşalul Ion Antonescu a început la ora 16.05, iar arestarea s-a produs în jurul orei 17.

www.dacoromanica.ro

INDICE DE NUME*

Adania, Isak – 205, 206, 316
Agalide – 319
Aldea, Aurel – 163
Alexianu, Gheorghe – 203, 256, 257
Alunni, V. – 57
Andrei – 128
Angelescu, Constantin – 267, 312
Antonescu, Eftimie – 142-147
Antonescu, Ion – 108, 118, 134, 136, 138-158, 160-168, 172-174, 177, 179-181, 188-195, 198-200, 203-209, 211-213, 215, 218, 225, 228, 229, 231, 233, 236, 238, 239, 241, 242, 244, 249-252, 254, 256-260, 267-273, 278-290, 294-297, 299-310, 312, 313, 320-323
Antonescu, Maria – 238, 239, 244, 255, 264, 283, 285-287, 323
Antonescu, Mihai – 142, 143, 153-159, 162-164, 166, 167, 172-174, 177-179, 188-190, 193, 198-200, 202-208, 211-214, 216, 219, 220, 223, 228, 230-232, 237, 239, 241, 250-252, 254-260, 263, 265, 267, 270-275, 277, 278, 280-282, 284, 285, 287, 289-291, 298-304, 306, 307, 310-312, 314, 317, 318, 322
Arbore, Ion – 285
Argeşanu, Gheorghe – 141
Argetoianu, Constantin – 59, 72, 73, 85
Arhip, Ion – 181, 233, 234, 236, 251
Arion, Virgil – 58, 71, 73
Auboin, Roger – 73
August Wilhelm, prinţul von Hohenzollern – 96
Auschnitt, Max – 181, 217-219, 259
Averescu, Alexandru – 90
Avramescu, Gheorghe – 137, 144, 156
Babeack – 55, 56
Bacalu – 191
Baciu, Scridon – 119
Badoglio, Pietro – 241
Banu, George – 119
Barlas, Haim – 224, 225
Barthou, Jean Louis – 134
Benvenisti, Mişu – 170, 189, 222, 265-267, 269-271
Berger, Oskar – 58
Beria, Lavrenti – 288
Berthelot, Philippe – 62, 68, 71, 76, 80, 90
Bethlen, Istvan – 103
Bismarck, Otto von – 114
Blank, Aristide – 66
Blatt – 232
Blum, Leon – 166
Bocu, Sever – 140
Bogdan – 86
Boissonet – 69
Boldur-Lăţescu, Ioan – 261-263, 294
Borcescu, Enache – 172, 261-263, 283

* Numai pentru textul memoriilor

www.dacoromanica.ro

Boyer – 77, 78
Böhme – 214-218, 274, 276
Brandsch, Rudolf – 85
Braun – 321
Brătianu, Constantin (Dinu) I.C. – 58, 59, 75, 100, 138, 155, 162, 163, 165, 166, 170
Brătianu, Gheorghe – 89, 92, 94, 96-101, 103, 105, 307, 308
Brătienii – 54, 55, 58, 61, 63, 100, 308
Bresse, Hans – 77, 126, 128, 135, 279
Briand, Aristide – 56, 130
Bulgaru – 172
Burileanu, Dimitrie – 63
Bursan, Costache – 244-247, 249

Calleya, Nicolae – 255, 303
Caillaux, Joseph – 130
Campinchi – 74
Canaris, Wilhelm – 136, 137
Canniaux – 61, 74
Cantacuzino, Gheorghe (Zizi) – 86
Caragea, Vasile – 195-197
Catargi – 194
Carol I – 62
Carol al II-lea – 61-67, 70, 71, 73-75, 80, 82, 83, 85, 86, 89, 90, 92, 93, 96, 100, 101, 104, 112, 113, 117-119, 121, 127, 128, 133-135, 137, 142, 143, 150, 217, 218, 279
Cassulo, Andrea – 207, 208, 256-258
Cădere, Victor – 71-75, 80, 85, 98, 142
Călinescu, Armand – 98, 133, 134, 136, 137, 143, 159
Căzăcescu – 133
Câmpeanu, dr. – 313
Cepleanu, Gheorghe – 172, 192
Cesianu, Constantin (Dinu) – 74, 75, 77
Ciano, Galeazzo – 120
Ciolac, Iura – 108, 120
Clodius, Karl – 240, 322
Codreanu, Corneliu Zelea – 83, 85-90, 92, 105, 134, 136, 143, 147
Constantinescu, Atta – 299
Constantinescu, Dumitru – 205
Costiner – 191
Coudenhove-Kalergi, Richard – 56
Crant – 196
Cris, Cristian – 200, 292
Cristescu, Eugen – 136, 143, 144, 153, 161, 167, 172, 173, 212, 213, 216, 226, 227, 245, 296
Croitoru – 253
Cuza, A.C. – 85, 86, 88, 89, 92, 94, 96-99, 102, 103, 105-107, 110, 111, 113, 115, 116, 119, 120, 126, 133, 309
Cuza, Alexandru Ioan – 71, 110, 318
Cuza, Gheorghe – 89, 99, 100 106-109, 120, 133, 135
Cuzen, Vasile – 229, 230
Czernin, Ottokar – 56, 95, 97 102, 114

Darri – 104
Davidescu, Radu – 236
Dănulescu, Constantin – 157, 188, 195-197, 212, 230, 238, 241, 251, 254, 259
Diaconescu, Nicolae – 164, 289
Djaen, Sabetay I. – 193
Dobre – 258, 259
Dobre, Gheorghe – 181, 236, 238

www.dacoromanica.ro

Donner – 219
Dörr – 78, 90
Dragomir, Silviu – 119
Dragoş, Titus – 230, 233, 251
Dress – 140, 141, 144
Drexel – 210, 211
Dulfu – 195
Dumitrescu, Ilie – 234
Dumitrescu, Puiu – 71, 91
Duca, I.G. – 62, 67, 72, 88, 91, 92, 121

Eftimiu – 208
Elefterescu, Mircea – 173
Elena, regina – 231, 232
Emanoil – 210, 211
Enescu, I.D. – 254, 255, 258-260, 261
Eşanu – 222

Fabricius, Wilhelm – 127, 135, 150
Fabritius, Fritz – 78, 90, 129
Fany – 315, 316
Feder, Gottfried – 81, 104
Ferdinand I – 95, 102, 114, 117
Filderman, Mani – 203, 204, 206
Filderman, Wilhelm – 168, 169, 180, 181, 191, 201, 204, 222, 223, 225, 236, 238, 244-250, 265, 267-270, 293, 295-297, 300
Filimon – 297
Filipescu, Grigore – 74, 75, 77
Finaly – 63, 64
Fleischauer – 185
Foch, Ferdinand – 68
Foriş, Lotte – 160
Franasovici, doamna – 112
Franasovici, Richard – 112, 133

Gafencu, Grigore – 293
Galin, Ştefan – 203, 209
Gattenburg, Vinatu – 275
Gaulle, Charles de – 220, 307, 320
Geissler, Kurt – 139-146, 149-154, 156, 157, 175, 177, 214, 217, 265, 274, 276, 281
Gerstenberg, Alfred – 305
Ghimpa – 291
Ghiţescu, Stan – 119
Ghiulea, R.C. – 89
Giafferi, Moro – 74, 75
Gigurtu, Ion – 137
Gingold, Nandor – 177, 179, 189, 193, 194, 201, 202, 215, 218, 221-224, 226, 227, 237, 238, 263, 267, 291, 293, 296, 315, 316
Giurgiuvanu, Aurel – 158, 159, 260
Gobineau, Joseph Arthur – 185
Goebbels, Joseph – 96, 100
Goga, Octavian – 90-94, 96-103, 105-109, 111, 113, 115-135, 142, 151, 278, 279, 318
Goga, Veturia – 123-125, 128, 134, 173, 227, 228, 234, 235, 255, 286
Gohard – 60, 61, 63, 65-71, 73, 74
Göring, Hermann – 101, 105, 120, 137
Grigorescu, Mircea – 206, 207
Grossman (Grozea), Adolf – 177, 179, 200, 201, 215, 227, 237, 238, 257, 267, 291-293
Grun, Adolf – 206
Guinones de Leon – 199
Guse – 165, 106
Gust – 78, 129
Gyr, Karl – 146, 265

Halbertal – 232
Hananel – 199
Hanfstaengl, Ernst – 81

www.dacoromanica.ro

Haskins, W. N. – 55
Hess, Rudolf – 120, 130
Heydrich, Reinhard – 104, 105, 214, 215
Himmler, Heinrich – 96, 100, 102, 104, 120, 140, 141, 144, 147- 149, 153-155, 157, 174, 175, 177, 178, 192, 193, 214, 272-278, 280-282, 284, 290, 308, 316
Hitler, Adolf – 82, 83, 90, 96-98, 101-103, 113-115, 118, 119, 122, 123, 127, 129-132, 134, 137, 145, 147-155, 157, 164-166, 176, 178, 180, 191, 217, 222, 271, 272, 279, 281, 290, 304-308
Hlebnikian, Ilia – 107, 108, 128, 140, 238, 299
Hodoş, Alexandru – 103, 106, 111, 126, 279
Hoover, Herbert Clark – 55
Horthy, Miklos – 279, 288

Iancu, Cornel – 266, 267, 270
Iamandi, Victor – 141
Iamandi (colonel) – 209
Iaşinschi, Vasile – 157, 158, 181, 184, 198, 319
Ifrim – 317
Ilcuş – 97
Ioanid, Tilică – 100, 106, 117, 119, 120
Ionescu, Gică – 231
Ionescu, Nae – 83, 91
Ionescu, Vintilă – 85, 86, 91, 109, 111, 112, 121, 130, 134-137, 141, 159-161, 163
Iorga, Nicolae – 72, 73, 85, 94
Isăceanu, Vasile – 259, 260
Isopescu, Modest – 213
Izvoranu – 181, 262, 263, 267

Jagalniţa – 202
Justus – 313

Kaltenbrunner, Ernst – 175, 275, 276, 278
Karmitz – 181, 267
Katschke – 77
Kendi – 126, 239
Kerciu, Ileana – 208, 260
Killinger, Manfred von – 102, 103, 112, 136, 148-159, 162-164, 166, 167, 172-175, 177-179, 181, 189, 191-193, 195, 203, 204, 207, 210-218, 220, 239-241, 244, 245, 248-251, 255; 260, 264, 265, 268, 269, 271-276, 278-284, 286, 287, 290, 297, 298, 301-303, 305-307, 309-311, 316, 318, 321-323
Klipper, Nathan – 208
Klugkist, Henrik – 311, 312
Kochinos – 243, 244, 251, 283
Koenen – 140, 141, 144
Kohlhammer – 152
Kolb, Charles – 172, 223
Kollontai, Aleksandra – 304
Konradi, Arthur – 109
Korfanti – 102
Kraft – 134, 140, 158
Krause-Wichmann – 83, 100, 101
Kuper – 177
Kupferschmied – 210, 211
Küst – 82, 83

Lajone, Emil – 73, 74
Langer – 188
Laval, Pierre – 219
Lăzărescu – 231
Lecca, Dimitrie – 71
Lecca, Radu – 53, 74, 196, 206, 230, 249, 250, 258, 281, 286-289, 308, 315
Lefevre – 73

www.dacoromanica.ro

Leon, Jacques – 201, 226, 227, 237, 255, 293
Leontescu – 207
Leoveanu, Emanoil – 158-164
Löwenstein, Theodor – 170, 222
Lupaş, Ioan – 119
Lupaşcu – 86
Lupescu (Wolf), Elena (Magda) – 64, 70, 89, 104, 112, 132, 133
Lupu, N. – 120, 122, 218, 318

Madgearu, Virgil – 218
Maimuca, Constantin – 141, 143, 144, 161
Maletke – 116, 131, 274, 278, 279
Maltezeanu, Constantin – 212
Mandrea – 261
Manea – 120
Maniu, Iuliu – 61, 63-66, 70, 75, 88, 89, 98, 125, 128, 132, 133, 138, 150, 155, 162, 163, 165, 166, 170, 218, 275, 307, 308
Manoilescu, Mihail – 67
Manolescu 292
Manolescu-Strunga, Ion – 99-101, 117, 121, 133
Manstein, Erich von – 165, 271, 272
Manuilă, Sabin – 235, 285, 286
Marcovici – 199
Marghiloman, Alexandru – 58
Margulies, Sami – 159
Marian, Ion – 299
Marinescu – 196
Marinescu, Gavrilă (Gabriel) – 64, 116, 117, 137, 141, 227, 244
Marinescu, Ion – 157, 230, 232, 234, 235, 250-252, 255, 299
Matac, Ionel – 86
Mazold – 112
Mădârjac – 200, 323
Medvedief – 267
Micescu, Istrate – 58, 59, 88, 133, 135, 211
Mihai I – 154, 323
Minigerade – 77
Mironescu, George G. – 63, 66-68
Mirto, Eduard – 58, 59, 133, 138
Mociomiţa, Nicolae – 128
Mociulsky – 196
Molotov, Veaceslav – 302
Moise (Moses) – 224
Moisescu (Boian) – 144, 146-149
Morton – 60
Moruzov, Mihail – 136
Mosley, Oswald – 244
Mureşanu – 227, 228
Mussolini, Benito – 118, 120, 129, 131, 241

Napoleon I – 165
Nasta – 209
Naum – 112, 133
Neagu, Alexandru – 211
Netta, Gheron – 308
Neubacher, Hermann – 164, 240
Neuman – 181, 259
Neurath, Konstantin von – 81
Nichifor, Radu – 120
Nicodemi – 213

Ottulescu, Alexandru – 211

Paicu, Constantin – 111, 126, 129
Pandelis, Jean – 170, 171, 243, 246-254, 258, 283
Pantazi, Constantin – 251
Pană, Aurelian – 157
Papanace, Constantin – 143
Paul, prinţ – 115
Păduraru (Păcuraru) – 172

www.dacoromanica.ro

Păiș, Nicolae – 230, 247, 250, 251, 254
Pălăngeanu, Nicolae – 195, 202, 204, 212, 269-271, 289, 292, 313
Pătrășcanu, Lucrețiu – 160
Pella, Vespasian V. – 253
Penescu, Nicolae – 170
Petersen, Hella – 321
Petrescu (magistrat) – 86
Petrescu – 258-260
Petrescu-Comnen, Nicolae – 77, 98, 106, 116, 127
Petrovicescu, Constantin – 145
Peyre – 74
Piekenbrock, Hans – 136
Pleșoianu, Gogu - 142, 143, 145
Pociovalișteanu – 208
Popescu, Dumitru – 147, 149, 161, 163, 208, 236
Popescu, Jaques (Ion) – 160, 161, 163, 172
Popescu, Stelian – 234
Popovici, Mihai – 61, 63, 65-67, 70, 71, 75, 125, 128, 142, 235, 286, 318
Popovici, Andrei – 65
Poschammer – 88
Potârcă, Virgil – 133
Primo De Rivera, Miquel – 199
Proca – 212
Ptatschek – 56, 57, 60
Puaux, Gabriel – 61-67, 68, 70, 71, 75, 85, 90
Pulca – 197

Racoviță, Mihail – 294, 295
Randa – 95
Radu – 227, 228
Rădescu, Nicolae – 212, 213
Rădulescu (colonel) – 140
Rădulescu – 205
Rădulescu-Mehedinți, V. – 133
Rânniceanu, Virgil – 126
Râșcanu, Ion – 295, 296
Ribbentrop, Joachim von – 127, 134, 213, 214, 275, 278, 280
Richter, Gustav – 175-179, 186, 187, 189, 190-192, 198, 204, 215-221, 231, 242, 265-270, 272-275, 279, 280, 290, 291, 297, 316
Rist, Charles – 62, 63, 66, 69, 73
Ritgen, Herman von – 120, 127, 128, 132, 134, 135, 137, 139-146, 149, 150, 152, 158, 164, 174-179, 206, 211, 240, 244, 279, 289, 291
Rizescu, Stan – 319
Roceric – 196
Rosenberg, Alfred – 78, 80, 81-83, 88-90, 92-106, 112-120, 122- 125, 127, 129-131, 179, 185, 274, 278, 279
Rosenblat – 267
Rödel, Wilhelm – 162, 210, 211, 240, 244, 248, 249
Röhm, Ernst – 82, 102
Rueff – 69
Rydz-Smigly, Edward – 144, 153

Sassu, Vasile – 59
Savu – 129
Sănătescu, Constantin – 232, 322
Schacht, Hjalmar – 81, 97, 101, 312
Schenerman – 226, 227
Schickedanz, Arno – 78, 80, 95, 97, 101-108, 112, 116, 119, 120, 122-126, 129, 274
Schikert, Klaus – 137, 140
Schina, Raul – 224
Schmidt, Andreas – 281
Schmidt, Walther – 78-80, 82, 101, 119, 121, 129
Schöfer – 176, 177, 290

www.dacoromanica.ro

Schön – 124, 125, 128-132, 279
Schrack – 56
Schreier – 159
Schulder, Carol – 58
Schulenburg, Friedrich Werner von der – 82-85, 88, 91, 100
Schumacher – 139, 211, 291
Schwartz – 185
Schwefelberg, Arnold – 189
Seleţki, Bruno – 128
Silber, Belu (Andrei Şerbulescu) – 159
Sima, Horia – 136, 143-145, 147, 148, 151, 154, 157, 165, 216, 217, 281, 290, 309
Siramy – 75
Skoropadsky, Pavel Petrovici – 95, 102, 112, 113, 127
Smit – 224
Spalcke, Karl – 321
Speidel, Wilhelm – 172
Spoială – 231
Stalin, Iosif V. – 304, 306
Stauffenberg, Klaus von – 128, 306
Stauss – 58, 78
Steinhardt – 104, 107, 108
Stelescu, Mihail – 159
Stelzer, Gerhard – 321
Stoenescu, Nicolae – 210, 211
Stoica, Vasile – 98
Stoicescu, Constantin – 208
Stransky, Herman von – 245
Strătilescu – 160, 161, 163
Streicher, Julius – 96, 100
Streitman, H.St. – 189, 193, 206
Stresemann, Gustav – 56
Sudit, David – 194, 195
Suhr – 175, 275, 276, 278
Szálasi, Ferenc – 103, 282, 288, 303

Şafran, Alexandru – 193, 298
Şeicaru, Pamfil – 234
Şelescu, Valeriu – 172
Ştefănescu, Aurel – 111, 126
Ştefleа, Ilie – 181, 196, 214, 215, 229, 230, 236, 237, 241, 248, 250, 251, 253, 261
Ştirbey, Barbu – 304
Şova, Nicolae – 236

Tanriöer, Suphi – 289
Tarasov – 107, 108
Tătărăscu, Gheorghe – 86, 91, 92, 100, 103, 105, 110-113, 117, 122, 127, 130, 132, 133, 143, 160, 218, 307, 318
Tătărăscu, Ştefan – 81, 83, 86, 92, 96, 125
Tăutu – 112
Teodorescu, Traian – 304, 306
Tester, Alfred – 244-254
Tirelman – 201-206
Tiso, Joseph – 193
Titulescu, Nicolae – 63, 67, 71, 72, 75, 80, 85, 90, 91, 93, 94, 111, 117, 121, 127
Tomescu, Petre – 120, 195, 308, 317
Triandafilo – 241
Tzeil – 120

Ulrich – 95
Ungureanu – 181, 267
Urdăreanu, Ernst – 111, 136
Urziceanu – 120

Vaida-Voievod, Alexandru – 81, 90, 94
Vansittart, Robert – 129
Vartparonian – 107, 108, 140
Vasiliu, Constantin Z. – 172, 173, 192, 194, 195, 199-209, 214, 215, 229, 230, 235-237, 239, 241-248, 250, 251, 253,

www.dacoromanica.ro

255-257, 261, 283, 289, 290, 297, 313, 323
Vlădescu, Ovid – 146, 147, 157, 172, 178, 180, 209, 211, 323
Voiculescu, Constantin G. – 168
Vulcănescu, Mircea – 308

Wagner – 104
Weber, Friedrich – 78, 82, 83, 85, 86, 88, 91, 92, 96, 100, 111, 113, 115
Weissman – 259
Welkisch, Kurt – 321, 323
Welti, Hans – 265, 266, 269, 272
Willman Grünberg – 176, 179, 189, 221
Witzleben, Erwin von – 137
Wohlthat, Helmuth – 81, 101
Wried, Hans – 58, 59, 77, 78, 81

Zamfirescu, Gheorghe – 283
Zăvoianu, Ştefan – 141
Zimmer, Carol – 224
Zissu, A.L. – 170, 222-225, 298-300
Zorzor, Vasile – 160, 163
Zwiedeneck, Eugen – 175

Xenopol, Radu – 213, 245

www.dacoromanica.ro

CUPRINS

O memorialistică de interes mondial
de dr. Dan Zamfirescu /5

Despre memorii și autorul lor
de Alexandru V. Diță /31

Notă asupra ediției /51

I. În timpul regelui Carol al II-lea /53

II. Guvernarea Antonescu /139

Note /324

Indice /344

Imprimat la ROMCART S.A.
Bucureşti — România

www.dacoromanica.ro

Am expus toată această situație pentru ca să se poată înțelege cum un om care prin lege nu era investit cu nici o putere, a putut totuși să schimbe radical toată situația evreilor din România făcând ca dintre toate țările ocupate de hitleriști singură România să nu execute directivele date de Himmler în problemele evreiești.

Radu Lecca

ISBN 973-9003-35-4
www.dacoromanica.ro
LEI 2800